

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kunnallisen eläkelain muuttamisesta ja laiksi kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 34 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnallista eläkelakia tekemällä siihen muutoksia, jotka pääosin vastaavat yksityisten alojen eläkejärjestelmään jo hyväksytyjä muutoksia. Muutosten tarkoituksena on tehdä eläketurvan määräytymisestä nykyistä oikeudenmukaisempi ja kannustaa työelämässä jatkamiseen aikaisempaa pidempään. Lisäksi ehdotetaan vahvistettavaksi kunnallisen eläkejärjestelmän kestävyyttä vastaamaan väestön ikääntymisestä aiheutuviin uusiin olosuhteisiin.

Esityksen mukaan kunnallinen eläke karttuisi tulevaisuudessa koko työuran aikaisista ansioista eikä palvelussuhdekohtaisesti määrätystä eläkepalkasta. Kunnallinen eläke laskettaisiin kunkin vuoden ansioiden ja karttumisprosentin mukaan. Eläkkeen karttumisen alkaisi jo 18 vuoden iästä ja karttumisprosentti nousisi iän myötä siten, että se olisi aluksi 1,5 prosenttia vuodessa, 53 vuoden iästä 1,9 prosenttia ja 63 vuoden iästä 68 vuoden ikään saakka 4,5 prosenttia. Kustannuksiin työntekijät osallistuisivat 53 vuoden iästä nykyistä suuremmalla työeläkemaxulla. Muutosten voimaantulon jälkeen karttuvien eläkkeiden rajaamisesta ja yhteensovituksesta luovuttaisiin muiden kuin ensisijaisten korvausten osalta. Vanhuuseläkeikä muuttuisi joustavaksi ja eläkkeelle voisi siirtyä 63 vuoden iän täyttämistä lukien, jolloin ennen vuotta 1995 karttuneen eläkkeen määrä muunnettaisiin vastaamaan 63 vuoden eläkeikää.

Vuoden 2004 loppuun mennessä karttunut eläke laskettaisiin valmiiksi niin, että myös jatkuvat palvelussuhteet päätettäisiin joulu-

kuun lopussa 2004 ja niille laskettaisiin siihen mennessä saaduista ansioista eläkepalkka nykyisten säännösten mukaisesti. Näin laskettu eläke yhteensovitettaisiin muiden työeläkkeiden kanssa.

Myös tulevan ajan eläkkeen perusteena olevien ansioiden laskentatapa muuttuisi nykyistä oikeudenmukaisemmaksi. Pitkään työkyvyttömyyseläkkeellä olevien eläketason varmistamiseksi työkyvyttömyyseläkkeitä korotettaisiin eläkkeensaajan iän mukaisesti määräytyvällä kertoimella, kun eläkkeen alkamisesta on kulunut viisi vuotta. Uudella palkkakertoimella varmistettaisiin eläketurvan tason säilyminen kaikilta työuravuosilta. Palkattomilta jaksoilta kertyvän eläketurvan määräytyminen muuttuisi siten, että eläkettä karttuisi ansiosidonnaisten etuuksien perusteena olevista palkoista.

Työttömyyseläke erillisenä eläkelajina ehdotetaan lakkautettavaksi siten, että tähän eläkkeeseen ei olisi enää oikeutta 1950 ja sen jälkeen syntyneillä työntekijöillä.

Eläkejärjestelmässä varaudutaan eliniän pidentämiseen siten, että vuodesta 2009 otettaisiin käyttöön elinaikakerroin, jolla sopeutettaisiin eläketurva eliniän kasvuun. Kaikkia maksussa olevia eläkkeitä tarkistettaisiin indeksillä, jossa palkkojen osuus on 20 prosenttia ja hintojen osuus 80 prosenttia. Työansiot taas korotettaisiin eläkkeen laskentahetken tasoon uudella palkkakertoimella, jossa palkkojen osuus on 80 prosenttia ja hintojen 20 prosenttia.

Tarkoituksena on, että ehdotetut muutokset tulevat voimaan vuoden 2005 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1. Johdanto.....	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Eläkeoikeus palvelussuhteista ja luottamustoimista.....	4
Eläke-etuudet	5
Varhaiseläkkeet ja kuntoutus.....	6
Tuleva aika.....	6
Eläkepalkka.....	7
Yhteensovitus	7
Palkansaajien eläkemaksu	7
Indeksisidonnaisuus	8
2.2. Nykytilan arviointi.....	8
Eläkkeen karttuminen ja yhteensovitus	8
Eläkkeelle siirtyminen	8
Palkattomat ajat.....	8
Tuleva aika.....	9
Eläkepalkka.....	9
Indeksi	10
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	10
Yleiset tavoitteet.....	10
Eläkkeen karttumaa koskevat muutokset	10
Vanhuuseläkettä koskevat muutokset.....	11
Varhennettua ja lykättyä vanhuuseläkettä koskevat muutokset.....	12
Eläkkeen laskentasääntöä koskevat muutokset ja yhteensovitus	12
Eläketurvan ansainta-aika	14
Työkyvyttömyyseläkettä koskevat muutokset.....	15
Ammatillista kuntoutusta koskevat muutokset	16
Indeksiä koskevat muutokset.....	16
Palkansaajien eläkemaksu	17
Varautuminen elinajan odotettuun kasvuun	17
Eläkkeen karttuminen palkattomilta ajoilta	17
Työttömyyseläkettä koskevat muutokset.....	18
Yksilöllinen varhaiseläke.....	19

Osa-aikaeläke	19
Eläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi.....	19
Muutosehdotusten vastaavuus yksityisenpuolen työeläkelakien muutoksiin	19
4. Esityksen vaikutukset	20
4.1. Taloudelliset vaikutukset	20
4.2. Sukupuolivaikutusten arviointi	22
5. Asian valmistelu.....	23
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	23
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	24
1. Lakiehdotusten perustelut.....	24
1.1. Kunnallinen eläkelaki	24
Voimaantulosäännös.....	42
1.2. Laki kunnallisesta viranhaltijasta	53
2. Voimaantulo.....	53
3. Säättämisjärjestys	53
LAKIEHDOTUKSET	56
kunnallisen eläkelain muuttamisesta.....	56
kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 34 §:n muuttamisesta	83
LIITE	84
RINNAKKAISTEKSTIT	84
kunnallisen eläkelain muuttamisesta.....	84
kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 34 §:n muuttamisesta	135

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Yksityisten alojen työeläkelakeja koskevat muutokset hyväksyttiin eduskunnassa keväällä 2003 ja niitä koskeva lait (634/2003—638/2003) tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Näitä lakimuutoksia koskeva hallituksen esitys yksityisten alojen eläkelainsäädännön muuttamisesta (HE 242/2002 vp) annettiin eduskunnalle syksyllä 2002. Esityksen perusteena oli työmarkkinoiden keskusjärjestöjen 12 päivänä marraskuuta 2001 tekemä sopimus yksityisten alojen työeläkkeiden kehittämistä sekä sitä täydentävä 5 päivänä syyskuuta 2002 tehty sopimus. Sopimuksen tavoitteena oli tehdä työeläkejärjestelmään tarpeelliset muutokset, joilla myöhennetään keskimääräistä eläkkeelle siirtymisikää. Lisäksi tavoitteena oli luoda edellytykset yksityisten alojen työeläkelakien yhdistämiseksi. Koko ansainta-ajan huomioon ottava eläkkeen laskutapa tekee eläkejärjestelmästä nykyistä oikeudenmukaisemman ja tarjoaa mahdollisuuden työeläkejärjestelmän selkeyttämiseen. Tarkoituksena oli myös turvata työntekijöille ja yrittäjille riittävä ansioidon eläketurva myös tulevaisuudessa.

Hallitusohjelman mukaisesti yksityisen sektorin uudistusta vastaavat muutokset ehdotetaan tehtäväksi nyt myös kunnan eläkkeitä koskevaan lainsäädäntöön. Esityksessä huomioidaan kuitenkin kunnallisen eläkejärjestelmän erityispiirteet.

Uudistuksen ensimmäinen vaihe koski varhennettuja eläkeuotoja sekä ammatillista kuntoutusta ja niistä annettiin kunnallista eläkejärjestelmää koskevat hallituksen esitykset (HE 197/2002 vp ja HE 42/2003 vp) eduskunnalle syksyllä 2002 ja kesällä 2003. Ensimmäinen muutos koski osa-aikaeläkkeen alaikärajan muuttamista 58 vuoteen sekä yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkauttamista. Muutos sisältyi uuteen kunnalliseen eläkelakiin (549/2003; KuEL), joka tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 2003. Osa-aikaeläkkeen ikäraja nousi vuonna 1947 ja sen jälkeen syntyneillä 58 vuoteen vuoden 2003 alusta ja

yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat muutokset tulivat voimaan vuoden 2004 alusta lukien. Ammatillista kuntoutusta koskevat lainmuutokset (921/2003) tulivat voimaan samasta ajankohdasta.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Eläkeoikeus palvelussuhteista ja luottamustoimista

Kunnallisen eläkelain 5 §:n mukaan kunnallisista palvelussuhteista ja luottamustoimista karttuu eläkettä siten, että eläketurva ei koske palvelussuhdetta ennen sitä vuotta, jona työntekijä täyttää 14 vuotta. Eläkettä ei myöskään kartu palvelussuhteesta tai luottamustoimesta, joka alkaa työntekijän tai luottamushenkilön täytettyä 65 vuotta tai jonka aikana henkilö on saanut jonkun työeläkelain mukaista tulevan ajan eläkeosuuden sisältävää työkyvyttömyyseläkettä.

KuEL:n 51 §:n mukaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luetaan palvelusaika 23 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Eläke lasketaan erikseen jokaisesta palvelussuhteesta. Luottamustoimista eläkettä karttuu jokaiselta kalenterivuodelta, jolta luottamushenkilölle on maksettu ansiomenetyksen korvauksia tai määrärajoilta maksettavia erillisiä palkkioita. Jos määrärajoilta maksettujen palkkioiden määrä vuodessa on pienempi kuin 181,68 euroa, eläkettä ei kartu niistä lainkaan. Ansioraja on ilmaistu vuoden 1966 indeksitasossa ja tarkastelu tehdään jokaisen jäsenyhteisön maksamien palkkioiden osalta erikseen. Jos palvelussuhde ei ole jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kuukautta tai siitä saatu ansio on pienempi kuin 15,14 euroa kuukaudessa taikka luottamushenkilön ansionmenetykskorvausten määrä on pienempi kuin 181,68 euroa vuodessa, eläkkeen karttuminen edellyttää, että sitä on kertynyt yhteensä vähintään 1,68 euroa kuukaudessa. Ansiorajamäärä vastaa vuoden 1966 indeksiä ja eläkkeen vähimmäismäärä vuoden 1997 indeksiä.

Eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta vähennetään tietyt keskeytykset. KuEL:n 52 §:n mukaan palvelusajaksi ei lueta palvelusuhteen keskeytystä, jonka synnä on asevelvollisuuden suorittaminen eikä vähintään kuukauden pituista palkatonta palvelusuhteen keskeytystä, jonka aikana työntekijä on ollut jossakin muussa eläkkeeseen oikeuttavassa työssä. Myös yli vuoden mittainen palkaton keskeytysaika vähennetään eläkeajasta paitsi, jos työntekijä on saanut keskeytysajalta erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka kuntoutusrahaa.

Eläke-etuudet

Kunnallisen eläkelain mukainen vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Ennen vuotta 1960 syntynyt työntekijä, joka on ollut jatkuvassa kunnallisessa palvelussuhteessa joulukuun viimeisenä päivänä 1992 ja jonka kunnallinen palvelus jatkuu yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka, on kuitenkin oikeutettu jäämään vanhuuseläkkeelle hänelle määrätyn painotetun eläkeiän täytettyään. Vanhuuseläkeikä lasketaan painotettuna keskiarvona 63 ja 65 vuodesta siten, että luku 63 kerrotaan niillä eläkkeeseen oikeuttavilla palveluskuukausilla, jotka henkilöllä on ollut ennen vuotta 1995 ja luku 65 kerrotaan ajalla 1 päivästä tammikuuta 1995 henkilön 65 vuoden iän täyttämiseen saakka. Näin saatu luku jaetaan kuukausien yhteismäärällä kuitenkin enintään 360 kuukaudella. Jos kuukausia on yhteensä enemmän kuin 360, ylimenevä osuus vähennetään luvun 65 kertojana olevista kuukausista. Näiden työntekijöiden eläkeikä on yksilöllinen eläkeikä 63 ja 65 vuoden iän väliltä ilmaistuna vuosina, kuukausina ja päivinä esimerkiksi 63 vuotta 8 kuukautta 27 päivää.

Vastaavasti 65 vuotta alemman eläkeiän ovat säilyttäneet ne työntekijät, jotka ennen 1 päivää heinäkuuta 1989 kuuluivat alennetun ammatillisen eläkeiän piiriin ja jotka kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964) 16 a §:n mukaisesti olivat oikeutetut valitsemaan ja valitsivat aikaisemman alennetun eläkeiän ja joiden kunnallinen palvelus jatkuu yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka. Ammatillisia eläkeikiä oli 53 vuodesta 62 vuoteen. Näiden henkilöiden

painotettu eläkeikä lasketaan samalla tavalla kuin yleisen eläkeiän piiriin kuuluvien työntekijöiden eläkeikä käyttäen kuitenkin 63 vuoden asemesta ammatillista eläkeikää tai eläkeikiä. Ammatillisen eläkeiän valinneiden eläkeikä voi olla myös alle 63 vuotta.

Ennen 65 vuoden eläkeikää voivat siirtyä eläkkeelle myös ne työntekijät, jotka ovat siirtyneet kunnallisesta palveluksesta jonkin toisen julkisen eläkejärjestelmän alaisuuteen ja joilla tästä järjestelmästä on määrätty henkilökohtainen eläkeikä samojen periaatteiden mukaan kuin kunnallisessa eläkejärjestelmässäkin. Myös työntekijät, jotka valtion toiminnan kunnallistamisen johdosta ovat siirtyneet valtiolta kunnalliseen palvelussuhteeseen, ovat voineet säilyttää valtion eläkelain mukaan määrätyn 65 vuotta alemman eläkeiän ja myös heillä on oikeus siirtyä kunnallisesta palveluksesta vanhuuseläkkeelle tässä iässä, jota pidetään vanhuuseläkeinä myös kunnallisessa eläkejärjestelmässä.

Yleisen eläkeiän piiriin kuuluvat voivat siirtyä varhennetulle vanhuuseläkkeelle aikaisintaan viisi vuotta ennen oman eläkeiän täyttämistä. Tällöin eläkkeen määrästä vähennetään 0,4 prosenttia jokaista kuukautta kohden, jonka työntekijä varhentaa eläkettä ennen oman eläkeikänsä täyttämistä. Kunnallisessa järjestelmässä palvelua voi jatkaa yli eläkeiän ja eläke karttuu tästä palvelusta normaalisti. Eläkkeelle siirtymisestä eläkeiän täyttämisen jälkeen ei makseta lykkäyskorotusta.

Työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iässä tai omassa henkilökohtaisessa eläkeiässä. Osa-aikaeläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden eläkeiässä tai omassa 63 ja 65 vuoden eläkeistä lasketussa painotetussa eläkeiässä. Ammatillisen eläkeiän valinneilla ei ole oikeutta osa-aikaeläkkeeseen. Työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi aina 65 vuoden eläkeiässä, koska henkilökohtaisen eläkeiän säilyttäminen edellyttää kunnallisen palvelun jatkumista eläketapahtumaan saakka.

Eläkettä karttuu nykyisin KuEL:n 40 §:n mukaisesti 1,5 prosenttia vuodessa eli 1/8 prosenttia eläkkeeseen oikeuttavaa palvelusajan kuukautta kohti. Karttuma muuttuu 2 prosentiksi vuodessa eli 1/6 prosentiksi kuukaudessa 55 vuoden iän täyttämistä seura-

van kalenterikuukauden alusta lukien. Eläkekarttuma on porrastettu tulevalta ajalta sekä ajalta, jolta työntekijä on saanut tulevaa aikaa sisältävää työkyvyttömyyseläkettä. Tällöin karttumisprosentti on 50 vuoden iän saavuttamiseen saakka 1/8 prosenttia kuukautta kohden, 50 vuoden iän täyttämistä 60 vuoden iän täyttämiseen saakka 1/10 prosenttia kuukaudessa (1,2 prosenttia vuodessa) ja 60 vuoden iän täyttämisen jälkeiseltä ajalta 1/15 prosenttia kuukaudessa (0,8 prosenttia vuodessa).

Työntekijällä, jonka kunnallinen palvelusuhde on alkanut ennen 31 päivää joulukuuta 1992, on edellä mainittua parempi eläkekarttuma. Jos kunnallinen palvelusuhde on ollut voimassa yhdenjaksoisesti ja jatkuu eläketaapahtumaan saakka, eläkekarttuma ajalta ennen vuotta 1995 on 2,2 prosenttia vuodessa eli 11/60 prosenttia kuukaudessa. Jos palvelus on päättynyt tai päättyy ennen eläketaapahtumaa, karttuma on 2 % vuodessa eli 1/6 prosenttia kuukaudessa.

Varhaiseläkkeet ja kuntoutus

Kunnalliseen eläkelakiin on jo tehty eläketurvan kokonaisuudistukseen liittyvät muutokset, jotka koskevat yksilöllistä varhaiseläkettä, osa-aikaeläkettä ja kuntoutusta. Oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen on ennen vuotta 1944 syntyneillä viranhaltijoilla ja työntekijöillä sekä niillä 1944—1947 syntyneillä viranhaltijoilla ja työntekijöillä, joilla oli oikeus valita ammatillinen eläkeikä, mutta jotka eivät tätä valintaa tehneet. Yksilöllisen varhaiseläkkeen tilalle kunnalliseen eläkelakiin otettiin uusi työkyvyttömyysmääritelmä, jonka mukaan 60 vuotta täyttäneiden työkyvyttömyyseläkeoikeuden arvioinnissa otetaan huomioon työn aiheuttama rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työn vaativuus ja vastuullisuus. Tätä nuorempiinkin työntekijöihin sovelletaan ammatillista työkyvyttömyysmääritelmää, jos henkilö hakeutuu työkyvyttömyyseläkkeelle kunnallisen palvelussuhteen jatkuessa.

Osa-aikaeläkkeen alaikäraja on 58 vuotta vuonna 1947 ja sen jälkeen syntyneillä työntekijöillä. Tätä aikaisemmin syntyneillä alaikäraja on 56 vuotta. Osa-aikaeläkkeen aikaisesta kunnallisesta palvelussuhteesta elä-

ketä karttuu 2 prosenttia vuodessa kuten muustakin työstä. Lisäksi eläkettä karttuu kokoaikatyöstä osa-aikatyöhön siirryttäessä olleesta ansion alenemasta. Karttuma on 0,75 prosenttia vuodessa ansion alenemasta. Kuitenkin jos henkilö on syntynyt ennen vuotta 1947, karttuma on 2 prosenttia vuodessa ja jos henkilö on syntynyt 1947—1951, karttuma on 1 prosentti, jos henkilö siirtyy osa-aikaeläkkeelle vasta 60 vuotta täytettyään.

Työttömyyseläkkeeseen on oikeutettu 60 vuotta täyttänyt pitkäaikaisesti työtön henkilö, joka esittää työvoimatoimiston todistuksen työttömyydestään. Työttömyyseläke määräytyy samalla tavalla kuin työkyvyttömyyseläke paitsi, että eläkkeeseen ei lisätä eläkkeenosaa, joka perustuu aikaan eläketaapahtumasta eläkeikään eli tulevan ajan eläkkeenosaa. Se lisätään eläkkeeseen vasta siinä vaiheessa, kun työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Kuntoutusuudistuksessa kunnalliselle eläkelaitokselle on säädetty velvollisuus järjestää ammatillista kuntoutusta henkilölle, jolla voidaan todeta olevan sairaudesta viasta tai vammasta johtuva uhka joutua työkyvyttömäksi. Kuntoutuksen avulla voivat työelämässä jatkaa myös ne henkilöt, joiden työkyky ei enää riitä tiettyjen julkishallinnon ammattien vaativuuteen kuten esimerkiksi palo- ja pelastusalalla sekä terveydenhoitoalalla.

Tuleva aika

Kunnallisen eläkelain 53—58 §:ssä säädetään oikeudesta niin sanottuun tulevan ajan sisältävään eläkkeeseen. Eläkkeeseen oikeutavana aikana otetaan huomioon aika eläketaapahtumasta eläkeikään, jos eläketaapahtuma sattuu palvelussuhteen jatkuessa tai vuoden sisällä sen päättymisestä. Tätä vuoden pituista niin sanottua jälkikarenssiaikaa jatkavat opiskelu ja kuntoutus-, sairaus- ja työttömyysetuudet sekä lastenhoitoaika, jokainen eri tavalla. Tulevan ajan ansio määräytyy viimeisen jälkikarenssiaikana päättyneen vähintään kuuden kuukauden pituisen palvelussuhteen ansioista. Jos jälkikarenssiaikana ei ole päättynyt yhtään vähintään kuuden kuukauden pituista palvelussuhdetta, tulevan ajan ansio määräytyy ensimmäisen jälkikarenssiaikana päättyneen palvelussuhteen pal-

koista.

Eläkepalkka

Eläkkeen perusteena olevaa palkkaa koskevia säännöksiä muutettiin vuoden 1996 alusta lukien. Eläkepalkka määrätään kunkin palvelussuhteen päättymisvuotta edeltäneen kymmenen viimeisen kalenterivuoden indeksikorjattujen työansioiden perusteella. Eläkepalkan määräytymisestä säädetään KuEL:n 68—73 §:ssä. Kymmenen vuotta lyhyemmissä palvelussuhteissa eläkepalkka on eläketaapahtumavuotta edeltäneiden vuosien keskiarvo. Eläkepalkkaa määrättäessä jätetään pois ne vuodet, joiden ansio on alle puolet lasketusta keskiansiosta. Poisjätettäviä vuosia voi olla kuitenkin enintään kolme. Viimeisen kymmenen vuoden käyttämiseen siirrytään kuitenkin asteittain siten, että muutoksen voimaantuloavuoden jälkeen eläkepalkassa huomioon otettavia vuosia lisätään yksi kerrallaan. Näin ollen eläkepalkka lasketaan nykyisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla täydeltä kymmeneltä vuodelta vasta vuonna 2006.

Kun kunnallista eläkejärjestelmää muutettiin vuoden 1995 alusta voimaantulleella muutoksella, silloin voimassa olleet kunnalliset palvelussuhteet päätettiin, ja niille laskettiin eläkepalkka vuoden 1994 loppuun. Tämä eläkepalkka määrättiin aikaisemmin voimassa olleen säännön mukaan enintään neljän viimeisen kalenterivuoden ansioista valiten niistä eläkepalkka-ansioiksi ansiotasoltaan kaksi keskimmäistä vuotta. Vuoden 1994 loppuun mennessä karttuneet eläkkeet ovat siis jo laskettu valmiiksi työntekijöiltä, joilla oli tuolloin jatkuva kunnallinen palvelussuhde.

Eriyisäitiys-, äitiys- ja vanhempainvapaan sekä hoitovapaan ja kuntoutusjaksojen vaikutuksesta eläkepalkkaan säädetään KuEL:n 72 §:ssä. Jotta nämä palkattomat jaksot eivät pienentäisi eläkettä, eläkepalkkaa määrättäessä otetaan huomioon vain sellaisten vuosien ansioita, joihin ei sisälly tällaista palkatonta aikaa. KuEL:n 73 §:ssä säädetään eläkepalkan harkinnanvaraisesta tarkistamisesta silloin, kun eläkepalkka jostakin poikkeuksellisesta syystä ei vastaa vakiintunutta ansiotasoa.

Yhteensovitus

KuEL:n 76 §:n mukaan eläke yhteensoviteen muiden peruseläkkeiden ja jatkuvien korvausten kanssa siten, että eläkkeet yhteensä eivät ylitä yhteensovitusrajaa. Yhteensovitusraja on 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Yhteensovitusraja voi olla myös tätä korkeampi ennen vuotta 1960 syntyneillä työntekijöillä, joilla oli jatkuva kunnallinen palvelus voimassa joulukuun lopussa 1992 ja joiden palvelus jatkuu yhdenjaksoisesti eläketaapahtumaan. Yhteensovitusraja lasketaan luvuista 60 ja 66 painotettuna keskiarvona samalla tavalla kuin eläkeikäkin. Se voi olla korkeintaan 66 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Yhteensovitusperuste on korkein peruseläkkeen perusteena oleva palkka sellaisesta virka- tai työsuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta, joka on kestänyt vähintään vuoden. Jos eläkkeet yhteensä ylittävät yhteensovitusrajan, eläkettä vähennetään ylimenemältä osalta.

Ensisijaisia kunnalliseen eläkkeeseen nähdessä tapaturmavakuutuslain (608/1948) ja liikennevakuutuslain (279/1959) säännöksiin perustuvat eläkkeet, jatkuvat korvaukset ja elinkorot. Kunnallista eläkettä maksetaan vain, jos sen määrä on suurempi kuin ensisijainen etuus.

Palkansaajien eläkemaksu

KuEL:n 133 §:n mukaan palkansaajien eläkemaksu on työntekijäin eläkelain (395/1961; TEL) 12 b §:n 1 momentissa säädetyn suuruinen osuus kunnallisista palkoista, palkkioista ja ansionmenetyksen korvauksista. TEL:n 12 b §:n 1 momentin mukaan työntekijän eläkemaksu on kolme prosenttia lisättyinä puolella siitä prosenttimäärästä, jolla TEL:n vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräinen vakuutusmaksu prosentteina palkasta ylittää luvun 18,2.

Jäsenyhteisö on velvollinen pidättämään palkan- ja palkkionmaksun yhteydessä palkansaajien eläkemaksun palveluksessaan olevilta työntekijöiltä sekä luottamushenkilöiltä heille suorittamistaan palkkioista ja ansionmenetyksen korvauksista. Työnantaja tilittää maksun kunnalliselle eläkelaitokselle.

Vuonna 2003 palkansaajien eläkemaksu on 4,6 prosenttia edellä mainituista ansioista.

Indeksisidonnaisuus

Eläketurva on sidottu palkka- ja hintatasoon. KuEL:n 78 §:n mukaan eläkepalkka ja eläke tarkistetaan indeksiluvuilla, joista säädetään TEL:n 9 §:ssä. Sen kalenterivuoden loppuun, jonka aikana työntekijä tai edunjäntäjä täyttää 65 vuotta, eläketurva sidotaan indeksiin, jossa palkkatason muutoksen paino on 0,5 ja hintatason muutoksen paino 0,5. Tämän jälkeiseltä ajalta käytetään indeksiä, jossa palkkatason muutoksen paino on 0,2 ja hintatason muutoksen paino 0,8 (jäljempänä eläkeindeksi).

2.2. Nykytilan arviointi

Eläkkeen karttuminen ja yhteensovitus

Nykyisin eläke karttuu 55 vuoden iän täyttämiseen saakka 1,5 prosenttia vuodessa ja sen jälkeen 2 prosenttia vuodessa. Kunnallisessa järjestelmässä tähän karttumaan siirryttiin vuoden 1995 alusta lukien lisäeläkekarttumasta, joka oli 2,2 prosenttia vuodessa. Täysi eläke saattoi olla korkeintaan 66 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Aikaisemman järjestelmän mukaan täyden eläkkeen kartutti 30 palvelusvuodella ja jos henkilön ammatillinen eläkeikä oli 55 vuotta, jopa 25 vuoden palvelulla. Eläkkeelle ei kuitenkaan ole voinut siirtyä ennen eläkeiän täyttämistä, joten ne henkilöt, jotka menivät 23 vuotta täytettyään kunnalliseen palvelussuhteeseen, kartuttivat eläkettään paljon enemmän kuin yhteensovituksen vuoksi eläkettä maksettiin.

Koska suurella osalla kunnallisessa palvelussuhteessa olevilla on aikaisemmin karttunut eläketurva suojattu, uudenkin karttuman perusteella täyden eläkkeen voi ansaita paljon ennen eläkeikää. Voimassa olevan kunnallisen eläkelain mukaan yhteensovitusraja on 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta, ja osalla työntekijöistä se on aikaisemmin mainittujen suojausten vuoksi painotettu keskiarvo luvuista 60 ja 66, korkeimmillaan kuitenkin 66 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Eläkkeen kartuttaminen täyteen määräänsä ennen vanhuuseläkeikää ei juuri kannusta

työelämässä jatkamiseen yli eläkeiän tai edes eläkeikään saakka. Sen sijaan järjestelmä, jossa työelämässä jatkaminen konkreettisesti kartuttaa myös tulevaa eläketurvaa, saattaa edistää työelämässä jatkamista.

Eläkkeelle siirtyminen

Kunnallisessa eläkejärjestelmässä keskimääräinen vanhuuseläkkeelle siirtymisikä vuonna 2002 oli 61,9 vuotta. Vanhuuseläkeikä on noussut vuodesta 1995 yhdellä vuodelle. Vanhuuseläkeiän nousu johtuu siitä, että aikaisempien uudistusten johdosta alennettujen eläkeikien merkitys alkaa vähitellen poistua. Eläkeiän nousu on kuitenkin erittäin hidasta. Vanhuuseläkkeelle kunnallisesta palvelussuhteesta siirtyi vuonna 2002 noin 4 500 henkilöä ja varhennetulle vanhuuseläkkeelle noin 300 henkilöä. Varhennetun vanhuuseläkkeen suosio ei ole ollut kovin suuri, koska pääosalla eläkkeelle siirtyviä eläkeikä on vielä 63 vuotta tai sen alle. Varhennetun vanhuuseläkkeen ikäraja on viisi vuotta omaa eläkeikää alhaisempi, alimmillaan 58 vuotta. Varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja on pidettävä työssä jatkamistavoitteeseen nähden liian alhaisena.

Vuonna 2002 toiseksi suosituin eläkelaji vanhuuseläkkeen jälkeen oli osa-aikaeläke, jolle siirtyi yli 4 000 henkilöä. Osa-aikaeläkkeen ikäraja oli vuonna 2002 vielä 56 vuotta, mutta on noussut vuoden 2003 alusta vuonna 1947 ja sen jälkeen syntyneillä 58 vuoteen. Työttömyyseläkkeelle siirtyi vuonna 2002 noin 1 700 henkilöä ja keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä tässä eläkelajissa oli 60,3 vuotta. Työttömyyseläkkeelle siirtyminen noin 60 vuoden iässä on myös osaltaan laskenut eläkkeellesiirtymisikää. Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien toimeentuloturvan siirtäminen eläkejärjestelmästä työttömyysturvan piiriin tukee siten paitsi eläkejärjestelmän selkeyttämistavoitetta myös eläkkeellesiirtymisiän myöhentämistavoitetta.

Palkattomat ajat

Eläkeajasta ei vähennetä palkatonta virkavapautta tai työlomaa, jonka pituus on korkeintaan yksi vuosi. Poikkeuksen muodostaa

virjavapaus tai työloma, jonka aikana työntekijä on ollut muussa eläkkeeseen oikeuttavassa palvelussuhteessa. Eräät palkattomat ajat, kuten lomautus sekä koulutus- ja kuntoutusajat, kartuttavat eläkettä työeläkelisän muodossa. Vaikka eläkejasta ei vähennetäkään korkeintaan vuoden pituista palkatonta palvelussuhteen keskeytysaikaa, saattaa se silti vaikuttaa pienentävästi eläkkeen määrään osuessaan eläkepalkan laskentavuosiin. Jos palkaton jakso ei ole riittävän pitkä tai ei ajoitu yhden kalenterivuoden ajalle, se osuessaan eläkepalkkavuosiin pienentää eläkepalkkaa. Jos palkaton jakso on vähintään kahdeksan kuukauden pituinen ja sijoittuu yhden kalenterivuoden sisään, kyseisen vuoden ansiot ovat yleensä alle puolet ansioiden keskimäärästä ja voidaan jättää pois eläkepalkan laskentavuosista. Jos palkattomuuden syynä on hoitovapaa tai kuntoutus, palkattoman ajan pienentävä vaikutus eläkepalkkaan on estetty laissa olevalla erityissäännöksellä.

Ongelmallista on, että samastakin syystä aiheutuneella palvelussuhteen keskeytyksellä saattaa olla erilainen vaikutus työntekijän eläketurvaan riippuen siitä, mihin ajankohtaan työuralla keskeytys ajoittuu.

Tuleva aika

Eläketapahtumasta eläkeikään jäljellä olevaan aikaan eli tulevaan aikaan perustuvan eläkkeen osan liittäminen eläkkeeseen riippuu nykyainsäädännön mukaan siitä, kuinka pitkä aika palvelussuhteen päättymisestä on kulunut eläketapahtuman sattumiseen. Alkuun tämä niin sanottu jälkikarenssiaika oli vuoden pituinen. Tähän pääsääntöön on kuitenkin tehty lukuisia poikkeuksia siten, että eräiden sosiaalietuuksien saaminen pidentää jälkikarenssiaikaa.

Jälkikarenssiaika pitenee eri tavalla eri etuuksien saamisen perusteella. Käytännössä henkilö voi esimerkiksi saada ensin ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa, sitten sairauspäivärahaa ja jälleen työttömyyspäivärahaa. Seurauksena voi olla, että oikeutta tulevaan aikaan ei olekaan enää eläketapahtumahetkellä, vaikka se olisi ollut, jos sairausvakuutusjaksoa ei olisi ollut. Tätä sairauspäivärahan vaikutusta henkilö ei voi lainkaan ennakoida. Sairauspäiväraha jatkaa tätä jälki-

karenssiaikaa vain siltä osin kuin sitä on maksettu kolmena vuotena välittömästi ennen työkyvyttömyyden alkamista.

Tulevan ajan ansio määräytyy viimeisen jälkikarenssiaikana päättyneen vähintään kuuden kuukauden pituisen palvelussuhteen ansioista. Jos henkilöllä ei ole kuuden kuukauden pituista palvelusjaksoa jälkikarenssiaikana, määräytyy ansio vähintään kuukauden pituisesta palvelusjaksosta. Tulevan ajan ansion määräytyminen voi näin ollen liittyä hyvinkin lyhyeen palvelusjaksoon, joka ei vastaa todellista ansiotasoa lainkaan. Tämä sattumanvaraisuus korostuu varsinkin nuorina työkyvyttömäksi tulevilla henkilöillä. Heillä yleensä on työstä karttuneen eläkkeen määrä vähäinen ja työeläkkeen määrä riippuu ratkaisevasti tulevan ajan eläkkeen osuudesta.

Toisaalta nuorina työkyvyttömäksi tulevia on vähän. Tilastojen mukaan kunnallisesta eläkejärjestelmästä vuonna 2002 työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutustuen saajista 20-24-vuotiaita oli 0,2 prosenttia, 25-29-vuotiaita 0,3 prosenttia ja 30—34-vuotiaita 1,2 prosenttia.

Tuleva aikaa koskevat säännökset ovat hyvin monimutkaisia ja vaikeaselkoisia ja eläkkeenhakijan itsensä on vaikea tietää liittykö hänen eläkkeeseensä tuleva aika ja mistä ansiosta sen määrä lasketaan.

Eläkepalkka

Vuoden 1989 alusta kunnallisessa eläkejärjestelmässä siirryttiin laskemaan eläkepalkka jokaiselle palvelussuhteelle erikseen. Aikaisemmin eläkepalkka määräytyi kaikille aikaisemminkin päättyneille palvelussuhteille viimeisen palvelussuhteen neljän viimeisen kalenterivuoden ansioista. Muutosta perusteltiin muun muassa sillä, että kunnallisessa eläkejärjestelmässä ei ansioeläkejärjestelmän periaate toteutunut aivan täydellisesti. Viimeisen palvelussuhteen ansio ei välttämättä vastaa lainkaan aikaisemmin päättyneiden palvelussuhteiden tasoa. Käytännössä oli esiintynyt tilanteita, joissa yli 20 vuoden päätoimisen palvelun jälkeen henkilö oli ottanut itselleen lyhyen sivutoimisen kunnallisen työsuhteen, jonka ansiotaso oli murto-osa päätoimisen palvelussuhteen palkasta ja

myös toisin päin olevia tilanteita, joissa muuttaman kuukauden päätoimisella palvelulla saattoi nostaa eläketurvansa tasoa merkittävästi.

Kunnallisessa järjestelmässä niin kuin muissakin työeläkejärjestelmissä muutettiin eläkkeen perusteena olevan palkan laskusääntöä vuoden 1996 alusta lukien. Eläkepalkka määräytyy pääsääntöisesti palvelusuhteen päättymistä edeltäneiden kymmenen viimeisen kalenterivuoden ansioista. Lyhyemmissä palvelusuhteissa eläkepalkka on palvelusuhteen päättymisvuotta lukuun ottamatta koko palvelusuhteen ansioiden keskiarvo.

Eläkepalkan määräytyminen viimeisten palvelusvuosien ansioista korostaa edelleen epäsuhtaa työpaikkaa vaihtavien ja samassa palvelussuhteessa samaan jäsenyhteisöön pitkään palvelevien välillä. Aikaisemmin tehtyjen tutkimusten mukaan parhaat ansiovuodet sijoittuvat usein 40–50 vuoden ikävälille. Eläketurvakeskus on tehnyt laajan eläkepalkkaselvityksen, josta on annettu raportti vuonna 2002 (Työmarkkinajärjestöjen sosiaalipakettiin liittyvä eläkepalkkaselvitys, Eläketurvakeskuksen monisteita N:o 39/2002). Tutkimuksessa oli mukana myös kunnallisen eläketurvan piiriin kuuluvia henkilöitä. Selvitys osoitti, että eri ammattiryhmien välillä ei ole huomattavia eroja ja että uudistuksessa voittavia on kaikissa tutkimissa ammateissa huomattavasti enemmän kuin häviäjiä.

Indeksi

Vuoden 1996 alusta otettiin käyttöön työeläkkeiden tarkistuksessa kaksi indeksiä, joilla myönnetyn eläkkeen määrää tarkistetaan. Toista indeksiä sovelletaan 65-vuotiaiden ja sitä nuorempien eläkkeisiin ja toista yli 65-vuotiaiden eläkkeisiin. Kahden indeksin järjestelmää eri-ikäisten eläkkeensaajien eläkkeiden korottamiseksi on pidetty yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisena.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Yleiset tavoitteet

Esityksen tavoitteena on yhtenäistää kunnallisen eläkejärjestelmän eläkesäännöksiä yksityiselle puolelle jo hyväksytyjen säännösten kanssa, jotta työntekijän eläketurva muodostaa toimivan kokonaisuuden silloinkin, kun henkilön työura koostuu työskentelystä eri eläkelakien piiriin kuuluvissa työsuhteissa.

Esityksen tavoitteena on myös kunnallisen eläkejärjestelmän kehittäminen työssä pysymistä tukevaan suuntaan sekä keskimääräisen eläkkeelle siirtymisiän myöhentäminen kahdella, kolmella vuodella. Tavoitteena on myös laajentaa eläketurvan ansainta-aikaa ja vahvistaa eläkemaksun ja saatavan edun vastaavuutta.

Esityksessä eläkkeen laskusäännön uudistamisella pyritään siihen, että se antaa nykyistä oikeudenmukaisemman eläketurvan erilaisilla työurilla. Tavoitteena on, että eläkettä karttuu kaikesta ansiotyöstä ja eläkemaksu on maksettava kaikesta siitä ansiotyöstä, josta karttuu eläkettä. Eläkkeelle siirtymisiän myöhentämisen lisäksi pyritään eläkejärjestelmä sopeuttamaan keskimääräisen eliniän jatkuvaan kasvuun siten, että osa kasvusta ohjautuu työssäoloajan pidentymiseen.

Eläkkeen karttumaa koskevat muutokset

Työnteon jatkamista pyritään kannustamaan tekemällä vanhuuseläkkeelle siirtymisen joustavaksi ja kannustamalla työssä jatkamista 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen merkittävästi eläkekarttumaa parantamalla.

Työeläke karttuisi kaikista työssä saaduista ansioista ja karttumaprosentti kohoaisi iän noustessa. Ikävälillä 53–62 eläkettä karttuisi perusprosentin 1,5 sijasta 1,9 prosenttia vuosiansioista. Jos työntekijä jatkaa työssä 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen, eläkettä karttuisi 4,5 prosenttia vuodessa 68 vuoden ikään asti. Muuttuneisiin karttumiin liittyen palkansaajien eläkemaksua korotettaisiin 19/15 -kertaiseksi.

Kuitenkin ennen vuotta 1950 syntyneet työntekijät, jotka ovat 55 vuotta täytettyään päässeet 2 prosentin vuosikarttuman piiriin ennen vuotta 2005 säilyttäisivät tämän karttuman myös uudistuksen voimaantulon jälkeen. Täyttäessään 63 vuotta karttuma muuttuisi heidänkin osaltaan 4,5 prosenttiin vuo-

nessa.

Vanhuuseläkettä koskevat muutokset

Yksi kunnallisen eläkejärjestelmän uudistamisen päätavoitteista on myöhentää eläkkeelle siirtymistä. Kunnallisessa eläkejärjestelmässä yleinen vanhuuseläkeikä on ollut 63 vuotta ja tietyille ammattiryhmille on säädetty tätä alempi ammattikohtainen eläkeikä 53 vuodesta ylöspäin. Ammatillisesta eläkeiästä luovuttiin vuosien 1989 ja 1995 uudistuksilla ja yleinen eläkeikä nostettiin 63 vuodesta 65 vuoteen. Aikaisemmin kuvattujen suojausten myötä kunnallisen eläketurvan piirissä on kuitenkin vielä suuri joukko työntekijöitä, joiden eläkeikä on 65 vuotta alhaisempi.

Yksityisten alojen työeläkelakeja on muutettu niin, että vanhuuseläkeikä on joustava. Vastaavanlainen mahdollisuus työntekijälle itse valita eläkkeelle siirtymisikänsä ehdotetaan toteuttavaksi myös kunnallisessa eläkejärjestelmässä. Työntekijä voisi valita eläkkeelle siirtymisiän 62 ja 68 vuoden iän väliltä ja työnteon jatkaminen myös parantaisi tulevaa eläketurvaa.

Kunnallisessa eläkejärjestelmässä voimassa oleviin henkilökohtaisiin eläkeikiin liittyy tiettyjä eläketurvan suojauksia ajalta ennen vuotta 1995. Nämä suojaukset ehdotetaan säilytettäväksi edellyttäen, että henkilö jatkaa työntekoaan vähintään omaan eläkeikänsä saakka. Toisaalta sallitaan eläkkeelle siirtyminen myös ennen omaa eläkeikää, varhennettuna 62 vuoden iästä tai varhentamattomana 63 vuoden iästä. Tällöin henkilöllä ei kuitenkaan olisi enää oikeutta lisäturvan mukaiseen eläkkeeseen ajalta ennen vuotta 1995, koska lisäturvan saaminen edellyttää palvelun jatkamista eläketapahtumaan saakka. Nykyisin vanhuuseläkkeen voi tosin saada varhennettuna myös lisäturvan mukaisena, mutta tällöin eläkkeen määrää vähennetään varhennusvähennyksellä, joka on 0,4 prosenttia kuukautta kohden, joten kahden vuoden varhennus vähentää nykyisin eläkettä 9,6 prosentilla.

Jos työntekijä ei jatka kunnallista palvelua eläketapahtumaansa saakka, hänellä säilyy kuitenkin oikeus ennen vuotta 1995 karttuneeseen, yksityisen eläkejärjestelmän 1,5 prosentin karttumaa parempaan perusturvan

mukaiseen 2 prosentin karttumaan. Koska tämä karttuma on kuitenkin aikanaan sidottu 65 vuoden eläkeikään, vanhuuseläkkeelle siirtyminen ennen tätä eläkeikää aiheuttaisi sen, että tämä ennen vuotta 1995 ansaittu, paremman karttuman piiriin kuulunut eläke, muunnettaisiin vastaamaan 63 vuoden eläkeikää. Muuntaminen kohdistuisi vain ajalle ennen vuotta 1995, jolta tätä paremman karttuman eläkettä on voinut ansaita. Ajalta ennen tammikuun 1 päivää 1995 karttunut peruseläke jaettaisiin sosiaali- ja terveystieteiden vahvistamalla 63 vuoden eläkeikää vastaavalla normeerauskerroimella eli luvulla 1,106. Tämä pienentää 2 prosentin karttuman noin 1,8 prosenttiin. Yksityisellä puolella vastaavaa normeerausta ei tehdä. Tämä ero johtuu edellä kuvatusta erilaisesta eläkekarttumasta ennen vuotta 1995. Normeeraus ei vaikuta vuoden 1995 jälkeen karttuneeseen eläkkeeseen, jossa eläkekarttuma vastaa TEL:n mukaista karttumaa.

Nykyisen järjestelmän mukaan vanhuuseläkkeelle siirrytään yleensä välittömästi eläkeiän täyttämisen jälkeen. Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) mukaan kunnallisen viranhaltijan virkasuhde päättyy ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa sen kalenterikuukauden päättyessä, jonka aikana viranhaltija saavuttaa vanhuuseläkeikänsä, jollei viranhaltijan kanssa sovita virkasuhteen määräaikaisesta jatkamisesta. Kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaan työsuhte lakkaa sen kuukauden viimeisenä päivänä, jonka aikana työntekijä on saavuttanut vanhuuseläkeikänsä, jollei työntekijän kanssa sovita työsuhteen määräaikaisesta jatkamisesta. Kunnallisen eläkelain soveltamisen piiriin kuuluvilla viranhaltijoilla ja työntekijöillä olisi uudistuksen voimaantulon jälkeen mahdollisuus valita vanhuuseläkkeelle siirtymisikänsä. Eläkkeelle siirtymisiän voisi valita nykyisen henkilökohtaisen eläkeiän ja 68 vuoden iän väliltä tai, jos henkilökohtainen eläkeikä on yli 63 vuoden iän, 63 ja 68 ikävuoden väliltä. Ammatillisen eläkeiän valinneet henkilöt voisivat siirtyä vanhuuseläkkeelle valitun eläkeiän tai 68 ikävuoden välillä. Jos henkilö päättää siirtyä vanhuuseläkkeelle ennen 68 ikävuoden täyttämistä, hänen tulisi irtisanoutua virka- tai työsuhteestaan noudattaen irtisanomisaikaa.

Varhennettua ja lykättyä vanhuuseläkettä koskevat muutokset

Varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä alimillaan 58 vuodesta 62 vuoteen ja varhennusvähennyksen määrää muutettavaksi. Ehdotuksen mukaan vanhuuseläkkeen voisi ottaa varhennettuna 62 vuoden iästä alkaen, jolloin eläkkeeseen tehdään 0,6 prosentin varhennusvähennys kuukautta kohden 63 vuoden ikää edeltäviltä varhennuskuukausilta.

Eläkkeeseen maksettaisiin 0,4 prosentin lykkäyskorotus kultakin lykkäyskuukaudelta 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Muutosehdotukset ovat tältä osin samansisältöiset kuin yksityisellä puolella jo hyväksytyt muutokset.

Ehdotuksen mukaan kuitenkin työntekijöillä, jotka ovat täyttäneet nykyisin voimassa olevan varhennetun vanhuuseläkkeen alaikärajan ennen vuotta 2005, on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen edelleenkin. Näin vähennetään sellaista varhennetulle vanhuuseläkkeelle hakeutumista, joka voisi seurata ikärajan korottamisesta. Ennen 62 vuoden iän täyttämistä varhennettu vanhuuseläke määrätään kuten nykyisin eli varhennusvähennys on 0,4 prosenttia kultakin omaa eläkeikää edeltävältä varhennuskuukaudelta. Täytettyään 62 vuotta työntekijälle lasketaan myös ehdotetun uuden laskutavan mukainen varhennettu vanhuuseläke, jossa varhennusvähennys on 0,6 prosenttia kultakin 63 vuoden ikää edeltävältä varhennuskuukaudelta ja ennen varhennusvähennyksen laskemista muunnetaan edellä kerrotulla tavalla 63 vuoden ikää vastaavaksi. Tällöin työntekijällä on oikeus näin lasketusta eläkkeistä suurempaan.

Jotta varhennetulle vanhuuseläkkeelle siirtymisen ikäraja nousisi samassa suhteessa verrattuna muilla sektoreilla toteuttaviin muutoksiin, ehdotetaan että vuonna 1940—1959 syntyneet työntekijät voisivat saada vanhuuseläkkeen varhennettuna ennen 62 vuoden ikää aikaisintaan silloin, kun henkilö täyttää iän, joka on kolme vuotta alempi kuin hänen nykyinen henkilökohtainen eläkeikänsä. Varhennusvähennys olisi tällöin 0,6 pro-

senttia 63 vuoden iästä laskettuna ja ennen varhennusvähennyksen laskemista eläke muunnettaisiin edellä kerrotulla tavalla vastaamaan 63 vuoden ikää.

Eläkkeen laskentasääntöä koskevat muutokset ja yhteensovitus

Eläkeuudistuksen yhtenä tavoitteena on myös selkeyttää työeläkelainsäädäntöä. Eri-alaisten varhaiseläkkeiden karsiminen toteutetaan osaltaan tätä tavoitetta. Uudistuksen toteututtua myönnetään enää vanhuus-, työkyvyttömyys- ja osa-aikaeläkkeitä sekä perhe-eläkkeitä. Selkeyttä edistää myös jäljempänä ehdotettava tapa määrittellä tulevan ajan eläke. Selkeyttämiseen pyritään myös muuttamalla eläkkeen perusteena olevan palkan määräytymissääntöä.

Ehdotettu uusi eläkkeen määräytymissääntö lisää erilaisen työuran tehneiden työntekijöiden yhdenvertaisuutta, koska eläke lasketaan samalla tavalla riippumatta palvelussuhteiden pituudesta. Sen mukaan kunnallinen eläke lasketaan kunkin vuoden palkan ja karttumaprosentin perusteella. Eläkkeen määräytyminen ei siten ole riippuvainen siitä, millä tavoin työura on osittunut erillisiin palvelussuhteisiin. Uusi määräytymistapa antaa nykyistä oikeudenmukaisemman eläketurvan erilaisilla työhistorioilla.

Uuteen eläkkeen laskusääntöön siirrytään siten, että ennen vuotta 2005 alkaneet palvelussuhteet päätetään teknisesti vuoden 2004 loppuun ja palvelussuhteista vuoden 2004 loppuun mennessä karttunut eläkeoikeus lasketaan nykyisten säännösten mukaisesti. Vapaakirjauttamisen yhteydessä eläkepalkkaa voidaan harkinnanvaraisesti tarkistaa, jos eläkepalkka on poikkeuksellisesta tai siihen rinnastettavasta syystä johtuen vähintään 7,5 prosenttia keskimääräistä pienempi. Tämä vapaakirja talletetaan kunnallisen eläkelätoksen rekisteriin. Eläkettä myönnettäessä ennen vuotta 2005 päättyneet palvelussuhteet tarkistetaan 31 päivän joulukuuta 2004 tasoon vuoden 2005 alkuun voimassa olevalla indeksillä ja siitä eläkkeen laskentahetkeä vastaavaksi edellä mainitulla palkkakertomella. Vuodesta 2005 lukien eläkkeet lasketaan uuden säännön mukaan.

Vastaavanlainen vapaakirjautus tehtiin

kunnallisessa eläkejärjestelmässä myös vuonna 1994, jolloin siirryttiin lisäeläketurvan mukaisesta karttumasta uuteen perusturvan mukaiseen karttumaan. Näin ollen suurella osalla vielä kunnallisessa palvelussuhteessa olevilla on palvelussuhde katkaistu teknisesti myös vuoden 1994 loppuun. Tästä syystä kunnallisessa eläkejärjestelmässä ei tarvita samanlaista suojasäännöstä kuin TEL:n muutoksista on säädetty. Kenelläkään kunnallisessa palvelussuhteessa olleella ei ole eläkemielessä voimassa yli kymmenen vuoden palvelussuhdetta. Näin ollen eläkkeiden määrä nykyisellä ja uudella laskutavalla ei suuresti poikkeaisi vuoteen 2012 mennessä.

TEL:n muutoksen mukaan eläke lasketaan sekä uusien että aikaisempien sääntöjen mukaan sellaisesta työsuhteesta, joka on voimassa vuoden 2005 alussa ja jatkuu yhdenjaksoisena eläketapahtumaan saakka (*suoja-tu työsuhde*). Edellytyksenä on, että eläketapahtuma sattuu ennen vuotta 2012. Suojatusta työsuhteesta nykyisin säännöin laskettua eläkettä verrataan uusien sääntöjen mukaan laskettuun eläkkeeseen ja jos nykyisäännöin laskettu eläke on suurempi, muodostetaan eläkkeiden erotuksesta suojaosuus. Jos eläkkeet kunnallisessa järjestelmässä laskettaisiin yksityisen sektorin mallin mukaisesti myös nykyisellä tavalla, ei ehdotettua vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneen eläkkeen yhteensovitusta voitaisi toteuttaa tällöin vaan se siirtyisi tehtäväksi vasta eläkkeen myöntämishetkellä ja se taas aiheuttaisi sen, ettei henkilö saisikaan vuoden 2005 jälkeen karttunutta eläkettä rajoittamattomana.

Kunnallisessa järjestelmässä ennen vuotta 2005 karttuneiden peruseläkkeiden vapaakirjauttamisen yhteydessä peruseläkkeet myös rajattaisiin ja yhteensovitettaisiin muiden työeläkkeiden kanssa tiettyyn enimmäisrajaan joulukuun loppuun 2004. Eläkkeen enimmäismäärän rajausta ja yhteensovitus tehtäisiin myös aiemmin päättyneisiin palvelussuhteisiin, vaikka henkilöllä ei olisi jatkuvaa palvelussuhdetta. Tämä menettely on tarpeen, koska suurella osalla kunnallisessa palvelussuhteessa olevilla työntekijöillä on ajalta ennen vuotta 1995 karttunut nykyistä peruseläketurvaa parempaa eläkettä ja ilman rajausta ja yhteensovitusta eläkkeiden määrät

voisivat nousta uusien karttumien kanssa muutamassa vuodessa jopa suuremmaksi kuin nykyiset palkat.

Ennen uudistuksen voimaantuloa karttuneiden eläkkeiden valmiiksi laskemisella ja yhteensovittamisella päästäisiin myös kunnallisessa eläketurvassa siihen tavoitteeseen, että uudistuksen jälkeen eli vuoden 2005 jälkeen karttuneita eläkkeitä ei tarvitsisi enää rajoittaa nykyiseen enimmäismäärään. Nykyisellä tavalla lasketuissa eläkkeissä enimmäismäärä saavutetaan 30–37 vuoden palvelulla. Sen jälkeen, kun enimmäismäärä on tullut täyteen, työssä jatkaminen ei enää kartuta tulevan eläkkeen määrää. Ehdotetun uuden laskutavan mukaan kaikki työssäolo kartuttaisi eläkettä eikä eläkkeille säädettäisi enimmäisrajaa. Näin ollen työssä jatkaminen lisäisi aina tulevan eläkkeen määrää ja kannustaisi näin ollen jatkamaan työtä eläkkeelle siirtymisen vaihtoehtona. Jos aikaisemmin karttuneita eläkkeitä ei laskettaisiin valmiiksi edellä kuvatulla tavalla, tämä kannustavuuselementti jäisi puuttumaan kunnallisista eläkkeistä eikä uudistus täyttäisi sille asetettua päätavoitetta.

Aikaisemman lisäeläketurvan karttuman saaminen on sidottu siihen, jatkuuko henkilön kunnallinen palvelusuhde yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka. Myös uudessa järjestelmässä lisäturvan mukainen karttuman saisi, jos kunnallinen palvelus on voimassa eläketapahtumaan saakka. Tästä syystä ajalle ennen vuotta 1995 lasketaan kaksi vapaakirjaa, joissa toisessa on lisäturvan mukainen karttuma 2,2 prosenttia vuodessa ja toisessa vanhan perusturvan mukainen karttuma 2 prosenttia vuodessa.

Yhdenjaksoisuusvaatimus korvataan jatkossa vuotuisella työansiovaatimuksella, jonka mukaan säilyttääkseen lisäeläketurvan henkilöllä tulee olla vuodesta 2005 alkaen työansioita yhteensä vähintään 6 000 euroa vuoden 2004 indeksitasossa KuEL:n piirissä kunakin kalenterivuonna eläketapahtumaan asti. Jos tämä edellytys ei kaikkina vuosina täyty esimerkiksi palkattomien keskeytysten vuoksi, myös eläketapahtumaan saakka yhdenjaksoinen palvelus säilyttää oikeuden lisäturvaan kuten ennenkin.

Esityksen mukaan yhteensovitusta tehtäessä vuoden 2004 lopussa yhteensovitusrajaa

suhteutetaan henkilön ikään, jotta yhteensovitus kohtelisi samalla tavalla kaiken ikäisiä ja erilaisin työuran omaavia työntekijöitä. Yhteensovitusrajan määräävä prosenttiluku on yhtä suuri osuus 60 prosentista kuin aika työntekijän 23 iän täyttämisen vuoden 2004 loppuun asti on 40 vuodesta. Myös ennen yhteensovitusta tehtävässä rajauksessa käytettäisiin samaa prosenttilukua.

Yhteensovitukseen liittyisi suoja säännös, jonka mukaan siirtyessään eläkkeelle henkilö saa aina vähintään sen suuruisen eläkkeen kuin vuoden 2004 loppuun mennessä on karttunut nykyisillä säännöksillä yhteensovitettuna enintään kuitenkin 60 prosentin tavoitetasosta. Tämä tapahtuu niin, että ellei uutta eläkettä vuoden 2005 jälkeen kartu sitä määrää mitä yhteensovituksessa on leikattu, maksetaan suojaosuus.

Lisäksi ehdotukseen sisältyisi turvalauseke sellaisten poikkeuksellisten tilanteiden varalta, että eläketurva jäisi kunnallisen eläkelain piirissä pienemmäksi kuin vastaavalla työuralla henkilö olisi saanut työntekijäin eläkelain piiristä. Tällainen tilanne saattaa syntyä lisäeläketurvan menettäneillä, ennen vuotta 1945 syntyneillä työntekijöillä, joilla on yli 35 vuoden pituinen työura ennen vuotta 2005 ja jotka olisivat työntekijäin eläkelain alaisuudessa saavuttaneet oikeuden 2,5 prosentin vuosikarttumaan 60 vuotta täytettyään. Tämä työntekijäin eläkelain mukainen niin sanottu superkarttuma voi pitkissä työurissa aiheuttaa sen, että eläkettä on karttunut yli enimmäismäärän eli yli 60 prosentin. Koska yksityinen eläkejärjestelmä ei vuonna 2005 enää yhteensovita karttuneita eläkkeitä, yksityisten alojen työntekijöillä voi olla oikeus yli 60 prosentin eläkekarttumaan jo vuoden 2005 alussa.

Vuoden 2005 ja sen jälkeen karttuneiden eläkkeiden osalta luovutaan yhteensovittamisesta lukuun ottamatta yhteensovittamista liikenne- ja tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausten kanssa. Siten yhteensovitusta koskeva muutosehdotus vuoden 2004 jälkeen samanlainen kuin TEL:iin jo hyväksytyt muutokset.

Eläketurvan ansainta-aika

Eläketurvan ansainta-ajan laajentamiseen

sekä eläkemaksun ja saatavan edun vastavuuden vahvistamiseen pyritään laajentamalla vanhuuseläkkeen karttumisen alkamisikä nykyisestä 23 vuodesta 18 vuoteen sekä muuttamalla eläketurvan piiriin kuulumisen ja eläkemaksun maksamisen alaraja samaksi kuin eläkkeen karttumisen alaraja.

Uuden tulevan ajan laskentasäännön mukaan tulevan ajan oikeus on kaikilla, mutta tulevan ajan eläkkeen määrä vaihtelee viiden viimeisen vuoden ansioista riippuen nollassa ylöspäin. Tulevan ajan laskentamallin seurauksena laista ehdotetaan poistettavaksi täysitehoisen eläkkeen käsite.

Koska eläkettä karttuisi kaikesta työstä ja siitä on maksettava myös eläkemaksut, ehdotetaan, että myös tulevan ajan sisältävällä työkyvyttömyyseläkkeellä ollessa tehdystä työstä karttuisi uutta eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa ja tästä työstä maksettaisiin myös normaalisti eläkemaksu. Ansiotyön vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen jatkumiseen säilyisi kuitenkin nykyisellään. Jos ansioita on 40–60 prosenttia eläketapahtumaan mennessä saatujen ansioiden keskimäärästä, eläke muuttuisi osatyökyvyttömyyseläkkeeksi ja jos ansioita on enemmän kuin 60 prosenttia, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään.

Muutosehdotukset vastaavat yksityiselle puolelle jo hyväksytyt muutokset.

Ehdotettua 18 vuoden alaikäraja eläketurvan karttumisen alaikäraja sovellettaisiin niihin työntekijöihin, jotka eivät ole vielä lain voimaantullessa täyttäneet 23 vuoden ikää. Eläke alkaisi karttua vuoden 2005 alusta 18 vuoden iän täyttäneille työntekijöille. Vastaavasti jäsenyhteisön eläkemaksujen maksuvelvollisuus päättyisi lain voimaan tullessa alle 18-vuotiaista työntekijöistä lain voimaantulopäivään.

Uutta eläketurvaa alkaisi karttua lain voimaantulopäivästä alkaen 65 vuotta täyttäneille työntekijöille. Koska kunnallinen eläkelaki ei koske lainkaan ennen vuotta 1939 syntyneitä vranhaltijoita ja työntekijöitä, heille ei kartu uutta eläkettä 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen alkaneista kunnallisista palvelusuhteista. Sen sijaan, jos palvelussuhde jatkuu yhdenjaksoisena, se kartuttaa eläkettä vanhojen karttumien mukaisesti.

Nykyisin eläkettä karttuu myös alle kuu-

kauden ja alle TEL:n ansiorajamäärän jäävistä palvelussuhteista. Näistä palvelussuhteista on kuitenkin ansaittava eläkettä yhteensä vähintään 1,97 euroa, jotta ne oikeuttaisivat eläkkeeseen. Jotta kaikesta työstä, josta maksetaan eläkemaksu, on myös oikeus eläkkeeseen, tämä rajamäärä ehdotetaan poistettavaksi. Vastaavaa säännöstä ei ole ollut TEL:ssa. Sen sijaan taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelakiin (662/1985) jää edelleen edellytys siitä, että näistä lyhyistä ja alle ansiorajamäärän jäävistä työsuhteista täytyy ansioiden nousta tiettyyn rajamäärään saakka, jotta niistä karttuisi eläkettä.

Työkyvyttömyyseläkettä koskevat muutokset

Työkyvyttömyyseläkettä koskevien muutosten tavoitteena on nykyisten säännösten selkeyttäminen ja eläkkeen määrään liittyvien sattumanvaraisuuksien poistaminen. Uudistuksella ei muutettaisi työkyvyttömyysmääritelmiä.

Ehdotuksen mukaan työkyvyttömyyseläkkeen määrääytymistä muutettaisiin siten, että lähtökohtaisesti kaikkiin työkyvyttömyyseläkkeisiin liittyisi oikeus saada eläketapahtumasta 63 vuoden iän täyttämiseen jäljellä olevalta ajalta eli tulevalta ajalta laskettava eläkeosuus. Tulevan ajan eläkkeen karttuma olisi 50 vuoden ikään asti 1,5 prosenttia ja 50 vuoden iästä lukien 1,3 prosenttia vuodessa työansioista, joka edustaa työkyvyttömyyttä edeltävää ansiotasoa. Tämä vakiintunut ansiotaso määriteltäisiin viiden eläketapahtumaa edeltävän kalenterivuoden työansioiden perusteella.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä vuosiansioihin rinnastettaisiin myös ne palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat työansiot, joiden perusteella karttuu vanhuuseläkettä. Lisäksi vuosityöansioihin rinnastettaisiin aika, jolta on maksettu työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea. Tulevan ajan ansioissa näiden etuuksien ansioperusteena olisi 1047,22 euroa kuukaudessa eli 12566,70 euroa vuodessa vuoden 2004 indeksitasossa.

Tulevaa aikaa koskevat muutokset on jo hyväksytty yksityiselle sektorille. Jotta työpaikkaa eri sektoreiden piirissä viiden vii-

meisen vuoden aikana vaihtaneilla tulevan ajan eläkkeenosuus määräytyisi oikein, vastaavien säännösten ottaminen myös kunnalliseen eläkejärjestelmään on välttämätöntä.

Jos työntekijä palaa takaisin työhön työkyvyttömyyseläkkeeltä, työhön paluuta edeltävältä eläkkeellä oloajalta karttuisi eläkettä 50 vuoden ikään asti 1,5 prosenttia vuodessa ja tämän jälkeen 63 vuoden ikään asti 1,3 prosenttia vuodessa tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

Nykyisin oikeus ammatilliseen kuntoutukseen edellyttää, että henkilöllä on oikeus tulevaan aikaan jostakin eläkejärjestelmästä. Koska tulevaa aikaa koskevia säännöksiä esitetään nyt muutettavaksi niin, että se periaatteessa liittyy kaikkiin työeläkkeisiin, ei tulevan ajan oikeutta voisi enää käyttää ammatillisen kuntoutuksen edellytyksenä. Tulevan ajan vaatimus korvattaisiin vaatimuksella, että tulevan ajan työansiot viiden vuoden tarkasteluajana ovat yhteensä vähintään 25 133,40 euroa vuoden 2004 indeksitasossa.

Hyvin nuorten kohdalla tulevan ajan eläkkeen laskeminen viiden viimeisen vuoden työansioiden perusteella saattaisi johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen. Siksi ehdotetaan, että alle 23-vuotiaiden kohdalla käytettäisiin viiden vuoden sijasta sitä aikaa, jonka nuori on ehtinyt ennen työkyvyttömyyttä olla työelämän piirissä.

Nuorina työkyvyttömäksi tulevien eläketaso on tarpeen varmistaa, koska heillä eläkkeellä olo voi jatkua usean vuosikymmenen ajan ja palkka on voinut jäädä matalaksi samalla, kun perheeseen liittyvät kustannukset ovat suuret. Näin ollen työkyvyttömyyseläkkeen määrään ehdotetaan lisättäväksi iästä riippuva kertakorotus, kun eläke on jatkunut viisi vuotta. Tällöin eläkkeen voidaan olettaa muodostuvan pitkäaikaiseksi. Näin voitaisiin varmistaa nuorina työkyvyttömäksi tulevien eläketaso. Vastaava korotus tehtäisiin perhe-eläkkeisiin.

Lapsenhoidon vuoksi työelämästä poissaolleiden eläketason varmistamiseksi ehdotetaan, että tarkasteluajan ansiota voitaisiin harkinnanvaraisesti tarkistaa, jos ansiot tarkasteluajana ovat vakiintunutta ansiotasoa pienemmät alle kolmevuotiaan lapsen hoidon vuoksi. Tarkistaminen tehtäisiin työntekijän hakemuksesta ja se edellyttäisi vähintään 20

prosentin vaikutusta hänen eläketurvaansa. Tällöin käytettäisiin työntekijän tulevan ajan ansiona sitä työansiota, jota lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt. Työansio otettaisiin huomioon kuitenkin enintään kymmeneltä vuodelta. Säännös korvaisi nykyisen lapsenhoitoajan eläkepalkan laskusäännön sekä säännöksen siitä, että oikeus tulevan ajan eläkkeeseen säilyy alle kolmevuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi, kuitenkin enintään yhdeksän vuoden ajan.

Tulevan ajan eläkkeen karttuma on nykyään 50 vuoden iän täyttämisen jälkeen 1,2 prosenttia ja 60 vuoden iän täyttämisen jälkeen 0,8 prosenttia vuodessa. Jotta myös iäkäämpien työntekijöiden eläkkeen taso säilyisi kohtuullisena, tulevan ajan eläkkeen karttumisprosenttia ehdotetaan korotettavaksi 50 vuoden iän täyttämisen jälkeen 1,3 prosenttiin.

Uuteen tulevan ajan eläkkeen määräytymiseen siirryttäisiin asteittain siten, että ensimmäisen kerran vuonna 2006 tulevan ajan eläke määräytyisi osittain ennen vuotta 2005 oleiden työansioiden ja vuoden 2005 työansioiden perusteella. Tällöin vuoden 2004 ansiona käytettäisiin vuosiansioksi muutettuna sitä eläkepalkkaa, jonka perusteella tulevan ajan eläke nykysääntöjen mukaan olisi laskettu, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi 31 päivänä joulukuuta 2004. Jos työntekijällä ei tuolloin olisi ollut oikeutta tulevaa aikaa sisältävään eläkkeeseen, uutta tulevan ajan eläkettä laskettaessa katsottaisiin, ettei vuonna 2004 ollut lainkaan työansioita.

Työkyvyttömyyseläkkeiden ikäkorotus myönnettäisiin ensimmäisen kerran vuoden 2010 alusta. Se myönnettäisiin myös ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin sen korotusprosentin mukaisena, joka vastaa työkyvyttömyyseläkkeen saajan ikää korotushetkellä eli vuoden 2010 alussa.

Työkyvyttömyyseläkettä koskevat muutosehdotukset ovat samansisältöiset kuin yksityisen puolen muutokset.

Ammatillista kuntoutusta koskevat muutokset

Vuoden 2004 alusta tulivat voimaan ammatillista kuntoutusta koskevat kunnallisen

eläkelain muutokset (921/2003). Näihin säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi joitakin tarkistuksia. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset kuntoutustapahtumapäivästä, joka pääsääntöisesti olisi se päivä, jona kuntoutushakemus tehdään. Ammatillisen kuntoutuksen hakijalla olisi oikeus myös saada ennakkopäätös oikeudesta kuntoutukseen. Tämä ennakkopäätös sitoisi eläkelaitosta yhdeksän kuukauden ajan. Ehdotettujen säännösten tarkoituksena on lisätä ammatillisen kuntoutuksen toimivuutta.

Kuntoutusrahan määrittely ehdotetaan selvyuden vuoksi muutettavaksi entiselleen. Tällöin täyden kuntoutusrahan suuruus olisi työkyvyttömyyseläkkeen määrä korotettuna 33 prosentilla. Esityksessä ehdotetaan muitakin, lähinnä teknisiä tarkistuksia kuntoutusta koskeviin säännöksiin. Vastaavat muutokset on jo hyväksytty TEL:iin ja muihin yksityisten alojen työeläkelakeihin (1332-1336/2003).

Indeksiä koskevat muutokset

Eläkkeensaajien yhdenvertaisuutta ehdotetaan lisättäväksi siten, että kaikenikäisten työeläkkeensaajien maksussa olevia eläkkeitä tarkistettaisiin samalla indeksillä. Kaikkien eläkkeiden indeksitarkistuksessa ehdotetaan vuoden 2005 alusta lukien siirryttäväksi nykyiseen eläkeindeksiin, jossa kuluttajahintaindeksin paino on 80 prosenttia ja ansiotaindeksin paino 20 prosenttia (*eläkeindeksi*).

Eläkettä laskettaessa ansiot korotettaisiin laskentahetken tasoon kertoimella, jossa ansiotaindeksin paino on 80 prosenttia ja kuluttajahintaindeksin paino 20 prosenttia (*palkkakerroin*).

Nykyistä indeksiä, jossa sekä ansiotaindeksin että kuluttajahintaindeksin paino on 0,5 sovellettaisiin sellaisten eläkkeiden laskentaan, jotka vuoden 2005 jälkeenkin lasketaan nykyisten säännösten mukaan. Tällaisia eläkkeitä ovat vuoden 1996 ja 2000 työttömyyseläkemuutosten suojasäännösten piiriin kuuluvat. Ennen vuotta 2005 muodostetut vapaakirjat korotetaan nykyisellä indeksillä vuoden 2004 tasoon ja siitä laskentahetken tasoon palkkakertoimella.

Myös indeksiä koskevat muutosehdotukset

vastaavat yksityisen puolen muutoksia.

Palkansaajien eläkemaksu

Eläkettä karttuisi 1,9 prosenttia vuosipalkasta ikävälillä 53—62 ja 4,5 prosenttia vuosipalkasta ikävälillä 63—68. Jotta palkansajamaksut olisivat samat kaikilla sektoreilla, ehdotetaan palkansaajien eläkemaksun korottamista 53 vuoden iästä lähtien 19/15 -kertaiseksi niin kuin yksityisessä eläkejärjestelmässä on jo tehty. Nykyisen palkansaajien eläkemaksuprosentin perusteella laskettuna korotus olisi nykyiseen noin 1,2 prosenttiyksikköä eli korotetun palkansaajien eläkemaksun suuruus olisi vuoden 2003 tasossa noin 5,8 prosenttia.

Varautuminen elinajan odotettuun kasvuun

TEL:n muutosten yhteydessä hyväksyttiin eläkejärjestelmään elinaikakerroin, jonka käyttöönoton tavoitteena on, että tulevaisuudessa eläkkeelle siirtymisen ikärajojen nostamisen tarvetta hallitaan teknikalla, jossa osa elinajan odotteen kasvusta ohjautuu aktiivivuosiin. Tämän toteuttamiseksi alkavan eläkkeen määrä riippuu elinajan odotteen kehityksestä. Vastaava elinaikakerroin ehdotetaan otettavaksi käyttöön myös kunnallisessa eläkejärjestelmässä.

Ensimmäisen kerran elinaikakerrointa sovellettaisiin vuonna 2009, jolloin kerroin on 1. Satunnaisten vaihtelujen tasoittamiseksi kunakin vuonna sovellettava elinaikakerroin lasketaan Tilastokeskuksen viiden vuoden kuolevuustilastotietojen perusteella käyttäen tuoreinta mahdollista tilastointijaksoa ja kahden prosentin korkokantaa. Vuonna 2009 elinaikakerroin on siis 1 ja se vastaa vuosien 2003—2007 kuolevuustilastoja. Elinaikakerroin vaikuttaa ensimmäisen kerran vuonna 2010 myönnettäviin eläkkeisiin ja se perustuu vuosien 2004—2008 kuolevuustilastoihin ja elinajan odotteen muuttumiseen vuosista 2003—2007.

Vanhuuseläke kerrotaan eläkkeellesiirtymisestä riippumatta sillä kertoimella, joka määriteltiin eläkkeensaajan 62 vuoden iän täyttämivuonna. Tätä alemmassa eläkeiässä kertoimena käytetään vanhuuseläkkeen alkamisvuodelle vahvistettua kerrointa.

Yksilöllisiin varhaiseläkkeelle siirtyneisiin elinaikakerroin ei ehdi vaikuttamaan, koska vuoden 1947 jälkeen syntyneillä ei siihen enää ole oikeutta. Työttömyyseläkkeeseen ovat muutoksen jälkeen oikeutetut vain ennen vuotta 1950 syntyneet henkilöt, joten tämä eläkemuoto poistuu melko pian elinaikakerroimen käyttöön oton jälkeen. Työttömyyseläkkeisiin elinaikakerrointa ei sovelleta eikä myöskään lapseneläkkeisiin. Leskeneläkkeisiin sovelletaan elinaikakerrointa siinä vaiheessa, jolloin eläkkeeseen tehdään eläkesovitus. Elinaikakerrointa sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi, ei kuitenkaan, jos työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on ennen vuotta 2006. Nämä muutokset sisältyvät jo yksityisiin eläkelakeihin.

Eläkkeen karttuminen palkattomilta ajoilta

Palkattomien aikojen eläkekarttumaa ehdotetaan uudistettavaksi. Vuoden 2005 alusta lukien eläkettä karttuu ansiosidonnaisten päivärahajen ajalta siten, että vuosityöansioihin rinnastetaan niiden palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat ansiot, jotka nykyisin kartuttavat eläkettä työeläkelisän muodossa. Lisäksi eläkettä karttuisi sairauspäivärahan, äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahan sekä vuorotteluvapaakorvauksen perusteella.

Vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneet työeläkelisät lasketaan valmiiksi ja rekisteröidään Eläketurvakeskukseen.

Ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan ja vuorotteluvapaakorvauksen osalta vanhuuseläketä karttuu 75 prosentista etuuden perusteena olevasta ansiosta. Muiden ansiosidonnaisten päivärahajen, kuten sairauspäivärahan, tapaturmavakuutusjärjestelmän mukaisten päivärahajen sekä koulutus- ja kuntoutusetuuksien osalta vanhuuseläketä karttuu 65 prosentista etuuden perusteena olevasta ansiosta. Tulevan ajan eläkkeen osalta vastaava prosenttiluku kaikkien näiden etuuksien osalta on 100. Näiden etuuksien perusteella vanhuuseläketä karttuisi 1,5 prosenttia vuodessa vakuutetun iästä riippumatta. Äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahakaudelta eläkekarttumaa jatkettaisiin siten, että eläke laskettaisiin äitiys-, erityisäi-

tiys-, isyys- ja vanhempainrahan perusteena olevasta ansiosta siten, että ansiota korotetaan kertoimella 1,17.

Kun palkattomilta ajoilta karttuneen eläkkeen myöntää aina viimeinen eläkelaitos, on ehdottoman tärkeää, että niitä koskevat säännökset ovat kaikissa eläkejärjestelmissä saman sisältöiset. Edellä kuvatut muutokset sisältyvät myös yksityisten alojen eläkelakeihin.

Yksityisten alojen työeläkelakeihin tehtyjen muutosten yhteydessä säädettiin myös laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (644/2003). Lapsenhoito- ja opiskeluaikojen eläketurvaa parannettiin niin, että myös näiltä ajoilta karttuu työeläketurvaa. Etuutta karttuu 1,5 prosenttia alle kolmevuotiaan lapsen hoidon ajalta perusteesta, joka on 523,61 euroa kuukaudessa vuoden 2004 indeksitasossa. Opiskeluajalta etuutta karttuu saman perusteen mukaan enintään viiden vuoden ajalta henkilölle, joka suorittaa loppututkinnon tai valmistuu ammattiin. Etuuden saamisen edellytyksenä on, että henkilöllä on ansioita yhteensä 12 566,70 euroa työeläkejärjestelmässä ennen työeläkkeen myöntämistä. Etuudet ovat työeläkkeestä erillinen osa. Ne kuitenkin maksetaan työeläkkeen yhteydessä, myös kunnallisen eläkelain mukaisen eläkkeen myöntämisen yhteydessä.

Työttömyyseläkettä koskevat muutokset

Yksityisten alojen työeläkelakeihin on jo hyväksytty muutokset, joilla ikääntyneitä henkilöitä koskeva pitkäaikainen työttömyysturva on siirretty eläkejärjestelmästä työttömyysturvajärjestelmän piiriin. Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi myös kunnalliseen eläkejärjestelmään. Muutoksella pyritään myös eläkejärjestelmän selkeyttämiseen. Esityksen mukaan työttömyyseläkeoikeutta ei ole enää vuonna 1950 ja sen jälkeen syntyneillä henkilöillä. Työttömyyseläkkeen sijaista näillä henkilöillä on oikeus työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiseen työttömyyspäivärahaan 65 vuoden iän täyttämiseen saakka. Näiden työttömyyspäivärahan lisäpäivien saamisen edellytyksenä on viiden vuoden työssäolovaatimus 15 viimeisen vuo-

den aikana samaan tapaan kuin nykyisessä kunnallisessa eläkelaiissakin. Työttömyyseläkkeen lakkaaminen korvataan siten, että edellä mainittuihin lisäpäiviin oikeutetuilla on mahdollisuus jäädä 62 vuoden iästä alkaen varhennusvähennyksellä vähentämättömälle vanhuuseläkkeelle. Tällaisella henkilöllä on mahdollisuus tällöin valita joko vanhuuseläke tai työttömyysturvajärjestelmässä pysyminen.

Tulevan ajan eläkkeen määräytymistä koskevat muutosehdotukset heijastuvat myös työttömyyseläkkeeseen. Kun työttömyyseläkettä koskevia säännöksiä on aikaisemmin muutettu, voimaantulosäännöksissä on säädetty tiettyihin ikäluokkiin kuuluville, lainmuutosten voimaantuloaikaan työttöminä olleille aikaisempien säännösten mukaiset edut.

Vuoden 1996 alusta tulevan ajan karttumisprosentti porrastettiin siten, että tuleva aika lasketaan 1,5 prosentin karttumalla 50 vuoden iän täyttämiseen saakka, 1,2 prosentin karttumalla 50—59 vuoden iässä ja 0,8 prosentin karttumalla 60 vuoden iän täyttämisestä lukien. Muutoksen voimaantulomääräysten mukaan ennen vuotta 1943 syntyneihin työntekijöihin, joilla 1 päivänä tammikuuta 1996 oli oikeus työttömyyspäivärahaan tai aikuiskoulutustukeen, sovelletaan edelleen 1,5 prosentin tulevan ajan karttumaa vuodessa. Vuonna 1942 syntyneet työntekijät ovat nuorin ikäluokka, joka vielä kuuluu tämän voimaantulosäännöksen piiriin. He täyttävät 65 vuoden iän vuonna 2007.

Työttömyyseläkkeen laskentaa muutettiin vuoden 2000 alusta siten, että työttömyyseläkkeeseen ei enää liitetty tulevan ajan eläkeosuutta. Tulevan ajan eläkeosuus lasketaan kuitenkin työttömyyseläkkeen jälkeiseen vanhuus- ja perhe-eläkkeeseen. Muutoksen voimaantulomääräyksen mukaan ennen vuotta 1945 syntyneisiin työntekijöihin, joilla 1 päivänä tammikuuta 2000 oli oikeus työttömyyspäivärahaan tai aikuiskoulutustukeen taikka joille vuonna 1999 on maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, sovelletaan edelleen aikaisempia säännöksiä tulevasta ajasta. Tämän säännöksen seurauksena näiden työntekijöiden työttömyyseläkkeeseen liitetään edelleen tuleva aika joko edellä selostetun voimaantulosäännöksen mukaisella 1,5 pro-

sentin vuosikarttumalla tai edellä tarkoitetuilla porrastetuilla karttumisprosentteilla lasketuna. Tämän voimaantulosäännöksen piiriin kuuluva nuorin ikäluokka, vuonna 1944 syntyneet, täyttää 65 vuotta vuonna 2009.

Muiden kuin edellä selostettujen voimaantulosäännösten piiriin kuuluvien, vuosina 1945—1949 syntyneiden työntekijöiden työttömyyseläkkeeseen ei enää liity tulevaa aikaa, mutta sen jälkeen myönnettävään vanhuus- tai perhe-eläkkeeseen lisätään tuleva aika.

Nykyisin työttömyyseläkkeellä ollessa saa ansaita enintään kaksi kertaa TEL:n rajamäärän ilman, että eläke keskeytetään tai lakkautetaan. Tämä ansiorajamäärä muutetaan 523,61 euroksi kuukaudessa. Rahamäärä on vuoden 2004 indeksissä.

Yksilöllinen varhaiseläke

Oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen on ennen vuotta 1944 syntyneillä sekä ammatillisen eläkekäjäjärjestelmän piiriin kuuluneilla mutta ammatillisen eläkeiän valinnan suorittamatta jättäneillä 1944—1947 syntyneillä työntekijöillä. Vuoden 2000 alusta voimaantulleiden muutosten yhteydessä ennen vuotta 1944 syntyneet henkilöt sekä ammatillisen eläkeiän piiriin kuuluneet, vuosina 1944—1946 syntyneet henkilöt säilyttivät oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään. Vuonna 1947 syntyneillä alaikäraja on 59 vuotta. Nämä samat ikäluokat säilyttäisivät oikeuden yksilölliseen varhaiseläkkeeseen jatkossakin, mutta yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat säännökset siirretään lain voimaantulosäännökseen, koska yksilöllinen varhaiseläke eläkemuotona poistuu.

Osa-aikaeläke

Jos ennen vuotta 1947 syntynyt työntekijä jää osa-aikaeläkkeelle, osa-aikaeläkkeeseen sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2002 voimassa olleita säännöksiä. Näin ollen heille karttuu osa-aikaeläkkeellä oloajalta eläkettä 2 prosenttia vuodessa ansion alenemasta. Myös vuosina 1947—1951 syntyneet työntekijät säilyttävät aikaisintaan 60-vuotiaana osa-aikaeläkkeelle siirtyessään aikaisemmin säädetyn 1 prosentin karttuman osa-

aikaeläkkeellä oloajalta. Muilla karttuma on jo aikaisemmin muutettu 0,75 prosentiksi vuodessa. Sen sijaan osa-aikatyöstä eläkettä karttuu uusien karttumaprocenttien mukaan vuoden 2005 alusta lukien myös niillä, jotka ovat jo ennen lain voimaantuloa jääneet osa-aikaeläkkeelle. Nykyisten säännösten mukaan osa-aikaeläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iässä tai henkilökohtaisessa 63—65 vuoden eläkeiässä. Muutoksen yhteydessä myös ennen vuotta 2005 osa-aikaeläkkeelle siirtyneet henkilöt voivat siirtyä vanhuuseläkkeelle 63 vuotta täytettyään samoin vaikutuksien eläkkeeseen kuin muillakin ennen henkilökohtaista eläkeikänsä eläkkeelle siirtyvillä.

Myös ammatillisen eläkeiän valinnan tekneille tulisi mahdollisuus saada osa-aikaeläkettä ammatillisen eläkeiän täyttymisen jälkeen, jos hän täyttää osa-aikaeläkkeen saamisen yleiset edellytykset. Henkilö voisi siis vanhuuseläkkeelle siirtymisen sijasta jatkkaa työssään osa-aikaisesti ja saada osa-aikaeläkettä. Tällä pyrittäisiin tukemaan työssä jatkamista.

Ammatillisen eläkeiän valinnut henkilö voisi saada osa-aikaeläkettä myös ennen valitsemansa ammatillisen eläkeiän täyttymistä. Tällöin osa-aikaeläkkeen hakeminen ja ottaminen merkitsisivät valinnan peruuttamista. Siten henkilö ei voisi saada vanhuuseläkettä valitussa erityiseläkeiässä, vaan hän siirtyisi yleisen vanhuuseläkeiän piiriin eli hän voisi jäädä vanhuuseläkkeelle porrastetussa henkilökohtaisessa eläkeiässä tai uuden järjestelmän mukaisesti 63 ja 68 ikävuoden välillä.

Eläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Ehdotettuja säännöksiä, jotka koskevat työkyvyttömyys-, työttömyys- ja osa-aikaeläkkeen muuttumista vanhuuseläkkeeksi, sovelletaan niihin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaantulon jälkeen.

Muutosehdotusten vastaavuus yksityisenpuolen työeläkelakien muutoksiin

Edellä kuvatut kunnallisen eläke lain muutosehdotukset vastaavat pitkälti eduskunnassa hyväksytyt yksityisalojen työeläkelakien

muutoksia, jotka pohjautuvat työmarkkinoiden keskusjärjestöjen marraskuun 13 päivänä 2001 solmittuun ja syyskuun 5 päivänä 2002 täydennettyyn sopimukseen yksityisalojen työeläkejärjestelmän kehittämisestä.

Merkittävin ero on kunnallisen eläketurvan vapaakirjauttamisen yhteydessä tehtävä yhteensovitus vuoden 2004 lopussa sekä ennen vuotta 1995 karttuneen eläkkeen normeeraus, jos työntekijä haluaa jäädä eläkkeelle ennen nykyistä eläkeikänsä 63 vuotta täytettyään. Vastaavat ehdotukset sisältyvät kuitenkin myös valtion eläkelain muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen. Näiden julkisten järjestelmien muutosehdotusten ja yksityisen puolen muutosten ero selittyy julkisen puolen aikaisemmalla lisäturvan karttumalla ja sen suojauksilla.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Esitykseen sisältyvien muutosten taloudellisia vaikutuksia on tarkasteltu niiden yhteisvaikutuksen kautta ja saatua eläkemenoa on verrattu nykyisten säännösten mukaiseen eläkemenoon. Arvioissa on otettu huomioon muun muassa eläkkeen laskentasääntöä, indeksointia, tulevan ajan laskentaa, eläkkeen karttumisprosentteja, eläkkeen karttumaaikaa, varhennettua vanhuuseläkettä ja osaaikaeläkettä koskevat muutokset sekä työtömyyseläkkeen poistamisen, palkansaajan eläkemaksun korotuksen, vapaakirjautuksen 31 päivänä joulukuuta 2004, yhteensovituksen, normeerauksen, palkkakertoimen, ikäkertoimen ja elinaikakertoimen vaikutukset. Laskelmia tehtäessä ei ole ollut käytettävissä muiden eläkelakien mukaisesti kertyneitä eläkkeitä, joten eläkkeiden yhteensovitus on tehty käyttäen ainoastaan KuEL-eläkettä. Muiden lakien mukaisten eläkkeiden huomioon ottaminen olisi todennäköisesti pienentänyt näissä laskelmissa esityksen mukaisia eläkkeitä hieman enemmän kuin nykyisten säännösten mukaisia eläkkeitä.

Yksilötasolla esityksen vaikutukset riippuvat siitä, missä iässä nykyiseen eläkeikään verrattuna henkilö päättää jäädä vanhuuseläkkeelle.

Esitettyjen lainmuutosten vaikutus KuEL-

eläkemenoon riippuu merkittäväällä tavalla eläkkeelle siirtymiseen liittyvistä käyttäytymismuutoksista. Peruslaskelmassa oletetaan, että varhaiseläkkeisiin esitetyt muutokset heijastuvat suoraan varhaiseläkkeelle siirtyvien määrään ja että vanhuuseläkkeet alkavat nykyisääntöjen mukaisessa eläkeiässä. Tällöin eläkemeno olisi enimmillään, vuonna 2026, noin 1,5 prosenttia KuEL-palkkasummasta suurempi kuin nykyisääntöjen mukainen eläkemeno. Jos alttius siirtyä varhaiseläkkeelle säilyisi kussakin ikäluokassa varhaiseläke-
muotoihin esitetyistä muutoksista huolimatta ennallaan, eli vakuutettuja siirtyisi kustakin ikäluokasta varhaiseläkkeelle vuosittain sama suhteellinen osuus kuin nykyisinkin ja vanhuuseläkkeet alkaisivat nykyisessä eläkeiässä, olisi eläkemeno enimmillään 0,3 prosenttia KuEL-palkkasummasta suurempi kuin peruslaskelmassa.

Jos vakuutetut jäisivät peruslaskelman tavoin varhaiseläkkeelle, mutta siirtyisivät vanhuuseläkkeelle vuoden nykyistä eläkeikää myöhemmin, olisi eläkemeno enimmillään, vuonna 2031, noin 1,6 prosenttia KuEL-palkkasummasta suurempi kuin nykyisääntöjen mukainen eläkemeno.

Jos taas vakuutetut jäisivät peruslaskelman tavoin varhaiseläkkeelle ja siirtyisivät nykyisääntöjen mukaisesta eläkeiästä riippumatta vanhuuseläkkeelle 63 vuoden iässä, olisi eläkemeno enimmillään, vuonna 2024, noin 0,7 prosenttia KuEL-palkkasummasta suurempi kuin nykyisääntöjen mukainen eläkemeno. Toisena ääripäänä on laskettu eläkemeno tilanteessa, jossa 63 vuoden iän saavuttaneet jatkavatkin töissä 68 vuoden ikään ja siirtyvät vanhuuseläkkeelle 68 vuoden iässä. Tällöin eläkemeno olisi alkuvaiheessa merkittävästi pienempi vanhuuseläkkeiden alkamisen siirtyessä 3–5 vuodella. Eläkkeiden suurentumisen vaikutus näkyy siirtymävaiheen jälkeen eläkemenon nopeana kasvuna. Tasapainotilassa eläkemeno on hieman pienempi kuin nykyisääntöjen mukainen eläkemeno. Vuosien 2005–2050 välisenä aikana tämän vaihtoehdon mukaiset yhteenlasketut vuotuiset eläkemenot ovat selvästi pienemmät kuin nykyisten säännösten mukaiset vastaavat eläkemenot. Alla olevassa taulukossa on kuvattu tarkemmin nykyisääntöjen mukaisen eläkemenon ja edellä kuvattujen tilanteiden mu-

kaisten eläkemenojen eroja prosentteina KuEL-palkkasummasta:

Vaikutus nykysääntöjen mukaiseen eläkemenoon, % KuEL-palkkasummasta
2010 2020 2030 2040 2050

Peruslaskelma, vanhuuseläkkeelle nykysääntöjen mukaisessa eläkeiässä

+0,5 +1,3 +1,4 +0,4 -0,8

Vanhuuseläkkeelle siirrytään vuotta nykysääntöjen mukaista eläkeikää myöhemmin

-0,7 +0,7 +1,6 +1,0 0,0

Vanhuuseläkkeelle siirrytään 63 vuoden iässä

0,0 +0,5 +0,2 -0,7 -1,2

Vanhuuseläkkeelle siirrytään 68 vuoden iässä

-3,3 -1,1 +2,2 +1,2 -0,4

Pääsääntöisesti edellä esitetyissä tilanteissa eläkemenon suhteessa palkkasummaan muodostuu viimeistään 2040-luvulla pienemmäksi kuin nykysääntöjen mukainen eläkemenon suhteessa palkkasummaan. Tähän ovat pääasiallisina syinä elinaikakertoimen vaikutus ja vuotta 1995 edeltävältä ajalta peräisin olevien parempien eläke-etuuksien suhteellisen osuuden pienentyminen maksussa olevissa eläkkeissä. Varsinaisesti tasapainotila saavutetaan vasta vuoden 2050 jälkeisenä aikana, koska vuonna 2050 on maksussa vielä ennen vuotta 1972 syntyneiden ennen vuotta 1995 kertyneitä parempia eläke-etuuksia.

Normeerauksen taloudelliset vaikutukset riippuvat vahvasti vakuutettujen vanhuuseläkkeelle siirtymisiästään. Edellä kuvatuista laskentavaihtoehdoista suurin vaikutus normeerauksella on, jos vakuutetut jäisivät peruslaskelman tavoin varhaiseläkkeelle ja siirtyisivät nykysääntöjen mukaisesta eläkeiästä riippumatta vanhuuseläkkeelle 63 vuoden iässä. Tässä tapauksessa normeerauksen eläkemenoa pienentävä vaikutus olisi suurimmillaan, vuonna 2022, noin 0,4 % KuEL-palkkasummasta ja sen vaikutus on lähes poistunut vuonna 2050. Normeerauksen eläkemenoa pienentävä yhteisvaikutus näillä oletuksilla on runsaat 1 miljardia euroa nykyrahassa vuoteen 2040 mennessä. Toisaalta peruslaskelman tilanteessa, jossa vakuutetut

eivät jää vanhuuseläkkeelle ennen nykysääntöjen mukaista eläkeikää, normeerauksella ei ole vaikutusta eläkemenoon. Normeerauksella on siis merkittävä kannustinvaikutus työurien pidentämispyrkimyksen kannalta tarkasteltuna.

Peruslaskelmassa KuEL-palkkasumma vuoden 2004 rahassa on vuonna 2010 noin 10,3 mrd euroa, vuonna 2020 noin 11,3 mrd euroa, vuonna 2030 noin 12,3 mrd euroa, vuonna 2040 noin 13,5 mrd euroa ja vuonna 2050 noin 14,9 mrd euroa. Esimerkiksi vuoden 2050 palkkasumma vuoden 2050 rahassa on noin 2,5-kertainen edellä mainittuun palkkasummaan nähden. Laskelmissa on käytetty vuotuisena inflaationa kahta prosenttia.

Laskelmat on tehty oletuksella, että ansiot kehittyvät tasaisesti 3 prosentin vuosikasvulla, joten eläkkeen laskentasäännön vaikutus ei näy täysimääräisenä palkkakehityksen vaihtelun puuttuessa. Laskentasäännön vaikutusta eläkkeisiin on käsitelty tarkemmin Eläketurvakeskuksen raportissa ”Arvioita työmarkkinajärjestöjen sopiman yksityisalojen eläkeuudistuksen vaikutuksista” (Eläketurvakeskuksen monisteita 40, 2002), jonka lähtöaineistossa oli mukana myös KuEL-eläkkeelle vuonna 1998 jääneiden henkilöiden työ- ja ansiotiedot. Raportissa on selvitetty myös muiden esityksessä olevien muutosten keskimääräistä vaikutusta henkilötason eläkkeisiin. Eläketasoa lisääviä tekijöitä ovat raportin mukaan työuran jatkumisen kannustinkarttumiseen (vaikutus eläkkeeseen 6,5 %), palkkakerroin (6,1 %), palkattomilta jaksoilta (3,1 %) ja opiskeluajalta (0,5 %) kertyvä eläke, varhennusvähennys (1,0 %) sekä ikävälillä 18–23 vuotta työskentelystä kertyvä eläke (0,02 %). Eläketasoon pienentävästi vaikuttavia tekijöitä ovat tulevalta ajalta kertyvä eläke (3,5 %), eläkkeen laskentasääntö (2,6 %) ja lykkäyskorotus (0,1 %). Näiden tekijöiden yhteisvaikutuksena eläkkeet olisivat keskimäärin noin 10,7 prosenttia suurempia kuin nykyisin mukaiset eläkkeet.

Palkattomia aikoja koskevilla muutoksilla arvioidaan olevan kuntasektorilla vähäisempi merkitys kuin yksityisellä sektorilla, koska nykyisin esimerkiksi lasten hoitoon liittyvät vapaat ovat oikeuttaneet eläkkeeseen varsin kattavasti. Eläketurvakeskuksen selvityksen mukaan tämä muutos korottaa eläkkeitä

keskimäärin noin 3 prosentilla.

Varhaiseläkkeisiin tehtävillä muutoksilla on eläkemenoa sekä suurentavia että pienentäviä vaikutuksia. Toisaalta myöhentyneellä eläkkeelle siirtymisellä on eläkemenoa pienentävä vaikutus, toisaalta työskentelyn jatkuessa eläkkeet muodostuvat suuremmiksi ja tätä kautta myös eläkemeno kasvaa. Eläkkeelle siirtymisen myöhentymisellä on lisäksi myönteisiä vaikutuksia työvoiman riittävyteen.

Esityksellä on myös valtiontaloudellisia vaikutuksia, jotka johtuvat kansaneläkemenon alenemisesta työeläketulon kasvaessa. Nämä vaikutukset ovat kunnallisessa eläkejärjestelmässä samansuuntaisia kuin yksityisalojen ja valtion eläkelakien muutoksissa.

4.2. Sukupuolivaikutusten arviointi

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta totesi lausunnossaan (TyVL 23/2002) hallituksen esityksestä eläkelainsäädännön muuttamiseksi (HE 242/2002), että uusi työuramalli hyödyttää molempia sukupuolia. Myös ammatteittain ja aloittain tarkasteltuna erot ovat pieniä eikä nais- ja miesvaltaisten alojen välillä ole systemaattisia eroja. Siltä osin kun uudistus sisältää säännöksiä, joiden tavoitteena on parantaa lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien henkilöiden eläketurvaa, sen voidaan odottaa parantavan etenkin naisten eläketurvaa johtuen heidän tekemästään suuremmasta pätkätöiden määrästä. Edelleen valiokunnan lausunnon mukaan naisten eläketurvaa parantavat uudistukseen sisältyvät ehdotukset palkattomien jaksojen paremmasta huomioon ottamisesta eläketurvassa.

Hallituksen esitys kunnallisen eläkelain muuttamisesta sisältää pääosin vastaavat muutosesitykset kuin jo hyväksytty laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta (634/2003), joka perustui työmarkkinaosapuolten tekemiin sopimuksiin. Tästä syystä esityksellä arvioidaan olevan vastaavat sukupuolivaikutuksetkin. Kuntasektorin työntekijöiden naisvaltaisuudesta johtuen naisten eläketurvaa parantavilla säännöksillä on erityistä merkitystä kuntasektorin eläkkeissä. Vuoden 2001 lopussa kunnallisen eläkelain piiriin kuuluneista viranhaltijoista ja työntekijöistä 77 prosenttia oli naisia.

Esimerkiksi porrastettujen karttumisprosenttien todettiin eläkelainsäädännön uudistamisesta annetussa hallituksen esityksessä hyödyttävän erityisesti niitä, joilla työura on jäänyt vajaaksi esimerkiksi opiskelun tai lapsenhoidon vuoksi. Syntynyt vaje todettiin mahdolliseksi tulevaisuudessa tehokkaasti korvata jatkamalla työntekoa korotettujen karttumien ikäal ueella. Kun perheen ja työn yhteensovittamisesta aiheutuu usein vajetta naisille jo työuran alkupuolella, uudistus parantaa etenkin naisten mahdollisuuksia kohtuullisen eläketurvan saamiseen.

Vaikka iän perusteella porrastettu karttuma tehostaa eläkkeen karttumista ikääntyneenä, työllisyysasteiden perusteella arvioituna tämän ei kuitenkaan arvioida kasvattavan korotettujen karttumien ikäalueella miesten ja naisten eläke-eroja kunnallisen eläketurvan osalta. Myöskään työllisyyden ennustetulla kasvulla ja ikääntyvien työllisyysasteiden nousulla ei näytä olevan tämän suuntaisia vaikutuksia. Osaksi syynä on se, että erot miesten ja naisten työllisyysasteissa supistuvat, koska kuntasektorin alimmat eläkeiät vähitellen poistuvat ja miesten ja naisten eläkkeelle siirtyminen yhdenmukaistuu. Näin ollen korotetut kartumat kohtelevat sukupuolia yhdenvertaisesti, koska naiset ja miehet siirtyvät keskimäärin samanikäisinä eläkkeelle tulevaisuudessa.

Myös kunnallisissa eläketurvassa palkkakertoimen soveltamisen arvioidaan hyödyttävän erityisesti naisia. Kuntasektorilla määrääkaikaiset työsuhteet ovat yleisiä. Tarkasteluaikana 1.10.2001—30.9.2002 kunnallisen eläketurvan piirissä olevista vakuutetuista lähes 40 % oli määrääkaikaisissa työsuhteissa. Suurin osa määrääkaikaisissa palvelusuhteissa olevista on naisia. Sama koskee tulevan ajan eläkepalkan laskentaa silloin, kun eläkepalkan laskentajaksoon sisältyy palkatonta lastenhoitoaika. Työ- ja tasa-arvovaliokunta kiinnitti lausunnossaan kuitenkin huomiota edellytyksiin, joilla lapsenhoitoajan tulevan ajan eläke esitettiin määrättäväksi niistä työansioista, joita lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt. Hallituksen esityksen (242/2002 vp) mukaan tällainen menettely edellyttäisi, että työntekijän työansiot ovat tarkasteluaikana hänen vakiintunutta ansiotasoaan pienemmät alle kolmevuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi

ja tämän seikan vuoksi hänen eläketurvansa olisi alentunut vähintään 20 prosenttia. Valiokunta piti tärkeänä, että säännöstä olisi muutettu niin, että tarkistaminen voidaan suorittaa aina kun lapsenhoitoaika on pienentänyt tulevan ajan eläkettä. Eduskunta ei muuttanut säännöstä tältä osin. Esitys kunnallisen eläkelain muuttamisesta sisältää vastaavat ehdotukset kuin jo hyväksytty laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta.

Elinäikakertoimen vaikutuksella arvioidaan myös olevan vastaavat vaikutukset kunnallisessa eläkejärjestelmässä kuin yksityisen sektorin eläkejärjestelmissä. Koska lakisääteisen sosiaaliturvan on sukupuolineutraalisti taattava kaikille etuudet samoin perustein, kerroin säädettiin samaksi miehille ja naisille eikä elinajan odotteen erilainen muutosvauhdilla ole vaikutusta sen määrään. Pitempään elävät vakuutetut nauttivat samoin perustein karttunutta eläkettä siis kauemmin. Jos ennuste miesten elinajan nopeammasta kasvusta kuitenkin toteutuu, tulevaisuudessa sukupuolten välinen ero elinajan pituudessa ja etuuskien maksuajassa supistuu.

Hallituksen esitys (242/2002 vp) sisälsi muutosesityksiä myös kansaneläkelakiin (347/1956). Työ- ja tasa-arvovaliokunta piti ongelmallisena kansaneläkkeen vanhuuseläkeiän vaikutusta naisten asemaan, koska naisten eläkkeet ovat miesten eläkkeitä pienemmät. Asialla on merkitystä myös, jos tarkastellaan kunnallista eläketurvaa ja kansaneläketurvaa kokonaisuutena. Kunnallista eläkettä saavista naisista yli puolet saa myös kansaneläkettä, kun miehillä prosentti on hieman yli 30. Jakauma on vastaavanlainen yksityisellä sektorilla.

Kunnallisen eläkelain muuttamisesta nyt annettavan esityksen yhtenä lähtökohtana on ollut kunnallisen eläketurvan asteittainen yhdenmukaistaminen työntekijäin eläkelain mukaisen eläketurvan kanssa. Esitys parantaa tulevaisuudessa eri sektoreiden palveluksessa olevien henkilöiden eläketurvan yhdenmukaisuutta sukupuoleen katsomatta. Esityksen sisältämät erot työntekijäin eläkelain vahvistettuihin muutoksiin verrattuna johtuvat kunnallisen eläkejärjestelmän aikaisemmista erityispiirteistä. Niillä ei kuitenkaan arvioida olevan erityisiä vaikutuksia naisten ja mies-

ten eläketuvan vertailun kannalta, ellei tällaiseksi voida katsoa esimerkiksi sitä, että vuoden 2004 lopussa suoritettava eläkkeiden yhteensovitus vaikuttaa vähemmän, jos eläketurvaa kartuttanut työura on ollut niin sanotusti vajaa. Yhteensovituksella on sama vaikutus myös nykyisin.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmistelu sisäasiainministeriössä kunnallisen eläkelaitoksen toimiston suorittamaan pohjatyöhön perustuen.

Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain ollessa voimassa esitystä on valmisteltu ja asiasta on neuvoteltu kunnallisen eläkelaitoksen työryhmässä, jossa on ollut eläkelaitoksen lisäksi edustettuna myös kunnalliset pääsopijajärjestöt ja Kunnallinen työmarkkinalaitos. Kunnallisen eläkelain voimaantumisen jälkeen asiasta on neuvoteltu mainitun lain 165 §:n mukaisesti sisäasiainministeriön johdolla. Käydyissä neuvotteluissa esityksen sisällöstä ei ole saavutettu yksimielisyyttä. Neuvottelujen jälkeen esitys on valmisteltu virkatyönä sisäasiainministeriössä. Esitys vastaa pääosin yksityisalojen työeläkelakeihin vahvistettuihin muutoksiin (634—638/2003).

6. Riippuvuus muista esityksistä

Tämän esityksen kanssa samanaikaisesti eduskunnalle annetaan hallituksen esitys valtion eläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Kunnallista eläkejärjestelmää ja valtion eläkejärjestelmää koskevat esitykset ovat sisällöltään samanlaiset, joitakin järjestelmistä johtuvia poikkeuksia lukuun ottamatta. Lisäksi tässä esityksessä on huomioitu hallituksen esityksessä laiksi merimieseläkelain muuttamisesta sekä eläkelainsäädännön tarkistamiseksi (HE 39/2004 vp) ehdotetut muutokset. Jos edellä mainittujen hallitusten esitysten käsittelyn yhteydessä tehdään muutoksia niissä ehdotettuihin säännöksiin, tulee vastaavat muutokset huomioida myös tämän esityksen käsittelyssä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Kunnallinen eläkelaki

3 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 2 momentti muutettaisiin kokonaisuudessaan. Momentin 1 kohta vastaisi nykyistä 1 kohtaa sekä 2 ja 3 kohtaa tarkistettaisiin teknisesti. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, jonka mukaan lain soveltamispiiriin kuuluisi myös muunlaisen toimeksiantosopimuksen kuin perhe- tai omaishoitosopimuksen jäsenyhteisön kanssa tehnyt henkilö, jos hän ei ole yrittäjien eläkelaisa (468/1969;YEL) tarkoitettu yrittäjä eikä toimintaa harjoiteta yrityksen muodossa.

KuEL:n soveltamisen piiriin kuuluvat eläkelaitoksen jäsenyhteisöjen palveluksessa olevat viranhaltijat ja työntekijät, jollei heidän eläketurvastaan ole säädetty erikseen. Pykälän 2 momentin mukaan KuEL:n alasuuteen kuuluvat myös jäsenyhteisön kanssa toimeksiantosopimuksen tehneet perhe- ja omaishoitajat sekä kunnalliset luottamushenkilöt. Vastaisuudessa eläketurva määräytyy vain kunakin kalenterivuonna maksettujen ansioiden perusteella eikä eläkettä laskettaessa tarvita enää palvelussuhteen kestotietoja. Näin ollen jäsenyhteisöjen ei enää tarvitse ilmoittaa eläkelaitokselle niitä tietoja, joiden perusteella eläkelaitos voisi tarkistaa onko kyseessä virka- tai työsuhde vai perustuuko jäsenyhteisön maksuvelvollisuus muunlaiseen sopimukseen työnteettämisestä. Jotta eläketurvan määräytyminen ja eläkemaksun maksuvelvollisuus olisi yhtäläinen erilaisten sopimusten perusteella, ehdotetaan, että lain piirissä olisi myös toimeksianto- ja konsulttitoiminta silloin, kun sitä ei harjoiteta yrittäjän ominaisuudessa. YEL:n piiriin kuuluminen ratkaistaisiin edelleen YEL:n mukaan ja KuEL:n soveltamisen piiriin kuuluisi vain sellainen toiminta, joka jää YEL:n ulkopuolelle. Lähtökohtaisesti ilman YEL-vakuutusta

toimivaa jäsenyhteisön palkkaamaa konsulttia pidettäisiin KuEL:n piirissä olevana, jos toimintaa ei harjoiteta esimerkiksi osakeyhtiön tai muun yhteisön nimissä.

4 §. *Yleiset määritelmät.* Tässä pykälässä määritellään laissa yleisesti käytettyjä käsitteitä. Pykälän 1 kohdassa määritellään palvelussuhde, johon KuEL:a sovelletaan. Pykälän 1 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi myös luottamustoimi ja 3 §:n 2 momentin 4 kohtaan lisättäväksi ehdotetut toimeksianto- ja konsulttisopimukset. Nykyisen sananmuodon mukaan luottamustoimeen sovelletaan erilaisia säännöksiä kuin muihin lain soveltamisen piiriin kuuluviin töihin. Koska vastaisuudessa eläketurva määräytyy pääsääntöisesti vain ansioiden perusteella, ei ole enää syytä kohdella luottamustoimia toisin kuin muuta kunnallisen eläketurvan piiriin kuuluvia tehtäviä. Tästä syystä ehdotetaan, että myös luottamustoimiin sovellettaisiin palvelussuhdetta koskevia säännöksiä samoin kuin toimeksianto- ja konsulttisopimuksiinkin.

Edellä mainituin perustein ehdotetaan myös, että pykälän 2 kohdasta poistetaan luottamushenkilöä koskeva poikkeus. Kun laissa säädetään työntekijästä, sillä tarkoitettaisiin myös luottamushenkilöä.

Pykälän 7 kohdassa määritellään täysitehoinen eläke. Pykälän 7 kohta ehdotetaan kumottavaksi, koska tuleva aika vastaisuudessa liittyy pääsääntöisesti kaikkiin työkyvyttömyyseläkkeisiin eikä täysitehoisella eläkkeellä käsitteenä enää muutosten jälkeen ole merkitystä eläkettä määrättäessä.

Pykälän 8 kohdassa määritellään tuleva aika. Tulevan ajan alkamisajankohtaa muutettaisiin siten, että tuleva aika alkaisi aina sen vuoden alusta lukien, jolloin henkilö tulee työkyvyttömäksi. Tulevan ajan päätteikä ehdotetaan muutettavaksi siten, että se olisi se ikä, jossa henkilöllä on oikeus siirtyä varhentaamattomalle vanhuuseläkkeelle eli 63 vuot- ta. Jos henkilö on kuitenkin säilyttänyt oi-

keuden tätä alhaisempaan vanhuuseläkeikään, tulevan ajan pääteikä olisi niin kuin nykyisinkin 63 vuotta alempi vanhuuseläkeikä. Tästä ehdotetaan säädettäväksi lain voimaantulosäännöksessä.

Pykälän 9 kohdassa on määritelty eläkepalkka. Pykälän 9 kohta ehdotetaan kumottavaksi, koska eläkepalkkaa ei enää tulevaisuudessa määrättäisi vaan eläke karttuisi suoraan vuosittaisista työansioista.

Pykälän 10 kohdassa on määritelty se indeksiluku, jolla laissa säädettyjä rahamääriä tarkistetaan. Laissa olevat kaikki rahamäärät ehdotetaan muutettavaksi vuoden 2004 tasoon. Pykälän 10 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä todettaisiin, että kaikki laissa olevat rahamäärät vastaavat TEL:n 7 b §:ssä tarkoitettua palkkakertoimen arvoa yksi vuonna 2004. Näin voitaisiin poistaa laista jokaisen rahamäärän kohdalla olevat indeksiviittaukset.

5 §. *Soveltamisen rajoitukset.* Pykälä muutettaisiin kokonaisuudessaan. Pykälän 1 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi KuEL:n piiriin kuulumisen alaikärajaksi 18 vuotta. Samalla ehdotetaan muutettavaksi myös pykälän 2 kohtaa niin, että eläkettä ei enää karttuisi 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen alkavista palvelussuhteista. Sama 68 vuoden ikä olisi myös eläkkeen karttumisen pääteikä. Pykälän 3 kohdassa säädetään siitä, että eläkettä ei kartu tulevan ajan sisältävän työkyvyttömyyseläkkeen ajalta. Tämä säännös ehdotetaan kumottavaksi, koska tarkoitus on, että lain voimaantulon jälkeen myös työskentelystä eläkkeellä oloajalta karttuu uutta eläkettä. Pykälästä poistettaisiin myös erillinen luottamustointi a koskeva maininta.

7 §. *Peruseläketurva ja kuntoutusetuudet.* 8 §. *Lisäeläketurva.* 9 §. *Muualta järjestettävä lisäeläketurva.* Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi luottamushenkilöä koskeva maininta, koska 4 §:n 2 kohdan mukaan työntekijällä tarkoitetaan myös luottamushenkilöä.

10 §. *Eläke ja muut etuudet.* Pykälä muutettaisiin kokonaisuudessaan. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta yksilöllisestä varhaiseläkkeestä. Koska yksilöllinen varhaiseläke on poistuva eläkemuoto, sitä koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi lain voimaantulosäännöksiin. Lisäksi momenttia täsmennettäisiin siten, että

myös kuntoutusavustusta voidaan maksaa kuukautta lyhyemmältäkin ajalta.

Pykälän 2 momentissa säädetään luottamushenkilön oikeudesta vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeeseen sekä siitä, miten luottamushenkilön eläke määräytyy. Koska luottamushenkilöön sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin työntekijöihin, ehdotetaan momentin säännös kumottavaksi.

11 §. *Vanhuuseläke.* Pykälässä säädetään oikeudesta saada vanhuuseläkettä ja vanhuuseläkkeen alkamisesta. Pykälä muutettaisiin kokonaisuudessaan ja siihen lisättäisiin uusi 3 momentti. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi erillinen maininta luottamushenkilöstä, koska luottamushenkilöllä olisi samanlainen oikeus vanhuuseläkkeeseen kuin muillakin lain soveltamisen piiriin kuuluvilla henkilöillä.

Lisäksi 1 momenttia muutettaisiin niin, että kunnallisessa palvelussuhteessa olevilla olisi oikeus siirtyä vanhuuseläkkeelle 63 vuotta täytettyään. Edellytyksenä eläkkeen alkamiselle olisi kuitenkin, ettei kunnallinen palvelussuhde ole enää voimassa. Voimaantulosäännöksen 17 momentissa säädetään vanhuuseläkkeen määrästä, jos ennen vuotta 1960 syntynyt työntekijä jää vanhuuseläkkeelle 63-vuotiaana ja hänellä on kahden prosentin eläkekarttumaa ajalta ennen vuotta 1995.

Tulevaisuudessa ei ole olemassa varsinaista eläkeikää vaan työntekijä voi 63 vuotta täytettyään päättää eläkkeelle jäämisajankohtansa itse. Nykyisellä eläkeiällä on kuitenkin edelleen merkitystä eläkkeen määrään nähden ja tästä säädettäisiin lain voimaantulosäännöksissä. Koska tulevaisuudessa henkilö voisi jäädä vanhuuseläkkeelle ennen nykyisen eläkeiän täyttämistä, pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi työntekijäin eläkelakia vastaava säännös siitä, että vanhuuseläke myönnetään aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Eläke myönnettäisiin kuitenkin vasta hakemuksen saapumista seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos hakemus on tehty sen jälkeen, kun henkilö on jo päättänyt työnteon ja täytäntöön eläkkeensaamisiään, eläke voitaisiin myöntää palvelun päättymisestä edellyttäen, että hakemus tehdään kolmen kuukauden kuluessa siitä. Työnteon päättämällä tarkoit-

taisiin myös muun kuin kunnallisen eläkelain alaista työtä.

Pykälän uudessa 3 momentissa säänneltäisiin tilanteesta, jossa työntekijällä on useampia samanaikaisia kunnallisia palvelussuhteita. Jos hän 63 vuoden iän täytettyään päättää niistä vain osan siirtyäkseen vanhuuseläkkeelle, hänellä oikeus 1 momentin estämättä saada vanhuuseläkkeelle siirtymisajankohdan mennessä karttunut eläke myös siitä tai niistä kunnallisista palvelussuhteista, joita hän edelleen jatkaisi. Jatkuvista palvelussuhteista olisi oikeus vanhuuseläkkeeseen 68 vuoden iästä 1,5 prosentin vuotuisella karttumalla.

12 §. *Vanhuuseläke julkisista järjestelmistä.* Pykälään ehdotetaan 65 vuoden ikä korvattavaksi 63 vuoden iällä ja pykälän 1 momentin johdantokappaleeseen ja 2 momenttiin tehtäisiin sanamuodon tarkistus. Pykälässä säädetään niin sanotusta julkisten eläkejärjestelmien välisestä laukaisueläkkeestä. Jos henkilölle on karttunut KuEL:n mukaista eläkettä ja hänellä on myös oikeus johonkin muuhun julkisen järjestelmän mukaiseen eläkkeeseen siten, että tämän julkisen järjestelmän eläkkeen karttuma ennen vuotta 1995 on lisäturvan mukaista, hänen KuEL:n mukaisena eläkeikäänään pidetään muun julkisen järjestelmän eläkeikää. Näin ollen tällaisella henkilöllä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle myös alle 63-vuotiaana.

13 §. *Varhennettu ja lykätty vanhuuseläke.* Pykälä muutettaisiin kokonaisuudessaan ja siihen lisättäisiin uusi 2 ja 3 momentti. Varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä niin, että varhennetulle vanhuuseläkkeelle voisi jäädä 62-vuotiaana. Nykyisin eläkkeen voi ottaa varhennettuna viisi vuotta ennen omaa eläkeikänsä. Lisäksi kunnalliseen eläkejärjestelmään ehdotetaan otettavaksi mahdollisuus jäädä myös lykätylle vanhuuseläkkeelle. Eläkkeen karttuma loppuu 68 vuoden ikään, mutta jos ei silloin halua jäädä eläkkeelle vaan lykkää eläkkeen ottamista, eläkkeeseen lasketaan lykkäyskorotus. Tätä mahdollisuutta ei nykyisin ole, mutta sen sijaan eläkettä karttuu niin kauan kuin työnteko jatkuu.

Pykälän uuden 2 momentin mukaan sekä varhennettuun että lykättyyn vanhuuseläkkeeseen sovellettaisiin varhennusvähennystä

ja lykkäyskorotusta lukuun ottamatta samoja säännöksiä kuin vanhuuseläkkeeseenkin.

Pykälän uudessa 3 momentissa säädetäisiin työttömyyspäivärahalla olevan henkilön oikeudesta vanhuuseläkkeeseen. Työttömyyseläke ehdotetaan kumottavaksi siten, että oikeus työttömyyseläkkeeseen koskisi vain ennen vuotta 1950 syntyneitä. Työttömyyseläkkeen tarjoaman toimeentuloturvan tilalle tulee oikeus saada työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa aina 65 vuoden iän täyttämiseen saakka. Jos tällainen lisäpäivärahaan oikeutettu henkilö haluaa kuitenkin jäädä vanhuuseläkkeelle ennen 65 vuoden iän täyttämistä, hänellä olisi siihen oikeus 62 vuoden iästä lukien. Tällöin eläkkeeseen ei tehtäisi varhennusvähennystä, mutta eläkeikaan ennen vuotta 1995 tehtäisiin ennen vuotta 1960 syntyneillä voimaantulosäännöksen 17 momentin mukainen eläkkeen muunnos.

14 §. *Osa-aikaeläke.* Osa-aikaeläkkeen saamisikä säilyisi ehdotuksessa entisellään. Osa-aikaeläkkeelle ei kuitenkaan saisi siirtyä enää 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Tästä ehdotetaan säädettäväksi pykälän 1 momentin johdantokappaleessa.

Kun vastaisuudessa eläketurva ei enää määräydy palvelussuhteiden pituuksien perusteella, ei yksittäisten palvelussuhteiden seuraaminen enää eläkkeiden kannalta ole mielekästä. Tästä syystä erilaisista palvelussuhteiden pituuteen liittyvistä määräajoista pyritään luopumaan ja korvaamaan ne ansiovaatimuksilla. Osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksenä oleva kolmen vuoden pituinen palvelusaikavaatimus ehdotetaan näin olleen korvattavaksi edellytyksellä, että osa-aikaeläkkeelle siirtyvällä tulee viiden eläkkeelle siirtymistä edeltävän kalenterivuoden ajalta olla KuEL:n alaisia ansiota vähintään kolmena kalenterivuotena ja kunakin vuotena vähintään 12 000 euroa. Samalla ehdotetaan kokoaikatyön vaatimuksena olevan neljä kertaa TEL:n mukaisen alarajan korvaamista suunnilleen samansuuruisella euromäärällä, joka vuoden 2004 indeksitasossa olisi 1 000 euroa.

KuEL:n mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen oikeutetulta edellytettäisiin edelleenkin, että hän jää osa-aikaeläkkeelle suoraan jäsenyhdistönsä palveluksesta ja että tämä palvelus on

jatkonut tietyn vähimmäismäärän. Tästä syystä 1 momentin 2 kohdassa säilytettäisiin edelleen kuuden kuukauden vähimmäisedellytys osa-aikaeläkkeelle siirtymistä edeltävälle kunnalliselle palvelusuhteelle.

Sen sijaan 1 momentin 3 kohta ehdotetaan kumottavaksi, koska tulevaisuudessa tuleva aika ei enää liity mihinkään tiettyyn palvelusuhteeseen.

Momentin 4 kohtaa ehdotetaan tehtäväksi työuran ansioista laskettavaan eläkkeeseen liittyvät tarkennukset sekä vähimmäisansion rajana olevan euromäärän nostaminen vuoden 2004 tasoon.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säilytettäväksi edelleen perhepäivähoitajaa koskeva erityissännös. Perhepäivähoitajan palvelusuhde katsottaisiin kokoaikaiseksi, jos siitä tuleva ansio on vähintään 875 euroa kuukaudessa ja perhepäivähoitajalla on oikeus jäädä osa-aikaeläkkeelle, jos hänellä on KuEL:n alaisia ansiota viiden viimeisen kalenterivuoden aikana kolmena vuotena kunakin vähintään 10 500 euroa.

Pykälän 3 momentissa on erityissännös valtiolta tehtävien kunnallistamisen takia KuEL:n alaisuuteen siirtyvistä henkilöistä. Heillä osa-aikaeläkkeelle siirtymisen edellytyksiä tarkasteltaessa otettaisiin huomioon myös valtion eläkelain alaiset ansiot.

Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Lain 4 §:n 10 kohdassa säädetään, että rahamäärät vastaavat vuoden 2004 indeksilukua ja ehdotetun 71 §:n mukaan rahamääriä korotetaan palkkakertoimella.

16 §. *Siirtyminen osa-aikaeläkkeeltä vanhuuseläkkeelle.* Osa-aikaeläkkeeltä vanhuuseläkkeelle olisi edelleen oikeus siirtyä vanhuuseläkeiän täyttyttyä. Vanhuuseläkeiällä tarkoitetaan ikää 63 vuodesta lukien. Osa-aikaeläkkeeltä voisi siirtyä myös varhennetulle vanhuuseläkkeelle 62 vuoden iän täyttämistä lukien. Siirtyminen vanhuuseläkkeelle edellyttäisi edelleen osa-aikatyön lopettamista. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännökset siitä, miten osa-aikatyötä yli 68 vuoden iän jatkavan työntekijän eläke määrittyy. Jos työntekijä jatkaa osa-aikatyötään vielä 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen, jätettäisiin eläkkeen maksamista osa-aikaeläkkeen suuruisena, mutta eläkkeen nime muutettaisiin vanhuuseläkkeeksi. Kun

työntekijä päättäisi osa-aikatyönsä, hänen vanhuuseläkkeensä lykättyyn osaan maksettaisiin lykkäyskorotus.

17 §. *Ammatillinen kuntoutus.* Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi tulevan ajan eläkettä koskevan muutoksen vuoksi. Ammatillisen kuntoutuksen edellytyksenä olisi, että jos hakija olisi tullut työkyvyttömäksi, hänelle myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan tarkasteluajan ansiot ovat vähintään 25 133,40 euroa. Rahamäärä on vuoden 2004 indeksissä. Lisäksi kohtaan ehdotetaan lisättäväksi kuntoutustapahtumapäivän käsite. Kuntoutustapahtumapäivä olisi se päivä, jona kuntoutushakemus on tehty. Jos henkilön kuntoutusta koskeva hakemus tehdään vasta kuntoutuksen alettua, kuntoutustapahtumapäivä voisi olla myös kuntoutustoimenpiteiden alkamista edeltävä päivä taikka jos henkilö on jäänyt sairauslomalle ja kuntoutustarve oli olemassa sairausloman alkaessa, sairausloman ensimmäinen päivä.

20 §. *Kuntoutuskorotus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei kuntoutusrahan lisäksi makseta kuntoutuskorotusta.

23 §. *Työkyvyttömyysetuudet.* 24 §. *Työkyvyttömyyseläke.* 25 §. *Kuntoutustuki.* 26 §. *Täysi- ja osatyökyvyttömyyseläke.* 27 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen eväminen tai vähentäminen.* Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi luottamushenkilöä koskevat erilliset maininnat ja 24 §:n 5 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska 4 §:n 2 kohdan mukaan työntekijällä tarkoitetaan myös luottamushenkilöä. Yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat maininnat ehdotetaan myös poistettavaksi, koska tätä eläkelajia koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi lain voimaantulosäännöksiin.

Tämän lisäksi 23 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, mihin ikään asti työkyvyttömyysetuuksia myönnetään. Työkyvyttömyyseläke ja kuntoutustuki myönnettäisiin työntekijälle, jonka työkyvyttömyys on alkanut ennen 63 vuoden iän täyttämistä. Tämän iän täyttämisen jälkeen eläke myönnettäisiin aina vanhuuseläkkeenä. Tietynlaisen poikkeuksen tähän muodostaisivat vain ne työntekijät, joilla on säilynyt oikeus lisäturvan mukaiseen eläkkeeseen ajalta ennen vuotta 1995. Heillä työkyvyttömyyseläkeoikeus tut-

kittaisiin myös 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen, mutta heillekin eläke myönnettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen sijasta aina vanhuuseläkkeenä. Tästä säädettäisiin lain voimaantulosäännöksissä.

24 §:n 4 momentissa oleva niin sanottu rajoitussäännös ehdotetaan kumottavaksi työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkkeen määräytymistä koskevan muutoksen vuoksi. Kun tulevan ajan eläke määrätään viiden viimeisen vuoden työansioiden perusteella, säännös on tarpeeton.

Lisäksi 27 §:n 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana myös maininta ”hengenvaaralliseksi katsottavaa tutkimusta ja hoitotoimenpidettä lukuun ottamatta”.

28 §. *Työkyvyn muutoksen vaikutus.* Pykälässä säädetään työkyvyn muutoksen vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeeseen. Pykälä muutettaisiin kokonaan. Pykälän 1 momentin nykyistä sananmuotoa tarkistettaisiin. Siitä ehdotetaan poistettavaksi kuuden kuukauden taannehtivuutta tarkistuksen tekemiselle koskeva säännös ja sitä koskeva säännös siirrettäväksi 29 §:n 2 momenttiin.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan uudistettavaksi ja sen nykyinen sisältö siirrettäväksi uudeksi 4 momentiksi. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden perusteella työkyvyttömyyseläketä voitaisiin tarkistaa. Koska työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työstä saatuja ansioita ei enää kaikissa tapauksissa voida verrata tulevan ajan eläkepalkkaan sen uuden määrittelytavan vuoksi, ehdotetaan ansiotulot otettavaksi huomioon pykälän 2 momentissa säädetyin mukaisesti. Jos ansiotuloja on vähintään 40 ja enintään 60 prosenttia kertyneen työkyvyttömyyseläkkeen perusteena olevista, eläketahtumaan mennessä ansaituista keskityöansioista, eläke tarkistetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Työkyvyttömyyseläke keskeytetään, jos eläkkeensaajalla on työansioita yli 60 prosenttia edellä mainitusta keskiansiosta. Työkyvyttömyyseläketä ei kuitenkaan keskeytetä tai lakkauteta, jos työansiot tilapäisesti ylittävät mainitun keskiansion. Aiheettomasti maksettu työkyvyttömyyseläke voidaan KuEL:n 120 §:n perusteella periä takaisin. Keskiansiona pidettäisiin joko tulevan ajan ansioita tai se arvioitaisiin ansaitun eläkkeen ansioiden perusteella. Tällöin arvi-

oinnissa kiinnitettäisiin huomiota muun muassa työssäolon pituuteen sekä ammatti- ja toimialaan. Jos työuran ansio vaihtelee vuosittain siten, että edellä mainitun kaltaista vaihtelun ansiotasoa ei voitaisi määrittellä, keskiansio määräytyisi eläketapahtumaan mennessä ansaituista keskityöansioista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin täyden työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta osatyökyvyttömyyseläkkeeksi ja työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisesta tai sen maksamisen keskeyttämisestä.

Pykälän 4 momentti sisältäisi tarkistettuna aikaisemmin 2 momentissa olleet säännökset. Lainkohdassa säädettäisiin siitä, että työkyvyttömyyseläketä lakkautettaessa tai kuntoutustuen päättyessä sen maksamista voidaan työhönpaluun tukemiseksi jatkaa osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruisena kuntoutustukena vuotta lyhyemmältäkin ajalta.

29 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen tarkistaminen, lakkauttaminen tai keskeyttäminen.* Pykälässä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisesta ja keskeyttämisestä. Pykälä muutettaisiin kokonaisuudessaan ja siihen lisättäisiin uusi 2 momentti. Pykälän 1 momentti ehdotetaan uudistettavaksi siten, että siinä säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutustuen tarkistamisesta, lakkauttamisesta ja keskeyttämisestä. Ehdotuksen mukaan työkyvyttömyyseläke ja kuntoutustuki lakkautettaisiin sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona eläkkeensaaja ei enää ole täyttänyt eläkkeen saamisen edellytyksiä. Lisäksi säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että kuntoutusraha voidaan lakkauttaa myös silloin, kun niiden saaja ilman pätevää syytä kieltäytyy ammatillista kuntoutuksesta tai keskeyttää sen. Pätevänä syynä voitaisiin pitää muun muassa sairauden pahenemista, uutta sairautta tai muissa olosuhteissa tapahtuneita muutoksia, esimerkiksi omaisen sairautta. Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutustuen maksaminen voitaisiin keskeyttää eläkkeensaajan ansiotyön ajaksi.

Pykälän uudessa 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että työkyvyttömyyseläke tarkistetaan, keskeytetään tai lakkautetaan eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta. Työkyvyttömyyseläketä ei kuitenkaan tarkistettaisi pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläke-

laitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltävän vuoden ajalta. Sama koskisi myös eläkkeen keskeyttämistä ja lakkauttamista. Jos eläke jo on keskeytetty, eläke lakkautetaan taannehtivasti keskeytysajankohdasta lukien. Työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta, keskeyttämisestä tai lakkauttamisesta annettaisiin valituskelpoinen päätös.

30 §. *Työhönsijoittamisraha.* Koska täysitehoisen eläkkeen käsite on ehdotettu kumottavaksi 4 §:n 7 kohdasta, korvattaisiin pykälässä oleva täysitehoisen kuntoutustuen maininta tulevan ajan eläkettä sisältävällä kuntoutustuella.

31 §. *Osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttumien työttömyyseläkkeeksi.* Pykälän 1 momentti sisältää säännökset osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttamisesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi. Koska tätä eläkelajia koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi voimaantulosäännöksiin, pykälän 1 momentti kumottaisiin ja pykälän otsikkoa korjattaisiin vastaavasti.

32 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen muuttumisen vanhuuseläkkeeksi ja oikeus eläkkeen aikana karttuneeseen uuteen eläkkeeseen.* Pykälässä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen muuttumisesta vanhuuseläkkeeksi silloin, kun työkyvyttömyyseläkkeen saaja täyttää vanhuuseläkeiän. Kun uudistuksen voimaantulon jälkeen työntekijän on mahdollista jäädä vanhuuseläkkeelle joustavasti 63 ja 68 välisenä aikana, säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Jos henkilö tulee työkyvyttömäksi jatkaessaan kunnallista palveluaan 63 vuoden täyttämisen jälkeen ja hänellä on oikeus lisäturvaan ajalta ennen vuotta 1995, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tutkitaan, mutta eläke myönnetään vanhuuseläkkeenä. Tällöin myös lisäturva-oikeus säilyy. Eläke myönnettäisiin hakemusta seuraavan kuukauden alusta tai erityisistä syistä tätä aikaisemmin. Lisäeläkeoikeuden menettäneillä työkyvyttömyyttä ei enää 63 vuoden iän jälkeen tutkita. Jos ennen vuotta 1960 syntyneellä työntekijällä on eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa ajalta ennen vuotta 1995, eläke myönnetään tältä osin muunnettuna vanhuuseläkkeenä. Vuonna

1960 tai sen jälkeen syntyneillä työntekijöillä eläke on karttuneen vanhuuseläkkeen määräinen.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittu uusi karttuma lisätään eläkkeeseen 63 vuoden iässä. Pykälään ehdotetaan myös lisättäväksi säännös siitä, että osatyökyvyttömyyseläke muuttuu täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä. Lisäksi pykälää täsmennetään siten, että jos työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen myönnetään sellainen uusi eläke, joka myönnetään uusien perusteiden eli siihen ei sovelleta 60 §:n säännöksiä eläkkeen myöntämisestä entisiin perusteiden, uutta eläkettä määrättäessä on oikeus aiemman työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittuun eläkekarttumaan.

33 §. *Yksilöllinen varhaiseläke.* 34 §. *Ansiotyön vaikutus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen.* 35 §. *Yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkauttaminen.* Pykälät ehdotetaan kumottavaksi, koska yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi voimaantulosäännöksiin.

36 §. *Työttömyyseläke.* Pykälän 1 momentissa säädetään työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksistä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan työttömyyseläkkeeseen on oikeus vain ennen vuotta 1950 syntyneillä henkilöillä. Vuonna 1950 ja tai sen jälkeen syntyneillä ei enää olisi oikeutta työttömyyseläkkeeseen. Työttömyyseläkkeitä myönnetään 63 vuoden iän täyttämiseen saakka.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että aikaisempi eläkkeen ansaintaedellytys korvataan eläkkeen karttumisedellytyksellä, koska eläkettä ei vastaisuudessa enää määrätä palvelussuhteiden keston perusteella. Myös viittaus lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelakiin (134/1962) ehdotetaan tarkistettavaksi.

Pykälän 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi säännös, jonka mukaan työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi työttömyyseläkkeensaajan täyttäessä vanhuuseläkeiän. Työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä, ja tästä ehdotetaan säädettäväksi lain 39 §:n 2 momentissa.

Pykälän 4 momentin sisältö uudistettaisiin ja sen nykyinen sisältö siirrettäisiin uudeksi 5 momentiksi. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että työntekijällä on oikeus vanhuuseläkkeeseen ilman varhennusvähennystä 62 vuoden iässä, jos hän täyttää työttömyyseläkkeen edellytykset vasta 62 vuotta täytettyään.

37 §. *Työttömyyseläkkeen maksamisen keskeytys.* Pykälän 2 kohdan rahamäärä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan työntekijän eläkelain vastaavaa rahamäärää.

39 §. *Työttömyyseläkkeen muuttuminen työkyvyttömyyseläkkeeksi ja vanhuuseläkkeeksi.* Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös työttömyyseläkkeen muuttumisesta vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Tulevan ajan eläkeoikeus lisätään tällöin eläkkeeseen. Elinaikakerrointa koskevaa säännöstä ei kuitenkaan sovellettaisi silloin, kun työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

40 §. *Karttumisprosentit.* Pykälässä säädetään eläkkeen karttumisprosentista ja pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaan. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin eläkkeen karttumisesta työansioista. Pääsäännön mukaan 53 vuoden ikään asti eläkettä karttuisi kuten nykyisinkin 1,5 prosenttia vuodessa kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista ansioista. Iästä riippumatta myös työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen aikaisista ansioista, samoin vanhuuseläkkeen aikana saaduista ansioista eläkettä karttuisi 1,5 prosenttia vuodessa. Työntekijän täytettyä 53 vuotta karttumisprosentti olisi 1,9 prosenttia vuodessa ja työntekijän täytettyä 63 vuotta karttumisprosentti olisi 4,5 prosenttia vuodessa ellei työntekijä tänä aikana saa edellä mainittua eläkettä.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin eläkkeen karttumisesta tulevalta ajalta ja ajalta, jolta työntekijä on saanut työkyvyttömyyseläketä. Eläkettä karttuisi 1,5 prosenttia vuotta kohden tulevan ajan ansiosta siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai täydellä työkyvyttömyyseläkkeellä oloaika 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun. Tämän jälkeiseltä ajalta karttumisprosentti olisi 1,3 prosenttia 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että

eläkekarttuma kuukautta kohden saadaan jakamalla 1—3 momentissa säädetyt karttumisprosentit luvulla 12. Momentissa säädettäisiin myös siitä, miten eläke karttuu sellaisen vuoden ansioista, jossa karttumisprosentti muuttuu kesken vuotta. Tällöin lasketaan kuukautta kohden laskettujen karttumisprosenttien keskiarvo kuukausilta vuoden alusta eläkkeen alkamiseen tai jos eläke päättyy kesken vuotta, eläkkeen päättymistä seuraavan kuukauden alusta vuoden loppuun. Tämä keskiarvo kerrotaan vielä luvulla 12, jolloin saadaan karttumisprosentti, jolla eläke koko kyseisen vuoden ansioista määrätään.

41 §. *Eläkkeen karttuminen luottamustoimista.* Luottamustoimista eläkettä karttuu nykyisin 1,5 prosenttia vuodessa. Koska vastaisuudessa ei enää eroteltaisi luottamushenkilöä muista kunnallisen eläkelain piiriin kuuluvista henkilöistä, ehdotetaan, että pykälän 1 momentista poistettaisiin karttumisprosentti ja luottamushenkilölle karttuisi 40 §:n mukaan eläkettä vuotuisista ansionmenetyksen korvauksista ja määräajalta maksetuista palkkioista.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

42 §. *Varhennusvähennys ja lykkäyskorotus.* Pykälässä säädetään varhennusvähennyksestä. Ehdotuksen mukaan pykälän 1 momentissa säädettäisiin varhennusvähennyksestä ja uudessa 2 momentissa lykkäyskorotuksesta. Varhennusvähennys olisi 0,6 prosenttia eläkkeestä jokaiselta kuukaudelta, jolta eläke maksetaan ennen 63 vuoden iän täyttämistä. Enimmillään varhennusvähennys olisi siis 7,2 prosenttia eläkkeestä.

Pykälän uudessa 2 momentissa säädettäisiin lykkäyskorotuksesta. Jos vanhuuseläkkeen alkaminen lykkääntyisi 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen, eläkettä korotettaisiin lykkäyskorotuksella sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, jona työntekijä täyttää 68 vuotta. Korotuksen määrä olisi 0,4 prosenttia eläkkeestä jokaiselta kuukaudelta, jonka eläkkeen alkaminen lykkääntyy.

43 §. *Osa-aikaeläkkeen määrä.* Pykälän 2 momentissa säädetään vakiintuneen ansiotulon määrittelystä. Säännöstä tarkistettaisiin johtuen tulevaa aikaa koskevien säännösten muutoksesta. Vakiintuneena ansiona pidettäisiin tulevan ajan ansiota. Myös tarkastelu-

aikana saadut palkattomien aikojen ansiot ja etuudet otettaisiin huomioon. Momentista poistettaisiin teknistä katkaisua koskeva säännös.

Pykälän 3 momentissa säädetään osa-aikaeläkkeen määräytymisestä sellaisessa tapauksessa, joissa työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen useamman työeläkelain mukaan. Säännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että KuEL:n mukainen osa-aikaeläke olisi sama suhteellinen osuus koko osa-aikaeläkkeen määrästä kuin vakiintuneessa ansiotasossa huomioon otetut KuEL:n mukaiset ansiot ovat vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista niiden lakien mukaisista ansioista, joiden perusteella työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen.

Pykälän 4 momentissa säädetään osa-aikaeläkkeen enimmäismäärästä. Momenttia muutettaisiin siten, että osa-aikaeläkkeen enimmäismäärää laskettaessa otettaisiin huomioon työeläkekarttuman lisäksi myös se eläkekarttuma, joka on kertynyt valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) mukaan. Rajattaessa osa-aikaeläkkeen määrää vähennys tehtäisiin niiden lakien perusteella, joiden perusteella työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, vakiintuneessa ansiotulossa huomioon otettujen työansioiden suhteessa.

45 §. *Kuntoutusrahan määrä*. Pykälässä säädetään kuntoutusrahan määrästä. Vuoden 2004 alusta voimaan tullessa lainmuutoksessa 921/2003 kuntoutusrahan määrittelyä on muutettu siten, että kuntoutusraha on työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen ja sen lisäksi maksetaan kuntoutuskorotus. Kuntoutusrahan määrittelyä täsmennetään siten, että kuntoutusrahan suuruus on työkyvyttömyyseläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla. Tämä määrittely on työeläkejärjestelmässä vakiintunut eikä se asiallisesti vaikuttaisi kuntoutujalle maksettavan etuuden määrään. Lisäksi pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lainkohdassa mainittua 17 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua ajankohtaa nimitettäisiin kuntoutustapahetäpäiväksi. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännös siitä, jos hajan työeläkelain piiriin kuuluva työskentely jatkuu vielä sen jälkeen, kun hän on saanut

päätöksen oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen, kuntoutusrahan määrä laskettaisiin siten kuin hän olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutustoimenpiteen alkamista edeltävänä päivänä. Tällä estetään se, että kuntoutuksen järjestäjäksi tulisi muu eläkelaitos kuin se, jonka järjestämästä eläketurvasta tulevan ajan oikeus määräytyy.

Pykälän 2 momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että osakuntoutusrahan määrä on puolet 1 momentissa säädetyn täyden kuntoutusrahan määrästä. Muutos ei vaikuttaisi osakuntoutusrahan suuruuteen.

46 §. *Kuntoutuskorotuksen määrä*. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei kuntoutusrahan lisäksi makseta kuntoutuskorotusta.

47 §. *Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen määrä*. Pykälässä säädetään kuntoutusavustuksen määrästä. Edellä 45 ja 46 §:ään ehdotettujen muutosten vuoksi pykälän sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siitä selkeästi ilmenee kuntoutusavustuksen suuruus. Kuntoutusavustus on, kuten nykyisinkin, työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen, eikä siihen makseta kuntoutuskorotusta.

48 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen määrä*. Pykälässä säädetään osatyökyvyttömyyseläkkeen ja yksilöllisen varhaiseläkkeen määrästä. Pykälää muutettaisiin niin, että siinä säädettäisiin sekä täyden että osatyökyvyttömyyseläkkeen määräytymisestä.

Pykälän 2 momentti kumottaisiin, koska yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi voimaantulosäännöksiin.

49 §. *Työttömyyseläkkeen määrä*. Pykälän 1 momentissa säädetään työttömyyseläkkeen määrästä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan tulevan ajan eläkettä laskettaessa sovellettaisiin ennen vuotta 2005 voimassa olleita säännöksiä ja eläkepalkka määrättäisiin ennen vuotta 2005 voimassa olleiden säännösten mukaan.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska täysitehoisella eläkkeellä ei enää muutosten jälkeen olisi merkitystä eläkettä määrättäessä.

50 §. *Eläkkeeseen oikeuttava aika*. Pykälässä säädetään työeläkelisistä. Voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaan päätettäessä palvelussuhde ja luottamustoimi 31 päi-

vään joulukuuta 2004 ja laskettaessa karttunut eläkeoikeus, laskettaisiin lain voimaantullessa voimassa olleen 50 §:n mukaan työeläkeliisään oikeuttavien etuuksien perusteella karttunut eläkeoikeus. Muutoin työeläkelisää koskevia säännöksiä ei enää vuoden 2005 jälkeen sovellettaisi, joten ne esitetään tarpeettomina kumottavaksi. Pykälä muutettaisiin sisällöltään kokonaan siten, että siinä säädettäisiin eläkkeeseen oikeuttavasta ajasta. Pykälässä säädettäisiin, että eläkkeeseen oikeuttaisivat ansiot, jotka työntekijä olisi ansainnut 18 ja 68 vuoden iän täyttämisen välisenä aikana. Eläkkeeseen eivät oikeuttaisi työkyvyttömyyden alkamisvuonna saadut ansiot. Tässä esityksessä 4 §:n 8 kohdan säännöstä tulevasta ajasta ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta lukien. Siten työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansioista karttumatta jäävän eläkkeen korvaisi eläkekarttuma tulevan ajan ansion perusteella.

51 §. *Eläkkeen karttuminen osa-aikaeläkkeellä oloajalta.* Pykälä muutettaisiin kokonaisuudessaan. Pykälän 1 momentissa oleva säännös eläkkeeseen oikeuttavasta ajasta on ehdotettu siirrettäväksi edelliseen pykälään. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eläkkeen kartumisesta osa-aikaeläkkeellä oloajalta, nykyisin tästä säädetään 2 momentissa. Osa-aikaeläkkeen ajalta vanhuuseläkettä karttuisi 0,75 prosenttia ansiotulojen erotuksesta vuodessa eli 1/16 prosenttia kuukaudessa. Työkyvyttömyyseläkettä osa-aikaeläkkeen aikana karttuisi kuitenkin 1,5 prosenttia ansiotulojen erotuksesta vuodessa eli 1/8 prosenttia kuukaudessa. Ansiotulojen erotuksena pidettäisiin sitä työansiotulojen erotusta, jonka perusteella osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös 43 §:n 2 momenttia vastaava säännös tilanteita varten, joissa osa-aikaeläke myönnetään samanaikaisesti useammasta eri järjestelmästä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eläkkeen kartumisesta silloin, kun osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuvaan eläkkeeseen luettaisiin mukaan tulevan ajan eläke. Tulevalta ajalta eläke karttuisi 1,3 prosenttia vuotta kohden 43 §:n 1 momentin mukaisesti lasketusta an-

sion alenemasta.

Pykälän uudessa 3 momentissa säädettäisiin osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä työstä karttuvasta eläkkeestä. Osa-aikatyöstä eläke karttuisi kuten muustakin työstä 40 §:n 1 ja 2 momenttien mukaisesti.

52 §. *Eläkkeeseen oikeuttavat etuudet.* Pykälässä säädetään palvelussuhteen keskeytyksistä. Nämä säännökset ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomina, koska eläke jatkossa karttuisi vuosiansioiden perusteella, ja pykälä uudistettaisiin sisällöltään kokonaan. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi palkattomilta ajoilta maksettavista etuuksista, joiden perusteena olevan ansion tai työtulon perusteella karttuu eläkettä. Pykälän 1 momentin johtokappaleessa ehdotetaan säädettäväksi, että etuuksista karttuisi eläkettä työntekijän 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän kalenterivuoden loppuun. Eläkettä ei kuitenkaan karttuisi ajalta, jolta työntekijä olisi saanut työeläkelain mukaista eläkettä. Mainittujen etuuksien perustella syntyisi kuitenkin oikeus eläkkeeseen vain, jos työntekijällä olisi työeläkelain mukaisia työansioita vähintään 12 566,70 euroa ennen eläkkeelle siirtymistään.

Pykälän 1 momentin mukaan näitä etuuksia olisivat nykyisessä KuEL:n 50 §:ssä mainitut työeläkeliisään oikeuttavat etuudet kuten ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha sekä erilaiset koulutus- ja kuntoutusetuudet. Työttömyyden ajalta eläkekarttuma laskettaisiin ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan perusteena olevan palkan perusteella. Samalla tavalla otettaisiin huomioon myös muut tarkasteluajana maksettujen palkattomien etuuksien perusteena olevat ansiot. Säännökset palkattomilta ajoilta karttuvasta eläkkeestä vastaavat työntekijäin eläkelain vastaavia säännöksiä.

Eläkettä karttuisi uusina etuuksina myös vuorotteluvapaakorvauksen perusteena olevan ansion perusteella. Samoin eläkettä karttuisi myös sairauspäivärahan, erityishoitorahan sekä äitiys- erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahan perusteena olevan, sairausvakuutuslain mukaisen työtulon perusteella. Eläkettä ei kuitenkaan karttuisi siltä osin, jolta päiväraha on maksettu työnantajalle.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädet-

täväksi, että eläkettä laskettaessa ansioperusteena käytettäisiin äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahan perusteena olevaa työtuloa siten, että siltä ajalta, jolta etuutta on maksettu työntekijälle itselleen, eläkekarttuman perusteena käytettäisiin mainittua perustetta korotettuna kertoimella 1,17. Siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työnantajalle äitiysvapaan ajalta maksetun palkan korvaamiseksi, eläkekarttuman perusteena olisi äitiyspäivärahan perusteena oleva työtulo muunnettuna kertoimella 0,17. Tältä ajalta siis eläkettä karttuisi näin muunnetun työtulon sekä palkan perusteella, jolloin karttuma vastaisi edellä mainittua kertoimella 1,17 korotetun työtulon karttumaa.

Jos äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainraha on maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena siitä syystä, että ansiotuloja ei ole tai ne ovat vähäiset, käytettäisiin karttuman perusteena 523,61 euron suuruista kuukausiansiota. Siinä tapauksessa, että vanhempainetuus on työhön paluun vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, karttuman perusteena olisi työntekijälle maksettu vähimmäispäiväraha. Näissä tilanteissa eläkettä karttuisi sekä palkan että vähimmäispäivärahan perusteella.

Pykälän 3 momentin mukaan ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan ja vuorotteluvapaakorvauksen osalta karttuman perusteen olisi 75 prosenttia etuuden perusteena olevan ansion määrästä. Muiden etuuksien osalta karttuman perusteena olisi 65 prosenttia etuuden perusteena olevan ansion tai työtulon määrästä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin eläkkeen kartumisesta tapauksissa, joissa työntekijällä on oikeus eläkkeeseen kahden tai useamman työeläkelain mukaan. Tällöin palkattomilta ajoilta karttuneen eläkkeen osan maksaisi pääsääntöisesti 7 luvussa tarkoitettu viimeinen eläkelaitos. Momentissa säädettäisiin myös siitä, miten näistä etuuksista karttuneista eläkkeistä syntynyt vastuu jaetaan eri eläkelaitosten kesken. Vastuu palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteella ansaitusta eläkkeestä jaettaisiin vuosittain eläkelaitosten kesken kunakin vuonna eläkelaitoksessa vakuutettujen palkkasummien suhteessa. Tästä ehdotetaan säädettäväksi TEL:n 12 §:n 1 momentin 6 kohdassa, johon

tässä momentissa viitattaisiin.

53 §. *Tuleva aika.* Pykälässä säädetään tulevan ajan edellytyksistä. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan siten, että siinä säädettäisiin tulevan ajan eläkkeestä. Tuleva aika on määritelty 4 §:n 8 kohdassa. Tuleva aika luettaisiin kaikkiin työkyvyttömyyseläkkeisiin, jos työntekijällä olisi työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana työeläkelain mukaisia ansioita vähintään 12 566,70 euroa vuoden 2004 indeksissä. Vähimmäistyöskentelyvaatimus korvaisi nykyisen 12 kuukauden työskentelyvaatimuksen kymmenen viimeisen kalenterivuoden aikana.

Pykälän 2 momentin mukaan tulevan ajan eläkkeen perusteena oleva ansio määräytyisi niiden työeläkelakien mukaisen työansioden perusteella, jotka työntekijällä olisi ollut työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana. Tätä viiden vuoden aikaa nimitettäisiin tarkas teluajaksi. Pääsääntöisesti tulevan ajan ansio määräytyisi täysien kalenterivuosien työansioden perusteella. Tulevan ajan ansio saataisiin jakamalla tarkasteluajana saatujen työansioden summa tarkasteluajkaan sisältyvien kuukausien lukumäärällä eli kuudellakymmenellä. Työansiot tarkistettaisiin palkkakertoimella. Työansioina otettaisiin huomioon siis kaikkien työeläkelakien alaiset ansiot. Yrittäjäläkelakien mukaiset työtulot otettaisiin huomioon vahvistettujen työtulojen suuruisina. Niistä ei vähennettäisi maksamattomia vakuutusmaksuja.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että tarkasteluajan työansioon rinnastettaisiin myös 52 §:ssä mainittujen etuuksien perusteena olevat ansiot tai työtulot. Tulevan ajan palkkaa määrättäessä nämä ansiot ja työtulot otettaisiin huomioon täysimääräisinä siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että tarkasteluajkaan kohdistuvat työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha ja työmarkkinatuki otettaisiin työansiona huomioon 1 047,22 euron suuruisena kuukautta kohden. Rahamäärä vastaa vuoden 2004 indeksilukua. Tulevan ajan ansiossa otettaisiin huomioon etuuksina myös tarkasteluajkaan

kohdistuvat aktivointiin tähtäävät etuudet kuten julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaiset tuet ja työttömyysturvalain (1290/2002) mukainen koulutuspäiväraha. Nämä etuudet otettaisiin huomioon tulevan ajan ansioissa, vaikka niitä ei oteta huomioon ansaitussa eläkkeessä. Tulevan ajan ansioissa otettaisiin huomioon myös vähimmäispäivärahan suuruinen särauspäiväraha, joka on maksettu työttömyysturvalain mukaisen päivärahajakson aikana sairastuneelle työntekijälle. Myös nämä etuudet otettaisiin huomioon 1 047,22 euron suuruisena.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin siitä, että tulevan ajan ansiota ei voitaisi määrätä pelkästään palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteella.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tulevan ajan määräytymisestä sellaisissa tapauksissa, joissa työntekijä on ollut tarkasteluajana poissa työelämästä alle kolmevuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi. Jotta tällaisissakin tilanteissa työkyvyttömyyseläke antaisi riittävän turvan, ehdotetaan tarkasteluajan ansiona käytettäväksi työntekijän hakemuksesta sellaista vakiintunutta ansiotuloa, jota lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt. Ansoita otetaan huomioon enintään eläketapahumaa edeltävän kymmenen vuoden ajalta. Edellytyksenä on, että alle kolmevuotiaan lapsen hoidon vuoksi työstä poissaolo olisi merkittävä vaikutus työntekijän eläketurvaan. Merkittävän vaikutuksen rajana käytettäisiin nykyistä eläkepalkan harkinnanvaraisen tarkistamisen rajaa eli 20 prosenttia.

54 § *Tulevan ajan ansiot erityistilanteissa.* Pykälässä olevat jälkikarenssiaikaa koskevat säännökset ehdotetaan kumottavaksi ja pykälä muutettavaksi sisällöltään kokonaan. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin poikkeussääntö niitä tilanteita varten, joissa työntekijällä ei ole tarkasteluajana yhtenäkkään vuonna sellaisia ansioita, jotka otetaan huomioon tulevan ajan tarkasteluajana määrätessä. Tällöin otettaisiin huomioon työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot sen kuukauden loppuun asti, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi. Nämä työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot otettaisiin huomioon myös silloin, kun työansioita on vain tarkasteluajan viimeisenä vuonna. Näissäkin tapa-

uksissa tulevan ajan ansio saataisiin jakamalla työkyvyttömyyden alkamisvuoden työansiot ja mahdolliset sitä edeltävän vuoden työansiot 60 kuukaudella. Työansioina otettaisiin huomioon myös 53 §:n 3 ja 4 momentissa mainitut ansiot ja etuudet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nuorten tulevan ajan eläkkeen määräytymisestä. Tarkasteluajana otettaisiin huomioon 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkamisen ja sen kuukauden, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, päättämisen välinen aika. Tämä ajanjakso voisi siis olla viittä vuotta lyhyempi. Tulevan ajan ansio saataisiin jakamalla tänä aikana saadut ansiot samaan ajanjaksoon sisältyvien kuukausien lukumäärällä. Tällöinkin edellytetään, että nuorella työntekijällä on ansiotuloja vähintään 53 §:n 1 momentissa säädetty vähimmäismäärä. Poikkeussääntö tulisi siis sovellettavaksi sellaisiin nuoriin työntekijöihin, jotka tulevat työkyvyttömiksi ennen sen vuoden loppua, jona täyttävät 23 vuoden iän.

55 §. *Tulevan ajan ansion jakaantuminen.* Pykälässä olevat työttömyysturvalain mukaisia lisäpäiviä koskevat säännökset ehdotetaan tarpeettomina kumottavaksi. Pykälässä säädettäisiin tulevan ajan määräytymisestä niissä tapauksissa, joissa työntekijällä on tarkasteluajana kunnallisen eläkelain alaisten ansioiden lisäksi muiden työeläkelakien alaisia ansioita. Tällöin kunnallisen eläkelain tulevan ajan ansio olisi tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä sama suhteellinen osuus kuin mikä tarkasteluajalta huomioon otettujen KuEL:n alaisten ansioiden osuus olisi kaikkien työeläkelakien alaisten ansioiden yhteismäärästä tarkasteluajana. Siten tarkasteluajan ansioissa mukana olevat palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat ansiot jakautuisivat eläkelakien kesken tarkasteluajana vakuutettujen työansioiden suhteessa.

56 §. *Lastenhoitoaika.* 57 §. *Tulevan ajan liittäminen palvelussuhteeseen.* Ehdotetuista 52 ja 53 §:stä johtuen pykälät ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomina.

58 §. *Tuleva aika ja toimeksiantosopimus sekä lyhyet palvelussuhteet.* Toimeksiantosopimuksen perusteella määräytyvää tulevan ajan eläkkeen osaa koskisivat jatkossa samat säännökset kuin muitakin palvelussuhteita,

kuten myös niin sanottuja lyhyitä palvelusuhteita. Tästä syystä pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

59 §. *Eläkkeelläoloajan lukeminen eläkeajaksi.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi uudesta tulevan ajan eläkkeen laskutavasta aiheutuvat muutokset. Koska täysitehoisen eläkkeen käsite on kumottu ja tuleva aika liittyy kaikkiin työkyvyttömyyseläkkeisiin, luetaisiin työkyvyttömyyseläkkeellä oloaika eläkkeeseen oikeuttavaksi vanhuuseläkkeessä sekä uudessa työkyvyttömyyseläkkeessä. Eläkkeeseen oikeuttavaksi ei kuitenkaan lasketa aikaa, jolta työkyvyttömyyseläkettä on liian suurten työansioiden vuoksi maksettu aiheuttomasti. Laskettaessa eläkettä aiemman työkyvyttömyyseläkkeen ajalta perusteena käytetään tulevan ajan ansiota. Kunnallisen eläkelain mukaisista eläkettä laskettaessa perusteena käytettäisiin sitä suhteellista osuutta tulevan ajan ansioista, joka vastaa KuEL:n mukaisten työansioiden määrää tarkasteluajan ansioiden yhteismäärästä.

60 §. *Eläke entisin perustein.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi täysitehoisen eläkkeen käsitteen kumoamisesta johtuva muutos. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan myös vanhuuseläke myönnetään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, jos vanhuuseläkkeen alkuaessa työkyvyttömyyden päättymisestä on kulunut enintään kaksi vuotta.

Pykälän 2 momentin säännös ehdotetaan kumottavaksi uuden tulevan ajan eläkkeen laskutavasta aiheutuvien muutosten vuoksi ja nykyisin pykälän 3 momentissa säädetty kuntoutuspäätöksen alkamisaika ehdotetaan korvattavaksi kuntoutusrahakauden alkamisella ja säännös siirrettäväksi 2 momenttiin.

61 §. *Palvelussuhteen alkaminen ja päättyminen.* 62 §. *Palvelussuhteen jatkuvuus.* 63 §. *Rinnakkaiset palvelussuhteet.* 64 §. *Jäsenyhteisöjen yhteinen virka- tai työsuhde.* 65 §. *Palvelussuhteen tekninen katkaisu.* 66 §. *Palvelussuhteen automaattinen katkaisu.* 67 §. *Teknisen ja automaattisen katkaisun soveltamisen rajoituksia.* Pykälät ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska jatkossa eläke määräytyy kunkin vuoden työansioiden perusteella.

68 §. *Eläkkeessä huomioon otettavat ansiot.* Pykälässä säädetään eläkepalkassa huo-

mioon otettavista ansioista. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan ja siinä määriteltäisiin eläkkeen perusteena olevat työansiot. Pykälä vastaisi pääsääntöisesti työntekijäin eläkelakiin ehdotettua pykälää. Säännösten samanlaisuuden tarkoituksena on taata yhtenäinen eläketyöansiökäsite eri eläkejärjestelmissä.

Pykälän 1 momentin mukaan pääsääntönä olisi, että eläkkeen perusteena olevaa työansiota määriteltäessä otettaisiin huomioon palkka tai muu vastike, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä. Eläkkeen perusteena oleviin ansioihin luetaisiin siten peruspalkka, joka voi määräytyä ajan tai työsuorituksen tai molempien perusteella. Peruspalkka olisi nykyisen käytännön mukaisesti eläkkeeseen oikeuttavaa palkkaa siitä riippumatta, onko se ansaittu säännöllisestä työstä, ylityöstä, hätätyöstä tai esimerkiksi sairausajan palkkana taikka irtisanomisajan palkkana. Myös työntekijän työsuoritukseen perustuva provisio tai bonus maksetaan korvauksena työstä ja kuuluisi eläke-työansioon. Eläkkeen perusteena oleviin ansioihin luettaisiin nykyisen soveltamiskäytännön mukaisesti myös erilaiset palkan lisät ja korotukset esimerkiksi olosuhdelisä, vuorotyölisä, ilta- ja yötyölisä sekä ylityökorvaus, sunnuntaityökorotus ja hälytysluontoisesta työstä tai seisokkityöstä maksettava korotus. Samoin työstä maksettavaksi korvaukseksi katsottaisiin kuten nykyisinkin erilaiset varallaolokorvaukset, arkipyhä- tai vapaa- vuorokorvaukset. Myös määrättyjen palvelusvuosien perusteella maksettava korvaus tai lahja luettaisiin eläkkeen perusteena oleviin työansioihin. Kuitenkin tavanomaiset esimerkiksi merkkipäivän perusteella annettavat esine- ja rahalahjat, eivät sen sijaan olisi vastiketta tehdystä työstä, joten ne jäisivät eläkettä kartuttavan työansiökäsitteen ulkopuolella riippumatta niiden verotuskohtelusta.

Työansioihin luettaisiin myös työstä maksettavaksi sovittu palkka, joka jäsenyhteisön maksukyvyttömyyden vuoksi on jäänyt saamatta, jos siitä on saatu luotettava näyttö esimerkiksi konkurssituomiassa.

Tulospalkkioerät luettaisiin myös eläkkeen perusteena oleviin ansioihin. Myös luontoisedut luettaisiin eläkkeen perusteena oleviin ansioihin kuten nykyisinkin riippumatta siitä,

suoritetaan niitä rahapalkan lisäksi tai yksinomaan vastikkeena työstä. Luontoisedut arvioitaisiin rahaksi nykykäytännön mukaisesti verohallituksen vahvistamien perusteiden mukaan. Ne luontoisedut, joiden arvoa verohallitus ei vahvista, arvioitaisiin käypään arvoon.

Nykykäytännön mukaisesti työstä maksettuna palkkana pidettäisiin vuosilomapalkkaa sekä lomaltapaluurahaa, lomarahaa tai muuta sitä vastaavaa etuutta. Palvelussuhteen päättyessä maksettavan lomakorvauksen osalta nykyistä tilannetta muutettaisiin siten, että palvelussuhteen päättyessä maksettava lomakorvaus luettaisiin eläkeansioihin.

Pykälän 1 momenttiin mukaan siinä tarkoitettu vastike katsottaisiin eläkkeen perusteena oleviin ansioihin kuuluvaksi myös silloin, kun sen suorittaa työntekijälle työnantajan sijasta konkurssipesä, palkkaturvalaissa tarkoitettu palkkaturvasta huolehtiva viranomainen tai muu maksaja (*sijaismaksaja*).

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tilanteista, joissa vastikkeen maksaa muu maksaja kuin työnantaja. Esitys vastaa nykyisin voimassa olevaa soveltamiskäytäntöä. Eläkkeen perusteena oleviin ansioihin kuuluisivat myös yleisöltä saatavat maksut tai lunastukset jäsenyhteisön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi esimerkinomaisena luettelo eristä, joita ei oteta huomioon eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrättäessä. Eläkkeen perusteena oleviin ansioihin ei muun muassa pidettäisi kokouspalkkioita. Työansioon ei myöskään luettaisi sellaisia etuja tai suorituksia, jotka saadaan työsuhteen perusteella, mutta muuten kuin varsinaisena työstä saatuna vastikkeena. Siten työansioihin ei luettaisi työnantajalta saatua henkilökuntaetua. Henkilökuntaedulla tarkoitetaan työntekijöilleen muussa muodossa kuin rahana antamia, yleensä jatkuviksi tarkoitettuja etuuksia, jotka eivät yleensä ole työsuhteen ehtoja. Koska nämä edut eivät ole palkkaan rinnastettavia luontoisetuja, niiden raharvoa ei ole vahvistettu verohallituksen vuosittain antamassa luontoisetupäätöksessä. Työnantaja voi esimerkiksi tukea työntekijöidensä virkistys- ja harrastustoimintaa, järjestää maksuttoman terveydenhoidon ja niin

edelleen. Henkilökuntaetu on kollektiivinen etuus. Jos vastaava etu annetaan vain tietyille henkilöille, ei kyseessä ole henkilökuntaetu. Tällöin kyse on työstä maksettavasta vastikkeesta, joka luetaan eläkkeen perusteena oleviin ansioihin. Työntekijän yksilöllisestä eläkevakuutuksesta maksamat vakuutusmaksut luettaisiin työansioon siltä osin kuin ne katsotaan verotuksessa työntekijän veronalaiseksi ansiotuloksi. Eläkkeen perusteena oleviin työansioihin ei myöskään luetaisi korkoetua työsuhteen perusteella saadusta lainasta. Säännös vastaisi nykykäytäntöä.

Pykälän 3 momentin 6—8 kohtien mukaan eläkkeen perusteena oleviin ansioihin ei luetaisi työmatkasta saatua päivärahaa tai muuta kustannusten korvausta, työsopimuslaissa tarkoitettua odotusajan palkkaa tai työsopimuksen päättämisestä maksettavaa korvausta tai muuta vahingonkorvausta. Kyseiset erät eivät ole vastiketta tehdystä työstä, vaan korvausta kustannuksista ja vahingosta.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset käteistä voittopalkkiota määrättäessä noudatettavista menettelyllisistä edellytyksistä, joiden on täyttyttävä, jotta kyse voidaan katsoa olevan 3 momentin 10 kohdan mukaisesta eläkkeen perusteena olevan työansion ulkopuolelle jäävästä käteisestä voittopalkkiosta.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ulkomaantyön eläkettä kartuttavasta työansiosta (*vakuutuspalkka*).

69 §. *Palkansaajien eläkemaksun vähentäminen*. Pykälän 1 momentissa säädetään eläkemaksun vähentämisestä eläkettä laskettaessa. Koska eläkepalkkaa ei enää lasketa, tarkistettaisiin sanamuotoa siten, että eläkemaksu vähennetään eläkettä laskettaessa. Momenttiin lisättäisiin myös säännös siitä, että työansioista vähennettäisiin 53 vuotta täyttäneiden korotettua eläkemaksua vastaava osuus.

Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi luottamushenkilöitä koskeva erityissäännös tarpeettomana. Kun laissa säädetään työntekijästä, sillä tarkoitetaan myös luottamushenkilöä.

Pykälän uudessa 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi palkansaajien eläkemaksun vähentämisestä ja laskemisesta sinä vuonna, jo-

na työntekijä täyttää 53 vuotta. Palkansaajan eläkemaksuprosenttina pidettäisiin tällöin kuukausien lukumäärällä painotettua 1 momentin mukaisten prosenttien keskiarvoa. Painotettua prosenttia laskettaessa kuukaudet määräytyvät samoin kuin 40 §:n 4 momentin mukaista karttumisprosenttia laskettaessa.

70 §. *Eläkkeen karttuminen eläketapahtumavuodelta.* Pykälässä säädetään eläkepalkan määräytymisestä. Pykälä ehdotetaan uudistettavaksi sisällöltään kokonaan ja sen 1 momentissa säädettäisiin, että eläke karttuu eläketapahtumavuodelta sitä edeltäneen vuoden ansioiden perusteella, jos KuEL:n alaisia ansioita on vähintään kolmena perättäisenä kalenterivuonna vähintään 6 000 euroa. Tällä tavalla pystytään takaamaan eläkkeensaajan toimeentulon katkeamattomuus. Eläkepäättöksen antaminen ei viivästy siitä syystä, että joudutaan odottamaan selvitystä kaikista palvelussuhteen viimeisen vuoden ansiosta. Jos eläketapahtuma sattuu kesken kalenterivuotta, edellisen vuoden ansiot kerrotaan eläketapahtumavuoden alusta eläketapahtumakuukauden loppuun olevien kuukausien määrällä ja jaetaan luvulla 12.

Pykälän uudistetussa 2 momentissa säädettäisiin siitä, että mikäli eläketapahtumavuotta edeltäneen vuoden ansiot poikkeavat kahden sitä edeltäneen vuoden keskiansioista yli 10 prosenttia, selvitetään myös viimeisen vuoden ansiot ja eläke karttuu niiden perusteella. Tällä vertailulla taataan se, että mikäli ansiot ovat eläketapahtumaa edeltävänä vuonna poikkeaneet kahden edellisen vuoden vakiintuneista ansioista mainitulla määrällä, ne eivät pääse vaikuttamaan eläkkeen määräytymiseen eläketapahtumavuodelta. Säännöksillä turvataan joustava menettely, mutta huomioidaan kuitenkin sellaiset poikkeamat, joilla on merkitystä.

71 §. *Palkkakerroin.* Pykälässä säädetään eläkepalkan laskemisesta eräissä erityistilanteissa. Nämä säännökset ehdotetaan tarpeettomina kumottaviksi. Pykälä ehdotetaan uudistettavaksi sisällöltään kokonaan ja siihen ehdotetaan otettavaksi säännös eläkettä laskettaessa ansioiden sekä laissa säädettyjen ansiorajojen ja rahamäärien tarkistamisessa käytettävästä palkkakertoimesta. Siinä palkkatason muutoksen paino olisi 0,8 ja hintatason muutoksen paino 0,2. Palkkakertoimesta

säädetään työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä.

72 §. *Ikäkorotus.* Pykälässä säädetään eläkepalkan laskemisesta lastenhoidon ja kuntoutusetuuksien ajalta. Nämä säännökset ehdotetaan tarpeettomina kumottavaksi. Pykälä ehdotetaan uudistettavaksi sisällöltään kokonaan ja siihen ehdotetaan otettavaksi säännökset nuorten työkyvyttömyyseläkkeiden, osatyökyvyttömyyseläkkeiden ja kuntoutustukien korottamisesta erityisellä kertoimella. Korotus myönnettäisiin eläkkeen jatkuttua viisi täyttä kalenterivuotta. Korotuksen määrä riippuisi eläkkeensaajan iästä korotushetkellä. Korotuksen voisi saada aikaisintaan 24-vuotiaana, jos työkyvyttömyys on alkanut 18 vuoden iän täyttämivuonna. Korotus olisi silloin 21 prosenttia. Korotus pienenee 0,7:llä kutakin ikävuotta kohden. Näin ollen korotusta ei enää myönnetä, jos työkyvyttömyys alkaa 50 vuoden iän täyttämisen jälkeen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin perhe-eläkkeiden korottamisesta vastaavalla kertoimella. Jos edunjättäjän eläkkeeseen ei sisällynyt 1 momentissa tarkoitettua korotusta tai jos edunjättäjä ei ollut kuollessaan eläkkeellä, lisättäisiin perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen se kertakorotus, jonka edunjättäjä olisi saanut, jos työkyvyttömyyseläke olisi jatkunut edellä 1 momentissa tarkoitettun ajan. Kertakorotus lisätään perhe-eläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjättäjän työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki olisi jatkunut yhteensä viisi täyttä kalenterivuotta.

73 §. *Elinaikakerroin.* Pykälässä säädetään eläkepalkan harkinnanvaraisesta tarkistamisesta. Nämä säännökset ehdotetaan tarpeettomina kumottavaksi. Pykälä ehdotetaan uudistettavaksi sisällöltään kokonaan siten, että siinä säädettäisiin vanhuuseläkkeen ja leskeneläkkeen määrään vaikuttavasta elinaikakertoimesta. Pykälän 1 momentin mukaan ensimmäisen kerran elinaikakertoimella tarkistettaisiin vuonna 2010 myönnettäviä eläkekeitä. Elinaikakerrointa ei sovellettaisi työtömyyseläkkeen tai yksilöllisen varhaiseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi, ei myöskään työkyvyttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on ennen tämän lain voimaantuloa. Vanhuuseläke muunnettaisiin työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodeksi

vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos vanhuuseläke alkaa 62 vuotta alemmassa iässä, vanhuuseläke muunnettisiin eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla kertoimella. Leskeneläke tarkistettaisiin eläkesovitusta tehtäessä kyseiselle vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin eläkkeen tarkistamisesta silloin kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi. Tällöinkin käytettäisiin työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodeksi vahvistettua kerrointa. Jos työkyvyttömyyseläke muuttuisi vanhuuseläkkeeksi ennen 62 vuoden iän täyttämivuotta, eläke tarkistettaisiin kuitenkin eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla kertoimella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että elinaikakerroin on samansuuruinen kuin työntekijäin eläkelain 7 h §:ssä säädetään.

74 §. *Lyhyistä palvelussuhteista karttuneen eläkkeen vähimmäismäärä.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Jatkossa eläkkeen karttumiselle ei olisi kunnallisessa eläkejärjestelmässä vähimmäismäärää.

75 §. *Eläkkeen raja.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Vuoden 2005 jälkeen karttuneille eläkkeille ei enää tehtäisi rajausta.

76 §. *Yhteensovitus.* Pykälän sisältö ehdotetaan uudistettavaksi sisällöltään kokonaan, koska työeläkkeiden yhteensovitus nykyisten säännösten mukaisena poistuu. Yhteensovitus ensisijaisten etuuksien eli tapaturma- tai liikennevakuutuslain taikka sotilastapaturmalain (1211/1990) säännöksiin perustuvien etuuksien kanssa kuitenkin säilyisi. Pykälän 1 momentin mukaisesti työeläkkeestä vähennettäisiin heti työntekijän mahdollisesti saama ensisijainen tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutukseen perustuva etuus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen myönnetyn lykätyn vanhuuseläkkeen yhteensovituksesta. Lykkäyskorotusta ei otettaisi huomioon yhteensovituksessa vaan yhteensovitettaessa lykätty vanhuuseläke ensisijaisen etuuden kanssa vanhuuseläke otettaisiin huomioon 68 vuoden ikää vastaavana.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos ensisijainen etuus vähentää työeläkettä ja työeläkettä myönnetään kahden tai useamman työeläkelain mukaan, vähennys jaettaisiin näiden pe-

ruseläkkeiden suhteessa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että peruseläkkeitä ovat työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitut eläkkeet.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin siitä, että yhteensovitettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon tapaturmavakuutuslakiin, liikennevakuutuslakiin tai sotilasvammalakiin perustuva sellaista korvausta, jota työntekijä on saanut vähintään kolmen vuoden ajan ennen eläketapahtumaa. Yhteensovitusta ei tehtäisi siltä osin kuin korvaus ei ylitä eläketapahtumaa edeltänyttä tasoa vastaavaa korvausta eikä tällaiseen korvaukseen perustuvaa perhe-eläkettä. Uutena eläketapahtumana ei pidettäisi työttömyyseläkkeen muuttumista työkyvyttömyyseläkkeeksi, osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttumista työttömyyseläkkeeksi, työkyvyttömyyseläkkeen muuttumista vanhuuseläkkeeksi eikä perhe-eläkeoikeuden syntymistä eläkkeensaajan jälkeen.

Pykälän 6 momentin mukaan yhteensovituksessa voitaisiin ottaa huomioon myös tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutuslain säännöksiä vastaava vieraasta valtiosta maksettava etuus. Lisäksi säädettäisiin kahdesta tai useammasta valtiosta myönnettävästä tulevan ajan eläkkeen päällekkäisyyden estämisestä. Vieraasta valtiosta myönnetty tulevan ajan eläke otettaisiin huomioon, jos se on myönnetty toisesta Euroopan Unionin jäsenvaltiosta tai sellaisesta valtiosta, jonka kanssa Suomella on sosiaaliturvasopimus tai sitä vastaava järjestely, siten kuin sosiaaliturvasopimuksissa tarkemmin määrätään.

77 §. *Eläkkeiden uudelleen yhteensovitus.* Pykälässä säädetään luottamushenkilön eläkkeen yhteensovittamisesta. Pykälän sisältö ehdotetaan uudistettavaksi kokonaisuudessaan ja siinä olleet luottamushenkilön eläkkeen yhteensovitusta koskevat säännökset ehdotetaan tarpeettomina kumottavaksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, milloin 76 §:ssä tarkoitettu yhteensovitus tehdään uudelleen. Näin tehtäisiin silloin kun KuEL:n mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muutoin kuin indeksitarkistuksen johdosta. Samoin uusi yhteensovitus tehtäisiin, jos eläkkeensaajalle myönnetään 76 §:n 1 momentissa tarkoitettu päiväraha, eläke, korvaus

tai elinkorko. Uudelleen yhteensovitus tehtäisiin myös, jos tällaisen etuuden määrä muuttuu muutoin kuin indeksitarkistuksen vuoksi. Lisäksi yhteensovitus suoritettaisiin uudelleen, jos eläkkeensaajalle myönnettäisiin 76 §:n 6 momentissa tarkoitettu yhteensovituksessa huomioon otettava vieraan valtion etuus tai tällaisen etuuden määrä muuttuu muutoin kuin yhteensovituksen vuoksi.

Pykälän 2 momentin mukaan osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalle myönnettyä 76 §:n 1 momentissa tarkoitettua päivärahaa ei kuitenkaan yhteensovitetaisi, jos se perustuu osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneeseen tapaturmaan.

Pykälän 3 momentin mukaan yhteensovitusta ei kuitenkaan tehtäisi, jos uudelleen yhteensovituksessa huomioon otettava etuus myönnettäisiin tai jos sen määrä muuttuisi lyhyemmäksi ajaksi kuin neljäksi kuukaudeksi etuuden alkamisesta tai muuttumisesta lukien.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ajankohdasta, josta lukien uudelleen yhteensovitus tehtäisiin. Uusi yhteensovitus tehtäisiin aina silloin, kun henkilölle myönnetään uusi yhteensovitettava etuus tai siitä alkaen tällaisen etuuden määrä muuttuu. Uusi yhteensovitus voidaan tehdä myös siitä alkaen, kun eläkelaitos saa tiedon muutoksista.

78 §. *Indeksitarkistus.* Pykälän 1 momentissa säädetään eläkepalkan tarkistamisesta ja 2 momentissa eläkkeen määrän tarkistamisesta. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi indeksikorotuksesta indeksitarkistukseksi. Pykälän sisältö uudistetaan kokonaan siten, että siinä jatkossa säädettäisiin indeksitarkistuksen tekemisestä siten kuin TEL:n 9 §:ssä säädetään. TEL:iin hyväksytyjen muutosten mukaisesti kaikkia maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan eläkeindeksillä, jossa palkkatason muutoksen paino on 0,2 ja hintatason muutoksen paino 0,8.

84 §. *Perhe-eläkkeen peruste.* Pykälässä säädetään perhe-eläkkeen määräytymisestä. Pykälän 1 momentin mukaan perhe-eläkkeen perusteena on se edunjättäjän vanhuuseläke tai täysi työkyvyttömyyseläke, jota hän sai kuollessaan. Momenttiin lisätäisiin säännös siitä, että tällöin edunjättäjän vanhuuseläkkeessä ei oteta huomioon eläkkeen tarkistamista elinaikakertoimella. Koska 73 §:n 1

momentin mukaan leskeneläke tarkistettaisiin elinaikakertoimella eläkesovitusta tehtäessä, tällä estettäisiin leskeneläkkeen kaksinkertainen tarkistaminen elinaikakertoimella. Lapseneläkkeisiin elinaikakerroin ei vaikuttaisi lainkaan. Lisäksi momentissa säädettäisiin siitä, että jos edunjättäjä on työskennellyt eläkkeellä ollessaan, tästä työstä karttunut eläke otetaan huomioon perhe-eläkettä määrittäessä.

87 §. *Perhe-eläkkeen yhteensovitus.* Pykälän sisältö uudistettaisiin kokonaan siten, että jatkossa perhe-eläkkeen yhteensovituksessa noudatetaan soveltuvin osin samoja yhteensovitusta ja uudelleen yhteensovitusta koskevia säännöksiä kuin muidenkin eläkkeiden osalta.

88 §. *Leskeneläkkeen eläkesovitus.* Pykälän 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi luottamushenkilön eläkettä koskeva erillinen maininta, koska 4 §:n 2 kohdan mukaan työntekijällä tarkoitetaan myös luottamushenkilöä. Lisäksi momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus jälkikarenssiaikaa koskeviin säännöksiin, koska ne on tarpeettomina luottomu.

89 §. *Eläkesovitusperuste.* Pykälässä mainitut rahamäärät ehdotetaan muutettavaksi vuoden 2004 indeksiin.

92 §. *Perhe-eläkkeen indeksitarkistus.* Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan 78 §:n uutta otsikkoa.

101 §. *Ennakkopäätös eläkeoikeudesta.* Pykälän 1 momentin 1 kohdassa ehdotetaan virka- ja työsuhde korvattavaksi sanalla palvelussuhde, koska myös muiden kuin virka- ja työsuhteiden perusteella karttuu eläkettä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan ennakkopäätös voidaan antaa siitä, onko jokin virasta tai työstä maksettava palkanlaji eläkkeeseen oikeuttavaa palkkaa. Säännös ehdotetaan uudistettavaksi. Koska enää ei määritellä eläkepalkkaa vaan eläke karttuu vuosiansioiden perusteella, eläketurvan piiriin kuuluville tulisi antaa päätös siitä, karttuuko tietyn ansion perusteella eläkettä.

Pykälän 3 momentissa säädetään oikeudesta saada ennakkopäätös palvelussuhteeseen tehtävästä teknisestä katkaisusta. Tämä säännös jää tarpeettomaksi. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi jäsenyhteisön oikeudesta saada eläkelaitokselta päätös siitä,

onko työntekijälle maksettava palkka tai muu vastike KuEL:n mukaan eläkkeeseen oikeutavaa ansiota. Säännöksen antamaa oikeutta käyttämällä jäsenyhteisö voisi etukäteen varmistaa tulkinnanvaraisissa tilanteissa sen tuleeko työntekijältä periä eläkemaksua ja maksaa työnantajamaksu. Näin välttyttäisiin takautuvista maksunperimisistä.

102 §. *Ennakkopäätös osatyökyvyttömyyseläkkeestä ja oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen.* Pykälässä säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen ja osatyökyvyttömyyseläkkeen ennakkopäätöksistä. Pykälää muutettaisiin kokonaisuudessaan ja pykälän otsikkoon ehdotetaan lisättäväksi uuteen 2 kohtaan 1-sättäväksi ehdotettava ennakkopäätös oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen. Pykälän 1 momentin 1 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöstä koskeva säännös, koska yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat säännökset on ehdotettu siirrettäviksi voimaantulosäännöksiin. Momentin 1 kohdaksi siirrettäisiin nykyisen 2 kohdan säännös mahdollisuudesta saada ennakkopäätös oikeudesta osatyökyvyttömyyseläkkeeseen.

Pykälän 2 momenttia tarkennettaisiin 1 momentin muutoksen johdosta. Siihen ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että myös kuntoutuslupaus olisi eläkelaitosta sitova yhdeksän kuukauden ajan ja eläkelaitos antaa hakijalle ammatillista kuntoutusta, jos kuntoutussuunnitelma tehdään mainitussa määräajassa.

103 §. *Viimeisen eläkelaitoksen tehtävät.* Pykälän 1 momentin johdantokappaleessa ja 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi luottamushenkilöä koskeva erityismaininta.

105 §. *Neuvotteluvelvollisuus.* 109 §. *Muun kuin työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen alkaminen.* Pykälissä olevat yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat maininnat poistettaisiin ja 109 §:n 2 momentin yksilöllistä varhaiseläkettä koskeva säännös kumottaisiin, koska yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat säännökset on ehdotettu siirrettäviksi voimaantulosäännöksiin, samalla pykälän nykyinen 3 momentti ehdotetaan siirrettäväksi uudeksi 2 momentiksi.

110 §. *Takautuva maksaminen ja eläkesaattavan vanhentuminen.* Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi vanhuuseläkkeen

takautuva maksamissäännös. Nykyisten säännösten mukaan vanhuuseläke voidaan maksaa vuoden taannehtivasti eläkkeen hakemisesta. Pätevästä syystä eläke voidaan maksaa tätä pitemmältäkin ajalta. Ehdotetun 11 §:n mukaan takautuva myöntäminen olisi mahdollista vain kolmelta kuukaudelta. Lisäksi yksilöllistä varhaiseläkettä koskeva säännös kumottaisiin, koska tätä eläkemuotoa koskevat säännökset siirrettäisiin voimaantulosäännöksiin.

112 §. *Täyden työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen alkaminen.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös työkyvyttömyyseläkkeenä myönnetyn eläkkeen maksamisesta vanhuuseläkkeenä. Jos työntekijä täyttää 63 vuotta sairausvakuutuslain mukaisena ensisijaisuus aikana, hänelle myönnetään työkyvyttömyyseläkkeen sijasta suoraan vanhuuseläke. Eläke lasketaan työkyvyttömyyseläkkeenä, ja eläkettä karttuu myös työkyvyttömyyden alkamisen ja 63 vuoden iän täyttämisen väliseltä ajalta. Eläke alkaisi kuitenkin vanhuuseläkkeenä ja se alkaisi 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Ehdotetun 32 §:n mukaan työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Tästä syystä 63 vuotta täyttäneelle ei ole enää perusteltua myöntää työkyvyttömyyseläkettä vaan eläke myönnettäisiin suoraan vanhuuseläkkeenä ja se alkaisi 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, koska vanhuuseläkkeen myöntäminen lakkauttaa oikeuden sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan.

115 §. *Kertasuoritus.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tulevan ajan muutoksesta johtuva tarkistus. Ehdotettujen muutosten perusteella lähes kaikkiin työkyvyttömyyseläkkeisiin sisältyisi tulevan ajan eläkkeenos. Tästä syystä ehdotetaan, että säännöksestä poistettaisiin tämä kertasuoritukseksi maksettavan eläkkeen edellytys.

Momentissa oleva rahamäärä ehdotetaan muutettavaksi vuoden 2004 indeksiin.

Lisäksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että jos eläkelaitos maksaa kertasuoritukseksi täyden työkyvyttömyyseläkkeen, se voi samalla maksaa kertasuoritukseksi myös työkyvyttömyyseläkkeen jälkeen myönnettävän vanhuuseläkkeen.

117 §. *Vanhuuseläkkeen maksamisen keskeyttäminen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska uudistuksen periaatteiden mukaan työssääolo ei ole este eläkkeen maksamiselle ja siitä karttuu uutta eläkettä.

123 §. *Viivästyskorotuksen maksamisvelvollisuuden rajoitukset.* Pykälän 2 momentissa oleva rahamäärä muutettaisiin vuoden 2004 indeksiin. Nykyisen TEL-indeksin sijaan sitä tarkistettaisiin vuosittain TEL:n 7 b §:ssä säädetyllä palkkakertoimella. Rahamäärien tarkistamisesta säädettäisiin 71 §:ssä.

125 §. *Eläkkeen maksaminen sairausvakuutusrahastolle.* Pykälän 1 momentissa oleva yksilöllistä varhaiseläkettä koskeva maininta ehdotetaan poistettavaksi, koska yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat säännökset on esitetty siirrettäväksi voimaantulosäännöksiin.

126 §. *Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle.* Pykälässä säädetään takautuvan eläkkeen maksamisesta eräissä tapauksissa Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi sananmuodon tarkistus.

Pykälän 2 momentissa säädetään Kansaneläkelaitoksen regressioikeudesta tilanteissa, joissa valituksen johdosta eläke myönnetään takautuvasti. Kansaneläkelaitoksen regressioikeutta takautuvasti myönnettävään työeläkkeeseen ehdotetaan laajennettavaksi tilanteisiin, joissa eläkelaitos myöntää muutoksenhakuelimien päätöksen jälkeen jatkopäätöksellä työeläkettä muutoksenhakuelimien päättämää määräaika pitemmälle ajalle ja kansaneläkelaitos on maksanut eläkkeensaajalle liikaa kansaneläkettä tältä samalta ajalta.

Muutoksenhakuasteen päädyttyä määräaikaiseen ratkaisuun eläkkeensaaja toimittaa usein terveydentilastaan uutta lääketieteellistä selvitystä ennen kuin eläkelaitos ehtii panna muutoksenhakuelimien päätöksen täytäntöön. Tällöin myös eläkkeen jatkopäätös saattaa koskea osittain takautuvaa aikaa. Nykyisin kansaneläkelaitoksen regressioikeus koskee ainoastaan aikaa, jolta takautuvaa työeläkettä myönnetään valituksen johdosta. Eläkkeensaaja saa eläkelaitoksen myöntämän työeläkkeen takautuvalta jatkoajalta samanaikaisesti sekä työeläkettä että liian suurta

kansaneläkettä. Liian suuri kansaneläke peritään takaisin eläkkeensaajalta. Menettely on kuitenkin hallinnollisesti raskas, eikä takaisinperintä ja siitä mahdollisesti aiheutuva ulosotto ole eläkkeensaajankaan kannalta mielekästä, kun se osa työeläkkeen aiheuttamasta liikamaksusta, joka perustuu muutoksenhakuelimien ratkaisuun, joka tapauksessa peritään suoraan takautuvasta työeläkkeestä. Olisi tarkoituksenmukaista, että myös eläkelaitoksen jatkopäätöksellä myöntämästä työeläkkeestä johtuva kansaneläkkeen liikamaksu voitaisiin periä takaisin suoraan takautuvasta työeläkkeestä. Siksi KuEL:n 126 §:n 2 momentissa säädettyä kansaneläkelaitoksen regressioikeutta olisi tarkoituksenmukaista laajentaa siten, että takautuva työeläke voitaisiin maksaa Kansaneläkelaitokselle myös silloin, kun valituksen johdosta myönnetyn määräaikaisen työeläkkeen jälkeen eläkelaitos myöntää eläkkeelle jatkoa takautuvasti samalle ajalle, jolta kansaneläkelaitos on maksanut liian suurta kansaneläkettä väliaikaisesti. Takautuvan työeläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle kansaneläkkeen liikamaksun korvaamiseksi olisi mahdollista myös silloin, kun eläkelaitos määräaikaisen oikaisupäätöksen antamisen jälkeen myöntää eläkkeelle takautuvasti jatkoa uudella päätöksellä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin samalle ajalle myönnetyn vanhuuseläkkeen ja sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan sovittamisesta yhteen. Jos henkilölle myönnetään vanhuuseläke takautuvasti samalle ajalle, jolta hän on saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, maksetaan eläke sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun päivärahan määrää.

133 §. *Palkansaajien eläkemaksu.* Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi luottamushenkilöä koskeva maininta, koska 4 §:n 2 kohdan mukaan työntekijällä tarkoitetaan myös luottamushenkilöä.

Lisäksi pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että niiden ansioiden osalta, joista eläkemaksu peritään, lainkohdassa viitattaisiin 131 §:n sijasta 68 §:ään, jossa säädetään, mistä ansioista eläkettä karttuu.

140 §. *Toimisto.* Pykälässä säädetään elä-

kelaitoksen toimistosta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Siinä säädettiin eläkelaitoksen asiantuntijalääkäristä ja hänen osallistumisestaan asian käsittelyyn silloin, kun kyseessä on työkyvyttömyys- tai kuntoutusasian tai muun lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävän asian ratkaiseminen. Momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset, jotka selkeyttäisivät eläkelaitoksen asiantuntijalääkäriin asemaa eläkeasiain käsittelyssä ja suhteessa terveyden huollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin. Oikeuskäytännössä on tulkittu yksityisen puolen työeläkeyhtiön olevan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:ssä tarkoitettu viranomaisena, vaikka mainituksa laissa tai sen perusteluissa ei todeta siinä tarkoitettavan viranomaisella myös yksityisen työeläkejärjestelmän eläkelaitoksia. Tämän vuoksi on tarpeen selkeyttää työeläkelaitosten asiantuntijalääkäriin asemaa eläkehakemusten käsittelyssä ja ratkaisemisessa. Ehdotettava muutos vastaa täysin työntekijäin eläkelain 10 c §:ään ehdotettua muutosta.

145 §. *Eläkkeenhakijan ja -saajan ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän 2 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta. Säännöstä täsmennetään siten, että työkyvyttömyyseläkkeen saajan on ilmoitettava ryhtymisestään ansiotyöhön. Lähtökohtaisesti työnantaja ilmoittaa ansioista eläkelaitoksille. Usein tämä tapahtuu vasta vuosi-ilmoitusten yhteydessä. Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ansioiden valvomiseksi ja jotta eläke voidaan tarvittaessa keskeyttää ajoissa, edellytetään, että myös eläkkeensaajan on itse ilmoitettava ansioistaan. Lisäksi pykälän 2 momentista poistettaisiin yksilöllisen varhaiseläkkeen saajaa koskeva säännös, koska yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat säännökset on ehdotettu siirrettäväksi voimaantulosäännöksiin.

146 §. *Jäsenyhteisöjen ilmoitusvelvollisuus.* 148 §. *Eläkelaitoksen oikeus antaa tietoja.* 167 §. *Oikeus siirtää eläke.* Pykälistä ehdotetaan poistettavaksi luottamushenkilöä koskevat maininnat, koska ehdotetun 4 §:n 2 kohdan mukaan työntekijällä tarkoitetaan myös luottamushenkilöä.

154 §. *Kuntien eläkelautakunta.* Pykälän 3 momentin mukaan kuntien eläkelautakunnan toimikausi on viisi vuotta. Momentin sana-

muotoa ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että valtioneuvosto määräisi kuntien eläkelautakunnan jäsenet enintään viideksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Tällöin säännöksen sanamuoto kuntien eläkelautakunnan toimikauden pituudesta vastaisi mitä säädetään TEL:n 20 §:n 1 momentissa eläkelautakunnan toimikaudesta ja valtion eläkelain (280/1966; VEL) 23 a §:n 2 momentissa valtion eläkelautakunnan toimikaudesta.

Voimaantulosäännös

Laki kunnallisen eläkelain muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan lakia sovellettaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain tultua voimaan. Niissä eläkevuodoissa, joissa eläkkeen määrään vaikuttaa myös tulevan ajan eläkkeenosuus, muutoksia sovellettaisiin kuitenkin vasta vuoden 2006 alusta lukien. Näin ollen työkyvyttömyys-, työttömyys-, osaaika-eläkkeisiin ja perhe-eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu vuonna 2005, sovelletaan vielä nykyisin voimassa olevia säännöksiä.

Voimaantulosäännöksen 2 momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi tilanteista, joissa työntekijä on täyttänyt 63 vuotta ennen työkyvyttömyyden alkamista tai ennen sairausvakuutuslain mukaisen ensisijaisuusajan päättymistä vuosina 2005 tai 2006 alkavissa eläkkeissä, joissa eläketapahtuma on sattunut vuonna 2005. Näissä tilanteissa eläke laskettaisiin työkyvyttömyyseläkkeenä ennen muutoksen voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaan, mutta se myönnettäisiin vanhuuseläkkeenä.

Ehdotetun 70 §:n mukaan eläkkeen määrää laskettaessa ei yleensä käytetä eläketapahtumavuoden todellisia ansioita, vaan tältä vuodelta eläke karttuu edellisen vuoden työansioiden perusteella. Voimaantulosäännöksen 3 momentissa säädettäisiin, että jos henkilö siirtyy vanhuuseläkkeelle tai varhennetulle vanhuuseläkkeelle välittömästi lain voimaantultua eli vuoden 2005 aikana, hänen eläkkeensä karttuma vuodelta 2005 laskettaisiin hänelle vuoden 2004 loppuun määrätyn eläkkeen eläkepalkalla. Vastaavasti vuosina 2006

ja 2007 eläketapahtumissa käytettäisiin vuoden 2004 loppuun määrättyä eläkepalkkaa niinä ansiovuosina, joihin 70 §:n 2 momentin mukaan eläketapahtumaa edeltävien vuosien ansioita verrataan.

Voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaan ehdotettua 18 vuoden alaikärajaa sovellettaisiin siten, että lain voimaantullessa alle 18-vuotiailta eläketurva päättyy lain voimaantuloajankohtaan. Jos henkilö on lain voimaantuloa kunnallisessa palvelussuhteessa ja saa työkyvyttömyyseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon myös tuleva aika, eläke palvelussuhteesta alkaa karttua lain voimaantulosta.

Voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaan vuoden 2004 lopussa kaikki jatkavana olevat kunnalliset palvelussuhteet ja luottamustoimet päätetään ja niille lasketaan 31 päivään joulukuuta 2004 mennessä karttunut eläke nykyisten sääntöjen mukaan. Palvelussuhteita päätettäessä ja laskettaessa niille eläkepalkkaa nykyisten säännösten mukaan poikkeuksellisesti otettaisiin kuitenkin huomioon myös vuoden 2004 ansiot. Vuoden 2004 lopussa myös työeläkelisään oikeuttavien etuuksien perusteella karttunut eläkeoikeus laskettaisiin soveltuvin osin nykyisten säännösten mukaisesti.

Edellä 5 momentissa säädetyllä tavalla päätettävän palvelussuhteen eläkepalkkaan vaikuttaviin ansiovuosiin saattaa sisältyä sellaisia vuosia, joiden ansiotaso on jostakin syystä alhaisempi tai korkeampi kuin se olisi ilman tällaista syytä. Koska työntekijä ei ole voinut tietää, että nämä ansiot vaikuttavat hänen eläketurvaansa, ehdotetaan voimaantulosäännöksen 6 momentissa säädettäväksi, että eläkepalkkaa voitaisiin harkinnanvaraisesti tarkistaa nykyistä harkinnanvaraista eläkepalkan tarkistamista koskevaa säännöstä lievemmin perustein. Tarkistus voitaisiin tehdä myös eläkelaitoksen aloitteesta ja poikkeukselliseksi syyksi hyväksyttäisiin muutkin kuin nykyisin eläkeratkaisutoiminnassa hyväksytyt syyt. Tämän lisäksi alentamalla ei tarvitsisi olla nykyistä 20 prosentin vaikutusta eläketurvaan vaan 7,5 prosentin vaikutus riittäisi ja sitä verrattaisiin eläkepalkkaan.

Koska tällä lailla kumottaisiin harkinnanvaraista eläkepalkan tarkistamista koskeva

nykyinen 73 §, ehdotetaan lisäksi, että vastaava tarkistus voidaan tehdä myös ennen lain voimaantuloa päättyneisiin palvelussuhteisiin. Tällöin syyksi hyväksyttäisiin vain kumottavaksi ehdotetun pykälän mukainen poikkeuksellinen syy ja sen vaikutuksen tulisi olla vähintään 20 prosenttia eläketurvaan. Jos palvelussuhde on päättynyt ennen vuotta 1996, sovellettaisiin silloin voimassa ollutta 7,5 prosentin vaikutusta. Koska tarkoituksena on, että kaikki ennen vuotta 2005 karttuneet eläkkeet lasketaan valmiiksi, vaikutusta voitaisiin verrata vain vuoden 2004 loppuun karttuneeseen eläkkeeseen tai, jos palvelussuhde on päättynyt ennen vuotta 1996, eläkepalkkaan.

Voimaantulosäännöksen 7 momentissa säädettäisiin vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneiden peruseläketurvan tasoisten eläkkeiden yhteensovittamisesta. Säännös on tarpeellinen, koska KuEL:n piiriin kuuluvat eläkkeet ovat karttuneet ennen vuotta 1995 olleesta palvelusta 2 prosentin vuosikarttumalla, joka on parempi kuin yksityisten alojen eläkelakien mukainen karttuma. Nykyisin eläkkeen myöntämisaikajankohdasta tehtävä yhteensovitus, jossa työntekijän kaikkien työeläkkeiden määrä rajataan eläkepalkasta 60 prosentin tavoitetasoon, ehdotetaan tehtäväksi jo vuoden 2004 lopussa. Koska työntekijät, joiden palvelussuhteille yhteensovitus tehdään, ovat vuoden 2004 lopussa eri ikäisiä ja heille on voinut karttua eri suuruinen eläke, yhteensovituksen enimmäisrajana ei käytettäisi kaikilla 60 prosenttia vaan se määrättäisiin henkilön oman iän suhteessa. Jos yhteensovitusprosenttina käytettäisiin kaikilla samaa lukua, se johtaisi siihen, että nuorilla henkilöillä, joilla ei ole ollut mahdollisuuttakaan kartuttaa täyttä eläkettä ennen vuoden 2004 loppua, yhteensovitus ei vaikuttaisi lainkaan, sen sijaan vanhemmilla, joilla on jo täydet palvelua takanaan yli 30 vuotta, yhteensovitus vaikuttaisi aina.

Kun työeläkejärjestelmässä nykyisellä 1,5 prosentin vuosikarttumalla ansaitaan täysi eläke noin 40 vuodessa, nyt ehdotetulla säännöksellä saadaan tavoitetason rajaus, joka edustaa työntekijän 23 ikävuodesta vuoden 2004 loppuun olevan ajan suhdetta 40 vuoteen. Näin ennen vuotta 1995 voimassa olleiden nopeiden karttumien aiheuttamat ta-

voitetason ylittymät estettäisiin ja vuoden 2005 alusta lukien voitaisiin siirtyä yksityistä sektoria vastaavaan eläkekarttumaan, jota ei enää tarvitsisi rajoittaa.

Yhteensovitusraja laskettaisiin kaavalla, jonka osoittajassa olisi päivien lukumäärä henkilön 23 vuoden iän täyttämispäivästä joulukuun 31 päivään 2004 saakka. Nimittäjässä olisi 40 vuotta vastaava päivien määrä eli luku 14 400. Eläkettä määrättäessä jokaisessa kuukaudessa on 30 ja vuodessa 360 päivää. Kaavasta saatava murtoluku kerrottaisiin 60 prosentilla. Näin saatu prosenttiluku laskettaisiin kahden desimaalin tarkkuudella ja sitä käytettäisiin vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneiden eläkkeiden yhteensovitusrajana 60 prosentin asemasta. Yhteensovitusperuste määräytyisi nykyisten säännösten mukaan eli se olisi yleensä korkein eläkepalkka palvelussuhteesta, jossa eläkeaikaa on vähintään vuosi. Rinnakkaisten palvelujen ja muiden erityistilanteiden osalta noudatettaisiin nykyisiä säännöksiä.

Yhteensovituksessa otettaisiin huomioon kaikki vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneet työeläkkeet. Aikaisemmin päättyneistä palvelussuhteista karttuneet eläkkeet nostettaisiin vuoden 2004 tasoon nykyisellä TEL:n 9 §:n 2 momentin 1 virkkeen mukaisella niin sanotulla työikäisen indeksillä. Näin laskettu ja yhteensovitettu eläke talletettaisiin eläkelaitoksen rekisteriin ja eläkettä myönnettäessä ne nostettaisiin vuoden 2004 tasosta eläkkeen myöntämivuoden tasoon 71 §:ssä säädettyllä palkkakertoimella.

Voimaantulosäännöksen 8 momentissa säädettäisiin poikkeus edellä tarkoitettuun yhteensovitukseen. Jos henkilö 31 päivänä joulukuuta 2004 saa jo KuEL:n mukaista eläkettä tai eläkettä, joka on myönnetty jostakin muusta julkisesta eläkejärjestelmästä, tämä eläke on myöntöhetkellä yhteensovitettu nykyisten yhteensovitusäännösten mukaan, kun henkilölle aikanaan myönnetään KuEL:n mukainen eläke. Yhteensovitus ei toimi tarkoituksenmukaisesti, jos samaa eläkekokonaisuutta vähennetään käyttäen eri yhteensovitusrajoja. Tästä syystä ehdotetaan, että näissä tilanteissa uutta eläkettä ei yhteensoviteta 7 momentin mukaisesti vaan ainoastaan aikaisempi eläke yhteensovitetaan uudelleen.

Edellä 7 momentissa säädetyllä tavalla määrättyä yhteensovitusrajaa voitaisiin korottaa, jos henkilön vanhuuseläkeikä on alle 63 vuotta. Tästä säädetään voimaantulosäännöksen 9 momentissa. Kunnallisen eläkejärjestelmän alaisuuteen kuuluu edelleen noin 34 000 työntekijää, joiden vanhuuseläkeikä on alhaisempi kuin 63 vuotta. Kunnallisessa eläkejärjestelmässä joustavat eläkemuodot korvasivat aikaisemman ammatillisen eläkejärjestelmän heinäkuun alusta vuonna 1989. Tällöin henkilöille, joilla oli palvelua alennettujen eläkeikien piirissä, annettiin kuitenkin oikeus edelleen säilyttää aikaisempi alennettu eläkeikänsä, jos he ilmoittivat siitä tietyn ajan kuluessa kunnalliselle eläkelaitokselle. Ammatillisen eläkeiän valinneillakin eläkeikä kuitenkin muuttui 65 vuodeksi vuoden 1995 alusta siten, että heidän eläkeikänsä lasketaan painotettuna keskiarvona aikaisemmasta alemmasta eläkeiästä ja 65 vuodesta. Lain 12 §:n mukaan muun julkisen eläkejärjestelmän alle 63 vuoden eläkeikä laukaisee myös kunnallisen eläkkeen maksuun. Voimaantulosäännösten 7 momentissa säädetyllä tavalla määrätty yhteensovitusraja perustuu oletukseen, että henkilö on työelämässä 40 vuotta. Koska alle 63 vuoden eläkeikäryhmiin kuuluvat eivät ehdi työskennellä näin pitkään, ehdotetaan, että heidän kohdallaan yhteensovitusrajana käytettävään prosenttilukuun lisätään 1/8 prosenttiyksikköä jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkeikä alittaa 63 vuotta.

Voimaantulosäännöksen 10 momentissa säädettäisiin turvalausekkeesta sellaisten poikkeuksellisten tilanteiden varalta, että eläketurva jäisi kunnallisen eläkelain piirissä pienemmäksi kuin vastaavalla työuralla henkilö olisi saanut työntekijäin eläkelain piiristä. Tällainen harvinainen tilanne voisi syntyä lisäeläketurvan menettäneillä, ennen vuotta 1945 syntyneillä työntekijöillä, joilla on yli 35 vuoden pituinen työura ennen vuotta 2005 ja jotka olisivat työntekijäin eläkelain alaisuudessa saavuttaneet oikeuden 2,5 prosentin vuosikarttumaan 60 vuotta täytettyään. Tämä työntekijäin eläkelain mukainen niin sanottu superkarttuma voi pitkissä työurissa aiheuttaa sen, että eläkettä on karttunut yli enimmäismäärän eli yli 60 prosentin. Koska yksityinen eläkejärjestelmä ei vuonna 2005 enää yh-

teensovita karttuneita eläkkeitä, yksityisten alojen työntekijöillä voi olla oikeus yli 60 prosentin eläkekarttumaan jo vuoden 2005 alussa.

Tällaisen poikkeuksellisen tilanteen välttämiseksi korotettaisiin 1940—1944 syntyneiden yhteensovitusrajaa. Korotus tehtäisiin siten, että vuonna 1940 syntyneille yhteensovitusrajaan lisättäisiin 5 prosenttiyksikköä. Lisättävä määrä pienenesi yhden prosenttiyksikön syntymävuotta kohden siten, että 1944 syntyneiden yhteensovitusrajaan lisättäisiin yksi prosenttiyksikkö ja 1945 syntyneille lisäämistä ei enää tehtäisi. Edellytyksenä lisäyksen tekemiselle olisi, että työntekijä on menettänyt oikeutensa lisäeläketurvaan.

Voimaantulosäännösten 11 momentissa säädettäisiin, miten yhteensovituksen aiheuttama vähennys lasketaan KuEL:n mukaiseen eläkkeeseen, jos eläkettä on karttunut myös muun julkisen eläkelain mukaan. KuEL:n mukaiseen eläkkeeseen tuleva vähennys olisi tällöin sama suhteellinen osuus yhteensovitusrajan ylittävästä kaikkien eläkkeiden yhteismäärästä kuin KuEL:n mukainen eläke on julkisten eläkkeiden yhteismäärästä. Koska VEL:n mukaisia sotilaseläkkeitä ei yhteensoviteta 7 momentissa säädetyllä tavalla ei tällaista eläkettä oteta huomioon julkisten eläkkeiden yhteismäärässä edellä tarkoitettua suhteellista osuutta laskettaessa.

Voimaantulosäännöksen 12 momentissa säädettäisiin ennen yhteensovitusta tehtävästä rajauksesta. Nykyisten säännösten mukaan KuEL:n mukainen eläke yksinään voi olla korkeintaan 60 prosenttia kunnallisen palvelussuhteen eläkepalkasta. Tämä rajattu eläke yhteensovitetaan muiden eläkkeiden kanssa, jotta vähennys eri eläkkeistä tulee tehdyksi oikeassa suhteessa 60 prosentin mukaiseen enimmäismäärään nähden. Samoin kuin 7, 9 ja 10 momentin mukainen yhteensovitus, myös rajausta tehtäisiin käyttämällä samaa henkilön ikään suhteutettua prosenttia.

Voimaantulosäännöksen 13 momentissa ehdotetaan säädettäväksi jo myönnetyn eläkkeen uudelleen yhteensovittamisesta. Nykyisten säännösten mukaan eläkkeiden yhteensovitus tehdään silloin, kun henkilö saa oikeuden eläkkeeseen. Jos eläkeoikeus alkaa eri eläkejärjestelmistä eri ajankohtana, aikaisemmin myönnettyyn eläkkeeseen tehdään

uusi yhteensovitus, kun uusi eläke alkaa. Kunnallisessa eläkejärjestelmässä on alhaisempi eläkeikä kuin yksityisellä sektorilla. Henkilö voi näin ollen olla jo vanhuuseläkkeellä kunnallisesta järjestelmästä tämän lain voimaantullessa, mutta hänelle ei ole vielä oikeutta vanhuuseläkkeeseen yksityisestä järjestelmästä. Jotta näitä henkilöitä kohdeltiin yhdenvertaisesti henkilöiden kanssa, jotka eivät vielä ole eläkkeellä, ehdotetaan, että vuoden 2004 jälkeen karttunutta eläkettä ei yhteensovitettaisi, koska sitä ei kunnallisessa palvelussuhteessa jatkavillakaan enää yhteensoviteta. Sen sijaan, jos henkilö saa lain voimaantulon jälkeen oikeuden eläkkeeseen, joka on karttunut ennen vuotta 2005 tai tällaisen eläkkeen määrä muuttuu, aikaisemmin myönnettyyn eläkkeeseen tehtäisiin uusi yhteensovitus. Koska yksityinen puoli ei enää yhteensovita vuoden 2004 jälkeen myönnettyjä eläkkeitä mutta kaikki julkiset järjestelmät yhteensovittavat, kunnallisen eläkelain mukaan myönnetystä eläkkeestä yhteensovituksessa syntyneenä ylitteenä vähennettäisiin se suhteellinen osuus, joka kunnallisen eläkelain mukainen eläke on kaikkien yhteensovituksessa mukana olevien julkisten eläkejärjestelmien mukaisten eläkkeiden yhteismäärästä.

Voimaantulosäännösten 14 momentissa ehdotetaan säädettäväksi perhe-eläkkeen yhteensovituksesta. Nykyisin perhe-eläke lasketaan yhteensovittamattomasta edunjättäjän eläkkeestä ja perhe-eläkkeelle tehdään oma yhteensovitus. Kun yhteensovitus poistuu yksityisessä järjestelmässä vuoden 2005 alusta niin, ettei sitä tehdä enää sen jälkeen myönnettäviin eläkkeisiin, ei yhteensovitusta voida tehdä perhe-eläkkeisiin enää entisellä tavalla. Näin ollen ehdotetaan, että jos edunjättäjä on jo eläkkeellä, hänen jälkeensä myönnetyssä perhe-eläkkeessä yhteensovitus tehtäisiin 13 momentissa säädetyllä tavalla. Sen sijaan, jos edunjättäjä ei lain voimaantullessa vielä ole eläkkeellä ja hänelle vuoden 2004 loppuun mennessä karttunut eläke lasketaan siten kuin 7, 9 ja 10 momentissa säädetään, myös perhe-eläke tälle ajalle määrätään näin lasketusta edunjättäjän eläkkeestä. Perhe-eläkettä ei näin ollen tarvitsisi enää erikseen yhteensovittaa.

Voimaantulosäännösten 15 momentissa

säädettäisiin niin sanotusta suojaosuudesta. Jos henkilön 7 momentissa säädettyllä tavalla yhteensovitettu eläke ja vuo desta 2005 alkaen karttunut eläke eivät yhdessä ole samansuuruiset kuin vuoden 2004 loppuun laskettu, nykyisellä tavalla yhteensovitettu eläke, eläkkeensaajalle maksettaisiin suojaosuutena se määrä, jonka uudella tavalla laskettu eläke eroaa nykyisin säännöin lasketusta eläkkeestä. Jos yhteensovituksessa on mukana myös muiden julkisten järjestelmien alaisia eläkkeitä, tämän lain alainen osuus olisi sama suhteellinen osuus koko maksettavasta suojaosuudesta kuin kunnallisen eläkelain mukainen eläke on julkisten järjestelmien alaisen eläkkeiden yhteensovitetusta yhteismäärästä. Jos henkilön eläke myönnetään jäljempänä 17 momentissa säädettyllä tavalla muunnettuna eläkkeenä ennen 65 vuoden ikää, suojaosuutta määrättäessä käytettäisiin vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneina eläkkeinä 63 vuoden ikään muunnettujen eläkkeiden määriä.

Kunnallisessa eläkejärjestelmässä on edelleen henkilöitä, joilla on alle 63 vuoden vanhuuseläkeikä. Yksityisellä sektorilla vanhuuseläkkeen voi saada aikaisintaan 63 vuoden iästä. Kun kunnallisesta järjestelmästä eläkkeelle jäävällä kuitenkin eläkettä määrättäessä yhteensovitetaan kaikki ennen vuotta 2005 karttuneet eläkkeet, ehdotetaan, että jos tällaisessa yhteensovituksessa on mukana myös yksityisen järjestelmän eläkettä, sen aiheuttama vähennys eläkkeessä korvattaisiin kunnallisessa eläkkeessä. Kunnallista eläkettä maksettaisiin näin korotettuna siihen saakka, kun henkilö täyttää 63 vuotta tai saa oikeuden muuhun eläkkeeseen. Tästä ehdotetaan säädettäväksi voimaantulosäännösten 16 momentissa.

Voimaantulosäännösten 17 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa ennen vuotta 1960 syntynyt työntekijä jää eläkkeelle 63 vuotta täytettyään, mutta ennen 65 vuoden ikää. Eläkekarttuma ajalta ennen vuotta 1995 on ollut perusturvassa 2 prosenttia vuodessa. Perusturvan mukainen vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Jos henkilö haluaisi jäädä vanhuuseläkkeelle ennen tätä ikää, tämä olisi mahdollista, mutta silloin hänen eläkkeensä määrä ajalta ennen vuotta 1995 muunnetaan vastaamaan 63 vuoden eläkeikää muuntoker-

toimella. Eläke jaettaisiin muuntokertoimella 1,106 ja tämä muunto tehtäisiin ennen eläkkeiden yhteensovitusta. Muunto tehtäisiin myös niille henkilöille, joilla on oikeus 62-vuotiaana jäädä työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisilta lisäpäiviltä vanhuuseläkkeelle eli niille vuoden 1949 jälkeen syntyneille, joilla ei ole enää oikeutta jäädä työttömyyseläkkeelle. Työttömyysturvalain mukaista lisäpäivärahaa maksetaan 65 vuoden iän täyttämiseen saakka. Muuntoa ei tehtäisi niissä tapauksissa, joissa ennen vuotta 1950 syntynyt henkilö täyttää työttömyyseläkkeen edellytykset 62 vuotta täytettyään ja hänelle, myönnetään ehdotetun 36 §:n 4 momentin nojalla työttömyyseläkkeen sijasta suoraan vanhuuseläke. Muuntoa ei enää tehtäisi henkilöille, jotka ovat syntyneet 1960 tai sen jälkeen. Muunnosta luovuttaisiin sen takia, että nuoremmilla henkilöillä ei juuri ole ehtinyt karttua eläkettä ennen vuotta 1995 ja näin päästäisiin nopeammin TEL:n kaltaiseen tilanteeseen eläketurvassa.

Jos henkilöllä on kuitenkin oikeus jostakin julkisesta järjestelmästä vanhuuseläkkeeseen ennen 65 vuoden iän täyttämistä, ja hänelle on karttunut toisessa julkisessa järjestelmässä lisäturvan mukaista eläkettä ajalta ennen vuotta 1995, hänen kunnalliseen eläkkeeseensä ei tehtäisi edellä 17 momentissa säädettyä muuntoa. Tämä julkisen sektorin sisäinen niin sanottu laukaisuperiaate säilytetäisiin edelleen. Tästä ehdotetaan säädettäväksi voimaantulosäännösten 18 momentissa.

Voimaantulosäännösten 19 momentissa säädettäisiin lisäeläketurvan säilymisestä. Henkilö, jolla on ollut yhdenjaksoinen kunnallinen palvelus vähintään joulukuun viimeisestä päivästä 1992 lukien ja kunnallinen palvelus jatkuu yhdenjaksoisena eläketapahumaan saakka, säilyttää edelleen oikeuden lisäturvan mukaiseen eläkkeeseen ajalta ennen vuotta 1995. Lisäturvan mukainen karttuma oli 2,2 prosenttia vuodessa. Kun eläketurvaan vuoden 1995 alusta muutettiin, turvattiin tämä lisäeläkekarttuma edellytyksellä, että kunnallinen palvelus jatkuu eläketapahumaan. Tällöin laskettiin myös henkilöille lisäeläketurvan mukainen eläkeikä, painotettu eläkeikä joko 63 ja 65 vuodesta tai ammatillisesta eläkeiästä ja 65 vuodesta. Eläkeiän lisäksi painotettiin vuonna 1959 ja sitä ennen

syntyneillä henkilöillä eläkkeiden enimmäismäärän kattoprosentti luvuista 66 ja 60. Jos eläkettä 7, 9, 10 ja 12 momentissa säädetyn yhteensovituksen ja rajauksen vuoksi on vähennetty, lisäeläkeosuuden enimmäismäärä voisi ajalta ennen vuotta 2005 kuitenkin olla enintään painotetun yhteensovitusprosentin ja 60 prosentin erotuksen suuruisen määrän yhteensovitusperusteesta.

Momentin mukaista lisäturvan yhteensovitusta ei kuitenkaan tehtäisi silloin, kun henkilö saa oikeuden kunnallisen eläkelain mukaiseen lisäturvaan sen johdosta, että hänellä on oikeus jostain muusta julkisesta järjestelmästä lisäturvan mukaiseen eläkkeeseen. Rajoitusta ei tehtäisi, koska näille niin sanotun laukaisueläkkeen piiriin kuuluville ei ole laskettu erillistä lisäeläkkeen yhteensovitusrajaa. Lisäturvan saamisen edellytyksenä muilla kuin näillä laukaisueläkkeen piiriin kuuluvilla olisi edelleen se, että kunnallinen palvelus jatkuu eläketapahtumaan saakka yhdenjaksoisena.

Voimaantulosäännöksen 20 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa lisäturvan voisi saada muutoin kuin edellä 19 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä. Momentin 1 kohdassa säädettäisiin oikeudesta lisäturvaan ajalta ennen vuotta 1995 silloin, kun henkilöllä on oikeus jostain julkisesta järjestelmästä lisäturvan mukaiseen eläkkeeseen.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin tilanteista, joissa henkilö on kunnallisen toiminnan valtiollistamisen vuoksi siirtynyt kunnallisen eläkelain piiristä valtion eläkelain alaisuuteen. Henkilöstöä on siirretty kunnan palveluksesta valtion palvelukseen muun muassa perustettaessa hätäkeskuksia sekä siirrettäessä oikeusaputoimistot kunnilta valtion toiminnaksi. Kun holhoustoimen hallinto siirrettiin kunnilta maistraatteihin, niihin hakeutui myös henkilöitä, jotka olivat välittömästi ennen siirtymistä työskennelleet vastaavissa tehtävissä kuntasektorilla. Eläkelain muutos on tapahtunut myös silloin, kun henkilö on siirtynyt jäsenyhteisön palveluksessa ollessaan päiväkodista esiopetukseen liittyviin perusopetuslain alaisiin tehtäviin. Jos henkilön valtion eläkelain alainen palvelus jatkuu eläketapahtumaan saakka, hän säilyttäisi edelleen oikeuden kunnallisessa eläkejärjestelmässä laskettuun painotettuun eläkeikään ja

lisäturvan mukaiseen eläkkeeseen ajalta ennen vuotta 1995.

Lisäeläkkeen saamisen edellytyksenä on, että henkilön palvelus jatkuu yhdenjaksoisesti, joko lisäeläketurvan mukaiseen eläkeikään taikka hän tulee palvelussuhteen jatkuessa työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavalla tavalla työkyvyttömäksi. Vastaava oikeus on työntekijällä, jolla on oikeus lisäturvaan jonkin muun julkisen eläkejärjestelmän mukaan tai hän on siirtynyt kunnallisen eläkelain alaisen eläketurvan piiristä valtion eläkelain alaisuuteen toiminnan valtiollistamisen tai tehtävien muuttumisen vuoksi. Tällöinkin edellytetään, että valtion tai muu julkinen palvelus jatkuu eläketapahtumaan eli vanhuuseläkeiän täyttämiseen tai työkyvyttömäksi tulemisajankohtaan.

Jos tällainen lisäeläketurvaan oikeutettu työntekijä tulee työkyvyttömäksi 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen, mutta ennen henkilökohtaisen eläkeiän täyttämistä, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tutkitaisiin, mutta työkyvyttömyyseläkkeen sijasta hänelle myönnettäisiin suoraan vanhuuseläke. Tästä säädettäisiin voimaantulosäännösten 21 momentissa. Tulevan ajan oikeus päättyy 63 vuoden iän täyttämiseen, joten työkyvyttömyyseläkkeen määrä on samansuuruinen kuin vanhuuseläkkeenkin määrä. Työkyvyttömyyseläkkeessä ei kuitenkaan oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtumavuoden ansiota vaan eläketurva tältä vuodelta määräytyy tuleva ajan ansion perusteella. Koska näissä tilanteissa ei tulevan ajan ansiota määrättäisi, eläkkeen karttuma määräytyisi vanhuuseläkkeen karttuman säännöin.

Vaikka eläke myönnettäisiin vanhuuseläkkeenä ennen työntekijän henkilökohtaisen eläkeiän täyttämistä, eläkkeeseen ei kuitenkaan tehtäisi 17 momentin mukaista eläkkeen muuntamista, koska eläke myönnettäisiin työkyvyttömyyden perusteella.

Eläke alkaisi hakemusta seuraavan kalenterikuukauden alusta taikka erityisestä syystä tätä aikaisemmin. Erityinen syy voisi olla esimerkiksi palkka-oikeuden päättymisen aikaisemmin kuin työntekijä on hakenut eläkettä. Aikaisintaan eläke voisi kuitenkin alkaa työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta lukien.

Voimaantulosäännöksen 22 momentissa säädettäisiin lisäeläkeosuuden enimmäismäärästä silloin kun työntekijällä on ollut 53, 55, 57 tai 58 vuoden eläkeiän mukaista palvelua ennen vuotta 1995, eikä 7, 9, 10 tai 12 momentin mukainen yhteensovitus tai rajausta ole vähentänyt eläkettä. Tällaisessa eläkeiässä palveltua aikaa on aikanaan korotettu 20 ja 10 prosentilla, koska eläkeikä eläkeiän täytyessä olisi muutoin jäänyt vajaaksi. Korotus koskee vain lisäturvaa, peruseläkettä määrättäessä sitä ei tehdä. Tästä syystä lisäeläkeosuus näiltä ajoilta on karttunut kokonaiseläkeprosentilla 2,2. Koska perusturvaa vastaava määrä tästä 2,2 prosentin karttumasta ei ole mukana 7 ja 12 mukaisessa yhteensovituksessa, lisäeläkeosuus rajattaisiin näissä tilanteissa niin, että se yhdessä yhteensovitetun perusturvan mukaisten eläkkeiden kanssa on enintään 7 tai 12 momentin mukainen yhteensovitusraja lisättyä 19 momentin mukaisella lisäeläkeosuuden enimmäismäärällä.

Ennen vuotta 1995 voimassa olleessa lisäturvan mukaisessa eläkkeessä otettiin huomioon eläkeaikana myös sellaisia kunnallisia palvelusjaksoja, joista oli maksettu lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962;LEL) mukaiset eläkemaksut. Näiltä niin sanotuilta LEL-ajoilta karttunut peruseläke vähennettiin lisäeläketurvan mukaisesta eläkkeestä, kun henkilö sai samoista palvelusajoista oikeuden muun eläkelaitoksen myöntämään LEL:n mukaan laskettuun eläkkeeseen. Tämä vähennys tehtiin viimeistään 65 -vuotiaana, koska se oli LEL:n mukainen vanhuuseläkeikä. Uudistuksen voimaantulon jälkeen LEL:n mukaan karttuneen eläkkeen voi saada vanhuuseläkkeenä jo 63 vuoden iästä. Tästä syystä ehdotetaan, että nämä niin sanotut LEL-ajat otettaisiin eläkeaikana huomioon vain niillä henkilöillä, joiden vanhuuseläkeikä kunnallisen eläkelain mukaisessa eläkkeessä on alle 63 vuotta ja henkilö todella siirtyy tässä iässä vanhuuseläkkeelle. LEL:n alaisista kunnallisista palvelussuhteista KuEL:n mukaan karttunut eläke vähennettäisiin tämän lain mukaisesta eläkkeestä henkilön täyttäessä 63 vuotta tai saatuaan sitä ennen oikeuden johonkin eläkkeeseen, jossa nämä samat ajat on jo otettu huomioon. Tästä ehdotetaan sää-

dettavaksi voimaantulosäännösten 23 momentissa.

Voimaantulosäännösten 24 momentissa säädettäisiin niin sanottujen siirtyneiden lasten eläketurvasta. Vuosien kuluessa on valtion eläkelain alaisuudesta siirtynyt kunnallisen eläkelain alaisuuteen erilaisista tehtävistä huomattava määrä henkilöitä. Ennen kuin julkisten eläkejärjestelmien kesken säädettiin aikaisemmin mainitusta niin sanotusta laukaisuperiaatteesta, eläketurvaan liittyvistä suojauksesta säädettiin erikseen jokaisen siirtymisen osalta erillislaissa. Näiden siirtymislakien mukaan henkilö saa lukea kunnallisessa eläkkeessä hyväkseen myös valtion eläkelain alaisuuteen kuuluvan palvelun edellyttäen, että kunnallinen palvelus jatkuu yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka. Henkilön eläkkeen määrään vaikuttavat palvelusajat selviävät nykyisin siis vasta eläkkeelle jäämisen yhteydessä. Uudistuksen ehdotetulla tavalla toteuttamisen yhtenä edellytyksenä on, että henkilöille voidaan laskea vuoden 2004 loppuun mennessä karttunut eläke valmiiksi. Tästä syystä ehdotetaan, että näissä tilanteissa siirtymäetu säilyy, jos se on voimassa vuoden 2004 lopussa. Tällöin kunnallisen eläkelain mukaista eläketurvaa vuoden 2004 loppuun mennessä määrättäessä otettaisiin huomioon myös aikaisempi valtion eläkelain alaisuuteen kuuluva palvelu.

Voimaantulosäännöksen 25 momentissa säädettäisiin edunsaajan eläkeoikeuden määräytymisestä laitoksen kunnalta valtiolle tapahtuneessa siirtymistilanteessa. Kunnallisen eläkelain alaisuudesta on siirtynyt henkilöstöä valtion eläkejärjestelmään momentissa mainittujen lakien tarkoittamista tehtävistä. Siirtymislakien mukaan edunsaajalla oli myös oikeus valita eläkelaki niin, että myös siirtymisen jälkeen eläketurva määräytyy kunnallisen eläkelain mukaan. Tämän suojauksen edellytyksenä on, että edunsaaja pysyy siinä valtion palveluksessa, johon hänet on siirretty kunnallisesta palvelussuhteesta.

Lisäeläketurvan säilyminen on sidottu siihen, että kunnallinen palvelus jatkuu yhdenjaksoisesti eläkeikään taikka työkyvyttömyyseläketapahtumaan saakka. Siitä milloin kunnallinen palvelus katsotaan yhdenjaksoiseksi, ehdotetaan säädettäväksi voimaantulosäännösten 26 momentissa. Koska uudistuk-

sen jälkeen eläketurva karttuu vuosiansioiden perusteella, ehdotetaan, että myös yhdenjaksoisuutta seurataan maksettujen ansioiden perusteella. Jos henkilölle on maksettu kunnallisen eläkelain soveltamisen piiriin kuuluvia palkkoja tai palkkiota kunakin kalenterivuotena yhteensä vähintään 6 000 euroa, kunnallista palvelua pidetään yhdenjaksoisena. Jos jostain syystä jonakin vuonna ansiorajamäärä ei täyty, yhdenjaksoisuusvaatimus täyttyy, jos henkilöllä on ollut yhdenjaksoinen kunnallinen palvelus eläketapahtumaan. Henkilö voi vaihtaa työnantajaa kuntasektorin sisällä, kunhan siirtyminen tapahtuu niin, ettei palvelussuhteiden väliin jää katkoksia.

Ehdotetun lain 11 § mukaan vanhuuseläkkeelle voi aikaisintaan siirtyä 63-vuotiaana. Kunnallisen eläkelain soveltamisen piiriin kuuluu kuitenkin edelleen henkilöitä, joilla on nykyisin oikeus 63 vuotta alempaan eläkeikään. Koska uudistuksen tarkoituksena ei ole nostaa nykyisiä eläkeiä, ehdotetaan voimaantulosäännösten 27 momentissa säädettäväksi poikkeus ehdotetun lain 11 §:ään. Alemman eläkeiän säilyttämisen edellytyksenä olisi, että kunnallinen palvelus jatkuu yhdenjaksoisena eläkeikään ja jos on kysymys henkilöstä, joka on säilyttänyt alennetun eläkeiän valtion palvelukseen siirtämisen vuoksi, että valtion palvelus jatkuu eläketapahtumaan. Tällöin yhdenjaksoisuutta seurattaisiin valtion eläkelain mukaisin edellytyksin.

Voimaantulosäännöksen 28 momentissa ehdotetaan säädettäväksi poikkeuksesta siihen, että varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja on 62 vuotta. Nykyisin varhennetun vanhuuseläkkeen voi saada viisi vuotta ennen varsinaista eläkeikänsä. Jos henkilö on lain voimaantulella ehtinyt jo täyttää nykyisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikärajaansa, hänellä säilyisi edelleen oikeus jäädä varhennetulle vanhuuseläkkeelle ennen 62 vuoden iän täyttämistä. Jos henkilö siirtyy varhennetulle vanhuuseläkkeelle niin, että hänellä on siirtymishetkellä voimassa oikeus lisäturvaan, varhennettu vanhuuseläke laskettaisiin vuoden 2004 loppuun lisäturvan mukaisesti määrätystä ja yhteensovitusta eläkkeestä ja vuoden 2005 alusta lukien karttuneesta eläkkeestä niin, että eläkkeestä vähennetään 0,4 prosenttia jokaista kuukautta koh-

den, jonka henkilö varhentaa eläkettään ennen henkilökohtaista eläkeikää. Jos oikeus lisäeläketurvaan ei enää olisi voimassa, varhennettu vanhuuseläke lasketaan vuoden 2004 loppuun määrätystä peruseläketurvan mukaisesti lasketusta ja yhteensovitusta eläkkeestä ja vuoden 2005 jälkeen karttuneesta eläkkeestä. Varhennusvähennys lasketaan 65 vuoden iän täyttämisestä.

Jos tällainen suojattu henkilö on jo ehtinyt täyttää 62 vuotta mutta ei 63 vuotta, hänelle lasketaan vertailueläkkeeksi myös eläke, jossa vuoden 2004 loppuun mennessä karttunut eläke lasketaan perusturvan mukaisesti ja muunnetaan vastaamaan 63 vuoden ikää. Tällöin varhennusvähennys on 0,6 prosenttia jokaista kuukautta kohden, jolla eläke varhennetaan ennen 63 vuoden iän täyttämistä. Jos henkilö on jo täyttänyt 63 vuotta, vertailu tehdään 17 momentissa säädetyllä tavalla muunnettuun eläkkeeseen. Varhennettuna vanhuuseläkkeenä maksettaisiin eläke, joka olisi näistä kahdesta suurempi.

Voimaantulosäännöksen 29 momentin mukaan vuosina 1940—1959 syntyneellä työntekijällä olisi oikeus saada vanhuuseläke varhennettuna iässä, joka on kolme vuotta alempi kuin hänen 17 momentissa mainittu henkilökohtainen eläkeikänsä. Varhennusvähennys olisi 0,6 prosenttia kultakin 63 vuoden ikää edeltävältä varhennuskuukaudelta. Ennen varhennusvähennyksen suorittamista eläkkeen määrä muunnettaisiin 17 momentin mukaisesti 63 vuoden ikää vastaavaksi.

Nykyisten säännösten mukaan oikeutta varhennettuun vanhuuseläkkeeseen ei ole henkilöllä, joka on valinnut ammatillisen eläkeikäjärjestelmän. Jos tällaisen henkilön henkilökohtainen eläkeikä on korkeampi kuin 62 vuotta, hänellä olisi ehdotettujen säännösten mukaan oikeus myös varhennettuun vanhuuseläkkeeseen. Tällöin varhennus laskettaisiin aina ennen vuotta 2004 karttuneen eläkkeen osalta perusturvan mukaisesta eläkkeestä, joka on muunnettu vastamaan 63 vuoden ikää.

Voimaantulosäännöksen 30 momentissa ehdotetaan säilytettäväksi ennen vuotta 1947 syntyneiden henkilöiden osa-aikaeläkkeen saamisedellytyksiin ja mainittuja sekä vuosien 1947—1951 syntyneitä työntekijöitä koskevat eläkekarttumaan liittyvät aikaisemmat

suojaukset. Kunnallisen eläkelain voimaantulon (550/2003) 8 §:n 1 momentissa säädetään, että ennen vuotta 1947 syntyneillä työntekijöillä on edelleen oikeus jäädä osa-aikaeläkkeelle 56-vuotiaana. Sen lisäksi heidän eläkkeensä osa-aikaeläkkeellä oloajalta karttuu nykyisen 2 prosentin mukaan vuodessa. Jos vuosina 1947—1951 syntynyt työntekijä jää ensimmäisen kerran osa-aikaeläkkeelle 60 vuotta täytettyään, hänen eläkkeensä karttuu osa-aikaeläkkeellä oloajalta 1 prosenttia vuodessa. Muilla karttuma on 0,75 prosenttia vuodessa. Osa-aikaeläkkeelle siirtymisajankohdalla ei ole merkitystä eli suojaukset ehdotetaan säilytettäväksi, vaikka henkilö siirtyisi osa-aikaeläkkeelle vasta muutosten voimaantulon jälkeen.

Voimaantulosäännösten 31 momentissa ehdotetaan, että myös ammatillisen eläkeiän valinnut voisi niin halutessaan siirtyä osa-aikaeläkkeelle. Nykyisin tämä ei ole mahdollista. Jos ammatillisen eläkeiän valinnut päättää siirtyä osa-aikaeläkkeelle ennen valitsemansa eläkeiän täyttämistä, hänen henkilökohtainen eläkeikänsä, jonne asti palvelevala on oikeus lisäeläketurvaan, muuttuisi nykyisestä ammatillisesta eläkeiästä yleiseksi eläkeikäksi. Tämä eläkeikä on laskettu myös kaikille ammatillisen eläkeiän valinneille, koska heillä oli valintaoikeus, jota varten molemmat eläkeiät tuli olla selvillä.

Voimaantulosäännöksen 32 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkkeellä ja työttömyyseläkkeellä olevan työntekijän uuden eläkkeen karttuminen eläkeaikana tehdystä työstä koskisi myös niitä eläkkeitä, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa. Näiltä ajoilta karttunut eläke lisätään eläkkeeseen sen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi eli yleensä 65 vuoden iässä tai jos työkyvyttömyyseläkkeen saajalla oli eläkkeelle jäädessään oikeus lisäturvan mukaiseen eläkkeeseen, tätä alemmassa eläkeiässä.

Samoin tämän momentin mukaisesti sovelletaan, mitä lain 28 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään oikeudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen, myös ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaan myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen. Lisäksi säännöksen mukaan 29 §:n 2 momentissa säädetty mahdollisuus työkyvyttömyys-

eläkkeen lakkauttamisesta, keskeyttämisestä ja tarkistamisesta vuoden ajalta takautuvasti sovelletaan myös työkyvyttömyyseläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on ennen tämän lain voimaantuloa.

Voimaantulosäännöksen 33 momentissa säädettäisiin yksilöllisestä varhaiseläkkeestä. Ennen vuotta 1944 syntyneellä henkilöllä olisi edelleen oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään. Samoin oikeus jäädä yksilölliselle varhaiseläkkeelle olisi niillä ammatillisen eläkeiän valinnan piiriin kuuluneilla, mutta valinnan suorittamatta jättäneillä työntekijöillä, jotka ovat syntyneet vuosien 1944—1947. Vuonna 1947 syntyneillä alaikäraja olisi kuitenkin 59 vuotta. Nämä suojaukset sisältyvät jo aikaisemmin hyväksytyihin säännöksiin. Jos yksilölliseen varhaiseläkkeeseen oikeutettu hakee eläkettä 63 vuotta täytettyään, hänelle myönnettäisiin 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen yksilöllisen varhaiseläkkeen sijasta vanhuuseläke. Eläkkeen edellytyksenä oleva oikeus tulevan ajan eläkkeeseen määriteltäisiin KuEL:n ennen vuotta 2005 voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Voimaantulosäännöksen 34 momentissa säädettäisiin työttömyyseläkkeestä. Tulevan ajan eläkkeen määräytymistä koskevat muutosehdotukset heijastuvat myös työttömyyseläkkeeseen. Kun työttömyyseläkettä koskevia säännöksiä on aikaisemmin muutettu, voimaantulosäännöksissä on suojattu tiettyihin ikäluokkiin kuuluville muutosten voimaantuloaikaan työttöminä olleille aikaisempien säännösten mukaiset edut.

Vuoden 1996 alusta tulevan ajan karttumisprosentti porrastettiin siten, että tuleva aika lasketaan 1,5 prosentin karttumalla 50 vuoden iän täyttämiseen saakka, 1,2 prosentin karttumalla 50—59 vuoden iässä ja 0,8 prosentin karttumalla 60 vuoden iän täyttämistä lukien. Muutoksen voimaantulosäännöksen mukaan ennen vuotta 1943 syntyneihin työntekijöihin, joilla 1 päivänä tammikuuta 1996 oli oikeus työttömyyspäivärahaan tai aikuiskoulutustukeen, sovelletaan edelleen aikaisemmin voimassa ollutta määräystä eli 2 prosentin tulevan ajan karttumaa vuodessa. Vuonna 1942 syntyneet työntekijät ovat nuorin ikäluokka, joka vielä kuuluu tämän suojausten piiriin. He täyttävät 65 vuo-

den iän vuonna 2007. Koska edellä mainitulla voimaantulosäännöksellä on sen piiriin kuuluville henkilöille taattu 31 päivänä joulukuuta 1995 voimassa olleen kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 3 §:n 1 momentin mukainen tuleva aika, ehdotetaan, että näiden henkilöiden työttömyyseläkkeet määrätään kaikilta osin nykyisten säännösten mukaan. Näin ollen tulevan ajan oikeus määräytyisi nykyisen KuEL:n 51—64 §:n mukaan, tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeutavaksi 65 vuoden iän täyttämiseen, sen perusteena oleva palkka määräytyy KuEL:n 69—73 §:n mukaan ja sen karttumisprosentti on edelleenkin 2 prosenttia vuodessa.

Työttömyyseläkkeen laskentaa muutettiin vuoden 2000 alusta siten, että työttömyyseläkkeeseen ei enää liitetty tulevan ajan eläkeosuutta. Tulevan ajan eläkeosuus lasketaan kuitenkin työttömyyseläkkeen jälkeiseen vanhuus- ja perhe-eläkkeeseen. Muutoksen voimaantulosäännöksen mukaan ennen vuotta 1945 syntyneisiin työntekijöihin, joilla 1 päivänä tammikuuta 2000 oli oikeus työttömyyspäivärahaan tai aikuiskoulutustukeen taikka joille vuonna 1999 on maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, sovelletaan kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 3 c §:n 4 momenttia sellaisena kuin se on voimassa tämän muutoksen voimaan tullessa. Tämän säännöksen seurauksena näiden työntekijöiden työttömyyseläkkeeseen liitetään edelleen tuleva aika joko edellä selostetun voimaantulosäännöksen mukaisella 2 prosentin vuosikarttumalla tai edellä tarkoitetuilla porrasteuilla karttumisprosentteilla laskettuna. Tämän voimaantulosäännöksen piiriin kuuluva nuorin ikäluokka, vuonna 1944 syntyneet, täyttää 65 vuotta vuonna 2009. Ehdotuksen mukaan myös heidän tulevan ajan eläkkeensä määräytyisi jatkossakin nykyinsäädännön mukaisesti.

Muiden kuin edellä selostettujen voimaantulosäännösten piiriin kuuluvien, ennen vuotta 1950 syntyneiden työntekijöiden työttömyyseläkkeeseen ei enää liity tulevaa aikaa, mutta sen jälkeen myönnettävään vanhuus- tai perhe-eläkkeeseen lisätään tuleva aika. Jos näiden henkilöiden eläketapahtuma sattuu vuonna 2005, ehdotuksen mukaan työttömyyseläke lasketaan kuitenkin nykyisten

KuEL:n työttömyyseläketä koskevien säännösten mukaan. Jos työttömyyseläkkeen eläketapahtuma on sattunut ennen 1 päivää tammikuuta 2006, myös vanhuuseläkkeeseen liitettävä tuleva aika lasketaan nykyinsäädännösten mukaisesti.

Työttömyyseläke lasketaan KuEL:n 49 § 1 momentin mukaan siten kuin se olisi laskettu, jos työntekijä työttömäksi jäädessään olisi tullut työkyvyttömäksi. Nyt ehdotettujen säännösten mukaan tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi 63 vuoden ikään ja sen kartumisprosentti korotetaan 1,3 prosenttiin vuodessa 50 vuoden täyttämiskuukaudelta seuraavan kuukauden alusta niissä eläkkeissä, joissa eläketapahtuma on sattunut 1 päivänä tammikuuta 2006 tai sen jälkeen. Tulevan ajan eläkepalkka lasketaan kuitenkin nykyisten säännösten mukaan ja indeksinä käytetään nykyistä TEL:n 9 §:n 2 momentin 1 virkkeen mukaista indeksia. Myös perhe-eläke määrätään vastaavasti. Uusia tulevan ajan eläkkeen perusteena olevan palkan määräytymistä koskevia säännöksiä ehdotetaan sovellettavaksi eläketapahtumaan, joka sattuu vuonna 2006 tai sen jälkeen.

Voimaantulosäännösten 35 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ajankohdasta, josta lain voimaantulella alle 23-vuotiaalle alkaa karttua eläketä. Eläketä karttuisi lain voimaantulella 18 vuotta täyttäneelle mutta alle 23-vuotiaalle lain voimaantuloajankohdasta. Ehdotetun 51 §:n 1 momentissa säädettyä 18 vuoden alaikäraja sovellettaisiin vuoden 1986 jälkeen syntyneiden työntekijöiden kunnallisiin ansioihin, jotka on ansaittu vuonna 2005 tai sen jälkeen.

Koska työntekijällä on oikeus siirtyä vanhuuseläkkeelle 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen, tätä ikää pidetään hänen vanhuuseläkeikänään, jos hän on jäänyt työkyvyttömyyseläkkeelle. Samoin tätä ikää pidetään tulevan ajan pääteikänä. Koska kunnallisen eläkelain soveltamisen piiriin kuuluu edelleen työntekijöitä, jotka ovat valinneet niin sanotun ammatillisen eläkeiän ja koska tämä ikä voi olla alempi kuin 63 vuotta, ehdotetaan, että voimaantulosäännöksen 36 momentissa säädettäisiin siitä, että ammatillista eläkeikää pidettäisiin tällöin myös työntekijän tulevan ajan pääteikänä, ikänä, jossa työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläke-

keeksi sekä ikänä, jossa on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittuun eläkkeeseen.

Voimaantulosäännöksen 37 momentissa säädettäisiin 2,0 prosentin vuosikarttumasta niille työntekijöille, jotka ovat päässeet 2,0 prosentin karttumaksi piiriin ennen tämän lain voimaantuloa. Heillä karttumaprosentti olisi lain voimaantulon jälkeenkin 2,0 prosenttia vuotta kohden 55 vuoden iän täyttämisenä 63 vuoden ikään saakka, jolloin karttuma nousisi 4,5 prosenttiin. Vuonna 1949 syntyneet ovat viimeinen ikäluokka, joka ehtii täyttää 55 vuotta vuonna 2004 eli he voivat nykyään mukaan päästä 2,0 prosentin karttumaksi piiriin ennen vuotta 2005. Tarkoituksena on säilyttää 2,0 prosentin karttumataso vain sellaisten vanhojen edunsaajien osalta, jotka ovat ennen lain voimaantuloa ehtineet päästä sen piiriin, tästä syystä säännös koskee vain ennen vuotta 1950 syntyneitä.

Ehdotetun lain 52 §:ssä säädetään siitä, miten tietyiltä palkattomilta ajoilta karttuu eläkettä. Eläkettä karttuisi näiltä ajoilta pykälässä säädetyllä tavalla lain voimaantulosta lähtien. Tästä säädettäisiin voimaantulosäännöksen 38 momentissa.

Voimaantulosäännöksen 39 momentin mukaan uuteen tulevan ajan eläkkeen määrääntymiseen siirryttäisiin asteittain siten, että ensimmäisen kerran vuonna 2006 tulevan ajan eläke määräytyisi osittain ennen vuotta 2005 olleiden työansioden ja vuoden 2005 työansioden perusteella. Tällöin vuoden 2004 ansiona käytettäisiin vuosiansioksi muutettuna sitä eläkepalkkaa, jonka perusteella tulevan ajan eläke nykyään tulojen mukaan olisi laskettu, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi 31 päivänä joulukuuta 2004. Jos työntekijällä ei tuolloin olisi ollut oikeutta tulevaan aikaan sisältävään eläkkeeseen, uutta tulevan ajan eläkettä laskettaessa katsottaisiin, ettei vuonna 2004 ollut lainkaan työansioita.

Vuoden 2006 jälkeen lisättäisiin huomioon otettavia kalenterivuosia yksi kerrallaan. Näin ollen tulevan ajan eläkkeen perusteena olisi täydet viisi eläketapahtumavuotta edeltävää kalenterivuotta niissä työkyvyttömyyseläkkeissä, joissa työkyvyttömyys alkaa vuonna 2010.

Tarkasteluaikaa pidennettäisiin vastaavasti asteittain vuosi kerrallaan. Jos eläketapahtu-

man sattuu vuonna 2006, tarkasteluaikea on pääsääntöön mukaan 24 kuukautta. Pääsääntöön mukaan myös tarkasteluaikea on näin ollen viisi kalenterivuotta niissä työkyvyttömyyseläkkeissä, joissa työkyvyttömyyseläke alkaa vuonna 2010. Vastaavasti määrätty myös 53 §:n 6 momentissa tarkoitettu aika. Työeläkekuntoutuksen edellytyksenä on, että työntekijällä on työansioita vähintään 25 133,40 euroa tulevan ajan viiden vuoden tarkastelujaksolla. Esityksen mukaan kuntoutusedellytyksiä arvioitaessa otettaisiin huomioon työntekijän todelliset ansiot ajalta ennen vuotta 2005. Ansioita otettaisiin huomioon kuntoutustapahtumaa edeltäviltä viideltä kalenterivuodelta.

Voimaantulosäännöksen 40 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkkeiden ikäkorotus myönnettäisiin ensimmäisen kerran vuoden 2010 alusta. Se myönnettäisiin myös ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeisiin sen korotusprosentin mukaisena, joka vastaa työkyvyttömyyseläkkeen saajan taikka edunjäntäjän ikää korotushetkellä eli vuoden 2010 alussa.

Voimaantulosäännöksen 41 momentin mukaan ensimmäisen kerran vuoden 2005 alussa kaikkia maksussa olevia työeläkkeitä tarkistetaan ehdotetulla TEL-eläkeindeksillä, jossa kuluttajahintaindeksin paino on 80 prosenttia ja ansiotasoindeksin paino 20 prosenttia.

Voimaantulosäännöksen 42 momentin mukaan 145 §:n 2 momentin työkyvyttömyyseläkkeen saajan velvollisuus ilmoittaa ryhtymisestäään ansiotyöhön koskee myös työkyvyttömyyseläkettä, jonka eläketapahtuma on ennen tämän lain voimaantuloa sekä yksilöllistä varhaiseläkettä.

Voimaantulosäännöksen 43 momentin mukaan 7 luvussa olevia viimeistä eläkelaitosta koskevia säännöksiä ei sovelleta, jos eläkettä määrättäessä yksityisten alojen eläkelaitos soveltaa nykyisiä säännöksiä ja julkisten alojen eläkelaitos vuoden 2005 alusta voimaan tulevia säännöksiä tai päinvastoin. Koska tällöin eläkettä laskettaessa käytettäisiin eri lasketasääntöjä, muun muassa ansioiden tarkistamisessa toisessa järjestelmässä nykyistä niin sanottua puoliväli-indeksiä ja toisessa järjestelmässä uutta palkkakerrointa, aiheuttaisi viimeisen eläkelaitoksen järjestelmän

soveltaminen tietojärjestelmiin suuria muutoksia, joiden toteuttaminen voimaantulovaiheeseen liittyvien, verrattain harvalukuisten tapausten vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista. Eläkelaitokset voivat kuitenkin halutessaan sopia viimeisen eläkelaitoksen järjestelmän soveltamisesta näissäkin tilanteissa.

1.2. Laki kunnallisesta viranhaltijasta

34 §. *Virkasuhteen päättymisen ilman irtisanomista*. Pykälässä säädetään niistä tilanteista, joissa kunnallisen viranhaltijan virkasuhde päättyy ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa. Pykälän 6 kohdassa säädetään virkasuhteen päättymisestä viranhaltija saavuttaessa vanhuuseläkeikänsä. Kunnalliseen eläkelakiin ehdotettujen muutosten voimaantulon jälkeen viranhaltija voisi valita vanhuuseläkkeelle siirtymisikänsä. Eläkkeelle siirtymisiän voisi valita nykyisen henkilökohtaisen eläkeiän ja 68 vuoden iän väliltä tai, jos henkilökohtainen eläkeikä on yli 63 vuoden iän, 63 ja 68 ikävuoden väliltä. Ammatillisen eläkeiän valinneet henkilöt voisivat siirtyä vanhuuseläkkeelle valitun eläkeiän tai 68 ikävuoden välillä. Koska vanhuuseläkeikää ei enää kiinteästi määriteltäisi kunnallisessa eläkelaisissa, ehdotetaan pykälän 6 kohta muutettavaksi siten, että virkasuhde päättyy ilman irtisanomista sen kalenterikuukauden päättyessä, jonka aikana viranhaltija täyttää 68 vuotta. Jos viranhaltija jää vanhuuseläkkeelle ennen 68 vuoden iän täyttämistä, hänen tulee irtisanoutua tehtävästä noudattaen irtisanomisaikaa.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Ehdotetut soveltamissäännökset on selostettu lakien perusteluissa.

3. Säättämisjärjestys

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 60/2002 vp käsitellyt hallituksen esitystä eläkelainsäädännön muuttamiseksi (HE 242/2002 vp). Nyt käsiteltävänä oleva esitys sisältää pääosin vastaavat muutokset kuin mainittu yksityisten alojen eläkejärjestelmää koskenut hallituksen esitys. Merkittävin ero

on kunnallisen eläketurvan vapaakirjauttamisen yhteydessä tehtävä yhteensovitus ja ennen vuotta 1995 karttuneen eläkkeen normeeraus, jos työntekijä haluaa jäädä eläkkeelle ennen nykyistä eläkeikänsä 63 vuotta täytettyään.

Mainitussa lausunnossa perustuslakivaliokunta toteaa, että perustuslain 15 §:ssä säädetyn omaisuuden suojan kannalta (PeVL 13/1995 vp) eläkeoikeuksien perustuslain suojassa on kysymys nimenomaan ansaitun konkreettisen edun, ei sen sijaan esimerkiksi tietyn eläkejärjestelmän suojaamisesta. Lähtökohtana on pidetty sitä, että tavallisella lailla voidaan säätää eläkejärjestelmän sisällöstä myös palvelussuhteessa olevien osalta. Tavallisella lailla säädettävänä, jollei jostakin erityisestä syystä muuta johdu, on pidetty muun muassa säännöksiä eläkeistä, eläkkeen kertymisestä ja eläkkeen tavoitetasosta. Erityisen syyn perustuslakivaliokunta on katsonut voivan muodostua lähinnä siitä, että eläkejärjestelyn muutokset toteutetaan tavalla, joka joiltain osin saisi aikaan ansaittuina pidettävien eläke-etujen kohtuuttoman heikennyksen.

Lausunnossaan (PeVL 60/2002 vp) perustuslakivaliokunta katsoi, että eläkelainsäädännön muutosten valtiosääntöoikeudellinen arviointi perustuu ennen muuta kahteen näkökohtaan, perustuslain 15 §:ssä säänneltyyn omaisuudensuojaan ja 19 §:n 2 momentissa tarkoitettuun perustoimeentulon turvaan. Omaisuudensuojan osalta perustuslakivaliokunta totesi muun muassa, ettei uudistuksista ole yleiseltä kannalta huomautettavaa valiokunnan vakiintuneen käytännön valossa. Lisäksi elinaikakertoimesta todettiin erikseen, ettei sen käyttöönotto ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallista perustuslain omaisuudensuojasäännösten kannalta.

Perustoimeentulon turvan osalta perustuslakivaliokunta katsoi muun muassa, ettei vät työttömyyseläkettä koskevat esitykset ole sellaisia, että ne muodostuisivat perustuslain 19 §:n 2 momentin vastaisiksi. Ehdotus työttömyyseläkkeen lakkauttamisesta vuonna 1950 ja sen jälkeen syntyneiltä kompensoituu niin, että oikeus työttömyysturvaan ulottuu 65 vuoden iän täyttämiseen saakka. Perustuslain mainittu säännös ei turvaa työttömyyseläkettä järjestelmänä, vaan ylipäätään yksi-

lön oikeuden perustoimeentulon turvaan jonkin sosiaaliturvajärjestelmän kautta.

Kunnallisessa eläkejärjestelmässä kuten muissakin julkisissa eläkejärjestelmissä eläkkeiden karttumisprosentit ennen vuotta 1995 olivat korkeammat kuin yksityisen puolen eläkejärjestelmissä. Eläkettä karttui peruseläketurvan mukaan 2 prosenttia vuodessa ja jos lisäeläketurvan edellytykset täyttyivät, karttumisprosentti oli 2,2 prosenttia. Samoin eläkeiät olivat lisäeläketurvan mukaisissa eläkkeissä alhaisemmat kuin yksityisessä eläkejärjestelmässä. Kun kunnallisen ja muiden julkisten järjestelmien eläketurvaa vuoden 1995 alusta muutettiin muun muassa karttumien osalta yhdenmukaiseksi työntekijäin eläkelain kanssa, suojattiin aikaisemmat kartumat tietyin edellytyksin. Samoin lisäeläketurvan mukaisten eläkkeiden eläkeiät määriteltiin henkilökohtaisiksi ennen 1995 ansaitujen eläkeaikojen perusteella. Yksityisissä eläkejärjestelmissä ei ole vastaavanlaista lisäeläketurvaa vaan niissä lisäeläketurva tarkoittaa työnantajan työntekijöilleen järjestämää lisäeläketurvaa. Mainitussa lausunnossa perustusvaliokunta totesi, että siinä dleet lisäeläketurvaa koskevat ehdotukset olivat ongelmallisia, koska työntekijän ja työnantajan väliseen yksityisoikeudelliseen sopimukseen perustuva lisäeläketurva nauttii eri tavoin omaisuudensuojaa kuin lakiin perustuvat eläkkeet. Vaikka kunnallisen eläkejärjestelmän lisäeläketurva ei ole yksityisoikeudelliseen sopimukseen perustuvaa, on kunnallisen eläkelain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen lähtökohtana se, että aikaisemmin ansaittu ja suojattu lisäeläketurva ja eläkeiät säilyvät. Edellytyksenä on, että aikaisemmin säädetty lisäeläketurvan edellytykset täyttyvät.

Esityksessä ehdotetaan, että ennen vuotta 1995 karttunut peruseläke muunnetaan vastaamaan 63 vuoden ikää silloin, jos työntekijä haluaa jäädä eläkkeelle ennen nykyistä eläkeikänsä 63 vuotta täytettyään. Muuntoa ei suoriteta, jos henkilö on syntynyt 1 päivänä tammikuuta 1960 tai sen jälkeen. Muuttamisen jälkekin julkisten järjestelmien eläkkeen karttumisprosentti ajalta ennen vuotta 1995 on 1,81 prosenttia vuodessa eli korkeampi kuin yksityisen eläkejärjestelmän 1,5 prosenttia vuodessa.

Perustuslakivaliokunta on mainitussa lausunnossaan todennut myös, että eläkkeiden määräytyminen eri tavoin eri-ikäisille henkilöille on perustuslain 6 §:n kannalta ongelmallista, jos erottelut eivät ole mielivaltaisia eivätkä erot eläketurvassa muodostu kohtuuttomiksi. Ikärajojen asettamisen eläkejärjestelmissä on sinänsä todettu olevan luontevaa asian luonteen vuoksi.

Tästä syystä edellä tarkoitetun eläkkeen muuttamisen rajoittaminen vain ennen vuotta 1960 syntyneiden eläkkeisiin ei ole ongelmallista perustuslain näkökulmasta. Lisäksi muuttamisen rajaamista ennen vuotta 1960 syntyneisiin voidaan perustella sillä, että tietyn kohtuullisen siirtymäkauden jälkeen päästään siirtymään kokonaan yhdenmukaiseen eläketurvaan yksityisten alojen eläkejärjestelmän kanssa. Vuonna 1960 ja sen jälkeen syntyneiden osalta työntekijäin eläkelain mukaiseen eläketurvaan siirtymien eläkeiän ja eläkkeen tavoitetason osalta tapahtui jo vuoden 1995 alusta.

Esityksen tavoitteena on nimenomaan kannustaminen palvelussuhteessa jatkamiseen eikä eläkeikien alentaminen. Kuitenkin kunnalliseenkin eläkejärjestelmään on ehdotettu, että henkilöllä on mahdollisuus jäädä vanhuuseläkkeelle 63 vuotta täytettyään kuten yksityisen puolen eläkejärjestelmässä. Eläkettä karttuu tällöin edelleenkin yksityisen puolen eläkejärjestelmää paremmalla karttumalla. Se että henkilö päättää jäädä vanhuuseläkkeelle 63 vuotta täytettyään ennen aikaisempien säännösten mukaista eläkeikänsä, heikentää hänen eläketurvaansa siihen nähden, mitä hän saisi, jos hän jatkaisi mainittuun eläkeikänsä saakka. Myös varhennettua vanhuuseläkettä koskevat säännökset esitetään muutettavaksi työntekijäin eläkelakia vastaaviksi. Aikaisempien säännösten mukaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen on ollut oikeus viisi vuotta ennen eläkeikää ja varhennusvähennys on laskettu kokonaisaläkkeestä, jossa mukana on ollut myös mahdollinen lisäeläketurva. Tässä yhteydessä säädetään suojasäännös, jonka mukaan työntekijällä, joka on täyttänyt ennen lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaisen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän, on kuitenkin oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen tästä iästä luki-

en. Lisäksi ehdotetaan siirtymävaiheen pehmentämiseksi, että vuosina 1940—1959 syntynyt työntekijä voisi jäädä varhennetulle vanhuuseläkkeelle aikaisintaan kolme vuotta ennen nykyistä eläkeikänsä. Varhennetun vanhuuseläkkeen käyttö on kuitenkin ollut vähäistä ja varhennusvähennysten suuruudesta johtuen varhennukset ovat olleet lyhyitä.

Yhteensovituksen yhteydessä ehdotetaan säädettäväksi suojaäännös, joka takaa sen että henkilö eläkkeelle siirtyessään saa ainakin sen suuruisen eläkkeen kuin vuoden 2004 loppuun mennessä on karttunut nykyisillä säännöksillä yhteensovitetuna enintään kuitenkin 60 % tavoitetasosta. Tämä tapahtuu niin, että ellei uutta eläkettä vuoden 2005 jälkeen kartu sitä määrää, mitä yhteensovituksessa on leikattu, maksetaan suojaosuus.

Mainitussa lausunnossa perustuslakivaliokunta katsoi, että yksityisten alojen eläkelakien muuttamista koskevat, lakiehdotukset voitiin käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Nyt annettavassa hallituksen esityksessä ei puututa aikaisemmin tehtyihin ammatillista

eläkeikää koskeviin valintoihin. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan myös valinnan tehneille mahdollisuutta jäädä osa-aikaeläkkeelle ja uudella tavalla lasketulle varhennetulle vanhuuseläkkeelle. Ne, jotka eivät ole tehneet ammatillisen eläkeiän valintaa, vaikka olisivat olleet siihen oikeutettuja, ovat yleisen eläkeikäjärjestelmän piirissä ja heillä on mahdollisuus käyttää joustavia eläkemuotoja eli yksilöllistä varhaiseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä ja osa-aikaeläkettä. Joustavia eläkemuotoja koskevia säännöksiä on jo aikaisemmin muutettu tavallisella lailla.

Hallitus katsoo, että lakiehdotus kunnallisen eläkelain muuttamisesta voidaan kokonaisuudessaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksityksessä eli myös siltä osin kuin säännökset eroavat aikaisemmin hyväksytyistä yksityisen puolen eläkelainsäädännön muutoksista.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**kunnallisen eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 13 päivänä kesäkuuta 2003 annetun kunnallisen eläkelain (549/2003) 4 §:n 7 ja 9 kohta, 14 §:n 1 momentin 3 kohta ja 4 momentti, 24 §:n 4 ja 5 momentti, 31 §:n 1 momentti, 33—35, 56—58, 61—67, 74 ja 75 sekä 117 §,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 7 ja 9 kohta laissa 1188/2003,

muutetaan 3 §:n 2 momentti, 4 §:n 1, 2, 8 ja 10 kohta, 5 ja 7 §, 8 §:n 1 momentti, 9—13 §, 14 §:n 1 momentin 2 ja 4 kohta sekä 2 ja 3 momentti, 16 §, 17 §:n 1 momentin 2 kohta, 20 ja 23 §, 24 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 2 ja 3 momentti, 25—30 §, 31 §:n otsikko, 32 §, 36 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 3 ja 4 momentti, 37 §:n 2 kohta, 39 §:n 2 momentti, 40—42 §, 43 §:n 2—4 momentti, 45—55, 59 ja 60, 68—73 ja 76—78 §, 84 §:n 1 momentti, 87 §, 88 §:n 3 momentti, 89 §:n 1 momentti, 92 §:n otsikko, 101 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta sekä 3 momentti, 102 §, 103 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti, 105 ja 109 §, 110 §:n 1 momentti, 112 §:n 1 momentti, 115 §:n 1 momentti, 123 §:n 2 momentti, 125 §:n 1 momentti, 126 §:n 1 ja 2 momentti, 133 §:n 1 ja 2 momentti, 145 §:n 2 momentti, 146 §:n 2 momentti, 148 §:n 1 momentin 7—9 kohta, 154 §:n 3 momentti ja 167 §,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 8 ja 10 kohta, 103 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti sekä 105 § mainitussa laissa 1188/2003, 10 § osaksi laissa 921/2003, 12, 71 ja 73 § osaksi mainitussa laissa 1188/2003, 17 §:n 1 momentin 2 kohta, 20 ja 45—47 § ja 154 §:n 3 momentti mainitussa laissa 921/2003, sekä

lisätään 36 §:ään uusi 5 momentti, 126 §:ään uusi 4 momentti ja 140 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

3 §

Lain soveltamisala

Eläketurvan piiriin kuuluu myös:

1) perhehoitaja, joka on tehnyt jäsenyhteisön kanssa perhehoitajalain (312/1992) 1 §:ssä tarkoitettua toimeksiantosopimuksen (*perhehoitaja*);

2) hoitaja, joka on tehnyt jäsenyhteisön kanssa sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 b:ssä tarkoitettua sopimuksen omaishoidon tuesta (*omaihoitaja*);

3) jäsenyhteisön luottamushenkilö; sekä

4) sellainen luonnollinen henkilö, joka toimimatta yrittäjänä, on tehnyt jäsenyhteisön kanssa toimeksianto- tai konsulttisopimuksen tai sopinut vastaavasta muusta järjestelystä eikä tätä toimintaa harjoiteta yhtiön tai muun yhteisön nimissä.

4 §

Yleiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *palvelussuhteella* tämän lain piiriin kuuluvaa virka- tai työsuhdetta, perhe- ja omaishoitajan sopimussuhdetta jäsenyhteisöön, luottamustointa sekä toimeksianto- tai kon-

sulttisopimussuhdetta tai vastaavaa muuta jäsenyhteisön kanssa sovittua järjestelyä;

2) *työntekijällä* kaikkia lain soveltamisen piiriin kuuluvia henkilöitä;

8) *tulevalla ajalla* sen vuoden alun, jona työkyvyttömyys alkaa ja henkilön 63 vuoden iän välistä aikaa;

10) *rahamäärillä* summia, jotka vastaavat työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä tarkoitettun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004;

5 §

Soveltamisen rajoitukset

Jäsenyhteisön palvelussuhteesta karttuu eläkettä tämän lain mukaisesti. Laki ei kuitenkaan koske palvelussuhdetta:

1) ajalta ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona työntekijä täyttää 18 vuotta; tai

2) sen kalenterikuukauden jälkeen, jona työntekijä täyttää 68 vuotta.

7 §

Peruseläketurva ja kuntoutusetuudet

Peruseläketurvasta ja kuntoutusetuksista säädetään tässä laissa. Jäsenyhteisö ei voi järjestää eikä pitää voimassa palvelussuhteeseen perustuvaa peruseläketurvaa työntekijöilleen muutoin kuin tässä laissa säädetyllä tavalla.

8 §

Lisäeläketurva

Kunnallinen eläkelaitos voi järjestää työntekijöille peruseläketurvan lisäksi myös lisäeläketurvaa. Lisäeläketurvan järjestäminen on jäsenyhteisölle vapaaehtoista.

9 §

Muualta järjestettävä lisäeläketurva

Sen lisäksi, mitä 8 §:ssä säädetään, jä-

senyhteisö voi ottaa työntekijälleen tämän lain mukaisen eläketurvan lisäksi vapaamuotoisen eläkevakuutuksen tai myöntää hänelle yksittäistapauksessa ylimääräisen eläkkeen.

10 §

Eläke ja muut etuudet

Työntekijällä on oikeus eläkkeeseen ja kuntoutukseen tämän lain mukaisesti. Eläkkeitä ovat vanhuuseläke, varhennettu vanhuuseläke, osa-aikaeläke, työkyvyttömyyseläke, kuntoutustuki ja työttömyyseläke. Työntekijän edunsaajilla on oikeus tämän lain mukaiseen perhe-eläkkeeseen siten kuin 5 luvussa säädetään. Kuntoutukseen liittyvien etuuksien osalta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään eläkkeestä ja eläkkeensaajasta. Kuntoutusraha, -korotus ja -avustus voidaan kuitenkin maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta.

11 §

Vanhuuseläke

Työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63 ja 68 vuoden iän täyttämisen välisenä aikana. Edellytyksenä on, ettei työntekijä enää ole siinä palvelussuhteessa, josta hän jää eläkkeelle.

Vanhuuseläke myönnetään aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta kuitenkin aikaisintaan eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jos eläkettä on haettu kolmen kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä, eläke myönnetään kuitenkin palvelussuhteen tai muussa työeläkelaisissa tarkoitettun työ- tai virkasuhteen tai kka yrittäjätoiminnan päättymistä lähinnä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työntekijä on kahdessa tai useammassa palvelussuhteessa ja hän päättää niistä jonkun tai jotkut jäädäkseen vanhuuseläkkeelle, hänelle myönnetään I momentin estämättä vanhuuseläkkeenä myös vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä jatkuvasta palveluksesta maksetuista työansioista karttunut eläke. Vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen maksetuista työansioista on oikeus eläkkeeseen ai-

kaisintaan 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

12 §

Vanhuuseläke julkisista eläkejärjestelmistä

Työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen, jos hän ennen 63 vuoden iän täyttämistä on saanut vanhuuseläkkeen, joka ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1995 on karttunut 11/60 prosenttia kuukaudessa:

- 1) kunnallisen eläkelain voimaanpanolain (550/2003) nojalla;
- 2) valtion eläkelain tai siihen liittyvän lain-säädännön nojalla;
- 3) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:n nojalla;
- 4) Suomen Pankin eläkesäännön nojalla;
- 5) evankelisluterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) nojalla;
- 6) ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain (521/1969) nojalla; tai
- 7) Ahvenanmaan maakunnan varoista soveltuvin osin valtion eläkesäännösten mukaisesti suoritettavaa eläketurvaa koskevan lain-säädännön nojalla.

Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä 1 momentin perusteella on, että hänen kunnallinen palvelussuhteensa ei jatku. Tällöin vanhuuseläkeikä nähdään pidetään 1 momentissa mainittujen säännösten mukaista eläkeikä.

13 §

Varhennettu ja lykätty vanhuuseläke

Vanhuuseläke myönnetään hakemuksesta varhennettuna aikaisintaan 62 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta vähennettynä 42 §:n mukaisella varhennusvähennyksellä tai lykätynä 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen korotettuna mainitun pykälän mukaisella lykkäyskorotuksella. Edellytyksenä on, ettei työntekijän kunnallinen palvelussuhde jatku.

Varhennettuun ja lykättyyn vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä vanhuuseläkkeestä tässä laissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 11 §:n 1 momentissa ja

edellä 1 momentissa säädetään, työntekijällä, joka saa työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 9 §:n 2 momentin perusteella, on oikeus saada vanhuuseläke 62 vuoden iässä siten, ettei sitä vähennetä varhennusvähennyksellä.

14 §

Osa-aikaeläke

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on 58—67-vuotiaalla työntekijällä edellyttäen, että:

2) hänellä on välittömästi ennen osa-aikaeläkkeen alkamista tämän lain piiriin kuuluvaa kokoaikaista palvelua yhdenjaksoisesti vähintään kuusi kuukautta ja hänellä on ennen osa-aikaeläkkeen alkamisvuotta välittömästi edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana tämän lain alaisia työansioita kolmena kalenterivuotena vähintään 12 000 euroa vuodessa; kokoaikaisena palveluna pidetään sellaista työtä, jossa työansiot ovat vähintään 1 000 euroa kuukaudessa;

4) hänen palvelussuhteensa työaika ja ansio on vähentynyt osa-aikatyössä niin, että työansiot ovat yhteensä vähintään 35 prosenttia ja enintään 70 prosenttia 43 §:ssä tarkoitetusta vakiintuneesta ansiotulosta, kuitenkin vähintään 229,34 euroa kuukaudessa; työajan vähentäminen ei saa merkittävästi poiketa ansiotulojen vähentämisestä; ja että

Perhepäivähoitajalla 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu kolmen kalenterivuoden ansiovaatimus kuitenkin täyttyy, jos ansioita on vähintään 10 500 euroa vuodessa. Tällöin kokoaikaisena palveluna pidetään sellaista työtä, jossa työansiot ovat vähintään 875 euroa kuukaudessa. Työajan vähentymistä ei edellytetä.

Jos työntekijä on siirtynyt toiminnan kunnallistamisen yhteydessä valtion palveluksesta jäsenyhteisön palvelukseen, otetaan 1 momentin 2 kohdassa mainittua kuuden kuukauden määräaika laskettaessa huomioon kunnallistamista edeltänyt valtion palvelus ja kolmen vuoden ansioissa myös ansiot valtion palveluksesta.

16 §

Siirtyminen osa-aikaeläkkeeltä vanhuuseläkkeelle

Osa-aikaeläkettä saavan työntekijän vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että osa-aikatyö on päättynyt ja että hän ennen osa-aikaeläkkeen lakkaamista ja osa-aikatyön päättymistä on saavuttanut iän, jolloin hänellä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle. Jos työntekijä täytettyään 68 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä mitä muualla tässä laissa säädetään samansuuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan vanhuuseläkkeen lykkääntynyt osa siten korotettuna kuin 42 §:n 2 momentissa säädetään ja lisättynä 51 §:n 3 momentissa tarkoitetulla määrällä.

17 §

Ammatillinen kuntoutus

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta:

2) jos työntekijän eläkkeeseen sisältyvän tulevan ajan ansiot ovat vähintään 25 133,40 euroa, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi ajankohtana (*kuntoutustapahtumapäivä*), jona hakemus tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on viimeistään selvitettävä kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään, että tulevan ajan ansiot ovat vähintään edellä mainitun rajamäärän suuruiset tai että eläkkeessä on otettu huomioon tuleva aika 53—58 §:n mukaan, sellaisina kuin mainitut lainkohdat ovat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004. Kuntoutustapahtumapäivä on kuitenkin kuntoutustoimenpidettä edeltävä päivä, jos kuntoutusta haetaan kuntoutustoimenpiteen jo alettua, tai sairauslomien ensimmäinen päivä, jos hakija on jäänyt sairauslomalle palvelussuhteessa ollessaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairauslomien alkaessa.

20 §

Kuntoutuskorotus

Kuntoutustukeen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen maksetaan 17 §:n 3 momentissa tarkoitetun toimenpiteen kestoajalta kuntoutuskorotus.

23 §

Työkyvyttömyysetuudet

Työntekijällä on oikeus alentuneen työkyvyn perusteella työkyvyttömyyseläkkeeseen tai 25 §:ssä tarkoitettuun kuntoutustukeen 63 vuoden iän täyttämiseen saakka siten kuin tässä laissa säädetään. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi ja kuntoutustuki määräajaksi.

24 §

Työkyvyttömyyseläke

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä:

Edellä 1 momentin 2 kohdan mukaista työkyvyn alentumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka suorittamista voidaan häneltä kohtuudella edellyttää silmällä pitäen hänen koulutustaan, aikaisempaa toimintaansa, ikäänsä ja asumisolosuhteitaan sekä näihin verrattavia muita seikkoja. Työkyvyn vaihdellessa otetaan huomioon vuotuinen ansio.

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään työkyvyn alenemisen arvioinnissa huomioon otettavista tekijöistä, sellaisen 60 vuotta täyttäneen työntekijän työkyvyttömyyseläkeoikeutta arvioitaessa, jonka ansiotyöura on pitkä, otetaan huomioon myös työn aiheuttama rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työn vaativuus ja vastuullisuus, jos nämä seikat yhdistyneenä sairauteen, vikaan tai vammaan tekevät työnteon jatkamisen kohtuuttomaksi.

25 §

Kuntoutustuki

Kuntoutustuki myönnetään työntekijälle hänen kuntoutumisensa edistämiseksi niin pitkäksi määräajaksi kuin hänen arvioidaan olevan 24 §:ssä tarkoitetulla tavalla työkyvyttö. Kuntoutustukea myönnettäessä kunnallisen eläkelaitoksen on varmistettava, että työntekijälle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma.

Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle työntekijälle myös siksi ajaksi, jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää.

Mitä muualla tässä tai muussa työeläkelais-sa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta, sovelletaan kuntoutustukeen ja sen saajaan.

26 §

Täysi- ja osatyökyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä tai osatyökyvyttömyyseläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, joka on tullut kykenemättömäksi virkaansa tai työhönsä tai jonka työkyky on alentunut 24 §:ssä tarkoitetulla tavalla vähintään kolmella viidesosalla. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osatyökyvyttömyyseläkkeenä.

27 §

Työkyvyttömyyseläkkeen eväminen tai vähentäminen

Työkyvyttömyyseläkettä ei myönnetä tai sen määrää vähennetään, jos työntekijä on aiheuttanut työkyvyttömyyden tahallaan.

Työkyvyttömyyseläkettä voidaan vähentää myös, jos työntekijä on aiheuttanut työkyvyttömyyden törkeällä tuottamuksella tai saanut sairautensa, vikansa tai vammansa rikollisella teolla taikka jos hän ei ole ilman hyväksyttävää syytä suostunut kunnallisen eläkelaitoksen määräämään ja kustantamaan tutki-

mukseen tai lääkärin määräämään hoitoon. Samoin voidaan eläkettä vähentää, jos työkyvyttömyys aiheutuu alkoholin tai muiden päihdyttävien aineiden väärinkäytöstä ja työntekijä kieltäytyy hakeutumasta hoitoon, jonka eläkelaitos kustantaa.

28 §

Työkyvyn muutoksen vaikutus

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu vähintään vuoden ajaksi siten, että muutoksella on 26 §:n mukaan vaikutusta eläkkeen suuruuteen, eläke tarkistetaan muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 112 §:n säännöksistä muuta johdu.

Työkyvyn muuttumista ja palautumista arvioitaessa taikka työkyvyttömyyseläkkeen keskeyttämistä harkittaessa otetaan huomioon eläkkeensaajan työnansioissa tapahtuneet muutokset. Osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ei ole oikeutta aikana, jolloin työansiot ovat enemmän kuin 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta eikä täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin työansiot ovat enemmän kuin 40 prosenttia mainitusta keskiansiosta eikä ansiorajan ylitys ole tilapäistä.

Jos työansio on vähintään 40 prosenttia mutta enintään 60 prosenttia 2 momentissa tarkoitetusta keskiansiosta, eläke tarkistetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Jos työansio on yli 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai kuntoutustuki päättyy, eläkettä voidaan työhön paluun tukemiseksi jatkaa osatyökyvyttömyyseläkkeenä suuruisena kuntoutustukena vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 17 §:ssä tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

29 §

Työkyvyttömyyseläkkeen tarkistaminen, lakkauttaminen tai keskeyttäminen

Jos eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen

saamisen edellytyksiä, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan työkyvyn palautumista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien. Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää tai lakkauttaa, jos eläkkeensaaja on ansiotyössä. Kuntoutusraha voidaan lakkauttaa, jos sen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt ammatillisesta kuntoutuksesta tai hän ilman pätevää syytä on keskeyttänyt tällaisen kuntoutuksen.

Työkyvyttömyyseläke tarkistetaan, keskeytetään tai lakkautetaan eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta 1 momentissa ja 28 §:ssä säädetyin edellytyksin. Eläkettä ei kuitenkaan tarkisteta, keskeytetä tai lakkauteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltävän vuoden ajalta. Jos sellainen työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jonka maksaminen on keskeytetty, eläke lakkautetaan keskeytysajankohdasta lukien.

30 §

Työhönsijoittamisraha

Työntekijälle, jolle myönnetty tulevan ajan eläkettä sisältävä kuntoutustuki on lakannut, voidaan myöntää työhönsijoittamista varten eläkkeen määräästä työhönsijoittamisrahaa enintään kolmen kuukauden ajaksi. Jos hänelle myönnetään myöhemmin eläkettä samalle ajalle, työhönsijoittamisraha vähennetään eläkkeestä.

31 §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttuminen työttömyyseläkkeeksi

32 §

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi ja oikeus eläkkeen aikana karttuneeseen uuteen eläkkeeseen

Työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iän täyttämistä seura-

van kuukauden alusta lukien. Tällöin osatyökyvyttömyyseläke muuttuu täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittuun eläkkeeseen on oikeus hakemuksesta aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien edellyttäen, ettei työntekijä ole enää siinä palvelussuhteessa, josta hän on siirtymässä eläkkeelle, tai siitä ajankohdasta, jona työkyvyttömyyseläkkeen päätyttyä myönnetään sellainen uusi eläke, johon ei sovelleta 60 §:n säännöksiä.

36 §

Työttömyyseläke

Ennen vuotta 1950 syntyneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä on oikeus saada työttömyyseläkettä 60 vuotta täytettyään siihen saakka kunnes hän täyttää 63 vuotta edellyttäen, että:

1) hänelle on ennen eläketapahtumaa välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana karttunut työeläkelain mukaista eläkettä vähintään viideltä vuodelta; ansioiden perusteella karttumisaikaa otetaan tällöin huomioon siten kuin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 4 §:n 4 momentissa säädetään;

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi.

Jos työntekijä täyttää edellä tässä pykälässä säädetyt edellytykset 62 vuotta täytettyään, hänelle myönnetään vanhuuseläke siten kuin 13 §:n 3 momentissa säädetään.

Työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on jäljempänä mainituin poikkeuksin soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

37 §

Työttömyyseläkkeen maksamisen keskeytys

Työttömyyseläkettä ei makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 523,61 euroa kuukaudessa; eikä

39 §

Työttömyyseläkkeen muuttuminen työkyvyttömyyseläkkeeksi tai vanhuuseläkkeeksi

Työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Työttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi ei kuitenkaan sovelleta, mitä 73 §:ssä säädetään. Jos vanhuuseläkkeeksi muuttuvaan työttömyyseläkkeeseen on sovellettu 49 §:n toista virkettä, vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläke. Samoin menetellään, kun työttömyyseläke on 1 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka myöhemmin muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

40 §

Karttumisprosentit

Eläke karttuu vuodessa tämän lain alaisista kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista työansioista:

1) 1,5 prosenttia sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 53 vuotta, ja ajalta, jona eläkkeensaaja on saanut työeläkelain mukaista työkyvyttömyys-, työttömyys- tai vanhuuseläkettä tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkettä, luopumiskorvausta tai luopumistukea taikka niitä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä sekä 52 §:ssä tarkoitettua eläkkeen perusteesta;

2) 1,9 prosenttia työntekijän 53 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta työntekijän 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

3) 4,5 prosenttia työntekijän 63 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta, ei kuitenkaan, jos työntekijä saa tänä aikana eläkettä muuna kuin osaaikaeläkkeenä.

Tulevan ajan eläke on 53 §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansiosta:

1) 1,5 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin tuleva aika luetaan 50 vuoden iän täyt-

tämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja tulevan ajan päättymisen väliseltä ajalta.

Ajalta, jolta työntekijä on saanut työkyvyttömyyseläkettä, eläkettä karttuu työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta eläkkeen päättämiskuukauden loppuun 53 §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansion perusteella siten kuin 59 §:ssä säädetään:

1) 1,5 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja tulevan ajan päättymisen välinen aika.

Kun eläkettä lasketaan kuukautta kohden, karttumisprosenttina käytetään 1/12 osaa 1—3 momentissa mainitusta määrästä. Jos kalenterivuoden aikana maksetuista työansioista karttuu eläkettä 1 momentin perusteella eri karttumisprosenttien mukaan, vuoden karttumisprosentti saadaan laskemalla kuukautta kohden laskettujen karttumisprosenttien keskiarvo kuukausilta vuoden alusta tai aikaisemman eläkkeen päättymisestä vuoden loppuun, enintään kuitenkin eläkkeen alkamiseen ja kertomalla tämä luvulla 12.

41 §

Eläkkeen karttuminen luottamustoimista

Luottamushenkilölle karttuu eläkettä jokaiselta kalenterivuodelta ansionmenetyksen korvauksista ja määräajalta maksetuista erillisistä palkkioista, joita jäsenyhteisö on hänelle kunakin kalenterivuonna maksanut.

42 §

Varhennusvähennys ja lykkäyskorotus

Jos eläke myönnetään varhennettuna vanhuuseläkkeenä, eläkettä vähennetään 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen 63 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan työntekijälle eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneesta eläkkeestä.

Jos vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin

68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkääntyy.

43 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiona pidetään sitä jäljempänä 53 §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansiota, jonka perusteella työntekijän työkyvyttömyyseläke laskettaisiin, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun työeläkelain perusteella, tämän lain mukainen osa-aikaeläke on sama suhteellinen osuus 1 momentissa mainitusta ansiotulojen erotuksesta kuin tämän lain alaiset vakiintuneessa ansiossa huomioon otetut työnansiot ovat niiden lakien mukaisista vastaavista ansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia työntekijälle osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneista ja yhteensovitetuista työeläkkeistä sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) mukaan karttuneesta eläkkeestä. Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun työeläkelain perusteella ja tässä tarkoitettu rajausta vähentää osa-aikaeläkettä, tehdään vähennys näiden lakien kesken niiden mukaan vakiintuneessa ansiotulossa huomioon otettujen työansioiden suhteessa. Tällaiseen eläkkeeseen voidaan rinnastaa vieraassa valtiossa tai kansainvälisen järjestön palveluksessa karttunut vastaava etuus. Jollei mainitusta etuudesta saada tietoa, enimmäismäärää laskettaessa huomioon otettavana eläkkeenä voidaan käyttää sellaista teoreettista eläkettä, joka viranhaltijalle tai työntekijälle olisi karttunut, jos hänen vieraassa valtiossa työskentelyyn perustuva vakuutusajansa olisi ollut tämän lain alaista palvelusta.

45 §

Kuntoutusrahan määrä

Jos työntekijä on kokonaan estynyt teelmästä ansiotyötä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi, kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden työeläkelakien mukaisten eläkkeiden yhteismäärä, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi 17 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna kuntoutustapahtumapäivänä korotettuna 33 prosentilla. Jos hakijan työeläkelain piiriin kuuluva työskentely jatkuu vielä sen jälkeen, kun hän on saanut päätöksen oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen, tässä momentissa tarkoitettuna ajankohtana pidetään kuntoutustoimenpiteen alkamista edeltävää päivää.

Jos työntekijä ammatillisen kuntoutuksen aikana ansaitsee enemmän kuin puolet siitä eläkkeen perusteena olevasta ansiosta, jonka perusteella 1 momentissa tarkoitettua eläkkeen tulevan ajan eläkkeenosaa lasketaan, kuntoutusrahan määrä on puolet 1 momentissa tarkoitettua täyden kuntoutusrahan määrää.

46 §

Kuntoutuskorotuksen määrä

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovitettua määräästä.

47 §

Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen määrä

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus on työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen, eikä siihen makseta kuntoutuskorotusta. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta voidaan maksaa enintään kuudelta kuukaudelta. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus määritellään kerta-suorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä.

48 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 40 §:n mukaan. Osatyökyvyttömyyseläke on puolet täydestä eläkkeestä.

49 §

Työttömyyseläkkeen määrä

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Tulevan ajan eläkettä laskettaessa sovelletaan kuitenkin 53—58 ja 68—72 §:ää sellaisena kuin mainitut lainkohdat ovat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä tulevan ajan eläkettä.

50 §

Eläkkeeseen oikeuttava aika

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot, jotka työntekijä on ansainnut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä. Eläkkeeseen eivät kuitenkaan oikeuta työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot, jos työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika on luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi siten kuin 53 §:ssä säädetään.

51 §

Eläkkeen karttuminen osa-aikaeläkkeellä oloajalta

Osa-aikaeläkettä saaneen vanhuuseläkkeeseen lisätään osa-aikaeläkkeellä olon ajalta 1/16 prosenttia ja työkyvyttömyyseläkkeeseen 1/8 prosenttia 43 §:ssä säädetystä ansiotulojen erotuksesta jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin ansiotulojen erotus on se työansiotulojen erotus, jonka perusteella osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty. Jos osa-aikaeläke on maksettu myös muun työeläke-

lain perusteella, tämän lain mukainen ansiotulojen erotus on sama suhteellinen osuus erotuksesta kuin tämän lain mukainen eläke on osa-aikaeläkkeiden yhteismäärästä.

Jos osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuvaan eläkkeeseen luetaan mukaan tulevan ajan eläke, tulevalta ajalta eläke lasketaan 40 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti myös 43 §:n 1 momentissa tarkoitettua ansiotulojen erotuksesta.

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuu eläkettä siten kuin 40 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

52 §

Eläkkeeseen oikeuttavat etuudet

Eläkkeeseen oikeuttavat myös ne jäljempänä 1—9 kohdassa mainitut etuudet, jotka työntekijä on saanut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän kalenterivuoden loppuun mennessä. Edellytyksenä on, että työntekijällä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työeläkelain mukaisia työansioita vähintään 12 566,70 euroa. Etuudet eivät kuitenkaan oikeuta eläkkeeseen silta ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelain mukaista muuta eläkettä kuin perhe-eläkettä. Tässä pykälässä tarkoitettu eläkeoikeus määräytyy etuuksien perusteena olevien työ- ja ansiotulojen mukaan seuraavasti:

1) äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempanrahan perusteena oleva sairausvakuutuslain (364/1963) mukainen työtulo;

2) vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen perusteella oleva ansio;

3) työttömyysturvalain mukaisen ansioon suhteutetun päivärahan perusteena oleva ansio edellyttäen, että päivärahaa on saatu joko työttömyysturvalaissa tarkoitettuna palkansaajana tai mainitun lain 1 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuna yrittäjänä, siltä osin kuin päivärahaa on saatu ennen 63 vuoden iän täyttämistä;

4) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaisen ansiotuen perusteena oleva ansio;

5) työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitettuna koulutuspäivärahan perusteena oleva ansio;

6) aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaisen ansiokoulutustuen perusteena oleva ansio;

7) työeläkelain taikka kuntoutusrahalain (611/1991) mukaisen kuntoutusrahan tai tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella myönnetyn ansionmenetyksen korvauksen perusteena oleva työansio siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, ei kuitenkaan, jos kuntoutusraha on maksettu eläkkeeseen lisänä;

8) sairauspäivärahan ja erityishoitorahan perusteena oleva sairausvakuutuslaissa tarkoitettu työtulo siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle;

9) tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutusta koskevien säännösten mukaisen ansionmenetykskorvauksen perusteena oleva työansio siltä ajalta, jolta päiväraha on maksettu työntekijälle, jos työntekijälle ei makseta sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa tämän ansionmenetykskorvauksen vuoksi.

Siltä ajalta, jolta 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu etuus on maksettu työntekijälle, eläkkeeseen perusteena on mainitun etuuden perusteena oleva työtulo korotettuna kertoimella 1,17. Ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, eläkkeeseen perusteena on mainitun etuuden perusteena oleva työtulo muunnettuna kertoimella 0,17. Jos kuitenkin etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, eläkkeeseen perusteena on kuitenkin 523,61 euroa kuukaudessa. Jos etuus on työhön paluun vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, etuuden perusteena on työntekijälle maksetun vähimmäispäivärahan määrä.

Eläkkeeseen perusteena on 75 prosenttia 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen etuuden perusteena olevasta ansiosta ja 65 prosenttia 4—9 kohdassa tarkoitettujen etuuden perusteena olevasta ansiosta tai työtulosta.

Jos eläkkeensaajalla on oikeus eläkkeeseen kahden tai useamman työeläkelain mukaan, 1—3 momentissa mainituista ansioista karttuneen eläkkeen osan käsittelee ja ratkaisee 7

luvussa tarkoitettu viimeinen eläkelaitos tai jos viimeistä eläkelaitosta koskevia säännöksiä ei sovelleta, työntekijän eläkelain 10 d §:n 1 momentissa tarkoitettu eläkelaitos tai jos työntekijällä ei ole yksityisten eläkelakien mukaan vakuutettuja työnansioita, se eläkelaitos, jossa eläketurva on järjestetty viimeisen ansiotyön perusteella. Vastuu näiden etuuksien perusteella karttuneesta eläkkeestä jaetaan eläkelaitosten kesken siten kuin työntekijän eläkelain 12 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetään.

53 §

Tuleva aika

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös tuleva aika. Edellytyksenä on kuitenkin, että työntekijällä on työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana työeläkelain mukaisia työansioita vähintään 12 566,70 euroa.

Tulevan ajan eläkkeeseen perusteena oleva työansio (*tulevan ajan ansio*) määrätään niiden työeläkelain mukaisten työansioiden perusteella, jotka työntekijällä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana (*tarkastelu-aika*). Tulevan ajan ansiota määrättäessä vuosiansiot tarkistetaan 71 §:n mukaisesti. Tulevan ajan ansio on tarkasteluajana saatujen, näin tarkistettujen työansioiden summa jaettuna kuudellakymmenellä.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä siihen luetaan myös tarkasteluajanaan kohdistuva 52 §:ssä mainitun etuuden perusteena oleva ansio tai työtulo tarkistettuna palkkakertoimella.

Jos työntekijä on tarkasteluajanaan saanut työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea tai työttömyysturvalain peruspäivärahan suuruista työvoimapolitiittista koulutustukea tai koulutuspäivärahaa tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaista perustukea, otetaan tulevan ajan ansiota määrättäessä työansiona huomioon 1 047,22 euroa jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta mainittua etuutta on suoritettu. Vastaavalla tavalla otetaan huomioon myös sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, jos

se on myönnetty työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan suuruisena.

Jos tulevan ajan ansiota määrättäessä työntekijällä ei tarkasteluajana ole 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen ansioiden lisäksi 2 momentissa tarkoitettuja työansioita, työntekijällä ei ole oikeutta tulevan ajan eläkkeeseen.

Jos työntekijän työansiot ovat tarkasteluajana hänen vakiintunutta ansiotasoaan pienemmät alle kolmevuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi ja tämän seikan johdosta hänen eläketurvansa olisi alentunut vähintään 20 prosenttia, käytetään sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, työntekijän hakemuksesta 1 momentin mukaisena ansiota sitä työansiota, jota lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt.

54 §

Tulevan ajan ansiot erityistilanteissa

Sen estämättä, mitä 53 §:n 2 momentissa säädetään, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon myös työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot sen kuukauden loppuun, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, jos

1) työntekijällä ei ole tarkasteluajana yhtenäkkään vuonna sellaisia työansioita, jotka 53 §:n 2, 3 ja 6 momentin mukaan otetaan huomioon tulevan ajan ansiota määrättäessä; tai

2) työntekijällä on 1 kohdassa tarkoitettuja työnansioita vain työkyvyttömyyden alkamisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna.

Jos työntekijä on tullut työkyvyttömäksi ennen sen kalenterivuoden päättymistä, jona hän täyttää 23 vuotta, tarkasteluajana on sen estämättä, mitä 53 §:n 2 momentissa säädetään, 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkamisen ja sen kuukauden päättymisen välinen aika, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi. Tällöin tulevan ajan ansio on tänä tarkasteluajana saatujen 71 §:n mukaan tarkistettujen työansioiden summa jaettuna samaan ajanjaksoon sisältyvien kuukausien lukumäärällä.

55 §

Tulevan ajan ansion jakaantuminen

Tämän lain alainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus 53 §:n 2—4 ja 6 momentissa ja 54 §:n 1 ja 2 momentissa määritellystä tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä kuin tämän lain alaisten työansioiden osuus on kaikkien työeläkelakien alaisten ansioiden yhteismäärästä 53 §:n 2 momentin ja 54 §:n 2 momentin mukaisena tarkasteluajana.

59 §

Eläkkeelläoloajan lukeminen eläkeajaksi

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella eläkettä, eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös aika, jolta hänellä oli oikeus saada aikaisempaa eläkettä. Eläkkeeseen oikeuttavaksi ei kuitenkaan lasketa aikaa, jolta 28 §:n 2 momentin mukaan ei ole oikeutta eläkkeeseen. Määrättäessä tämän lain mukaista eläkettä työkyvyttömyyseläkkeen ajalta käytetään perusteena sitä suhteellista osuutta tulevan ajan ansioista, joka vastaa tämän lain mukaisten työansioiden määrää kaikkien työeläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä.

60 §

Eläke entisin perustein

Eläke määrätään samoin perustein kuin aikaisempi eläke, jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään eläke sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta. Samoin menetellään, jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke. Jos vanhuuseläke alkaa ennen kuin aikaisemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, vanhuuseläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin työ-

kyvyttömyyseläke.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutusrahauden alkaessa.

68 §

Eläkkeessä huomioon otettavat ansiot

Eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrättäessä otetaan huomioon palkka tai muu vastike, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä. Tällainen vastike katsotaan eläkkeen perusteena olevaan työansioon kuuluvaksi myös silloin, kun sen suorittaa työntekijälle työnantajan sijasta konkurssipesä, palkkaturvalaissa (866/1998) tarkoitettu palkkaturvasta huolehtiva viranomainen tai muu maksaja (*sijaismaksaja*).

Jos työstä suoritettava vastike on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi:

1) yleisöltä saatavilla maksuilla tai lunastuksilla; tai

2) vakuutuskaalissa (1164/1992) tarkoitettun sairauskassan maksamalla päivärahalta, jota työntekijä saa laissa säädetyn tai työehto- tai muussa sopimuksessa sovitun palkan sijasta, luetaan myös tällainen tulo eläkkeen perusteena olevaan työansioon; edellä 1 kohdassa mainitut maksut luetaan jäsenyhteisön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna vastikkeena työstä ei kuitenkaan pidetä muun muassa:

1) kokouspalkkioita;

2) työnantajalta saatua henkilökuntaetua;

3) korkoetua palvelussuhteen perusteella saadusta lainasta;

4) etua palvelussuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää alempaan hintaan, jos etu on henkilöstön enemmistön käytettävissä;

5) tuloverolain 66 §:ssä tarkoitettua työsuhteoption käyttämisestä syntyvää etua tai

sellaista palvelussuhteeseen perustuvaa suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella;

6) työmatkasta saatua päivärahaa tai muuta kustannusten korvausta;

7) työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua odotusajan palkkaa;

8) palvelussuhteen päättämisestä maksettavaa korvausta tai muuta vahingonkorvausta;

9) henkilöstörahastoissa (814/1989) tarkoitettuja voittopalkkioeriä, jotka on siirretty henkilöstörahastoon tai nostettu käteisenä tai henkilöstörahastosta nostettua rahasto-osuutta; eikä

10) eriä, jotka maksetaan työntekijälle yhtiökokouksen päätöksen perusteella voitonjakona tai käteisenä voittopalkkiona, edellyttäen että käteinen voittopalkkio maksetaan koko henkilöstölle eikä sillä pyritä korvaamaan työehtosopimuksen tai työsopimuksen edellyttämää palkkausjärjestelmää ja että käteisen voittopalkkion määräytymisperusteet ovat henkilöstörahastolain 2 §:n 2 momentin mukaiset ja että yhtiön vapaan pääoman määrä on suurempi kuin yhtiökokouksessa päätettävän käteisen voittopalkkion ja osakkeenomistajille maksettavien osinkojen yhteismäärä.

Edellä 3 momentin 10 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa edellytetään lisäksi, että voittopalkkion maksamisesta ei ole tehty työnantajaa velvoittavaa sopimusta ja että omistajat tekevät sitovan päätöksen käteisen voittopalkkion maksamisesta yhtiökokouksessa tilikauden päätyttyä ja että voittopalkkiot maksetaan tämän jälkeen. Lisäksi edellytyksenä on, että asia käsitellään yhteistoinnista yrityksissä annetun lain (725/1978) mukaisella tai muulla vastaavalla tavalla.

Kun työntekijä lähetetään Suomesta ulkomaille työskentelemään tai kun hänet otetaan ulkomaille suomalaisen työnantajan palvelukseen siten, että hän tulee tämän lain soveltamispiiriin, eläkkeen perusteena olevana työansiona on 1—4 momentista säädetystä poiketen pidettävä sitä palkkaa, jota vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava. Jos vastaavaa työtä Suomessa ei ole, työansiona pidetään sitä palkkaa, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanottua työtä.

69 §

Palkansaajien eläkemaksun vähentäminen

Eläkettä laskettaessa kunkin vuoden työansioista vähennetään määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua 133 §:ssä tarkoitettua palkansaajien eläkemaxuprosenttia tai 53 vuotta täyttäneiden osalta korotettua maksua.

Palkansaajien eläkemaksua vähennettäessä sovelletaan soveltuvin osin, mitä työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä säädetään. Vastaava vähennys tehdään myös eläinlääkärien muilta kuin jäsenyhteisöiltä saamista eläinlääkintähuoltolain (685/1990) 14 §:n 1 momentin mukaan eläkepalkassa huomioon otettavista palkkioista.

Vuodelta, jona työntekijä täyttää 53 vuoden iän, pidetään palkansaajien eläkemaxuprosenttina prosenttia, joka on 40 §:n 4 momentissa säädetyllä tavalla määrättyjen kuukausien lukumäärällä painotettu 1 momentissa säädettyjen eläkemaxuprosenttien keskiarvo.

70 §

Eläkkeen karttuminen eläketapahtumavuodelta

Jos työntekijällä on tämän lain alaisia ansioita vähintään kolmena perättäisenä kalenterivuotena ennen eläketapahtumavuotta kunkin vuonna vähintään 6 000 euroa, eläke karttuu eläketapahtumavuodelta eläketapahtumavuotta edeltäneen vuoden ansioista. Edellisen vuoden ansiot kerrotaan eläketapahtumavuoden alusta eläketapahtumakuukauden loppuun olevien kuukausien määrällä ja jaetaan luvulla 12.

Jos eläketapahtumavuotta edeltäneen vuoden ansiot kuitenkin poikkeavat kahden sitä edeltäneen vuoden keskiansioista yli 10 prosentilla, ei sovelleta, mitä 1 momentissa säädetään, vaan eläke karttuu eläketapahtumavuodelta eläketapahtumaan mennessä maksetuista tämän lain alaisista ansioista.

71 §

Palkkakerroin

Tässä laissa säädetty ansiorajat ja rahamäärät sekä eläkettä laskettaessa kunkin vuoden ansio tarkistetaan kertoimella, josta säädetään työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä (*palkkakerroin*).

72 §

Ikäkorotus

Työkyvyttömyyseläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea korotetaan jäljempänä mainitulla kertoimella sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä eläkettä tai kuntoutustukea on maksettu yhteensä viideltä täydeltä kalenterivuodelta. Korotus määrätään sen mukaan, minkä ikäinen työntekijä on korotusvuoden alussa siten, että iän ollessa 24—26 vuotta korotusprosentti on 21. Korotusprosentti pienenee kutakin ikävuotta kohden 0,7 prosenttiyksiköllä. Iän ollessa yli 55 vuotta, korotusta ei tehdä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu kertakorotus ei sisältynyt edunjättäjän eläkkeeseen tai jos edunjättäjä ei ollut eläkkeellä kuollessaan, lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen se kertakorotus, jonka edunjättäjä olisi saanut, jos työkyvyttömyyseläke olisi jatkunut 1 momentissa tarkoitettun ajan. Kertakorotus lisätään perhe-eläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjättäjän työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki olisi jatkunut yhteensä viisi täyttä kalenterivuotta.

73 §

Elinaikakerroin

Eläketurva sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen vuoden 2009 jälkeen siten, että vanhuuseläkkeen alkaessa eläke muunnetaan työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos vanhuuseläke kuitenkin alkaa ennen 62 vuoden iän täyttämivuotta, vanhuuseläke muunnetaan eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Leskeneläke muunnetaan eläkesovitusta tehtäessä kyseiselle vuo-

delle vahvistetulla elinaikakertoimella.

Kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 62 vuoden iässä tai sen jälkeen, eläke tarkistetaan työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodeksi vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ennen 62 vuoden iän täyttämivuotta, eläke tarkistetaan kuitenkin elinaikakertoimella, joka on vahvistettu sille vuodelle, jona eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Elinaikakertoimena käytetään sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön vuosittain työntekijäin eläkelain 7 h §:n nojalla vuosittain vahvistama kerrointa.

76 §

Yhteensovitus

Tämän lain mukainen eläke yhteensovitaan vähentämällä eläkkeestä seuraavat etuudet:

1) tapaturmavakuutuslain (608/1948) säännöksiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

2) liikennevakuutuslain (279/1959) nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva jatkuva korvaus;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) nojalla myönnetty ansionmeretyskorvaus;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla myönnetty ansionmeretyskorvaus;

5) sotilasvammalain (404/1948) nojalla myönnetty elinkorko; ja

6) sotilastapaturmalain (1211/1990) nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Jos työntekijälle myönnetään vanhuuseläke 13 §:n mukaisesti 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen, yhteensovitus toimitetaan vastaten 68 vuoden ikää.

Jos työntekijällä on oikeus 1 momentissa mainittuun etuuteen, tämän lain mukaisena eläkkeenä maksetaan kaikkien jäljempänä 4 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden yhteismäärän ja 1 momentissa mainitun etuuden erotuksesta yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on kaikista perus-

eläkkeistä.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuja peruseläkkeitä ovat työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitut eläkkeet.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, eläkettä yhteensovitettaessa ei oteta huomioon tapaturmavakuutuslakiin, liikennevakuutuslakiin tai sotilasvammalakiin perustuva sellaista korvausta, jota työntekijä on saanut vähintään kolmen vuoden ajan ennen eläketapahtumaa, siltä osin kuin korvaus ei ylitä eläketapahtumaa edeltänyttä tasoa vastaavaa korvausta eikä tällaiseen korvaukseen perustuva perhe-eläkettä. Uutena eläketapahtumana ei tällöin pidetä työttömyyseläkkeen muuttumista työkyvyttömyyseläkkeeksi, osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttumista työttömyyseläkkeeksi, työkyvyttömyyseläkkeen muuttumista vanhuuseläkkeeksi eikä oikeuden syntymistä perhe-eläkkeen saamiseen eläkkeensaajan jälkeen. Niin ikään ei oteta eläkkeitä yhteensovitettaessa huomioon sellaista sotilasvammalain mukaista korvausta, joka perustuu vuosien 1939—1945 sodissa saatuun vammaan.

Yhteensovituksessa otetaan huomioon myös 1 momentissa tarkoitettua etuutta vastaava vieraan valtion maksama etuus. Jos työntekijän eläkettä määrättäessä otetaan huomioon tuleva aika kahden tai useamman valtion eläkelainsäädännön mukaan, tulevan ajan päällekkäisyys estetään ottamalla huomioon 4 momentissa tarkoitettua etuutta vastaava vieraan valtion etuus tulevan ajan osalta silloin, kun on kysymys sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, jäljempänä sosiaaliturva-asetus tai Suomea velvoittavien sosiaaliturvasopimusten alaisesta etuudesta.

77 §

Eläkkeiden uudelleen yhteensovitus

Edellä 76 §:ssä tarkoitettu yhteensovitus tehdään uudelleen, jos:

1) tämän lain mukainen eläkkeen määrä muuttuu muutoin kuin jäljempänä 78 §:ssä säädetyn tarkistuksen johdosta;

2) eläkkeensaajalle myönnetään 76 §:n 1 momentissa tarkoitettu päiväraha, eläke, korvaus tai elinkorko;

3) eläkkeensaajalle myönnetään 76 §:n 6 momentissa tarkoitettu yhteensovituksessa huomioon otettava etuus; tai

4) 2 kohdassa mainitun etuuden määrä muuttuu muutoin kuin 78 §:ssä tarkoitettun tarkistuksen johdosta tai 3 kohdassa mainitun etuuden määrä muuttuu muutoin kuin 78 §:ssä tarkoitettuun tarkistukseen rinnastettavan toimenpiteen johdosta.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua päivärahaa ei kuitenkaan yhteensoviteta silloin, kun se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalle ja se perustuu osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneeseen tapaturmaan.

Yhteensovitusta ei tehdä uudelleen, jos 1 momentissa tarkoitettu etuus myönnetään tai jos se muuttuu lyhyemmäksi ajaksi kuin neljäksi kuukaudeksi luettuna etuuden alkamisesta tai muuttumisesta.

Yhteensovitus tehdään uudelleen siitä ajankohdasta, josta 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu etuus myönnetään tai josta sen määrä muuttuu, tai kun eläkelaitos saa tiedon 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

78 §

Indeksitarkistus

Eläkettä tarkistetaan kalenterivuositain siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

84 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläkkeen perusteena on se edunjättäjän vanhuuseläke tai täysi työkyvyttömyyseläke, jota hän sai kuollessaan. Tällöin edunjättäjän vanhuuseläkkeessä ei oteta huomioon 73 §:n mukaista eläkkeen muuntoa. Jos edunjättäjä sai työttömyyseläkettä tai 39 §:n 1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä, johon ei oltu lisätty tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenosaa lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättä-

jän eläkkeeseen. Niin ikään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessa ansaitsema uusi eläke.

87 §

Perhe-eläkkeen yhteensovitus

Perhe-eläkkeen yhteensovituksessa noudetaan soveltuvin osin, mitä 76 ja 77 §:ssä säädetään. Jos yhteensovitus tehdään uudelleen, otetaan 76 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohtaa sovellettaessa huomioon siinä tarkoitettua etuutta vastaava perhe-eläke.

88 §

Leskeneläkkeen eläkesovitus

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken ansioihin perustuvana eläkkeenä pidetään sitä eläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä tai sinä päivänä, jona 2 momentissa tarkoitettu lapsi täyttää 18 vuotta. Näin menettellään myös vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön palveluksessa ansaitun vastavan etuuden osalta. Jollei mainitusta etuudesta saada tietoa, mainittuna lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä voidaan pitää sellaista teoreettista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen vieraassa valtiossa työskentelyyn tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuva vakuutusajansa olisi tämän lain alaista palvelusta.

89 §

Eläkesovitusperuste

Eläkesovituksessa vähennetään leskeneläkettä, jos lesken 88 §:ssä tarkoitettua eläkettä ylittävät eläkesovitusperusteen. Eläkesovitusperuste on 649,69 euroa kuukaudessa, jos edunjättäjän 84 §:n mukaisesti laskettu eläke ja työeläkelakiin perustuvat eläkkeet yhteensä ylittävät sanotun rahamäärän. Eläkesovi-

tusperuste on sanottujen eläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos yhteismäärä ylittää 324,77 euroa ja on enintään 649,69 euroa. Muussa tapauksessa eläkesovitusperuste on 324,77 euroa.

92 §

Perhe-eläkkeen indeksitarkistus

101 §

Ennakkopäätös eläkeoikeudesta

Kunnallinen eläkelaitos voi antaa ennakkopäätöksen siitä:

1) onko hakija tämän lain alaisessa palvelussuhteessa tai onko hän tietynä ajanjaksona ollut sellaisessa palvelussuhteessa;

3) onko työntekijälle maksettava palkka tai muu vastike 68 §:ssä tarkoitettua eläkettä kartuttavaa työansiota.

Eläkelaitoksen on asianomaisen jäsenyhteisön hakemuksesta annettava päätös siitä, onko työntekijälle maksettava palkka tai muu vastike sellaista 68 §:ssä tarkoitettua, eläkettä kartuttavaa työansiota, joka kuuluu tämän lain piiriin.

102 §

Ennakkopäätös osatyökyvyttömyyseläkkeestä ja oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän:

1) osatyökyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset; tai

2) ammatillisen kuntoutuksen saamisen edellytykset.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai jäsenyhteisön ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Edellä 1

momentin 2 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos kuntoutussuunnitelma, jonka eläkelaitos hyväksyy, toimitetaan eläkelaitokseen yhdeksän kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

103 §

Viimeisen eläkelaitoksen tehtävät

Jos työntekijä on ollut sekä tämän lain että muun julkisten alojen eläkelain taikka yksityisten alojen eläkelain mukaisen eläketurvan piirissä ja jos hän eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa oli tämän lain piiriin kuuluvassa palvelussuhteessa, kunnallinen eläkelaitos (*viimeinen eläkelaitos*):

Jos työntekijän eläketurva oli eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa järjestetty muussa julkisten alojen eläkelaitoksessa tai yksityisten alojen eläkelaitoksessa, tämä eläkelaitos hoitaa viimeisenä eläkelaitoksena 1 momentissa tarkoitettut tehtävät myös tämän lain mukaisen eläketurvan osalta.

105 §

Neuvotteluvollisuus

Jos kunnallinen eläkelaitos tässä luvussa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena ratkaisee oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen 24 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla ja jos työntekijäin eläkelain 10 d §:n 1 momentissa tarkoitettujen yksityisten alojen eläkelaitoksen eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua rahamäärän kolminkertaisena, kunnallisen eläkelaitoksen on ennen päätöstään pyydettävä yksityisten alojen eläkelaitokselta arvio eläkkeenhakijan työkyvystä. Jos kunnallinen eläkelaitos ja yksityisten alojen eläkelaitos ovat tällöin eläkkeenhakijan työkyvyn arvioinnista eri mieltä, yksityisten alojen eläkelakien piiriin kuuluvaan eläketurvaan ei sovelleta, mitä viimeisestä eläkelaitoksesta 103 §:n 1 momentissa säädetään.

109 §

Muun kuin työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen alkaminen

Vanhuuseläkkeen, osa-aikaeläkkeen ja työttömyyseläkkeen maksaminen alkaa seuraavan kalenterikuukauden alusta sen jälkeen, kun oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt.

Jos työntekijä on saanut 36 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työvoimaviranomaisen todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun päivärahastodistuksen antamisesta, työttömyyseläke alkaa työvoimaviranomaisen todistuksen antamista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

110 §

Takautuva maksaminen ja eläkesaatavan vanhentuminen

Perhe-eläke voidaan maksaa takautuvasti vuoden ajalta ennen hakemuksen tekemistä ja työttömyyseläkettä tai osa-aikaeläkettä kuuden kuukauden ajalta ennen hakemuksen tekemistä. Pätevistä syystä perhe-eläke ja työttömyys- ja osa-aikaeläke voidaan maksaa tätä pitemmältäkin ajalta.

112 §

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen alkaminen

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä maksetaan, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä, aikaisintaan sen kalenterikuukauden alusta, joka ensiksi seuraa sairausvakuutuslain 27 §:ssä tarkoitettun päivärahan ensisijaisuusajan eli 150 ensimmäisen suorituspäivän ja tämän jälkeisten, sanotussa pykälässä tarkemmin säädettyjen viiden tai neljän täyden kalenterikuukauden jälkeen. Jos työntekijä on täyttänyt 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain 27 §:ssä tarkoitettun ensisijaisuusajan täyttämistä, eläke lasketaan työkyvyttömyyseläkkeenä, mutta myönnetään vanhuuseläkkeenä 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan

kuukauden alusta lukien.

115 §

Kertasuoritus

Kunnallinen eläkelaitos voi maksaa kertasuorituksena vanhuuseläkkeen ja täyden työkyvyttömyyseläkkeen, jos eläkkeen määrä ennen 76 ja 77 §:n mukaista yhteensovitusta on pienempi kuin 12,72 euroa kuukaudessa. Jos eläkelaitos maksaa työkyvyttömyyseläkkeen kertasuorituksena, se maksaa samalla kertasuorituksena myös työkyvyttömyyseläkkeen jälkeen myönnettävän vanhuuseläkkeen. Niin ikään eläkelaitos voi maksaa kertasuorituksena 12,72 euroa pienemmän perhe-eläkkeen ja Suomesta lapselle maksettavan eläkkeen, joka maksetaan lapselle sosiaaliturva-asetuksen perusteella niiden etuuksien, joihin lapsella olisi oikeus Suomesta, ja lapsen asuinmaan myöntämien etuuksien erotuksena. Kertasuoritus lasketaan työntekijään eläkelain 19 b §:n 5 momentissa tarkoitettujen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

123 §

Viivästyskorotuksen maksamisvelvollisuuden rajoitukset

Eläkkeen korotusta ei makseta, jos se on pienempi kuin 5,39 euroa.

125 §

Eläkkeen maksaminen sairausvakuutusrahastolle

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 112 §:n 1 momentin mukaisesti samalle ajalle, jolta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, eläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa.

126 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle

Jos eläkkeensaaja on saanut työttömyysturvain mukaista työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea tai koulutuspäivärahaa taikka julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaista koulutustukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, kunnallisen eläkelaitoksen on Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan, työmarkkinatuen, koulutustuen tai ansiotuen määrää.

Jos eläkkeensaaja on väliaikaisesti saanut Kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään 153 §:ssä tarkoitetun valituksen johdosta eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on maksettava takautuva eläke Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää. Samoin voidaan menetellä, jos eläkelaitos jatkaa 153 §:ssä tarkoitetun valituksen johdosta myönnettyä kuntoutustukea takautuvasti tai silloin, kun eläkkeensaaja on saanut kansaneläkelain mukaista eläkettä samalta ajalta, jolta kunnallinen eläkelaitos 162 §:n mukaisesti oikaisee aikaisemman päätöksen tai muutoin tarkistaa myönnetyn eläkkeen määrän tai oikaisupäätöksen jälkeen myöntää kuntoutustuella jatkoa takautuvasti.

Jos henkilölle myönnetään vanhuuseläke takautuvasti samalle ajalle, jolta hän on saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, maksetaan eläke sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun päivärahan määrää.

133 §

Palkansaajien eläkemaksu

Tämän lain soveltamisalan piiriin kuuluvat työntekijät ovat velvolliset suorittamaan eläkemaksun.

Eläkemaksu on työntekijäin eläkelain 12 b §:n 1 momentissa säädetyn eläkemaksuprosentin suuruinen osuus 68 §:ssä tarkoitetuista eläkkeessä huomioon otettavista ansioista.

140 §

Toimisto

Työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden sekä muiden lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävien asioiden ratkaisemiseen eläkelaitoksessa on osallistuttava yhden tai useamman asiantuntijalääkärin. Eläkelaitoksen asiantuntijalääkärin tässä toimessaan antamaan arvioon ei sovelleta, mitä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:ssä säädetään.

145 §

Eläkkeenhakijan ja -saajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta, ryhtymisestä ansioon ja kuntoutuksen keskeytymisestä.

146 §

Jäsenyhteisöjen ilmoitusvelvollisuus

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, jäsenyhteisö on velvollinen pyydettäessä antamaan eläkelaitokselle ja tämän lain mukaiselle muutoksenhakuelimelle kaikki sellaiset työntekijän työskentelyä ja työolosuhteita koskevat ja muut vastaavat jäsenyhteisöltä saatavissa olevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä eläketurvan järjestämiseksi ja käsiteltävänä olevan eläkeasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä tässä laissa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa.

148 §

Eläkelaitoksen oikeus antaa tietoja

Kunnallisella eläkelaitoksella on oikeus sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja:

7) jäsenyhteisön järjestämän 9 §:ssä tarkoitetun vapaamuotoisen eläkevakuutuksen taikka yksityisen työnantajan järjestämän muun kuin työntekijäin eläkelain 11 §:n 1 momentissa tarkoitetun vapaaehtoisen ryhmälisäeläketurvan jatkuvaa hoitamista varten työntekijöiden nimi- ja osoitetiedot, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määrästä ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut tässä kohdassa mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot lisäeläketurvaa hoitavalle henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle;

8) henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle uuden vapaamuotoisen eläkevakuutuksen tai ryhmälisäeläketurvan ehtojen sopimista varten työntekijöiden nimi- ja osoitetiedot, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määrästä ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut tässä kohdassa mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot, jos lisäeläketurva jäsenyhteisön tai yksityisen työnantajan aloitteesta lopetetaan ja korvataan vastaavanlaisella uudella lisäeläketurvalla; uuden lisäeläketurvavakuutuksen antajan on tällöin esitettävä eläkelaitokselle selvitys siitä, että uusi lisäeläketurva merkitsee aikaisemman lisäeläketurvan korvaamista uudella; sekä

9) henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle lisäeläketurvan ja sen kustannusten määrittämistä varten tiedot työntekijöiden virka- ja työsuhteista, luottamustoimista, 3 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista toimeksiantosopimuksista ja sopimuksista, eläkeoikeuksista, ikä- ja sukupuolijakaumasta ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä lisäeläketurvan lopullisen sisällön määrittämistä varten työntekijöiden nimi- ja osoitetiedot, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määrästä ja eläkkeen

määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut tässä kohdassa mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot; yksilöityjen henkilötietojen luovuttamisen edellytyksenä on kuitenkin, että henkivakuutusyhtiö, eläkekassa tai eläkesäätiö on huolehtinut siitä, että lisäeläkejärjestelyn piiriin kuuluville henkilöille on vakuutus sopimuksen tai eläkejärjestelyn tultua hyväksytyksi asianmukaisesti selvitetty henkivakuutusyhtiön, eläkekassan tai eläkesäätiön mahdollisuus saada tarvittavat tiedot ja ettei henkilö nimenomaisesti ole kieltänyt lisäeläkejärjestelystä tai kieltänyt antamasta tietoaan.

154 §

Kuntien eläkelautakunta

Valtioneuvosto määrää sisäasiainministeriön esityksestä kuntien eläkelautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä muut jäsenet enintään viideksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Heidän paikkansa vapautuessa kesken toimikauden määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Heidän oikeudestaan pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista säädetään. Eläkelautakunnan jäsenet toimivat tuomarin vastuulla. Jäsenen, joka ei ole aikaisemmin tehnyt tuomarinvalaa tai sitä vastaavaa vakuutusta, tulee ennen tehtävänsä ryhtymistä tehdä se eläkelautakunnassa.

167 §

Oikeus siirtää eläke

Työntekijällä on oikeus siirtää tämän lain mukainen eläkeoikeutensa Euroopan yhteisöihin siten kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa (165/1999) säädetään. Siltä osin kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa on tämän lain säännöksistä poikkeavia säännöksiä, Euroopan yhteisöihin siirtyvään ja sieltä palaa-

tettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan ensin mainitun lain säännöksiä.

1. Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2. Tätä lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain tultua voimaan. Kuitenkin sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys-, osa-aika- ja perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Jos kuitenkin työntekijä on täyttänyt 63 vuotta ennen vuonna 2005 alkavaa työkyvyttömyyttä, eläke lasketaan työkyvyttömyyseläkkeenä tämän lain voimaan tullessa voimassa olevien säännösten mukaan mutta myönnetään vanhuuseläkkeenä eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta lukien tai erityisestä syystä aikaisemmin, kuitenkin aikaisintaan työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta lukien. Jos kuitenkin työntekijä täyttää 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain (364/1963) 27 §:ssä säädetyn ensisijaisuusajan täyttymistä, eläke lasketaan työkyvyttömyyseläkkeenä tämän lain voimaantullessa voimassa olevien säännösten mukaan, mutta myönnetään vanhuuseläkkeenä 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien, kuitenkin aikaisintaan vuonna 2005 tapahtuvaa työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta lukien. Vanhuuseläkkeeseen ei kahdessa edellisessä virkkeessä tarkoitetussa tilanteessa sovelleta, mitä 17 momentissa säädetään vanhuuseläkkeen muuntamisesta.

3. Jos työntekijä jää vuonna 2005 vanhuuseläkkeelle tai varhennetulle vanhuuseläkkeelle palvelussuhteesta, joka on voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004, eläkettä määrättäessä vuoden 2005 ansio lasketaan tämän lain 70 §:n estämättä 5 momentissa säädetyllä tavalla vuoden 2004 loppuun päätetyn palvelussuhteen eläkepalkan perusteella. Eläkepalkka muunnetaan tämän lain 71 §:n mukaisella palkkakertoimella vastaamaan vuoden 2005 tasoa ja kerrotaan 1 päivästä tammikuuta 2005 eläketapahtumakuukauden loppuun

olevien kuukausien lukumäärällä. Jos työntekijän eläketapahtuma sattuu vuonna 2006, 70 §:n 2 momentin mukaisessa vertailussa vuoden 2005 ansioita verrataan vuoden 2004 loppuun päätetyn palvelussuhteen eläkepalkkaan. Vastaavasti vuonna 2007 eläketapahtumissa vuoden 2006 ansiota verrataan vuoden 2005 ansioihin ja edellä mainittuun eläkepalkkaan.

4. Tämän lain 5 §:n 1 kohtaa sovelletaan siten, että eläketurva alle 18-vuotiaalta työntekijältä päättyy 1 päivänä tammikuuta 2005. Palvelussuhteesta, jonka aikana työntekijä on saanut kunnallisen eläkelain tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 5 §:n 3 kohdan mukaista eläkettä, eläkettä karttuu tämän lain voimaantulosta lukien.

5. Tämän lain voimaan tullessa jatkuva palvelussuhde ja luottamustoimi päätetään 31 päivään joulukuuta 2004 ja palvelussuhteesta karttunut eläkeoikeus lasketaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan, kuitenkin siten, että eläkepalkkaa määrättäessä otetaan huomioon myös vuoden 2004 ansiot. Samoin kunnallisen eläkelain tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 50 §:n mukaan työeläkelisään oikeuttavien etuuksien perusteella karttunut eläkeoikeus lasketaan soveltuvien osin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan.

6. Päätettäessä palvelussuhde 5 momentissa tarkoitetulla tavalla voidaan palvelussuhteen eläkepalkka tarkistaa työntekijän tai edunsaajan hakemuksesta taikka kunnallisen eläkeläitoksen aloitteesta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa kunnallisen eläkelain 73 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Eläkepalkan tarkistus voidaan kuitenkin tehdä, jos eläkepalkka on alentunut poikkeuksellisen tai muun siihen rinnastettavan synn takia ja sen vaikutus eläkepalkkaan on vähintään 7,5 prosenttia. Poikkeuksellisesta syystä johtuva tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen kunnallisen eläkelain 73 §:n mukainen tarkistus voidaan tehdä myös aikaisemmin päättyneisiin palvelussuhteisiin. Tällöin poikkeuksellisen synn vaikutus tulee olla mainitussa pykälässä säädetyn suuruinen ja sitä verrataan vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneeseen kokonaiseläketurvaan. Jos palvelussuhde on päättynyt ennen vuotta 1996, har-

kinnanvarainen tarkistus voidaan tehdä kunnallisen eläkelain voimaanpanolain (550/2003) 2 §:n 2 momentissa mainitun kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön silloin voimassa olleiden harkinnanvaraisen eläkepalkan tarkistamista koskevien määräysten mukaisesti.

7. Edellä 5 momentissa mainitulla tavalla lasketun eläkkeen ja työntekijän aikaisemmin päättäneistä palvelussuhteista ja luottamustoimista kunnallisen eläkelain ja sen voimaanpanolain mukaisesti 31 päivään joulukuuta 2004 mennessä karttuneiden perustuvan mukaisten eläkkeiden yhteismäärä vuoden 2004 tasoon korotettuna yhteensovitetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen kunnallisen eläkelain 76 §:n mukaisesti muiden työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien ja eläkesääntöjen perusteella vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneiden eläkkeiden kanssa. Yhteensovitukseen sovelletaan soveltuvien osin työntekijäin eläkelain ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen 8 §:n säännöksiä. Yhteensovitusraja määrätään käyttäen kuitenkin prosenttilukua, joka on sama suhteellinen osuus 60 prosentista kuin aika työntekijän 23 vuoden iän täyttämisenä vuoden 2004 loppuun on 40 vuodesta. Prosenttiluku lasketaan kahden sadasosan tarkkuudella. Eläkettä myönnettäessä yhteensovitettu eläke korotetaan vuoden 2004 tasosta vastaamaan eläkkeen alkamishetkeä tämän lain 71 §:n mukaisella palkkakertoimella.

8. Jos työntekijä tämän lain voimaantullessa saa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 3—5 ja 7—9 kohdassa mainittua vanhuuseläkettä, edellä 7 momentissa tarkoitettua yhteensovitusta ei kuitenkaan tehdä.

9. Kunnallisen eläkelain voimaanpanolain 9 §:ssä tarkoitettua aikaisemman ammatillisen eläkeiän valinnee ja valinnan eläketapahtumaansa saakka säilyttävän työntekijän sekä työntekijän, jolla tämän lain 12 §:n mukaan on oikeus eläkkeeseen alle 63-vuotiaana, eläkkeitä yhteensovitettaessa 7 momentissa säädetyllä tavalla määrättävään yhteensovitusrajanä käytettävään prosenttilukuun lisätään 1/8 prosenttiyksikköä jokaista täyttä kuukautta kohden, jolla eläkeikä alittaa 63 vuotta. Prosenttiluku voi kuitenkin olla enintään 60.

10. Sellaisen vuonna 1940—1944 syntyneen työntekijän osalta, jolla ei ole oikeutta 19 ja 20 momentin mukaiseen lisäeläkkeeseen, korotetaan 7 momentissa säädetyllä tavalla määriteltävää yhteensovitusrajaa siten, että 1940 syntyneen työntekijän yhteensovitusrajaan lisätään 5 prosenttiyksikköä ja lisätävä määrä pienenee kutakin syntymävuotta kohden yhdellä prosenttiyksiköllä niin, että 1945 syntyneelle työntekijälle korotusta ei enää tehdä.

11. Kunnallisen eläkelain mukaisesta eläkkeestä vähennetään sama suhteellinen osuus 7, 9 ja 10 momentin mukaisen yhteensovitusrajan ylittävistä kaikkien eläkkeiden yhteismäärästä kuin kunnallisen eläkelain mukainen yhteensovituksessa huomioon otettava eläke on työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 3—5 ja 7—9 kohdassa mainittujen lakien ja eläkesääntöjen mukaisten yhteensovituksessa huomioon otettujen eläkkeiden yhteismäärästä, lukuun ottamatta valtion eläkelain mukaisen sotilaseläkejärjestelmän mukaan karttuneita eläkkeitä.

12. Ennen 7 momentin mukaista yhteensovitusta kunnallisen eläkelain ja sen voimaanpanolain mukaan karttunut eläke rajataan siten kuin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen kunnallisen eläkelain 75 §:ssä säädetään; 60 prosentin asemasta käytetään kuitenkin 7, 9 ja 10 momentissa tarkoitettuja prosenttilukuja.

13. Jos työntekijällä on oikeus kunnallisen eläkelain mukaiseen eläkkeeseen ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaisesti ja hänelle myönnetään tämän lain voimaantulon jälkeen työeläkelain perusteella karttunut eläke, jota ei ole yhteensovitettu työntekijäin eläkelain ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen 8 §:n mukaisesti, tai tällaisen eläkkeen määrää muutetaan, edellä mainittu kunnallisen eläkelain mukainen eläke yhteensovitetaan siten kuin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen kunnallisen eläkelain 76 §:ssä säädetään kuitenkin niin, että kunnallisen eläkelain mukaisesta eläkkeestä vähennetään yhteensovitusrajan ylittävistä osasta sama suhteellinen osuus kuin kunnallisen eläkelain mukainen eläke on työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 3—5 ja 7—9 kohdassa mainittujen eläkkeiden yhteismäärästä. Edellä mainittua

yhteensovitus tehtäessä ei kuitenkaan oteta huomioon eläkettä, joka on karttunut 31 päivän joulukuuta 2004 jälkeen.

14. Mitä 13 momentissa säädetään, sovelletaan myös myönnettäessä perhe-eläke sellaisen edunjättäjän jälkeen, jonka saama eläke on määrätty ennen tämän lain voimaan tuloa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Perhe-eläke yhteensovitetaan siten, kuin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen kunnallisen eläkelain 87 §:ssä säädetään kuitenkin niin, että kunnallisen eläkelain mukaisesta eläkkeestä vähennetään yhteensovitusrajan ylittävältä osalta sama suhteellinen osuus kuin kunnallisen eläkelain mukainen perhe-eläke on työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentin 3—5 ja 7—9 kohdassa mainittujen eläkkeiden yhteismäärästä. Myönnettäessä perhe-eläke sellaisen edunjättäjän jälkeen, jonka eläke on määrätty tämän lain mukaisesti perhe-eläkkeen pohjana vuoden 2004 loppuun on 7, 9 ja 10 momentin mukaisesti yhteensovitettu edunjättäjän eläke.

15. Jos vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneiden ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan yhteensovitettujen eläkkeiden yhteismäärän ja 7, 9 ja 10 momentin ja niitä vastaavien työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentin 4, 5 ja 7—9 kohdassa mainittujen säännösten mukaisesti yhteensovitettujen eläkkeiden ja muiden yhteensovituksessa huomioon otettujen työeläkkeiden yhteismäärän erotus on suurempi kuin työntekijälle tämän lain voimaantulon jälkeen työeläkelakien perusteella karttunut eläke, eläkettä myönnettäessä eläkkeeseen lisätään se määrä, jolla edellä tarkoitettu erotus ylittää tämän lain voimaantulon jälkeen karttuneiden eläkkeiden yhteismäärän. Jos yhteensovituksessa on otettu huomioon myös työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentin 4, 5 ja 7—9 kohdassa tarkoitettu eläke, kunnallisen eläkelain mukaiseen eläkkeeseen tuleva lisä on sama suhteellinen osuus edellä mainitulla tavalla lasketusta lissäyksen kokonaismäärästä kuin kunnallisen eläkelain mukainen eläke on näiden eläkkeiden yhteensovitetusta yhteismäärästä. Jos eläke myönnetään 17 momentin mukaisesti muunnettuna, eläkkeeseen tulevaa lisää määrittäessä käytetään vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneiden eläkkeiden sijasta 63

vuoden ikään 17 momentissa tai muussa julkisten alojen eläkelaisissa säädettyyn tavoitin muunnettua eläkkeiden määriä.

16. Jos työntekijä jää vanhuuseläkkeelle ennen 63 vuoden iän täyttämistä ja hänen eläkkeessään on yhteensovitettu työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentin 1, 2 ja 10—13 kohdassa tarkoitettu eläke, hänen tämän lain mukaiseen eläkkeeseensä lisätään siihen saakka, kunnes hän saa oikeuden mainituissa lainkohdissa tarkoitettuun eläkkeeseen, enintään kuitenkin 63 vuoden iän täyttämiseen saakka, se rahamäärä, jolla mainittujen eläkkeiden yhteensovitus on pienentänyt kunnallisen eläkelain mukaisen eläkkeen määrää.

17. Jos ennen vuotta 1960 syntyneellä työntekijällä on eläkkeeseen oikeuttavaa kunnallisen eläkelain ja sen voimaanpanolain alaista palvelua, joka on alkanut ennen 1 päivää tammikuuta 1993 ja josta eläkettä on karttunut 1/6 prosenttia kuukaudessa, ja hän jää tämän lain 11 §:n 1 momentin mukaisesti vanhuuseläkkeelle 63 vuotta täytettyään tai 13 §:n 3 momentin mukaisesti 62 vuotta täytettyään mutta ennen kuin hän on täyttänyt 65 vuoden iän taikka hänelle aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaan määrätyn kunnallisen eläkelain voimaanpanolain 7 §:n mukaisti voimassa olevan 65 vuotta alemman henkilökohtaisen vanhuuseläkeiän taikka viimeksi mainitun lain 9 §:n mukaisen ammatillisen eläkeiän, hänelle ennen 1 päivää tammikuuta 1995 karttunut peruseläke muunnetaan vastaamaan 63 vuoden ikää ja kamalla se muuntokertoimella 1,106. Eläkkeen muunto tehdään ennen 7, 9 ja 10 momentissa tarkoitettua eläkkeiden yhteensovitus- ja 12 momentissa tarkoitettua rajausta. Eläkkeen muuntoa ei tehdä, jos eläke myönnetään 36 §:n 4 momentin nojalla.

18. Jos ennen vuotta 1960 syntynyt työntekijä on säilyttänyt oikeuden alle 65 vuoden eläkeikään tämän lain 12 §:n mukaisesti, hänen tämän lain mukaiseen eläketurvaansa ei sovelleta mitä 17 momentissa säädetään.

19. Työntekijällä, jonka eläke on karttunut 11/60 prosenttia kuukaudessa ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1995, on oikeus tältä ajalta eläkkeeseen oikeuttavista palvelussuhteistaan kunnallisen eläkelain voimaanpanolain 2 §:n 2 momentissa mainitun kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 3 §:n 3 momentin

mukaiseen lisäeläkeosuuteen. Lisäeläkeosuuden saamisen edellytyksenä on, että kunnallisen eläkelain alainen palvelus jatkuu 26 momentissa säädetyllä tavalla yhdenjaksoisesti 17 momentissa tarkoitettuun henkilökohtaiseen vanhuuseläkeikään saakka tai työkyvyttömyyden alkamiseen saakka. Jos ennen vuotta 2005 karttunutta eläkettä on 7, 9, 10 ja 12 momentin mukaisen yhteensovituksen tai rajauksen seurauksena vähennetty, lisäeläkeosuus voi kuitenkin olla enintään edellä mainitun eläkesäännön 12 §:n 3 ja 4 momentin mukaisesti määrätyn enimmäismääräprosentin ja 60 prosentin erotuksen osoittama prosenttiosuus yhteensovitusperusteesta. Mitä edellisessä virkkeessä säädetään, ei sovelleta, jos oikeus lisäeläkeosuuteen on 20 momentin 1 kohdan perusteella.

20. Edellä 19 momentissa tarkoitettuun lisäeläkeosuuteen ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1995 on oikeus myös työntekijällä,

1) jolla on oikeus tämän lain 12 §:ssä mainittuun eläkkeeseen tai

2) joka on siirtynyt valtion eläkelain alaisuuteen jäsenyhteisön jonkin toiminnan valtiollistamisen yhteydessä tai siirtynyt jäsenyhteisön palvelussuhteesta saman tai toisen jäsenyhteisön uuteen palvelussuhteeseen perusopetuslain (628/1998) mukaisiin esiopetustehtäviin ja hänen palvelussuhteensa jäsenyhteisöön täyttää siirtymiseen asti kunnallisen eläkelain voimaantulon 2 §:n 2 momentissa mainitun kunnallisen eläkelätköksen eläkesäännön 1 c §:ssä määrätty edellytykset ja valtion eläkelain alainen palvelus jatkuu välittömästi siirtymisestä lukien valtion eläkelain 1 §:n 4 momentissa säädetyllä tavalla yhdenjaksoisesti 17 momentissa mainittuun henkilökohtaiseen vanhuuseläkeikään saakka tai hän tulee palvelussuhteen jatkues-sa sitä ennen kunnallisessa eläkelaisissa säädetyllä tavalla työkyvyttömäksi.

21. Jos edellä 19 ja 20 momentissa säädetyn lisäeläketurvan säilyttänyt työntekijä tulee työkyvyttömäksi ennen lisäeläketurvan mukaiseen eläkkeeseen oikeuttavan henkilökohtaisen eläkeiän täyttämistä mutta 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen, hänelle myönnetään vanhuuseläke. Vanhuuseläkkeeseen ei sovelleta, mitä 17 momentissa säädetään vanhuuseläkkeen muuntamisesta. Vanhuuseläke myönnetään hakemusta seuraavan ka-

lenterikuukauden alusta tai erityisestä syystä sitä aikaisemmin, kuitenkin aikaisintaan työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta lukien

22. Jos kunnallisen eläkelain voimaantulon 9 §:ssä tarkoitetun ammatillisen eläkeiän valinnan tehneen työntekijän eläkettä määrättäessä eläkeaikaa on korotettu 10 tai 20 prosentilla eikä eläkettä ole 7, 9, 10 ja 12 momentin mukaisen yhteensovituksen tai rajauksen seurauksena vähennetty, lisäeläkeosuus yhdessä yhteensovituksessa huomioon otettujen eläkkeiden kanssa voi olla enintään 19 momentin mukaisella lisäeläkeosuuden enimmäismäärällä korotetun yhteensovitusrajan suuruinen.

23. Sen estämättä, mitä kunnallisen eläkelain voimaantulolaissa säädetään, eläkkeeseen oikeuttavana palvelusaikana otetaan huomioon lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) alainen jäsenyhteisön palvelus ennen 1 päivää tammikuuta 1993 ainoastaan kunnallisen eläkelain voimaantulon 9 §:ssä tarkoitetun ammatillisen eläkeiän valinnan ja valinnan eläketapahtumaansa saakka säilyttävän työntekijän vanhuuseläkkeessä edellyttäen, että valittu ammatillinen eläkeikä on alle 63 vuotta ja hän siirtyy 63 vuotta alemmassa eläkeiässä vanhuuseläkkeelle. Eläkejaksi luetusta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain alaisesta jäsenyhteisön palvelusta kunnallisen eläkelain voimaantulon mukaisesti karttunut eläke vähennetään kunnallisen eläkelain mukaisesta eläkkeestä työntekijän 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai jos hän saa sitä ennen oikeuden muuhun eläkkeeseen, jossa mainitut palvelusajat on otettu huomioon.

24. Päätettäessä vuoden 2004 lopussa palvelussuhdetta sellaiselle henkilölle, joka on siirretty valtion palveluksesta taikka palveluksesta, jonka eläketurva määräytyi valtion eläkelain (280/1966) perusteella, kunnalliseen palvelussuhteeseen eräiden keskussairaalaapiirien kuntainliitolle siirtyvien valtion sairaaloiden henkilökunnan aseman järjestämisestä annetun lain (320/1965), sairaanhoidotilaitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain (777/1966), yksityisten sairaanhoito- ja huol-

tolaitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä laitoksen siirtyessä kunnan tai kuntainliiton omistukseen annetun lain (417/1968), Etelä-Hämeen keskusammattikoulun luovuttamisesta Hämeenlinnan seudun ammattikoulun kuntainliitolle annetun lain (18/1972), kansanterveyslain voimaantulosta annetun lain (67/1972), eräiden yksityisten laitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä laitoksen toiminnan siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain (988/1975), valtion huoltolaitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä laitoksen toiminnan siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain (1060/1975), kansanterveyslaitoksen aluelaitoksen henkilökunnan aseman järjestämisestä aluelaitoksen tehtävien siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain (1142/1983) tai henkilökunnan aseman järjestämisestä luovutettaessa Kätilöopiston sairaala Helsingin kaupungin käytettäväksi osana Helsingin kaupungin terveyskeskuksen toimintaa annetun lain (1057/1985) säännösten perusteella, luetaan kunnallisen eläkelain mukaan eläkkeeseen oikeuttavaksi eläkeajaksi myös valtion eläkelain alainen palvelus, jos henkilöllä oli edellä mainittujen lakien mukainen siirtymäetu voimassa 31 päivänä tammikuuta 2004.

25. Työntekijän, joka on siirretty kunnallisesta palvelussuhteesta valtion palvelukseen maistraattien, järjestämis- ja kaupungin ulosottolaitoksen siirtämisestä valtion haltuun annetun lain (344/1976), kaupunginvankiloitten lakkauttamisesta annetun lain (346/1976), raastuvanoikeuksien ja kaupunkien syyttäjälaitoksen siirtämisestä valtion haltuun annetun lain (353/1976) tai poliisilain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (51/1977) säännösten perusteella, ja jos kyseinen työntekijä oli valinnut edellä mainittujen lakien säännösten nojalla kunnallisen eläkelain mukaisen eläketurvan ja tämä valinta on voimassa vuoden 2004 lopussa, oikeus eläkkeeseen kunnallisen eläkelain mukaan säilyy, jos hänen valtion palvelunsa jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 4 momentissa säädetyllä tavalla yhdenjakoisesti eläketapahtumaan saakka.

26. Kunnallisen eläkelain alainen palvelussuhde katsotaan yhdenjakoiseksi, jos palvelussuhde täyttää ennen tämän lain voimaan-

tuloa kunnallisen eläkelain voimaantulon 7 §:ssä mainittujen säännösten mukaiset palvelussuhteen yhdenjakoisuutta koskevat vaatimukset ja jos työntekijällä tämän lain voimaantulon jälkeen on kunnallisen eläkelain alaisia työansioita vähintään 6 000 euroa jokaisena kalenterivuotena ennen eläketapahtumavuotta. Rahamäärä vastaa työntekijän eläkelain 7 b §:ssä tarkoitettua palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004 ja sitä tarkistetaan vuosittain. Jos mainittu ansiotavoitus ei kaikkina vuosina täyty, edellytetään, että kunnallinen palvelus on jatkunut yhdenjakoisesti eläketapahtumaan saakka siten, että kunnallisen palvelussuhteen päättyessä seuraava kunnallinen palvelussuhde alkaa päättymispäivää seuraavana päivänä.

27. Sen estämättä, mitä tämän lain 11 §:ssä säädetään, kunnallisen eläkelain voimaantulon 9 §:ssä tarkoitettua ammatillisen eläkeiän valinnan tehneellä työntekijällä on oikeus siirtyä vanhuuseläkkeelle valitseman eläkeiän täytettyään ennen 63 vuoden iän täyttämistä. Edellytyksenä on, että hänen kunnallisen eläkelain alainen palvelunsa jatkuu yhdenjakoisena 26 momentissa mainitulla tavalla eläketapahtumaan saakka tai jos työntekijä on siirretty jäsenyhteisön palveluksesta toiminnan valtiollistamisen yhteydessä valtion palvelukseen, valtion palvelus jatkuu yhdenjakoisena valtion eläkelain 1 §:n 4 momentissa säädetyllä tavalla eläketapahtumaan saakka ja että jäsenyhteisön tai valtion palvelus on päättynyt.

28. Sen estämättä, mitä tämän lain 13 §:n 1 momentissa säädetään, työntekijällä, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, säilyy oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen ennen 62 vuoden iän täyttämistä. Jos työntekijä siirtyy varhennetulle vanhuuseläkkeelle kunnallisen eläkelain alaisen palvelun jatkuessa ja hänellä on säilynyt oikeus 19 momentissa tarkoitettuun lisäeläkeosuuteen, eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaista kuukautta kohden, jolla eläkettä varhennetaan ennen työntekijän 17 momentissa tarkoitettua henkilökohtaisen vanhuuseläkeiän tai 20 momentissa tarkoitettua muun julkisen järjestelmän eläkeiän täyttämistä. Jos työntekijällä ei ole oikeutta lisäeläkeosuuteen, varhennus lasketaan 65 vuoden eläkeiästä. Työntekijälle, jo-

ka on täyttänyt 62 vuotta siirtyessään varhennetulle vanhuuseläkkeelle, lasketaan varhennettu vanhuuseläke myös 5 momentissa säädetyllä tavalla vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneesta ja 17 momentin mukaisesti muunnetusta eläkkeestä sekä sen jälkeen karttuneesta eläkkeestä siten, että varhennusvähennys on 0,6 prosenttia jokaista kuukautta kohden, jolla työntekijä varhentaa vanhuuseläkkeensä ennen 63 vuoden iän täyttämistä, tällöin työntekijällä on oikeus näin lasketuista eläkkeistä suurempaan.

29. Sen estämättä, mitä tämän lain 13 §:n 1 momentissa säädetään, vuosina 1940—1959 syntyneellä työntekijällä on oikeus saada vanhuuseläke varhennettuna aikaisintaan sitä kalenterikuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana hän täyttää iän, joka on kolme vuotta alempi kuin hänen 17 momentissa mainittu henkilökohtainen vanhuuseläkeikänsä. Varhennettu vanhuuseläke lasketaan 5 momentissa säädetyllä tavalla vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneesta ja 17 momentin mukaisesti muunnetusta eläkkeestä sekä sen jälkeen karttuneesta eläkkeestä siten, että varhennusvähennys on 0,6 prosenttia jokaista kuukautta kohden, jolla työntekijä varhentaa vanhuuseläkkeensä ennen 63 vuoden iän täyttämistä. Sen estämättä, mitä kunnallisen eläkelain voimaantulon 9 §:ssä säädetään, ammatillisen eläkeiän valinnut työntekijä voi siirtyä tämän lain 13 §:n mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle.

30. Ennen vuotta 1947 syntyneen työntekijän oikeus eläkkeeseen osa-aikaeläkkeellä oloajalta määräytyy kunnallisen eläkelain voimaantulon 8 §:n 1 momentin mukaisesti. Samoin määräytyy eläke osa-aikaeläkkeellä oloajalta mainitussa säännöksessä tarkoitetuilla vuosina 1947—1951 syntyneillä työntekijöillä, joiden osa-aikaeläkkeen alkaminen täyttää mainitussa säännöksessä mainitut edellytykset.

31. Sen estämättä, mitä kunnallisen eläkelain voimaantulon 9 §:ssä säädetään, sellaisella työntekijällä, jolla on ollut mainitussa pykälässä tarkoitettu oikeus ammatillisen eläkeiän valintaan ja joka on tätä valintaoikeuttaan käyttänyt, on oikeus osa-aikaeläkkeeseen aikaisintaan tämän lain voimaantulosta lukien. Edellytyksenä tällöin on, että työntekijä täyttää kunnallisen eläkelain

14 §:n 1 momentissa säädetyt osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset. Mikäli mainitun työntekijän osa-aikaeläke alkaa ennen kuin hän on täyttänyt valitsemansa ammatillisen eläkeiän, sitä koskeva valinta raukeaa ja työntekijän 19 momentissa tarkoitettuun lisäeläkeosuuteen oikeuttavana vanhuuseläkeikäenä pidetään sitä eläkeikää, joka hänelle olisi määrätty, jos hän ei olisi tehnyt ammatillisen eläkeiän valintaa.

32. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke on määrätty ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaan, sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, eläkkeen aikana saaduista ansiosta karttuu uutta eläkettä tämän lain 40 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti tämän lain voimaantulosta lukien, ja näin karttunut eläke myönnetään työkyvyttömyyseläkkeen tai työttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iässä tai jos työntekijällä oli oikeus eläkkeelle siirtyessään tätä alempaan eläkeikään, tässä eläkeiässä siten kuin tämän lain 32 §:ssä säädetään. Mitä tämän lain 28 §:n 2 ja 3 momentissa ja 29 §:n 2 momentissa säädetään oikeudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen sekä työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisesta, keskeyttämisestä tai tarkistamisesta, sovelletaan myös työkyvyttömyyseläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on ennen tämän lain voimaantuloa.

33. Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, ennen vuotta 1944 syntyneellä työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen kunnallisen eläkelain tämän lain voimaantullessa voimassa olleen 33 §:n ja 102 §:n mukaan, kuitenkin siten, että hänelle myönnetään 63 vuotta täytettyään vanhuuseläke. Vastaava oikeus on vuosina 1944—1947 syntyneillä työntekijöillä, jotka ovat säilyttäneet oikeuden yksilölliseen varhaiseläkkeeseen kunnallisen eläkelain voimaantulon 7 §:ssä mainittujen aikaisemmin voimassa olleiden säännösten perusteella. Vuonna 1947 syntyneillä yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen alaikäraja on 59 vuotta. Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä oleva tulevan ajan oikeus määritellään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen kunnallisen eläkelain 53—58 §:n mukaan. Eläkettä laskettaessa noudatetaan kuitenkin tämän lain 53 ja 54 §:n työkyvyttömyyselä-

kettä koskevia säännöksiä. Yksilölliseen varhaiseläkkeeseen sovelletaan edelleen tämän lain voimaantullessa voimassa olleita kunnallisen eläkelain 31 §:n 1 momenttia sekä 34 ja 35 §:ää. Yksilöllinen varhaiseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä. Tällöin vanhuuseläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta tämän lain 73 §:ää.

34. Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan 19 momentissa mainitun kunnallisen eläkelaitoksen eläkesääntöön 30 päivänä marraskuuta 1995 hyväksytyjen muutosten voimaantulomääräysten 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuun ennen vuotta 1943 syntyneeseen henkilöön eläkesäännön 3 §:n 1 momenttia ja 12 c §:ää sellaisina kuin ne olivat voimassa tämän lain voimaan tullessa. Edellä mainittuun henkilöön ja kunnallisen eläkelain voimaantulon 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön sovelletaan kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 3 c §:n 4 momentin määräyksiä sellaisina kuin ne olivat voimassa niihin 26 päivänä marraskuuta 1999 hyväksytyjen muutosten voimaan tullessa sekä kunnallisen eläkelain 5, 40, 51—64, 69—73 sekä 75 ja 76 §:ää sellaisina kuin ne olivat voimassa tämän lain voimaan tullessa. Eläkettä vuoteen 2011 saakka laskettaessa sovelletaan indeksiä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutosten painokerroin 0,5. Sosi- ja terveysministeriö vahvistaa indeksin kalenterivuositain.

35. Tämän lain 5 §:n 1 momentissa säädettyä 18 vuoden ikärajaa sovelletaan vuoden 1986 jälkeen syntyneen työntekijän työansioihin, jotka on ansaittu tämän lain voimaan tultua. Lain voimaan tullessa 18 vuotta täytäneelle mutta alle 23-vuotiaalle työntekijälle eläkettä alkaa karttua tämän lain voimaantulosta lukien.

36. Sen estämättä, mitä tämän lain 4 §:n 8 kohdassa ja 32 §:ssä säädetään, sellaisen työntekijän osalta, joka on säilyttänyt oikeuden kunnallisen eläkelain voimaantulon 9 §:ssä tarkoitettuun 63 vuotta alhaisempaan ammatilliseen eläkeikään, otetaan eläkkeeseen oikeuttavana aikana huomioon tämän lain 53 §:ssä tarkoitettu tuleva aika tähän 63 vuotta alhaisempaan eläkeikään saakka, työntekijälle myönnetty työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja työkyvyt-

tömyyseläkkeen aikana ansaittuun eläkkeeseen on oikeus tässä 63 vuotta alhaisemmassa eläkeiässä.

37. Sen estämättä, mitä tämän lain 40 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään, ennen vuotta 1950 syntyneelle työntekijälle karttuu eläkettä 55 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien 2,0 prosenttia vuodessa tämän lain voimaantulosta lukien sen kalenterikuukauden loppuun, jona hän täyttää 63 vuotta.

38. Tämän lain 52 §:ssä mainitun etuuden perusteella eläkettä karttuu tämän lain voimaantulosta lukien.

39. Tämän lain 53, 54, 55, 59 ja 60 §:ää sovelletaan eläketapahtumaan, joka sattuu 1 päivänä tammikuuta 2006 tai sen jälkeen. Jos eläketapahtuma sattuu vuosina 2006—2009, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan vuoden 2004 työansiona huomioon vuosiansioksi muunnettuna se eläkepalkka, jonka perusteella tulevan ajan eläkeoikeus olisi laskettu, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi 31 päivänä joulukuuta 2004, ja vuoden 2005 ansiot otetaan huomioon siten kuin tämän lain 53 ja 54 §:ssä säädetään. Tällöin myös tarkasteluaikana käytetään vastaavasti tulevan ajan ansion perusteena huomioon otettavien vuosien määrää. Jos eläketapahtuma sattuu vuonna 2010, otetaan vuoden 2005 työnansiot huomioon siten kuin tämän lain 53, 54 ja 59 §:ssä säädetään ja tarkasteluaika määrätään vastaavasti vuosien 2005—2010 perusteella. Kuitenkin tämän lain 17 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua ansioedellytystä määrättäessä otetaan huomioon työansioita kuntoutustapahtumaa edeltävältä viiden kalenterivuoden ajalta.

40. Tämän lain 72 §:n mukainen korotus myönnetään myös työkyvyttömyyseläkkeeseen, jossa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa. Jos perhe-eläke määrätään edellä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, korotus lisätään myös perhe-eläkkeeseen. Tällöin korotus myönnetään sen tämän lain 72 §:ssä tarkoitettua korotusprosentin mukaisesti, joka vastaa työntekijän tai edunjähtäjän ikää vuoden 2010 alussa. Korotus myönnetään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen kunnallisen eläkelain 76 ja 87 §:n mukaisesti yhteensovitettuun eläkkeeseen.

41. Tämän lain 78 §:ää sovelletaan myös eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

42. Mitä tämän lain 145 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta, sovelletaan myös työkyvyttömyyseläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa, sekä yksilölliseen varhaiseläkkeeseen.

43. Sen estämättä, mitä tämän lain 7 l-

vussa säädetään, viimeisen eläkelaitoksen järjestelyä ei sovelleta, jos järjestelyn piiriin kuuluvat eläkelaitokset soveltavat, toinen eläkelaitos ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevia säännöksiä ja toinen eläkelaitos vuoden 2005 alusta voimaan tulevia säännöksiä, elleivät eläkelaitokset sovi viimeisen eläkelaitoksen järjestelyn noudattamisesta.

2.

Laki**kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 34 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnallisesta viranhaltijasta 11 päivänä huhtikuuta 2003 annetun lain (304/2003)
 34 §:n 6 kohta seuraavasti:

34 §

Virkasuhteen päättyminen ilman irtisanomis-
ta

 6) sen kalenterikuukauden päättyessä, jona aikana viranhaltija täyttää 68 vuotta, jollei viranhaltijan kanssa sovita viran määräaikaista jatkamisesta. _____

Virkasuhde päättyy ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
 kuuta 2005.

Helsingissä 16 päivänä huhtikuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Kari Rajamäki*

1.

Laki**kunnallisen eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 13 päivänä kesäkuuta 2003 annetun kunnallisen eläkelain (549/2003) 4 §:n 7 ja 9 kohta, 14 §:n 1 momentin 3 kohta ja 4 momentti, 24 §:n 4 ja 5 momentti, 31 §:n 1 momentti, 33—35, 56—58, 61—67, 74 ja 75 sekä 117 §,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 7 ja 9 kohta laissa 1188/2003,

muutetaan 3 §:n 2 momentti, 4 §:n 1, 2, 8 ja 10 kohta, 5 ja 7 §, 8 §:n 1 momentti, 9—13 §, 14 §:n 1 momentin 2 ja 4 kohta sekä 2 ja 3 momentti, 16 §, 17 §:n 1 momentin 2 kohta, 20 ja 23 §, 24 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 2 ja 3 momentti, 25—30 §, 31 §:n otsikko, 32 §, 36 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 3 ja 4 momentti, 37 §:n 2 kohta, 39 §:n 2 momentti, 40—42 §, 43 §:n 2—4 momentti, 45—55, 59 ja 60, 68—73 ja 76—78 §, 84 §:n 1 momentti, 87 §, 88 §:n 3 momentti, 89 §:n 1 momentti, 92 §:n otsikko, 101 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta sekä 3 momentti, 102 §, 103 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti, 105 ja 109 §, 110 §:n 1 momentti, 112 §:n 1 momentti, 115 §:n 1 momentti, 123 §:n 2 momentti, 125 §:n 1 momentti, 126 §:n 1 ja 2 momentti, 133 §:n 1 ja 2 momentti, 145 §:n 2 momentti, 146 §:n 2 momentti, 148 §:n 1 momentin 7—9 kohta, 154 §:n 3 momentti ja 167 §,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 8 ja 10 kohta, 103 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti sekä 105 § mainitussa laissa 1188/2003, 10 § osaksi laissa 921/2003, 12, 71 ja 73 § osaksi mainitussa laissa 1188/2003, 17 §:n 1 momentin 2 kohta, 20 ja 45—47 § ja 154 §:n 3 momentti mainitussa laissa 921/2003, sekä

lisätään 36 §:ään uusi 5 momentti, 126 §:ään uusi 4 momentti ja 140 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Lain soveltamisala

Ehdotus

3 §

Lain soveltamisala

Eläketurvan piiriin kuuluu myös:

1) perhehoitaja, joka on tehnyt jäsenyhteisön kanssa perhehoitajalain (312/1992) 1 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen (*perhehoitaja*);

2) hoitaja, joka on tehnyt jäsenyhteisön kanssa sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 b §:ssä tarkoitetun sopimuksen omaishoidon tuesta (*omaihoitaja*); *sekä*

Eläketurvan piiriin kuuluu myös:

1) perhehoitaja, joka on tehnyt jäsenyhteisön kanssa perhehoitajalain (312/1992) 1 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen (*perhehoitaja*);

2) hoitaja, joka on tehnyt jäsenyhteisön kanssa sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 b:ssä tarkoitetun sopimuksen omaishoidon tuesta (*omaihoitaja*);

3) jäsenyhteisön luottamushenkilö.

3) jäsenyhteisön luottamushenkilö; *sekä*
4) *sellainen luonnollinen henkilö, joka toimimatta yrittäjänä, on tehnyt jäsenyhteisön kanssa toimeksianto- tai konsulttisopimuksen tai sopinut vastaavasta muusta järjestelystä eikä tätä toimintaa harjoiteta yhtiön tai muun yhteisön nimissä.*

4 §

Yleiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *palvelussuhteella* tämän lain piiriin kuuluvaa virka- tai työsuhdetta sekä perhe- ja omaishoitajan sopimussuhdetta jäsenyhteisöön;

2) *työntekijällä* kaikkia lain soveltamisen piiriin kuuluvia henkilöitä *lukuun ottamatta luottamushenkilöä;*

7) *täysitehoisella eläkkeellä eläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon vanhuuseläkeiän täyttämiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio;*

8) *tulevalla ajalla eläketapahtuman ja vanhuuseläkeiän täyttämisen välistä aikaa;*

9) *eläkepalkalla jokaisesta palvelussuhteesta määrättävää eläkkeen perusteena olevaa palkkaa;*

10) *indeksilukua vastaavilla rahamäärillä summia, jotka tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen soveltamista varten vahvistettavan indeksiluvun mukaan;*

5 §

Soveltamisen rajoitukset

Jäsenyhteisön palvelussuhteesta *sekä luottamustoimesta* karttuu eläkettä tämän

4 §

Yleiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *palvelussuhteella* tämän lain piiriin kuuluvaa virka- tai työsuhdetta, perhe- ja omaishoitajan sopimussuhdetta jäsenyhteisöön, *luottamustointia sekä toimeksianto- tai konsulttisopimussuhdetta tai vastaavaa muuta jäsenyhteisön kanssa sovittua järjestelyä;*

2) *työntekijällä* kaikkia lain soveltamisen piiriin kuuluvia henkilöitä;

7) (kumotaan)

8) *tulevalla ajalla sen vuoden alun, jona työkyvyttömyys alkaa ja henkilön 63 vuoden iän välistä aikaa;*

9) (kumotaan)

10) *rahamäärillä summia, jotka vastaavat työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004;*

5 §

Soveltamisen rajoitukset

Jäsenyhteisön palvelussuhteesta karttuu eläkettä tämän lain mukaisesti. Laki ei kui-

lain mukaisesti. Laki ei kuitenkaan koske palvelussuhdetta eikä luottamustointia:

1) siltä osin kuin palvelussuhde on ollut voimassa ennen sitä vuotta, jona työntekijä täyttää 14 vuotta;

2) joka on alkanut työntekijän tai luottamushenkilön täytettyä 65 vuotta; tai

3) työeläkelain mukaisen täysitehoisen eläkkeen eläketapahtuman ja eläkkeen päättymisen välisenä aikana.

7 §

Peruseläketurva ja kuntoutusetuudet

Peruseläketurvasta ja kuntoutusetuksista säädetään tässä laissa. Jäsenyhteisö ei voi järjestää eikä pitää voimassa palvelussuhteeseen perustuvaa peruseläketurvaa työntekijöilleen *tai luottamustoimeen perustuvaa peruseläketurvaa luottamushenkilöilleen* muutoin kuin tässä laissa säädetyllä tavalla.

8 §

Lisäeläketurva

Kunnallinen eläkelaitos voi järjestää työntekijöille *ja luottamushenkilöille* peruseläketurvan lisäksi myös lisäeläketurvaa. Lisäeläketurvan järjestäminen on jäsenyhteisölle vapaaehtoista.

9 §

Muualta järjestettävä lisäeläketurva

Sen lisäksi, mitä 8 §:ssä säädetään, jäsenyhteisö voi ottaa työntekijälleen *ja luottamushenkilölleen* tämän lain mukaisen eläketurvan lisäksi vapaamuotoisen eläkevakuutuksen tai myöntää hänelle yksittäistapauksessa ylimääräisen eläkkeen.

tenkaan koske palvelussuhdetta:

1) *ajalta ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona työntekijä täyttää 18 vuotta; tai*

2) *sen kalenterikuukauden jälkeen, jona työntekijä täyttää 68 vuotta.*

7 §

Peruseläketurva ja kuntoutusetuudet

Peruseläketurvasta ja kuntoutusetuksista säädetään tässä laissa. Jäsenyhteisö ei voi järjestää eikä pitää voimassa palvelussuhteeseen perustuvaa peruseläketurvaa työntekijöilleen muutoin kuin tässä laissa säädetyllä tavalla.

8 §

Lisäeläketurva

Kunnallinen eläkelaitos voi järjestää työntekijöille peruseläketurvan lisäksi myös *Lisäeläketurvaa*. Lisäeläketurvan järjestäminen on jäsenyhteisölle vapaaehtoista.

9 §

Muualta järjestettävä lisäeläketurva

Sen lisäksi, mitä 8 §:ssä säädetään, jäsenyhteisö voi ottaa työntekijälleen tämän lain mukaisen eläketurvan lisäksi vapaamuotoisen eläkevakuutuksen tai myöntää hänelle yksittäistapauksessa ylimääräisen eläkkeen.

10 §

Eläke ja muut etuudet

Työntekijällä on oikeus eläkkeeseen ja kuntoutukseen tämän lain mukaisesti. Eläkkeitä ovat vanhuuseläke, varhennettu vanhuuseläke, osa-aikaeläke, työkyvyttömyyseläke, kuntoutustuki, *yksilöllinen vanhaiseläke* ja työttömyyseläke. Työntekijän edunsaajilla on oikeus tämän lain mukaiseen perhe-eläkkeeseen siten kuin 5 luvussa säädetään. Kuntoutukseen liittyvien etuuksien osalta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään eläkkeestä ja eläkkeensaajasta. Kuntoutusraha ja -korotus voidaan kuitenkin maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta.

11 §

Vanhuuseläke

Työntekijällä ja luottamushenkilöllä on oikeus saada vanhuuseläkettä täytettyään 65 vuoden vanhuuseläkeiän. Työntekijällä, jonka kunnallinen palvelussuhde jatkuu keskeytymättömänä hänen täytettyään vanhuuseläkeiän, ei kuitenkaan palvelussuhteen kestäessä ole oikeutta saada vanhuuseläkettä.

Jos työntekijä on vanhuuseläkeiän täyttössään kahdessa tai useammassa palvelussuhteessa ja jokin niistä jatkuu keskeytymättä vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen, hänellä on 1 momentin estämättä oikeus vanhuuseläkkeeseen päätyvästä ja aikaisemmin päättyneistä palvelussuhteista. Jatkuva palvelussuhde ei oteta huomioon määrättäessä eläkettä päättyneistä palvelussuhteista.

10 §

Eläke ja muut etuudet

Työntekijällä on oikeus eläkkeeseen ja kuntoutukseen tämän lain mukaisesti. Eläkkeitä ovat vanhuuseläke, varhennettu vanhuuseläke, osa-aikaeläke, työkyvyttömyyseläke, kuntoutustuki ja työttömyyseläke. Työntekijän edunsaajilla on oikeus tämän lain mukaiseen perhe-eläkkeeseen siten kuin 5 luvussa säädetään. Kuntoutukseen liittyvien etuuksien osalta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään eläkkeestä ja eläkkeensaajasta. Kuntoutusraha, -korotus ja -avustus voidaan kuitenkin maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta.

11 §

Vanhuuseläke

Työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63 ja 68 vuoden iän täyttämisen välisenä aikana. Edellytyksenä on, ettei työntekijä enää ole siinä palvelussuhteessa, josta hän jää eläkkeelle.

Vanhuuseläke myönnetään aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta kuitenkin aikaisintaan eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jos eläkettä on haettu kolmen kuukauden kuluessa palvelussuhteen päättymisestä, eläke myönnetään kuitenkin palvelussuhteen tai muussa työeläkelaisissa tarkoitettun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan päättymistä lähinnä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työntekijä on kahdessa tai useammassa palvelussuhteessa ja hän päättää niistä jonkun tai jotkut jäädäkseen vanhuuseläkkeelle, hänelle myönnetään 1 momentin estämättä vanhuuseläkkeenä myös vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä jatkuvasta palveluksesta maksetuista työansioista karttunut eläke. Vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen maksetuista työansioista on oikeus eläkkeeseen aikaisintaan 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

12 §

Erityinen vanhuuseläkeikä

Työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen, jos hän ennen 65 vuoden iän täyttämistä on saanut vanhuuseläkkeen, joka ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1995 on määrätty valtion eläkelain (280/1966) 10 §:n 2 momenttia tai sitä vastaavia säännöksiä soveltaen:

- 1) tämän lain voimaantulolain (550/2003) nojalla;
- 2) valtion eläkelain tai siihen liittyvän lainsäädännön nojalla;
- 3) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:n nojalla;
- 4) Suomen Pankin eläkesäännön nojalla;
- 5) evankelisluterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) nojalla;
- 6) ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain (521/1969) nojalla; tai
- 7) Ahvenanmaan maakunnan varoista soveltuvin osin valtion eläkesäännösten mukaisesti suoritettavaa eläketurvaa koskevan lainsäädännön nojalla.

Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä 1 momentin perusteella on, että hänen kunnallinen palvelussuhteensa on päättynyt. Tällöin vanhuuseläkeikä pidetään 1 momentissa mainittujen säännösten mukaista eläkeikää.

13 §

Varhennettu vanhuuseläke

Työntekijällä on oikeus saada vanhuuseläkkeensä varhennettuna vanhuuseläkkeenä aikaisintaan viisi vuotta ennen vanhuuseläkeiän täyttämistä. Varhennuksen vuoksi eläkettä vähennetään varhennusvähennyksellä. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä vanhuuseläkkeestä tässä laissa säädetään

12 §

Vanhuuseläke julkisista eläkejärjestelmistä

Työntekijällä on oikeus tämän lain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen, jos hän ennen 63 vuoden iän täyttämistä on saanut vanhuuseläkkeen, joka ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1995 on karttunut 11/60 prosenttia kuukaudessa:

- 1) tämän lain voimaantulolain (550/2003) nojalla;
- 2) valtion eläkelain tai siihen liittyvän lainsäädännön nojalla;
- 3) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:n nojalla;
- 4) Suomen Pankin eläkesäännön nojalla;
- 5) evankelisluterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) nojalla;
- 6) ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain (521/1969) nojalla; tai
- 7) Ahvenanmaan maakunnan varoista soveltuvin osin valtion eläkesäännösten mukaisesti suoritettavaa eläketurvaa koskevan lainsäädännön nojalla.

Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä 1 momentin perusteella on, että hänen kunnallinen palvelussuhteensa *ei jatku*. Tällöin vanhuuseläkeikä pidetään 1 momentissa mainittujen säännösten mukaista eläkeikää.

13 §

Varhennettu ja lykätty vanhuuseläke

Vanhuuseläke myönnetään hakemuksesta varhennettuna aikaisintaan 62 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta vähennettynä 42 §:n mukaisella varhennusvähennyksellä tai lykättyä 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen korotettuna mainitun pykälän mukaisella lykkäyskorotuksella. Edellytyksenä on, ettei työntekijän kunnallinen palvelussuhde jatku.

Varhennettuun ja lykättyyn vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä van-

14 §

Osa-aikaeläke

Työntekijällä, joka on täyttänyt 58 vuotta, on oikeus saada osa-aikaeläkettä edellyttäen, että:

2) hänellä on ennen osa-aikaeläkkeen alkamista tämän lain piiriin kuuluvaa palvelua yhdenjaksoisesti vähintään kuusi kuukautta ja hän on ollut ennen osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden viiden vuoden aikana yhdessä tai useammassa eläkkeeseen oikeuttavassa palvelussuhteessa yhteensä vähintään kolme vuotta ja on ollut tänä aikana sellaisessa kokoaikaisessa palvelussuhteessa, jossa hänen tässä laissa tarkoitettu työansionsa tai työansio tässä laissa tarkoitettussa palvelussuhteessa ja jonkin muun työeläkelain piiriin kuuluvassa palvelussuhteessa tai yritys-toiminnassa yhteensä on vähintään 4 kertaa 15,14 euroa kuukaudessa;

3) hänen palvelussuhteensa perusteella otettaisiin huomioon eläkeaikana tuleva aika, jos hän osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi;

4) hänen palvelussuhteensa työaika ja ansiotulo on vähentynyt osa-aikatyössä niin, että ansiotulo työeläkelakien piiriin kuuluvassa työssä on yhteensä vähintään 35 prosenttia ja enintään 70 prosenttia 43 §:ssä tarkoitettusta vakiintuneesta ansiotulosta, kuitenkin vähintään 15,14 euroa kuukaudessa; työajan vähentäminen ei saa merkittävästi poiketa ansiotulojen vähentämisestä; ja

Perhepäivähoitajan katsotaan kuitenkin olevan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa kokoaikaisessa palvelussuhteessa, jos hänen

huuseläkkeestä tässä laissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 11 §:n 1 momentissa ja edellä 1 momentissa säädetään, työntekijällä, joka saa työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 9 §:n 2 momentin perusteella, on oikeus saada vanhuuseläke 62 vuoden iässä siten, ettei sitä vähennetä varhennusvähennyksellä.

14 §

Osa-aikaeläke

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on 58³/₄67-vuotiaalla työntekijällä edellyttäen, että:

2) hänellä on välittömästi ennen osa-aikaeläkkeen alkamista tämän lain piiriin kuuluvaa kokoaikaisesta palvelua yhdenjaksoisesti vähintään kuusi kuukautta ja hänellä on ennen osa-aikaeläkkeen alkamisvuotta välittömästi edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana tämän lain alaisia työansioita kolmena kalenterivuotena vähintään 12 000 euroa vuodessa; kokoaikaisena palveluna pidetään sellaista työtä, jossa työansiot ovat vähintään 1 000 euroa kuukaudessa;

3) (kumotaan)

4) hänen palvelussuhteensa työaika ja ansio on vähentynyt osa-aikatyössä niin, että työansiot ovat yhteensä vähintään 35 prosenttia ja enintään 70 prosenttia 43 §:ssä tarkoitettusta vakiintuneesta ansiotulosta, kuitenkin vähintään 229,34 euroa kuukaudessa; työajan vähentäminen ei saa merkittävästi poiketa ansiotulojen vähentämisestä; ja että

Perhepäivähoitajalla 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu kolmen kalenterivuoden ansiovaatimus kuitenkin täyttyy, jos ansioi-

keskimääräinen työansionsa työeläkelakien piiriin kuuluvassa toiminnassa on yhteensä vähintään 3,5 kertaa 15,14 euroa kuukaudessa. Työajan vähentymistä ei edellytetä.

Jos työntekijä on siirtynyt toiminnan kunnallistamisen yhteydessä valtion palveluksesta jäsenyhteisön palvelukseen, otetaan 1 momentin 2 kohdassa mainittua kuuden kuukauden ja kolmen vuoden määräaika laskettaessa huomioon kunnallistamista edeltänyt valtion palvelus.

Tässä pykälässä mainitut rahamäärät vastaavat vuoden 1966 indeksilukua 142.

16 §

Siirtyminen osa-aikaeläkkeeltä vanhuuseläkkeelle

Osa-aikaeläkettä saavan työntekijän vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että osa-aikatyö on päättynyt ja että hänen osa-aikaeläkkeen lakkaamista ja osa-aikatyön päättymistä on saavuttanut vanhuuseläkeikänsä.

17 §

Ammatillinen kuntoutus

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta:

2) jos työntekijän eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkkeeseen oikeuttavana aikana tuleva aika, jos hän olisi tullut

ta on vähintään 10 500 euroa vuodessa. Tällöin kokoaikaisena palveluna pidetään sellaista työtä, jossa työansiot ovat vähintään 875 euroa kuukaudessa. Työajan vähentymistä ei edellytetä.

Jos työntekijä on siirtynyt toiminnan kunnallistamisen yhteydessä valtion palveluksesta jäsenyhteisön palvelukseen, otetaan 1 momentin 2 kohdassa mainittua kuuden kuukauden määräaika laskettaessa huomioon kunnallistamista edeltänyt valtion palvelus ja kolmen vuoden ansioissa myös ansiot valtion palveluksesta.

(kumotaan)

16 §

Siirtyminen osa-aikaeläkkeeltä vanhuuseläkkeelle

Osa-aikaeläkettä saavan työntekijän vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että osa-aikatyö on päättynyt ja että hänen osa-aikaeläkkeen lakkaamista ja osa-aikatyön päättymistä on saavuttanut iän, jolloin hänellä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle. Jos työntekijä täytettyään 68 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä mitä muualla tässä laissa säädetään samansuuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän b-pettaessa osa-aikatyön maksetaan vanhuuseläkkeen lykkääntynyt osa siten korotettuna kuin 42 §:n 2 momentissa säädetään ja lisättynä 51 §:n 3 momentissa tarkoitettulla määrällä.

17 §

Ammatillinen kuntoutus

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta:

2) jos työntekijän eläkkeeseen sisältyvän tulevan ajan ansiot ovat vähintään 25 133,40 euroa, jos hän olisi tullut työkyvyt-

työkyvyttömäksi ajankohtana, jona hakemus tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on viimeistään selvitettävä kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään että eläke on edellä tarkoitettulla tavalla täysitehoinen.

tömäksi ajankohtana (*kuntoutustapahtumapäivä*), jona hakemus tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on viimeistään selvitettävä kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään että *tulevan ajan ansiot ovat vähintään edellä mainitun rajamäärän suuruiset tai että eläkkeessä on otettu huomioon tuleva aika 53—58 §:n mukaan, sellaisina kuin mainitut lainkohdat ovat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004. Kuntoutustapahtumapäivä on kuitenkin kuntoutustoimenpidettä edeltävä päivä, jos kuntoutusta haetaan kuntoutustoimenpiteen jo alettua, tai sairausloman ensimmäinen päivä, jos hakija on jäänyt sairauslomalle palvelussuhteessa ollessaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa.*

20 §

Kuntoutuskorotus

Kuntoutusrahaan, kuntoutustukeen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen maksetaan 17 §:n 3 momentissa tarkoitettun toimenpiteen kestoajalta kuntoutuskorotus.

23 §

Työkyvyttömyysetuudet

Työntekijällä ja luottamushenkilöllä on oikeus alentuneen työkyvyn perusteella työkyvyttömyyseläkkeeseen tai 25 §:ssä tarkoitettuun kuntoutustukeen ja työntekijällä yksilölliseen varhaiseläkkeeseen siten kuin tässä laissa säädetään. Työkyvyttömyyseläke ja yksilöllinen varhaiseläke myönnetään toistaiseksi ja kuntoutustuki määräajaksi.

24 §

Työkyvyttömyyseläke

Työntekijällä ja luottamushenkilöllä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä:

20 §

Kuntoutuskorotus

Kuntoutustukeen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen maksetaan 17 §:n 3 momentissa tarkoitettun toimenpiteen kestoajalta kuntoutuskorotus.

23 §

Työkyvyttömyysetuudet

Työntekijällä on oikeus alentuneen työkyvyn perusteella työkyvyttömyyseläkkeeseen tai 25 §:ssä tarkoitettuun kuntoutustukeen 63 vuoden iän täyttämiseen saakka siten kuin tässä laissa säädetään. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi ja kuntoutustuki määräajaksi.

24 §

Työkyvyttömyyseläke

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä:

Edellä 1 momentin 2 kohdan mukaista työkyvyn alentumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän *tai luottamushenkilön* jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka suorittamista voidaan häneltä kohtuudella edellyttää silmällä pitäen hänen koulutustaan, aikaisempaa toimintaansa, ikäänsä ja asumisolosuhteitaan sekä näihin verrattavia muita seikkoja. Työkyvyn vaihdellessa otetaan huomioon vuotuinen ansio.

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään työkyvyn alenemisen arvioinnissa huomioon otettavista tekijöistä, 60 vuotta täyttäneen työntekijän *ja luottamushenkilön*, jonka ansiotyöura on pitkä, työkyvyttömyyseläkeoikeutta arvioitaessa otetaan huomioon myös työn aiheuttama rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työn vaativuus ja vastuullisuus, jos nämä seikat yhdistyneenä sairauteen, vikaan tai vammaan tekevät työnteon jatkamisen kohtuuttomaksi.

Jos työkyvyttömyys aiheutuu sellaisesta sairaudesta, viasta tai vammasta, joka työntekijällä oli tämän lain alaisen palvelussuhteen alkaessa, hänellä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tämän palvelussuhteen perusteella vain, jos hän on tullut työkyvyttömäksi aikaisintaan vuoden kuluttua palvelussuhteen alkamisesta.

Luottamushenkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen edellyttää luottamustoimiin perustuvan eläkkeen osalta lisäksi luottamustoimien päättymistä.

25 §

Kuntoutustuki

Kuntoutustuki myönnetään työntekijälle *tai luottamushenkilölle* hänen kuntoutumisensa edistämiseksi niin pitkäksi määräajaksi kuin hänen arvioidaan olevan 24 §:ssä tarkoitettulla tavalla työkyvytön. Kuntoutustukea myönnettäessä kunnallisen eläkelaitoksen on varmistettava, että työntekijälle *tai luottamushenkilölle* on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma.

Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle työntekijälle *tai luottamushenki-*

Edellä 1 momentin 2 kohdan mukaista työkyvyn alentumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka suorittamista voidaan häneltä kohtuudella edellyttää silmällä pitäen hänen koulutustaan, aikaisempaa toimintaansa, ikäänsä ja asumisolosuhteitaan sekä näihin verrattavia muita seikkoja. Työkyvyn vaihdellessa otetaan huomioon vuotuinen ansio.

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään työkyvyn alenemisen arvioinnissa huomioon otettavista tekijöistä, *sellaisen* 60 vuotta täyttäneen *työntekijän työkyvyttömyyseläkeoikeutta arvioitaessa, jonka ansiotyöura on pitkä*, otetaan huomioon myös työn aiheuttama rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työn vaativuus ja vastuullisuus, jos nämä seikat yhdistyneenä sairauteen, vikaan tai vammaan tekevät työnteon jatkamisen kohtuuttomaksi.

(kumotaan)

25 §

Kuntoutustuki

Kuntoutustuki myönnetään työntekijälle hänen kuntoutumisensa edistämiseksi niin pitkäksi määräajaksi kuin hänen arvioidaan olevan 24 §:ssä tarkoitettulla tavalla työkyvytön. Kuntoutustukea myönnettäessä kunnallisen eläkelaitoksen on varmistettava, että työntekijälle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma.

Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle työntekijälle myös siksi ajaksi,

lölle myös siksi ajaksi, jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää.

Mitä muualla tässä tai muussa työeläkelaisissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta, sovelletaan kuntoutustukeen ja sen saajaan.

26 §

Täysi- ja osatyökyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä tai osatyökyvyttömyyseläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle *ja luottamushenkilölle*, joka on tullut kykenemättömäksi virkaansa tai työhönsä tai jonka työkyky on alentunut 24 §:ssä tarkoitetulla tavalla vähintään kolmella viidesosalla. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osatyökyvyttömyyseläkkeenä.

27 §

Työkyvyttömyyseläkkeen eväätminen tai vähentäminen

Työkyvyttömyyseläkettä ei myönnetä tai sen määrää vähennetään, jos työntekijä *tai luottamushenkilö* on aiheuttanut työkyvyttömyyden tahallaan.

Työkyvyttömyyseläkettä voidaan vähentää myös, jos työntekijä *tai luottamushenkilö* on aiheuttanut työkyvyttömyyden törkeällä tuottamuksella tai saanut sairautensa, vikansa tai vammansa rikollisella teolla taikka jos hän ei ole ilman hyväksyttävää syytä suostunut kunnallisen eläkelaitoksen määräämään ja kustantamaan tutkimukseen tai lääkärin määräämään hoitoon, *hengen- vaaralliseksi katsottavaa tutkimusta ja hoitotoimenpidettä lukuun ottamatta*. Samoin voidaan eläkettä vähentää, jos työkyvyttömyys aiheutuu alkoholin tai muiden päihdyttävien aineiden väärinkäytännestä ja työntekijä *tai luottamushenkilö* kieltäytyy hakeutumasta hoitoon, jonka eläkelaitos kustantaa.

jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää.

Mitä muualla tässä tai muussa työeläkelaisissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta, sovelletaan kuntoutustukeen ja sen saajaan.

26 §

Täysi- ja osatyökyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä tai osatyökyvyttömyyseläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle joka on tullut kykenemättömäksi virkaansa tai työhönsä tai jonka työkyky on alentunut 24 §:ssä tarkoitetulla tavalla vähintään kolmella viidesosalla. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osatyökyvyttömyyseläkkeenä.

27 §

Työkyvyttömyyseläkkeen eväätminen tai vähentäminen

Työkyvyttömyyseläkettä ei myönnetä tai sen määrää vähennetään, jos työntekijä on aiheuttanut työkyvyttömyyden tahallaan.

Työkyvyttömyyseläkettä voidaan vähentää myös, jos työntekijä on aiheuttanut työkyvyttömyyden törkeällä tuottamuksella tai saanut sairautensa, vikansa tai vammansa rikollisella teolla taikka jos hän ei ole ilman hyväksyttävää syytä suostunut kunnallisen eläkelaitoksen määräämään ja kustantamaan tutkimukseen tai lääkärin määräämään hoitoon. Samoin voidaan eläkettä vähentää, jos työkyvyttömyys aiheutuu alkoholin tai muiden päihdyttävien aineiden väärinkäytännestä ja työntekijä kieltäytyy hakeutumasta hoitoon, jonka eläkelaitos kustantaa.

28 §

Työkyvyn muutoksen vaikutus

Eläkkeen määrä tarkistetaan hakemuksesta tai kunnallisen eläkelaitoksen aloitteesta, jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 26 §:n mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, arvioidaan kestävän vähintään vuoden. Tarkistus tehdään muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 112 §:n säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo maksettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kuukautta edeltäneeltä kuudelta kuukaudelta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osatyökyvyttömyyseläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 20 §:ssä tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

29 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen tai keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään:

1) jos eläkkeensaaja todetaan ansiotyöhön kykeneväksi ja jos hänelle on tarjolla sellaista työtä, jota ikä, ammattitaito ja muut

28 §

Työkyvyn muutoksen vaikutus

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu vähintään vuoden ajaksi siten, että muutoksella on 26 §:n mukaan vaikutusta eläkkeen suuruuteen, eläke tarkistetaan muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 112 §:n säännöksistä muuta johdu.

Työkyvyn muuttumista ja palautumista arvioitaessa taikka työkyvyttömyyseläkkeen keskeyttämistä harkittaessa otetaan huomioon eläkkeensaajan työnansioissa tapahtuneet muutokset. Osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ei ole oikeutta aikana, jolloin työansiot ovat enemmän kuin 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta eikä täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin työansiot ovat enemmän kuin 40 prosenttia mainitusta keskiansiosta eikä ansiorajan ylitys ole tilapäistä.

Jos työansio on vähintään 40 prosenttia mutta enintään 60 prosenttia 2 momentissa tarkoitettusta keskiansiosta, eläke tarkistetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Jos työansio on yli 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai kuntoutustuki päättyy, eläkettä voidaan työhön paluun tukemiseksi jatkaa osatyökyvyttömyyseläkkeenä suuruisena kuntoutustukena vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 17 §:ssä tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

29 §

Työkyvyttömyyseläkkeen tarkistaminen, lakkauttaminen tai keskeyttäminen

Jos eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan työkyvyn palautumista seuraavan kalenterikuukauden alusta

seikat huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana ja kohtuullisen toimeentulon turvaavana; tai

2) jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy kuntoutuksesta tai koulutuksesta.

lukien. Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää tai lakkauttaa, jos eläkkeensaaja on ansiotyössä. Kuntoutusraha voidaan lakkauttaa, jos sen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt ammatillisesta kuntoutuksesta tai hän ilman pätevää syytä on keskeyttänyt tällaisen kuntoutuksen.

Työkyvyttömyyseläke tarkistetaan, keskeytetään tai lakkautetaan eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta 1 momentissa ja 28 §:ssä säädetyin edellytyksin. Eläkettä ei kuitenkaan tarkisteta, keskeytetä tai lakkauteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltävän vuoden ajalta. Jos sellainen työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jonka maksaminen on keskeytetty, eläke lakkautetaan keskeytysajankohdasta lukien.

30 §

Työhönsijoittumisraha

Työntekijälle, jolle myönnetty täysitehoinen kuntoutustuki on lakannut, voidaan myöntää työhönsijoittumista varten eläkkeen määräistä työhönsijoittumisrahaa enintään kolmen kuukauden ajaksi. Jos hänelle myönnetään myöhemmin eläkettä samalta ajalta, työhönsijoittumisraha vähennetään eläkkeestä.

31 §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttuminen yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi tai työttömyyseläkkeeksi

Osatyökyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset. Muutosta ei kuitenkaan tehdä takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen yksilöllisen varhaiseläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta

30 §

Työhönsijoittumisraha

Työntekijälle, jolle myönnetty *tulevan ajan eläkettä sisältävä* kuntoutustuki on lakannut, voidaan myöntää työhönsijoittumista varten eläkkeen määräistä työhönsijoittumisrahaa enintään kolmen kuukauden ajaksi. Jos hänelle myönnetään myöhemmin eläkettä *samalle ajalle*, työhönsijoittumisraha vähennetään eläkkeestä.

31 §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttuminen työttömyyseläkkeeksi

(1 mom.kumotaan)

32 §

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkeiän työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

33 §

Yksilöllinen varhaiseläke

Ennen vuotta 1944 syntyneellä työntekijällä, joka on täyttänyt 58 vuotta, on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissa olon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja työolosuhteita arvioitaessa on myös otettava huomioon julkisen hallinnon erityisluonteesta johtuvat tietyille tehtäville asetettavat erityiset vaatimukset, jotka liittyvät yleiseen turvallisuuteen, työntekijän omaan turvallisuuteen taikka työn vastuullisuuteen yleisen edun kannalta.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut työeläkelaisissa tarkoitetun ansiotyön tai että lä-

32 §

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi ja oikeus eläkkeen aikana karttuneeseen uuteen eläkkeeseen

Työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Tällöin osatyökyvyttömyyseläke muuttuu täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittuun eläkkeeseen on oikeus hakemuksesta aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien edellyttäen, ettei työntekijä ole enää siinä palvelussuhteessa, josta hän on siirtymässä eläkkeelle, tai siitä ajankohdasta, jona työkyvyttömyyseläkkeen päätyttyä myönnetään sellainen uusi eläke, johon ei sovelleta 60 §:n säännöksiä.

33 §

Yksilöllinen varhaiseläke

(kumotaan)

nen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin 15,14 euroa. Rahamäärä vastaa vuoden 1966 indeksilukua 142. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan ottaa huomioon tuleva aika.

Jos työntekijä saa vanhuuseläkettä jonkin muun työeläkelain perusteella, tulevan ajan huomioon ottamista ei edellytetä.

Työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen myös, jos hänelle palvelusuhteen päätyttyä on myönnetty myöhemmän virka- tai työsuhteeseen taikka yrittäjätöimintään perustuva työeläkelain mukainen yksilöllinen varhaiseläke.

Yksilöllisestä varhaiseläkkeestä ja sen saajasta on jäljempänä mainituin poikkeuksin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

34 §

Ansiotyön vaikutus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen

Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 48 §:n 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeenä tai sitä ei tulisi maksaa lainkaan, kunnallinen eläkelaitos muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksetut eläke-erät takaisin eläkkeensaajalta ansiotyöhön ryhtymisestä alkaen.

Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeenä, lepävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Lepävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, se katsotaan ilman eri päätöstä

34 §

Ansiotyön vaikutus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen

(kumotaan)

lakanneeksi sanotun ajan kuluttua.

35 §

Yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkauttaminen

Yksilöllinen varhaiseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksiä. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke lakkautetaan, jos se on myönnetty 33 §:n 5 momentin mukaan ja jos sen myöntämisen perusteena oleva eläke lakkautetaan.

36 §

Työttömyyseläke

Pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä on oikeus saada työttömyyseläkettä 60 vuotta täytettyään edellyttäen, että:

1) hän on ennen eläketapahtumapäivää välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työeläkelain mukaista eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) alaisissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansaita-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin mainitun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. *Työttömyyseläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkeiän työttömyyseläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi.*

Työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on jäljempänä mainituin poikkeuksin soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

37 §

Työttömyyseläkkeen maksamisen keskeytys

35 §

Yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkauttaminen

(kumotaan)

36 §

Työttömyyseläke

Ennen vuotta 1950 syntyneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä on oikeus saada työttömyyseläkettä 60 vuotta täytettyään siihen saakka kunnes hän täyttää 63 vuotta edellyttäen, että:

1) *hänelle on ennen eläketapahtumaa välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana karttunut työeläkelain mukaista eläkettä vähintään viideltä vuodelta; ansioiden perusteella karttumisaikaa otetaan tällöin huomioon siten kuin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 4 §:n 4 momentissa säädetään;*

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi.

Jos työntekijä täyttää edellä tässä pykälässä säädetyt edellytykset 62 vuotta täytettyään, hänelle myönnetään vanhuuseläke siten kuin 13 §:n 3 momentissa säädetään.

Työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on jäljempänä mainituin poikkeuksin soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

37 §

Työttömyyseläkkeen maksamisen keskeytys

Työttömyyseläkettä ei makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja ansaitsee ansiotyössä vähintään kaksi kertaa 15,14 euroa kuukaudessa; rahamäärä vastaa vuoden 1966 indeksilukua 142; eikä

39 §

Työttömyyseläkkeen muuttuminen työkyvyttömyyseläkkeeksi tai vanhuuseläkkeeksi

Jos vanhuuseläkkeeksi muuttuva työttömyyseläke oli 49 §:n 2 momentin mukainen täysitehoinen eläke, vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenosa. Samoin menetellään, kun työttömyyseläke on 1 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka myöhemmin muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

40 §

Karttumisprosentit

Eläkkeen määrä on 1/8 prosenttia eläkepalkasta kuukautta kohti:

- 1) eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajalta;
- 2) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan tuleva aika; sekä
- 3) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 1 momentin 1 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin 1/6 prosenttia kuukautta kohti sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin:

- 1) 1/10 prosenttia kuukautta kohti siltä osin kuin tuleva aika koskee 50 vuoden täyttämisen jälkeistä aikaa 60 vuoden täyt-

Työttömyyseläkettä ei makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 523,61 euroa kuukaudessa; eikä

39 §

Työttömyyseläkkeen muuttuminen työkyvyttömyyseläkkeeksi tai vanhuuseläkkeeksi

Työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Työttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi ei kuitenkaan sovelleta, mitä 73 §:ssä säädetään. Jos vanhuuseläkkeeksi muuttuvaan työttömyyseläkkeeseen on sovellettu 49 §:n toista virkettä, vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläke. Samoin menetellään, kun työttömyyseläke on 1 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka myöhemmin muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

40 §

Karttumisprosentit

Eläke karttuu vuodessa tämän lain alaisista kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista työansioista:

1) 1,5 prosenttia sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 53 vuotta, ja ajalta, jona eläkkeensaaja on saanut työeläkelain mukaista työkyvyttömyys-, työttömyys- tai vanhuuseläkettä tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkettä, luopumiskorvausta tai luopumistukea taikka niitä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä sekä 52 §:ssä tarkoitettua eläkkeen perusteesta;

2) 1,9 prosenttia työntekijän 53 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta työntekijän 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

3) 4,5 prosenttia työntekijän 63 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kalente-

tämiseen asti tai eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti; ja

2) 1/15 prosenttia kuukautta kohti siltä osin kuin tuleva aika koskee 60 vuoden täyttämisen jälkeistä aikaa tai eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

rikuukauden alusta, ei kuitenkaan, jos työntekijä saa tänä aikana eläkettä muuna kuin osa-aikaeläkkeenä.

Tulevan ajan eläke on 53 §:ssä tarkoitusta tulevan ajan ansiosta:

1) 1,5 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin tuleva aika luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja tulevan ajan päättymisen väliseltä ajalta.

Ajalta, jolta työntekijä on saanut työkyvyttömyyseläkettä, eläkettä karttuu työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta eläkkeen päättämiskuukauden loppuun 53 §:ssä tarkoitetun tulevan ajan ansion perusteella siten kuin 59 §:ssä säädetään:

1) 1,5 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja tulevan ajan päättymisen välinen aika.

Kun eläkettä lasketaan kuukautta kohden, karttumisprosenttina käytetään 1/12 osaa 1—3 momentissa mainitusta määrästä. Jos kalenterivuoden aikana maksetuista työansioista karttuu eläkettä 1 momentin perusteella eri karttumisprosenttien mukaan, vuoden karttumisprosentti saadaan laskeamalla kuukautta kohden laskettujen karttumisprosenttien keskiarvo kuukausilta vuoden alusta tai aikaisemman eläkkeen päättymisestä vuoden loppuun, enintään kuitenkin eläkkeen alkamiseen ja kertomalla tämä luvulla 12.

41 §

Eläkkeen karttuminen luottamustoimista

Luottamushenkilölle karttuu eläkettä 1,5 prosenttia jokaiselta kalenterivuodelta ansionmenetyksen korvauksista ja määräajalta maksetuista erillisistä palkkioista, joita jäsenyhteisö on hänelle kunakin kalenterivuonna maksanut. Eläke määrätään kuitenkin täydeltä kalenterivuodelta, jolta ansi-

41 §

Eläkkeen karttuminen luottamustoimista

Luottamushenkilölle karttuu eläkettä jokaiselta kalenterivuodelta ansionmenetyksen korvauksista ja määräajalta maksetuista erillisistä palkkioista, joita jäsenyhteisö on hänelle kunakin kalenterivuonna maksanut.

onmenetyksen korvauksia ja erillispalkkioita on maksettu.

Luottamushenkilön työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä ei oteta huomioon tulevaa aikaa.

42 §

Varhennusvähennys

Jos eläke myönnetään varhennettuna vanhuuseläkkeenä, eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen vanhuuseläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan työntekijälle eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneesta 76 §:n mukaisesti yhteensovite-tusta eläkkeestä.

43 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään eläkepalkkaa palvelussuhteessa, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon tuleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. *Jos palvelussuhde on päätetty 66 §:n nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä pykälää sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti.*

Jos työntekijä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammasa 14 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa työeläkelain alaisessa ansiotyössä, osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan erotuksesta, joka saadaan vähentämällä näistä töistä saatujen 1 momentin mukaisten ansiotulojen yhteismäärästä osa-aikatyön aikaisten ansiotulojen yhteismäärä. Erotus jaetaan ansion alenemien suhteessa niiden työeläkelakien mukaisiin osiin, joiden perusteella työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, kuitenkin enintään siihen määrään asti, joka vastaa kunkin työeläke-

42 §

Varhennusvähennys ja lykkäyskorotus

Jos eläke myönnetään varhennettuna vanhuuseläkkeenä, eläkettä vähennetään 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen 63 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan työntekijälle eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneesta eläkkeestä.

Jos vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkääntyy.

43 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiona pidetään sitä jäljempänä 53 §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansiota, jonka perusteella työntekijän työkyvyttömyyseläke laskettaisiin, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun työeläkelain perusteella, tämän lain mukainen osa-aikaeläke on sama suhteellinen osuus 1 momentissa tarkoitettua ansiotulojen erotuksesta kuin tämän lain alaiset vakiintuneessa ansiossa huomioon otetut työnansiot ovat niiden lakien mukaisista vastaavista ansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia työntekijälle osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneista ja yhteensovitetuista työeläkkeistä sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain

lain piirissä tapahtunutta ansion alenemaa.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia työntekijälle osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneista ja yhteensovitetuista työeläkkeistä. Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun työeläkelain perusteella ja mainittu rajausta vähentää osa-aikaeläkettä, tehdään vähennys näiden lakien kesken niiden mukaan ansaittujen eläkeoikeuksien suhteessa. Tällaiseen eläkkeeseen voidaan rinnastaa vieraassa valtiossa tai kansainvälisen järjestön palveluksessa karttunut vastaava etuus. Jollei mainitusta etuudesta saada tietoa, enimmäismäärää laskettaessa huomioon otettavana eläkkeenä voidaan käyttää sellaista teoreettista eläkettä, joka viranhaltijalle tai työntekijälle olisi karttunut, jos hänen vieraassa valtiossa työskentelyyn perustuva vakuutusajansa olisi ollut tämän lain alaista palvelusta.

45 §

Kuntoutusrahan määrä

Jos työntekijä on kokonaan estynyt tekevästä ansiotyöstä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi, kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden työeläkelakien mukaisten eläkkeiden yhteismäärä, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi 17 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna ajankohtana.

Jos työntekijä ammatillisen kuntoutuksen aikana ansaitsee enemmän kuin puolet siitä eläkepalkasta, jonka perusteella 1 momentissa tarkoitettuna eläkkeen tulevan ajan eläkkeenosa lasketaan, kuntoutusrahan määrä on puolet 1 momentissa tarkoitettuna täyden eläkkeen määrästä.

(644/2003) mukaan karttuneesta eläkkeestä. Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun työeläkelain perusteella ja tässä tarkoitettu rajausta vähentää osa-aikaeläkettä, tehdään vähennys näiden lakien kesken niiden mukaan vakiintuneessa ansiotulossa huomioon otettujen työansioiden suhteessa. Tällaiseen eläkkeeseen voidaan rinnastaa vieraassa valtiossa tai kansainvälisen järjestön palveluksessa karttunut vastaava etuus. Jollei mainitusta etuudesta saada tietoa, enimmäismäärää laskettaessa huomioon otettavana eläkkeenä voidaan käyttää sellaista teoreettista eläkettä, joka viranhaltijalle tai työntekijälle olisi karttunut, jos hänen vieraassa valtiossa työskentelyyn perustuva vakuutusajansa olisi ollut tämän lain alaista palvelusta.

45 §

Kuntoutusrahan määrä

Jos työntekijä on kokonaan estynyt tekevästä ansiotyöstä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi, kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden työeläkelakien mukaisten eläkkeiden yhteismäärä, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi 17 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna *kuntoutustapahtumapäivänä korotettuna 33 prosentilla. Jos hakijan työeläkelain piiriin kuuluva työskentely jatkuu vielä sen jälkeen, kun hän on saanut päätöksen oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen, tässä momentissa tarkoitettuna ajankohtana pidetään kuntoutustoimenpiteen alkamista edeltävää päivää.*

Jos työntekijä ammatillisen kuntoutuksen aikana ansaitsee enemmän kuin puolet siitä eläkkeen perusteena olevasta ansiosta, jonka perusteella 1 momentissa tarkoitettuna eläkkeen tulevan ajan eläkkeenosa lasketaan, kuntoutusrahan määrä on puolet 1 momentissa tarkoitettuna täyden kuntoutusrahan määrästä

46 §

Kuntoutuskorotuksen määrä

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia *kuntoutusrahan*, kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen *yhteensovitetusta* määrästä.

47 §

Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen määrä

Edellä 19 §:n 3 momentissa tarkoitettu harkinnanvarainen kuntoutusavustus on enintään kuudelta kuukaudelta lasketun kuntoutusrahan suuruinen. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä.

48 §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen ja yksilöllisen varhaiseläkkeen määrä

Osatyökyvyttömyyseläke on puolet 40 §:n mukaan karttuneesta eläkkeestä.

Yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruisena. Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee vähintään 15,14 euroa kuukaudessa, yksilöllinen varhaiseläke voidaan maksaa osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruisena osaeläkkeenä. Rahamäärä vastaa vuoden 1966 indeksilukua 142. Jos eläkkeensaajan ansiotulot ylittävät 3/5 eläkepalkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään

49 §

Työttömyyseläkkeen määrä

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä sitä

46 §

Kuntoutuskorotuksen määrä

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen *yhteensovitetusta* määrästä.

47 §

Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen määrä

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus on työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen, eikä siihen makseta kuntoutuskorotusta. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta voidaan maksaa enintään kuudelta kuukaudelta. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä.

48 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 40 §:n mukaan. Osatyökyvyttömyyseläke on puolet täydestä eläkkeestä.

49 §

Työttömyyseläkkeen määrä

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. *Tulevan ajan eläkettä laskettaessa sovelletaan kui-*

eläkkeenosaa, joka perustuu tulevaan aikaan eikä eläkkeeseen tältä osin laskettavaa 50 §:ssä tarkoitettua työeläkelisää (*tulevan ajan eläkkeenosaa*).

Jos työntekijällä 1 momentin mukaisella eläketapahtumahetkellä olisi oikeus 53—56 §:n mukaisesti tulevaan aikaan, hänelle myönnettyä työttömyyseläkettä pidetään täysitehoisena eläkkeenä. Jos edellä tarkoitettu työttömyyseläke muuttuu 39 §:n nojalla työkyvyttömyyseläkkeeksi, myös tällainen työkyvyttömyyseläke katsotaan täysitehoiseksi eläkkeeksi.

50 §

Työeläkelisiä

Muuta eläkettä kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisällä, jos työntekijä on saanut:

1) työttömyysturvalain mukaista ansiopäivärahaa joko laissa tarkoitettuna palkansaajana tai 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjätoimintaa harjoittavana henkilönä, ei kuitenkaan mainitun lain 5 luvun 12 §:ssä tarkoitettua lisävuokutukseen perustuvaa päivärahaa;

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaista ansiotukea;

3) työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitettua koulutuspäivärahaa;

4) aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea; tai

5) työeläkelain tai kuntoutusrahalain (611/1991) mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen työeläkelain mukainen virka- tai työsuhte taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä

tenkin 53 — 58 ja 68 — 72 §:ää sellaisena kuin mainitut lainkohdat ovat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä tulevan ajan eläkettä.

50 §

Eläkkeeseen oikeuttava aika

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot, jotka työntekijä on ansainnut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä. Eläkkeeseen eivät kuitenkaan oikeuta työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot, jos työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika on luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi siten kuin 53 §:ssä säädetään.

on ollut työeläkelain alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei työntekijä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain mukaista palkkaa vähintään lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla 80 prosenttia eläkkeen määrästä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (*etuuskuukaudet*) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteenlasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua soviteltua työttömyyspäivärahaa saaneen työntekijän työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastaavien täysien päivien lukumäärää. Samoin menetellään, jos muuta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu muutoin kuin täyttä päivärahaa vastaavana.

51 §

Eläkkeeseen oikeuttava palvelus ja eläkkeen karttuminen osa-aikaeläkkeellä oloajalta

Eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luetaan palvelusaika 23 vuoden iästä lukien.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuuseläkkeeseen lisätään osa-aikaeläkkeellä olon ajalta 1/16 prosenttia ja työkyvyttömyyseläkkeeseen 40 §:n 1 momentin mukainen määrä eläkepalkasta jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkepalk-

51 §

Eläkkeen karttuminen osa-aikaeläkkeellä oloajalta

Osa-aikaeläkettä saaneen vanhuuseläkkeeseen lisätään osa-aikaeläkkeellä olon ajalta 1/16 prosenttia ja työkyvyttömyyseläkkeeseen 1/8 prosenttia 43 §:ssä säädetystä ansiotulojen erotuksesta jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin ansiotulojen erotus on se työansiotulojen erotus, jonka perusteella osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran mää-

kana pidetään sitä ansiotulojen erotusta, jonka perusteella osa-aikaeläke on määrätty.

rätty. Jos osa-aikaeläke on maksettu myös muun työeläkelain perusteella, tämän lain mukainen ansiotulojen erotus on sama suhteellinen osuus erotuksesta kuin tämän lain mukainen eläke on osa-aikaeläkkeiden yhteismäärästä.

Jos osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuvaan eläkkeeseen luetaan mukaan tulevan ajan eläke, tulevalta ajalta eläke lasketaan 40 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti myös 43 §:n 1 momentissa tarkoitettua ansiotulojen erotuksesta.

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuu eläkettä siten kuin 40 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

52 §

Palvelussuhteen keskeytykset

Eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi ei lueta:

1) aikaa, jolloin työntekijä on ollut vakinaisessa palveluksessa asevelvollisuuttaan suorittamassa;

2) koko keskeytysaikaa, jos palvelussuhde ja palkanmaksu ovat keskeytyneinä yhdenjaksoisesti yli vuoden ajan;

3) koko keskeytysaikaa, jos palvelussuhde ja palkanmaksu ovat keskeytyneenä vähintään kuukauden ja työntekijä on keskeytysajaksi ollut jonkin työeläkelain tai vastaavan ulkomaisen eläketurvan piiriin kuuluvassa työssä; ja

4) aikaa, jonka työntekijä välittömästi ennen vanhuuseläkkeelle siirtymistä on vanhuuseläke-ään täyttämisen jälkeen ollut muun syyn kuin vuosiloman tai sairausloman vuoksi poissa palvelussuhteesta.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädetään, eläkeajaksi luetaan aika, jona palvelussuhde on ollut palkattomasti keskeytyneenä, jos keskeytysaikaan kohdistuu erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainloma ja työntekijälle on maksettu tai hänellä olisi ollut oikeus keskeytysajalta sairausvakuutuslain mukaiseen erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan. Samoin oikeuttaa eläkkeeseen aika, jona palvelussuhde on ollut palkattomasti keskeytyneenä ja jolta työntekijä on saanut työeläkelain, valtiokonttorin ohjeisiin pe-

52 §

Eläkkeeseen oikeuttavat etuudet

Eläkkeeseen oikeuttavat myös ne jäljempänä 1—9 kohdassa mainitut etuudet, jotka työntekijä on saanut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän kalenterivuoden loppuun mennessä. Edellytyksenä on, että työntekijällä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työeläkelain mukaisia työansioita vähintään 12 566,70 euroa. Etuudet eivät kuitenkaan oikeuta eläkkeeseen siltä ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelain mukaista muuta eläkettä kuin perhe-eläkettä. Tässä pykälässä tarkoitettu eläkeoikeus määräytyy etuuskien perusteena olevien työ- ja ansiotulojen mukaan seuraavasti:

1) äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahan perusteena oleva sairausvakuutuslain (364/1963) mukainen työtulo;

2) vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen perusteella oleva ansio;

3) työttömyysturvalain mukaisen ansioon suhteutetun päivärahan perusteena oleva ansio edellyttäen, että päivärahaa on saatu joko työttömyysturvalaissa tarkoitettuna palkansaajana tai mainitun lain 1 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuna yrittäjänä, siltä osin kuin päivärahaa on saatu ennen 63 vuoden iän täyttämistä;

4) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaisen ansiotuen perus-

rustuvan varhaiskuntoutuksen tai kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Sovellettaessa 1 ja 2 momenttia katsotaan palkaksi myös päiväraha, jonka jäsenyhteisön sairauskassa on maksanut sairausvakuutuslain mukaisten etuuksien lisäksi.

teena oleva ansio;

5) *työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitettun koulutuspäivärahan perusteena oleva ansio;*

6) *aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaisen ansiokoulutustuen perusteena oleva ansio;*

7) *työeläkelain taikka kuntoutusrahalain (611/1991) mukaisen kuntoutusrahan tai tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella myönnetyn ansionmenetyksen korvauksen perusteena oleva työansio siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, ei kuitenkaan, jos kuntoutusraha on maksettu eläkkeen lisänä;*

8) *sairauspäivärahan ja erityishoitorahan perusteena oleva sairausvakuutuslaissa tarkoitettu työtulo siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle;*

9) *tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutusta koskevien säännösten mukaisen ansionmenetykskorvauksen perusteena oleva työansio siltä ajalta, jolta päiväraha on maksettu työntekijälle, jos työntekijälle ei makseta sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa tämän ansionmenetykskorvauksen vuoksi.*

Siltä ajalta, jolta 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu etuus on maksettu työntekijälle, eläkkeen perusteena on mainitun etuuden perusteena oleva työtulo korotettuna kertoimella 1,17. Ajalta, jolta etuus on maksettu työnantajalle, eläkkeen perusteena on mainitun etuuden perusteena oleva työtulo muunnettuna kertoimella 0,17. Jos kuitenkin etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, eläkkeen perusteena on kuitenkin 523,61 euroa kuukaudessa. Jos etuus on työhön paluun vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, etuuden perusteena on työntekijälle maksetun vähimmäispäivärahan määrä.

Eläkkeen perusteena on 75 prosenttia 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen etuuden perusteena olevasta ansiosta ja 65 prosenttia 4—9 kohdassa tarkoitettujen etuuden perusteena olevasta ansiosta tai työtulosta.

Jos eläkkeensaajalla on oikeus eläkkeeseen kahden tai useamman työeläkelain mukaan, 1—3 momentissa mainituista ansi-

53 §

Tuleva aika

Eläkeajaksi työkyvyttömyyseläkettä varten luetaan myös tuleva aika edellyttäen, että:

1) työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin palvelussuhteen tai tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen päättymisestä on kulunut 360 päivää (*jälkikarenssiaika*);

2) työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta työeläkelaisa tarkoitetussa Suomessa järjestetyn työeläketurvan piiriin kuuluvassa ansiotyössä; ja

3) työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut Suomessa vähintään viisi vuotta.

Kunnallinen eläkelaitos voi erityisestä syystä päättää, että 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua asumista koskevaa edellytystä ei sovelleta.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa katsotaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös sellainen kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisa tarkoitettuja ansioita edellyttäen kuitenkin, että ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään yhtä suuret kuin mainitun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu rahamäärä Kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläke-

oista karttuneen eläkkeen osan käsittelee ja ratkaisee 7 luvussa tarkoitettu viimeinen eläkelaitos tai jos viimeistä eläkelaitosta koskevia säännöksiä ei sovelleta, työntekijäin eläkelain 10 d §:n 1 momentissa tarkoitettu eläkelaitos tai jos työntekijällä ei ole yksityisten eläkelakien mukaan vakuutettuja työnansioita, se eläkelaitos, jossa eläketurva on järjestetty viimeisen ansiotyön perusteella. Vastuu näiden etuuksien perusteella karttuneesta eläkkeestä jaetaan eläkelaitosten kesken siten kuin työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetään.

53 §

Tuleva aika

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös tuleva aika. Edellytyksenä on kuitenkin, että työntekijällä on työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana työeläkelain mukaisia työansioita vähintään 12 566,70 euroa.

Tulevan ajan eläkkeen perusteena oleva työansio (tulevan ajan ansio) määrätään niiden työeläkelain mukaisten työansioiden perusteella, jotka työntekijällä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana (tarkastelu-aika). Tulevan ajan ansiota määrättäessä vuosiansiot tarkistetaan 71 §:n mukaisesti. Tulevan ajan ansio on tarkasteluajana saatujen, näin tarkistettujen työansioiden summa jaettuna kuudellakymmenellä.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä siihen luetaan myös tarkasteluajakaan kohdistuva 52 §:ssä mainitun etuuden perusteena oleva ansio tai työtulo tarkistettuna palkkaker-toimella.

Jos työntekijä on tarkasteluajana saanut työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea tai työttömyysturvalain peruspäivärahan suuruista työvoimapolitiittista koulutustukea tai koulutus-päivärahaa tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaista perustukea, otetaan tulevan ajan ansiota määrättäessä työansiona huomioon 1 047,22 euroa jokai-

laissa (662/1985) tarkoitettuja ansioita, otetaan vastaavasti huomioon, jos ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään mainitun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua rahamäärän suuruiset.

selta täydeltä kuukaudelta, jolta mainittua etuutta on suoritettu. Vastaavalla tavalla otetaan huomioon myös sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, jos se on myönnetty työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan suuruisena.

Jos tulevan ajan ansiota määrättäessä työntekijällä ei tarkasteluaikana ole 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen ansioiden lisäksi 2 momentissa tarkoitettuja työansioita, työntekijällä ei ole oikeutta tulevan ajan eläkkeeseen.

Jos työntekijän työansiot ovat tarkasteluaikana hänen vakiintunutta ansiotasoaan pienemmät alle kolmevuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi ja tämän seikan johdosta hänen eläketurvansa olisi alentunut vähintään 20 prosenttia, käytetään sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, työntekijän hakemuksesta 1 momentin mukaisena ansiona sitä työansiota, jota lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt.

54 §

Jälkikarenssiajan pidennys

Edellä 53 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua jälkikarenssiaikaa laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut:

- 1) opintovapaalaissa (273/1979) tarkoitettua opintovapaata;
- 2) työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitettua koulutuspäivärahaa;
- 3) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaista ansiotukea;
- 4) työttömyysturvalain mukaista päivärahaa tai enintään 180 päivältä maksettua työmarkkinatukea, yhteensä kuitenkin enintään työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:ssä säädettyä enimmäismäärää vastaavilta päiviltä;
- 5) työeläkelain tai kuntoutusrahain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai
- 6) sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tämän lain mukaisen työky-

54 §

Tulevan ajan ansiot erityistilanteissa

Sen estämättä, mitä 53 §:n 2 momentissa säädetään, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon myös työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot sen kuukauden loppuun, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, jos

1) työntekijällä ei ole tarkasteluaikana yhtenäkkään vuonna sellaisia työansioita, jotka 53 §:n 2, 3 ja 6 momentin mukaan otetaan huomioon tulevan ajan ansiota määrättäessä; tai

2) työntekijällä on 1 kohdassa tarkoitettuja työnansioita vain työkyvyttömyyden alkamisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna.

Jos työntekijä on tullut työkyvyttömäksi ennen sen kalenterivuoden päättymistä, jona hän täyttää 23 vuotta, tarkasteluaika on sen estämättä, mitä 53 §:n 2 momentissa säädetään, 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkamisen ja sen kuukauden päättymisen välinen aika, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi. Tällöin tulevan ajan ansio on tänä tarkasteluaikana saatujen 71 §:n mukaan tarkistettujen työ-

vyttömyyden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain nojalta.

55 §

Työttömyysturvalain mukaiset lisäpäivät

Jos työntekijä on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:n 1 momentin perusteella ennen kuin palvelussuhteen päättymisestä on kulunut 53 ja 54 §:ssä tarkoitettu jälkikarenssiaika, luetaan tämän palvelussuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

56 §

Lastenhoitoaika

Tuleva aika luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös sellaisen palvelussuhteen perusteella, jonka päätyttyä työntekijällä on 53—55 §:ssä tarkoitettua jälkikarenssiajan täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen ajan ollut 83 §:ssä tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi. Edellä mainittu aikaväli ei kuitenkaan saa olla yhdeksää vuotta pidempi. Työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi lukemisen edellytyksenä on kuitenkin, että:

1) työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaista kotihoidon tukea; ja

2) tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi 53—55 §:n perusteella.

ansioiden summa jaettuna samaan ajanjaksoon sisältyvien kuukausien lukumäärällä.

55 §

Tulevan ajan ansion jakaantuminen

Tämän lain alainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus 53 §:n 2—4 ja 6 momentissa ja 54 §:n 1 ja 2 momentissa määritellystä tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä kuin tämän lain alaisten työansioiden osuus on kaikkien työeläkelakien alaisten ansioiden yhteismäärästä 53 §:n 2 momentin ja 54 §:n 2 momentin mukaisena tarkasteluaikana.

56 §

Lastenhoitoaika

(kumotaan)

57 §

Tulevan ajan liittäminen palvelussuhteeseen

Tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi vähintään kuusi kuukautta jatkuneen palvelussuhteen perusteella.

Tuleva aika luetaan kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavaksi kuusi kuukautta lyhyemmän palvelussuhteen perusteella silloin, kun työntekijällä ei ole ennen tätä palvelussuhdetta alkaneen virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta täysitehoiseen eläkkeeseen.

Jos työntekijä tulevaan aikaan oikeuttavan palvelussuhteen päätyttyä on myöhemmin toisen virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden täysitehoiseen eläkkeeseen, ei 53—56 §:n säännöksiä sovelleta aikaisempaan palvelussuhteeseen. Työntekijän katsotaan tällöin saavuttaneen edellä tarkoitetun oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohtana, jona hänen mainitussa laissa tarkoitetuissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vammian saamista nousut lain 7 §:n 1 momentissa edellytettyyn vähintään 134,55 euron rajamäärään. Rahamäärä vastaa vuoden 1962 indeksilukua 100.

58 §

Tuleva aika ja toimeksiantosopimus sekä lyhyet palvelussuhteet

Tulevaa aikaa ei liitetä 3 §:ssä mainittuihin sopimussuhteisiin, jos perhehoitajalla tai omaishoitajalla on oikeus täysitehoiseen eläkkeeseen jonkin virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella ja josta laskettava eläkepalkka on suurempi kuin 3 §:n mukaisen sopimussuhteen eläkepalkka.

Tulevaa aikaa ei liitetä myöskään palvelussuhteisiin, jotka ovat jatkuneet alle kuukauden tai joista tuleva keskimääräinen kuukausiansio on pienempi kuin 15,14 eu-

57 §

Tulevan ajan liittäminen palvelussuhteeseen

(kumotaan)

58 §

Tuleva aika ja toimeksiantosopimus sekä lyhyet palvelussuhteet

(kumotaan)

roa. Jos työntekijällä ei kuitenkaan ole oikeutta tulevaan aikaan minkään työeläkelain mukaan ja hänen tässä momentissa tarkoitetuista palvelussuhteista saamansa ansiot ovat yhteensä vähintään 12 kertaa 15,14 euroa eläketapahtumaa edeltävältä 360 päivältä, tuleva aika otetaan huomioon tämän lain mukaisessa eläkkeessä. Tulevan ajan eläkepalkka on 360 päivän ajalta edellä mainituista palvelussuhteista saadut työ-ansiot vähennettynä palkansaajan eläkemaksulla ja jaettuna 12:lla. Rahamäärät vastaavat vuoden 1966 indeksilukua 142.

59 §

Eläkkeelläoloajan lukeminen eläkeajaksi

Kun täysitehoisen eläkkeen päättymisen jälkeen työntekijälle myöhemmin myönnetään eläke uuden eläketapahtuman perusteella, lasketaan siihen palvelussuhteeseen, johon tuleva aika liittyi, eläkkeeseen oikeuttavaksi myös aika, jolta hänellä oli oikeus aikaisempaan eläkkeeseen 23 vuotta täytettyään.

60 §

Eläke entisin perustein

Eläke määrätään samoin perustein kuin aikaisempi eläke, jos täysitehoista eläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään eläke sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta. Samoin menetellään, jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke.

59 §

Eläkkeelläoloajan lukeminen eläkeajaksi

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella eläkettä, eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös aika, jolta hänellä oli oikeus saada aikaisempaa eläkettä. Eläkkeeseen oikeuttavaksi ei kuitenkaan lasketa aikaa, jolta 28 §:n 2 momentin mukaan ei ole oikeutta eläkkeeseen. Määrättäessä tämän lain mukaista eläkettä työkyvyttömyyseläkkeen ajalta käytetään perusteena sitä suhteellista osuutta tulevan ajan ansioista, joka vastaa tämän lain mukaisten työansioiden määrää kaikkien työeläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä.

60 §

Eläke entisin perustein

Eläke määrätään samoin perustein kuin aikaisempi eläke, jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään eläke sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta. Samoin menetellään, jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke. Jos vanhuuseläke alkaa ennen kuin aikaisemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, vanhuuseläke määrätään samojen

Jos työeläkelain mukainen täysitehoinen eläke myönnetään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta palvelussuhdetta oteta eläkkeeseen oikeutavana huomioon.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä

61 §

Palvelussuhteen alkaminen ja päättyminen

Tätä lakia sovellettaessa katsotaan palvelussuhde alkaneeksi silloin, kun työntekijä on ryhtynyt tekemään työtään.

Palvelussuhteen katsotaan päättyneen sen päivän lopussa, jolta sen perusteella viimeksi maksettiin palkkaa ennen palvelussuhteen katkeamista tai työkyvyttömyyden, osa-aikaeläkkeen taikka yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista.

Eläkkeeseen oikeuttavan palvelussuhteen alkamispäivästä ja palvelussuhteen keston laskemisesta päivinä säädetään tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksella.

62 §

Palvelussuhteen jatkuvuus

Palvelussuhteen ei katsota keskeytyvän työntekijän siirtyessä saman jäsenyhteisön toiseen palvelussuhteeseen, jos siirtyminen on välitöntä.

Palvelussuhteen ei katsota keskeytyvän myöskään kunnallisen jaotuksen muuttumisen, jäsenyhteisön laitoksen, liikkeen tai kiinteistön toisen jäsenyhteisön omistukseen siirtymisen taikka jäsenyhteisön tietyn to-

perusteiden mukaan kuin työkyvyttömyyseläke.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutusrahakauden alkaessa.

61 §

Palvelussuhteen alkaminen ja päättyminen

(kumotaan)

62 §

Palvelussuhteen jatkuvuus

(kumotaan)

minnan toisen jäsenyhteisön toiminnaksi siirtymisen johdosta.

Tämän lain 3 §:n mukaiseen sopimussuhteeseen tai luottamustoimeen perustuvaa aikaa ei kuitenkaan liitetä sitä välittömästi edeltävään tai välittömästi sen jälkeen alkavaan saman jäsenyhteisön virka- tai työsuhteeseen.

63 §

Rinnakkaiset palvelussuhteet

Jos työntekijä on samanaikaisesti kahdessa tai useammassa virka- tai työsuhteessa samaan jäsenyhteisöön, katsotaan hänen kuitenkin eläkettä määrättäessä olevan yhdessä palvelussuhteessa lukuun ottamatta 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua tilannetta. Jos työntekijä on samanaikaisesti jäsenyhteisöön sekä virka- tai työsuhteessa että 3 §:ssä tarkoitettussa toimeksiantosopimussuhteessa, sopimussuhteessa tai luottamustoimessa, eläke määräytyy erikseen virka- tai työsuhteista ja erikseen toimeksiantosopimussuhteista, sopimussuhteista ja luottamustoimista.

64 §

Jäsenyhteisöjen yhteinen virka- tai työsuhde

Kahden tai useamman jäsenyhteisön yhteinen virka- tai työsuhde on tässä laissa tarkoitettu palvelussuhde.

65 §

Palvelussuhteen tekninen katkaisu

Jos työntekijän säännöllisenä pidettävä työaika tai työaikajärjestely palvelussuhteen jatkuttua vähintään kolme vuotta muuttuu ja hänen työansionsa samalla alenee vähintään yhdellä neljänneksellä tai nousee vähintään yhdellä kolmanneksella, eikä työajan tai työaikajärjestelyn muutosta ole tarkoitettu tilapäiseksi, palvelussuhdetta pidetään eri palvelussuhteena työajan tai työaikajärjestelyn muutosta seuraavan kuukauden alusta (tekninen katkaisu). Palvelussuhdetta ei kuitenkaan päätetä, jos edel-

63 §

Rinnakkaiset palvelussuhteet

(kumotaan)

64 §

Jäsenyhteisöjen yhteinen virka- tai työsuhde

(kumotaan)

65 §

Palvelussuhteen tekninen katkaisu

(kumotaan)

lä tarkoitetun uuden palvelussuhteen alkamisesta ei eläketapahtuman sattuessa ole kulunut kahta vuotta.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös, jos työajan muutos on tapahtunut asteittain ja työansiot ovat sen takia muuttuneet 1 momentissa tarkoitetulla tavalla enintään kolmen vuoden kuluessa ensimmäisestä muutoksesta lukien. Verrattessa toisiinsa eri ajankohtien työansioita ne tarkistetaan 78 §:n mukaisesti.

66 §

Palvelussuhteen automaattinen katkaisu

Vähintään kymmenen vuotta jatkunut palvelussuhde päätetään sen vuoden bpussa, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän (automaattinen katkaisu). Jos palvelussuhde ei ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy.

Palvelussuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka päättymisestä on kaksi täyttä kalenterivuotta työntekijän vanhuuseläkeikään, eikä myöskään, jos palvelussuhde päättyy tai eläketapahtuma sattuu päättämistä seuraavan kalenterivuoden aikana. Palvelussuhdetta ei myöskään päätetä, jos työntekijän palkka on katkaisun jälkeisessä palvelussuhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen palvelussuhteen päättämistä, jos harkinnanvaraisen eläkepalkan soveltamisen edellytykset täyttyvät.

Edellä 1 momentissa mainitun palvelussuhteen päättämisen jälkeen työntekijän jatkaessa palvelussuhdettaan hänen katsotaan olevan uudessa palvelussuhteessa.

67 §

Teknisen ja automaattisen katkaisun soveltamisen rajoituksia

Sen estämättä, mitä 65 ja 66 §:ssä säädetään palvelussuhteen päättämisestä, katsotaan sanotun palvelussuhteen jatkuneen yhdenjaksoisesti sovellettaessa 24 §:n 3 mo-

66 §

Palvelussuhteen automaattinen katkaisu

(kumotaan)

67 §

Teknisen ja automaattisen katkaisun soveltamisen rajoituksia

(kumotaan)

menttia sekä työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momenttia. Sovellettaessa 65 §:ää katsotaan palvelussuhteen jatkuneen yhdenjaksaisesti sen estämättä, mitä 66 §:ssä säädetään palvelussuhteen päättämisestä.

68 §

Eläkepalkassa huomioon otettavat ansiot

Eläkepalkkaa laskettaessa työansio määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidätettäessä. Kokouspalkkioita, kertaluontoisista luennoista ja esitelmistä suoritettavia palkkioita ja palvelussuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta ei kuitenkaan oteta huomioon.

Jos työntekijä saa korvauksen työstään joko kokonaan tai osaksi yksityisiltä ja muilta maksuvelvollisilta periminään maksuina ja lunastuksina ja hänen jäsenyhteisöltä saamansa palkkaus on sen johdosta pienempi kuin se tehtävän laadun perusteella tai muutoin olisi, eläkepalkkaa määrättäessä nämä maksut ja lunastukset otetaan huomioon jäsenyhteisön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

68 §

Eläkkeessä huomioon otettavat ansiot

Eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrättäessä otetaan huomioon palkka tai muu vastike, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä. Tällainen vastike katsotaan eläkkeen perusteena olevaan työansioon kuuluvaksi myös silloin, kun sen suorittaa työntekijälle työnantajan sijasta konkurssipesä, palkkaturvalaissa (866/1998) tarkoitettu palkkaturvasta huolehtiva viranomainen tai muu maksaja (sijaismaksaja).

Jos työstä suoritettava vastike on sovittu osaksi tai kokonaan hyvittäväksi:

1) yleisöltä saatavilla maksuilla tai lunastuksilla; tai

2) vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitettun sairauskassan maksamalla päivärahalla, jota työntekijä saa laissa säädetyin tai työehto- tai muussa sopimuksessa sovitun palkan sijasta, luetaan myös tällainen tulo eläkkeen perusteena olevaan työansioon; edellä 1 kohdassa mainitut maksut luetaan jäsenyhteisön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna vastikkeena työstä ei kuitenkaan pidetä muun muassa:

1) kokouspalkkioita;

2) työnantajalta saatua henkilökunta etua;

3) korkoetua palvelussuhteen perusteella saadusta lainasta;

4) etua palvelussuhteeseen perustuva oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää alempaan hintaan, jos etu on henkilöstön enemmistön käytettävissä;

5) tuloverolain 66 §:ssä tarkoitettua työsuhdeoptioin käyttämisestä syntyvää etua tai sellaista palvelussuhteeseen perustuvaa suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella;

6) työmatkasta saatua päivärahaa tai

muuta kustannusten korvausta;

7) työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua odotusajan palkkaa;

8) palvelussuhteen päättämisestä maksettavaa korvausta tai muuta vahingonkorvausta;

9) henkilöstörahasolaissa (814/1989) tarkoitettuja voittopalkkioeriä, jotka on siirretty henkilöstörahastoon tai nostettu käteisenä tai henkilöstörahastosta nostettua rahasto-osuutta; eikä

10) eriä, jotka maksetaan työntekijälle yhtiökokouksen päätöksen perusteella voittonjakona tai käteisenä voittopalkkiona, edellyttäen että käteinen voittopalkkio maksetaan koko henkilöstölle eikä sillä pyritä korvaamaan työehtosopimuksen tai työsopimuksen edellyttämää palkkausjärjestelmää ja että käteisen voittopalkkion määräytymisperusteet ovat henkilöstörahasolain 2 §:n 2 momentin mukaiset ja että yhtiön vapaan pääoman määrä on suurempi kuin yhtiökokouksessa päätettävän käteisen voittopalkkion ja osakkeenomistajille maksettavien osinkojen yhteismäärä.

Edellä 3 momentin 10 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa edellytetään lisäksi, että voittopalkkion maksamisesta ei ole tehty työnantajaa velvoittavaa sopimusta ja että omistajat tekevät sitovan päätöksen käteisen voittopalkkion maksamisesta yhtiökokouksessa tilikauden päätyttyä ja että voittopalkkiot maksetaan tämän jälkeen. Lisäksi edellytyksenä on, että asia käsitellään yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (725/1978) mukaisella tai muulla vastaavalla tavalla.

Kun työntekijä lähetetään Suomesta ulkomaille työskentelemään tai kun hänet otetaan ulkomailta suomalaisen työnantajan palvelukseen siten, että hän tulee tämän lain soveltamispiiriin, eläkkeen perusteena olevana työansiona on 1–4 momentista säädetystä poiketen pidettävä sitä palkkaa, jota vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava. Jos vastaavaa työtä Suomessa ei ole, työansiona pidetään sitä palkkaa, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanottua työtä.

69 §

Palkansaajien eläkemaksun vähentäminen

Eläkepalkkaa laskettaessa kunkin vuoden työansioista vähennetään määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua 133 §:ssä tarkoitettua palkansaajien eläkemaksuprosenttia.

Palkansaajien eläkemaksua vähennettäessä sovelletaan soveltuvin osin, mitä työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä säädetään. Vastava vähennys tehdään myös *luottamushenkilöiden ansionmenetyksen korvauksista ja palkkioista*, eläinlääkärin muilta kuin jäsenyhteisöiltä saamista eläinlääkintähuoltolain (685/1990) 14 §:n 1 momentin mukaan eläkepalkassa huomioon otettavista palkkioista ja edellä 68 §:n 2 momentissa tarkoitetuista maksuista ja lunastuksista.

70 §

Eläkepalkan määräytyminen

Eläkepalkka määrätään jokaisesta palvelussuhteesta erikseen. Eläkepalkka lasketaan palvelussuhteen päättymisvuotta edeltäneiden enintään 10 viimeisen kalenterivuoden työansioista (*valintavuodet*). Jos palvelussuhde on jatkunut enintään kolmen kalenterivuoden aikana, palvelussuhteen päättymisvuosi otetaan yhtenä valintavuotena huomioon. Eläkepalkkaa laskettaessa valintavuosien työansiot tarkistetaan 78 §:n mukaisesti.

Eläkepalkkaa laskettaessa jätetään huomioon ottamatta sellaiset valintavuodet ja vastaavat ansiot, joina vuosina ansioiden keskimäärä on vähemmän kuin 50 prosenttia kaikkien valintavuosien työansioiden keskimäärästä. Vuosia, jotka näin jätetään

69 §

Palkansaajien eläkemaksun vähentäminen

Eläkettä laskettaessa kunkin vuoden työansioista vähennetään määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua 133 §:ssä tarkoitettua palkansaajien eläkemaksuprosenttia tai 53 vuotta täyttäneiden osalta korotettua maksua.

Palkansaajien eläkemaksua vähennettäessä sovelletaan soveltuvin osin, mitä työntekijäin eläkelain 7 a §:ssä säädetään. Vastava vähennys tehdään myös eläinlääkärin muilta kuin jäsenyhteisöiltä saamista eläinlääkintähuoltolain (685/1990) 14 §:n 1 momentin mukaan eläkepalkassa huomioon otettavista palkkioista.

Vuodelta, jona työntekijä täyttää 53 vuoden iän, pidetään palkansaajien eläkemaksuprosenttina prosenttia, joka on 40 §:n 4 momentissa säädetyllä tavalla määrättyjen kuukausien lukumäärällä painotettu 1 momentissa säädettyjen eläkemaksuprosenttien keskiarvo.

70 §

Eläkkeen karttumisen eläketapahtumavuodelta

Jos työntekijällä on tämän lain alaisia ansioita vähintään kolmena perättäisenä kalenterivuotena ennen eläketapahtumavuotta kunakin vuonna vähintään 6 000 euroa, eläke karttuu eläketapahtumavuodelta eläketapahtumavuotta edeltäneen vuoden ansioista. Edellisen vuoden ansiot kerrotaan eläketapahtumavuoden alusta eläketapahtumakuukauden loppuun olevien kuukausien määrällä ja jaetaan luvulla 12.

Jos eläketapahtumavuotta edeltäneen vuoden ansiot kuitenkin poikkeavat kahden sitä edeltäneen vuoden keskiansioista yli 10 prosentilla, ei sovelleta, mitä 1 momentissa säädetään, vaan eläke karttuu eläketapahtumavuodelta eläketapahtumaan mennessä

huomioon ottamatta, voi kuitenkin olla enintään kolmannes valintavuosista.

Eläkepalkka on huomioon otettavien valintavuosien työansioden keskimäärä kuukautta kohden. Keskimäärää kuukautta kohden laskettaessa jaetaan ansioiden yhteismäärä valintavuosiin sisältyvien päivien lukumäärällä ja osamäärä kerrotaan kolmelakymmenellä. Keskimäärää laskettaessa palvelussuhteesta vähennetään ne keskeytykset, jotka eivät oikeuta eläkkeeseen.

71 §

Eläkepalkan laskeminen eräissä erityis- tilanteissa

Eläkepalkkaa laskettaessa ei oteta huomioon aikaa, jona työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Jos palvelussuhde päättyy kesken kalenterivuotta teknisen katkaisun tai osa-aikaeläkkeelle siirtymisen vuoksi, palvelussuhteen päättymisvuotta ei lueta valintavuosiin. Jos palvelussuhde alkaa teknisen katkaisun tai osa-aikaeläkkeelle siirtymisen vuoksi kesken kalenterivuoden, ei palvelussuhteen alkamisvuotta lueta valintavuosiin. Jos palvelussuhde kuitenkin on edellä mainituissa tilanteissa jatkunut vain alkamis- tai päättymisvuonna, eläkepalkka määrätään sen ansioista.

Jos palvelussuhde on katkaistu automaattisesti, katsotaan sen kuitenkin 70 §:ää sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä ennen 76 §:n mukaisen yhteensovituksen tekemistä siten laskettuna on suurempi. Jos palvelussuhde on katkaistu automaattisesti, eläkepalkan valintavuosiin ei lueta katkaisun jälkeisen palvelussuhteen päättymisvuotta.

Muissa kuin edellä mainituissa tilanteissa työkyvyttömyyseläkkeelle siirryttäessä palvelussuhteen katsotaan eläkepalkkaa määrättäessä päättyneen työkyvyttömyyden alkamista edeltäneen kalenterikuukauden loppussa. Tällöin kuitenkin työkyvyttömyyden alkamista edeltänyt kalenterivuosi otetaan valintavuotena huomioon.

maksetuista tämän lain alaisista ansioista.

71 §

Palkkakerroin

Tässä laissa säädetyt ansiorajat ja ruhamäärät sekä eläkettä laskettaessa kunkin vuoden ansio tarkistetaan kertoimella, josta säädetään työntekijäin eläkelain 7 b §:ssä (palkkakerroin).

72 §

Eläkepalkan laskeminen lastenhoidon ja kuntoutusetuuksien ajalta

Jos 70 §:ssä tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy työsopimuslain (55/2001) 4 luvun 1 tai 3 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainlomaa tai hoitovapaata taikka edellä 52 §:n 2 momentissa mainittua yhdenjaksoisesti vähintään kuukauden jatkunutta kuntoutusetuus-aikaa, eläkepalkka lasketaan 70 §:stä poiketen siten, että valintavuosina otetaan huomioon enintään kymmenen sellaista viimeistä kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa.

Jos 1 momentissa tarkoitettua palkatonta aikaa sisältyy palvelussuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valintavuosista mikään ei sisälly palvelussuhteen kymmeneen viimeiseen kalenterivuoteen, eläkepalkkana pidetään sitä palveluksessaoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen palvelussuhteen päättymistä.

Eläkepalkka määrätään 70 ja 73 §:n mukaisesti, jos se niin laskien on suurempi.

73 §

Harkinnanvarainen eläkepalkka

Jos työntekijän taikka edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitettyksi, että eläkepalkka on työntekijän tai edunjäntäjän palvelussuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 70 §:n mukaisesti tarkistettu eläkepalkkansa samassa palvelussuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voidaan pitää vakiintuneena, pidetään palvelussuhteen eläkepalkkana sitä keskimääräistä ansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt. Edellytyksenä on, että mainitulla seikalla on vähi-

72 §

Ikäkorotus

Työkyvyttömyyseläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea korotetaan jäljempänä mainitulla kertoimella sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä eläkettä tai kuntoutustukea on maksettu yhteensä viideltä täydeltä kalenterivuodelta. Korotus määrätään sen mukaan, minkä ikäinen työntekijä on korotusvuoden alussa siten, että iän ollessa 24–26 vuotta korotusprosentti on 21. Korotusprosentti pienenee kutakin ikävuotta kohden 0,7 prosenttiyksiköllä. Iän ollessa yli 55 vuotta, korotusta ei tehdä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu kertakorotus ei sisältynyt edunjäntäjän eläkkeeseen tai jos edunjäntäjä ei ollut eläkkeellä kuollessaan, lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjäntäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen se kertakorotus, jonka edunjäntäjä olisi saanut, jos työkyvyttömyyseläke olisi jatkunut 1 momentissa tarkoitettun ajan. Kertakorotus lisätään perhe-eläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjäntäjän työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki olisi jatkunut yhteensä viisi täyttä kalenterivuotta.

73 §

Elinaikakerroin

Eläketurva sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen vuoden 2009 jälkeen siten, että vanhuuseläkkeen alkaessa eläke muunnetaan työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos vanhuuseläke kuitenkin alkaa ennen 62 vuoden iän täyttämivuotta, vanhuuseläke muunnetaan eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Leskeneläke muunnetaan eläkesovitusta tehtäessä kyseiselle vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella.

Kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 62 vuoden iässä tai sen jälkeen, eläke tarkistetaan työntekijän 62 vuo-

tään 20 prosentin vaikutus kokonaiseläketurvaan.

Jos työntekijä tai edunsaaja esittää riittäväksi katsottavan selvityksen, noudatetaan 1 momenttia, vaikka poikkeuksellinen syy olisi ilmaantunut aikaisemmin kuin kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa.

Jos tulee selvitetynksi, että eläkepalkka on poikkeuksellisesta syystä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla korkeampi kuin vakiintunut työansio, voidaan eläkepalkkaa samalla tavoin alentaa.

Sen estämättä, mitä 65 §:ssä säädetään palvelussuhteen päättymisestä, katsotaan mainitun palvelussuhteen jatkuneen yhdenjaksoisesti tätä pykälää sovellettaessa.

74 §

Lyhyistä palvelussuhteista karttuneen eläkkeen vähimmäismäärä

Jos työntekijän 58 §:n 2 momentissa tarkoitetuista palvelussuhteista sekä luottamushenkilön 10 §:n 2 momentin mukaisista ansionmenetyksen korvauksista, jotka jäävät vuodessa alle 12 kertaa 15,14 euroa, karttunut eläke on yhteismäärältään ennen 76 §:n mukaista yhteensovitusta pienempi kuin 1,68 euroa kuukaudessa, näistä palvelussuhteista ja ansionmenetyksen korvauksista ei ole oikeutta eläkkeeseen. Rahamäärä 15,14 euroa vastaa vuoden 1966 indeksilukua 142 ja rahamäärä 1,68 euroa vuoden 1997 indeksilukua 1791.

75 §

Eläkkeen rajaus

Eläke lasketaan jokaisesta palvelussuhteesta erikseen. Eri palvelussuhteista määrätyt eläkkeet lasketaan yhteen. Eläkkeiden enimmäismäärä saa olla enintään 60 prosenttia suurimmasta eläkepalkasta sellaisessa palvelussuhteessa, jossa on eläkeaikaa vähintään kaksi vuotta. Jos sellaista palvelussuhdetta ei ole, yhteismäärä saa olla enintään 60 prosenttia suurimmasta tämän lain mukaisesta eläkepalkasta. Jos työntekijällä on tämän lain mukaan eläkkeeseen oikeuttavia rinnakkaisia palvelus-

den iän täyttämivuodeksi vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ennen 62 vuoden iän täyttämivuotta, eläke tarkistetaan kuitenkin elinaikakertoimella, joka on vahvistettu sille vuodelle, jona eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Elinaikakertoimena käytetään sosiaali- ja terveysministeriön vuosittain työntekijäin eläkelain 7 h §:n nojalla vuosittain vahvistamaa kerrointa.

74 §

Lyhyistä palvelussuhteista karttuneen eläkkeen vähimmäismäärä

(kumotaan)

75 §

Eläkkeen rajaus

(kumotaan)

suhteita, otetaan eläkkeiden enimmäismäärää määrättäessä huomioon rinnakkaisuusajalta karttunut eläke vain siitä palvelussuhteesta, jonka eläkepalkka on suurin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua yhteismäärää laskettaessa ja eläkepalkkaa valittaessa ei oteta huomioon työntekijän 58 §:n 2 momentissa tarkoitettuja palvelussuhteita.

76 §

Yhteensovitus

Eläkkeiden yhteensovituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työntekijäin eläkelain 8 ja 8 a §:ssä säädetään. Uusi yhteensovitus tehdään samoin edellytyksin kuin työntekijäin eläkelain mukainen uusi yhteensovitus.

Työeläkelain mukainen varhennettu vanhuuseläke otetaan yhteensovituksessa huomioon sellaisena kuin se on ennen varhensuvähennyksen tekemistä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, ei kertasuorituksena maksettu suoritus, josta eläkelaitos on saanut tiedon eläkepäättökseen antamisen jälkeen, aiheuta eläkkeen uutta yhteensovitusta eikä sitä oteta huomioon muusta syystä tapahtuvassa uudessa yhteensovituksessa.

76 §

Yhteensovitus

Tämän lain mukainen eläke yhteensovitaan vähentämällä eläkkeestä seuraavat etuudet:

1) tapaturmavakuutuslain (608/1948) säännöksiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

2) liikennevakuutuslain (279/1959) nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva jatkuva korvaus;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;

5) sotilasvammalain (404/1948) nojalla myönnetty elinkorko; ja

6) sotilastapaturmalain (1211/1990) nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Jos työntekijälle myönnetään vanhuuseläke 13 §:n mukaisesti 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen, yhteensovitus toimitetaan vastaten 68 vuoden ikää.

Jos työntekijällä on oikeus 1 momentissa 6 kohdassa mainittuun etuuteen, tämän lain mukaisena eläkkeenä maksetaan kaikkien jäljempänä 4 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden yhteismäärän ja 1 momentissa mainitun etuuden erotuksesta yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on kaikista peruseläkkeistä.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuja peruseläkkeitä ovat työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitut eläkkeet.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, eläkettä yhteensovitettaessa ei oteta

huomioon tapaturmavakuutuslakiin, liikenevakuutuslakiin tai sotilasvammalakiin perustuvaa sellaista korvausta, jota työntekijä on saanut vähintään kolmen vuoden ajan ennen eläketapahtumaa, siltä osin kuin korvaus ei ylitä eläketapahtumaa edeltänyttä tasoa vastaavaa korvausta eikä tällaiseen korvaukseen perustuvaa perhe-eläkettä. Uutena eläketapahtumana ei tällöin pidetä työttömyyseläkkeen muuttumista työkyvyttömyyseläkkeeksi, osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttumista työttömyyseläkkeeksi, työkyvyttömyyseläkkeen muuttumista vanhuuseläkkeeksi eikä oikeuden syntymistä perhe-eläkkeen saamiseen eläkkeensaajan jälkeen. Niin ikään ei oteta eläkkeitä yhteensovitettaessa huomioon sellaista sotilasvammalain mukaista korvausta, joka perustuu vuosien 1939—1945 sodissa saatuun vammaan.

Yhteensovituksessa otetaan huomioon myös 1 momentissa tarkoitettua etuutta vastaava vieraan valtion maksama etuus. Jos työntekijän eläkettä määrättäessä otetaan huomioon tuleva aika kahden tai useamman valtion eläkelainsäädännön mukaan, tulevan ajan päällekkäisyys estetään ottamalla huomioon 4 momentissa tarkoitettua etuutta vastaava vieraan valtion etuus tulevan ajan osalta silloin, kun on kysymys sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, jäljempänä sosiaaliturva-asetus tai Suomea velvoittavien sosiaaliturvasopimusten alaisesta etuudesta.

77 §

Luottamushenkilön eläkkeen yhteensovitus

Yhteensovitettaessa luottamushenkilölle karttunutta eläkettä pidetään palvelussuhteena kutakin kalenterivuotta, jolta ansionmenetyksen korvauksia ja erillisiä palkkioita on maksettu ja eläkepalkkana 1/12 vuotuisista ansionmenetyksen korvauksista ja erillispalkkioista.

77 §

Eläkkeiden uudelleen yhteensovitus

Edellä 76 §:ssä tarkoitettu yhteensovitus tehdään uudelleen, jos:

- 1) tämän lain mukainen eläkkeen määrä muuttuu muutoin kuin jäljempänä 78 §:ssä säädetyn tarkistuksen johdosta;
- 2) eläkkeensaajalle myönnetään 76 §:n 1 momentissa tarkoitettu päiväraha, eläke, korvaus tai elinkorko;

3) eläkkeensaajalle myönnetään 76 §:n 6 momentissa tarkoitettu yhteensovituksessa huomioon otettava etuus; tai

4) 2 kohdassa mainitun etuuden määrä muuttuu muutoin kuin 78 §:ssä tarkoitetun tarkistuksen johdosta tai 3 kohdassa mainitun etuuden määrä muuttuu muutoin kuin 78 §:ssä tarkoitettuun tarkistukseen rinnastettavan toimenpiteen johdosta.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua päivärahaa ei kuitenkaan yhteensoviteta silloin, kun se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalle ja se perustuu osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneeseen tapaturmaan.

Yhteensovitusta ei tehdä uudelleen, jos 1 momentissa tarkoitettu etuus myönnetään tai jos se muuttuu lyhyemmäksi ajaksi kuin neljäksi kuukaudeksi luettuna etuuden alkamisesta tai muuttumisesta.

Yhteensovitus tehdään uudelleen siitä ajankohdasta, josta 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu etuus myönnetään tai josta sen määrä muuttuu, tai kun eläkelaitos saa tiedon 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

78 §

Indeksikorotus

Eläkepalkka tarkistetaan eläkettä myönnettäessä ja 76 §:ää sovellettaessa niiden indeksilukujen mukaan, jotka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten.

Eläkkeen määrä tarkistetaan samalla tavoin kuin työntekijäin eläkelain mukaisten eläkkeiden tarkistuksesta säädetään.

84 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläkkeen perusteena on se edunjäntäjän vanhuuseläke tai täysi työkyvyttömyyseläke, jota hän sai kuollessaan. Jos edunjäntäjä sai työttömyyseläkettä tai 39 §:n 1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä, johon ei oltu lisätty tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenosaa lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan

78 §

Indeksitarkistus

Eläkettä tarkistetaan kalenterivuositain siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

84 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläkkeen perusteena on se edunjäntäjän vanhuuseläke tai täysi työkyvyttömyyseläke, jota hän sai kuollessaan. Tällöin edunjäntäjän vanhuuseläkkeessä ei oteta huomioon 73 §:n mukaista eläkkeen muuttoa. Jos edunjäntäjä sai työttömyyseläkettä tai 39 §:n 1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä, johon ei oltu lisätty tu-

edunjättäjän eläkkeeseen.

levan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenosaa lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen. *Niin ikään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessa ansaitsema uusi eläke.*

87 §

Perhe-eläkkeen yhteensovitus

Perhe-eläkkeen yhteensovituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työntekijäin eläkelain 8 ja 8 a §:ssä säädetään. Uusi yhteensovitus tehdään samoin edellytyksin kuin työntekijäin eläkelain mukainen uusi yhteensovitus.

Yhteensovitettu perhe-eläke jaetaan edunsaajien kesken 85 ja 86 §:ssä mainittujen määrien kesken.

88 §

Leskeneläkkeen eläkesovitus

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken ansiotyöhön ja kunnallisiin luottamustoimiin perustuvana eläkkeenä pidetään sitä eläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä tai sinä päivänä, jona 2 momentissa tarkoitettu lapsi täyttää 18 vuotta. Näin menetellään myös vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön palveluksessa ansaitun vastaavan etuuden osalta. Jollei mainitusta etuudesta saada tietoa, mainittuna lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä voidaan pitää sellaista teoreettista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen vieraassa valtiossa työskentelyyn tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuva vakuutus-aikansa olisi tämän lain alaista palvelusta. *Eläkettä määrättäessä ei kuitenkaan sovelleta tulevan ajan jälkikarenssiaikaa pidettäviä 54—56 §:n säännöksiä.*

87 §

Perhe-eläkkeen yhteensovitus

Perhe-eläkkeen yhteensovituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä 76 ja 77 §:ssä säädetään. *Jos yhteensovitus tehdään uudelleen, otetaan 76 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohtaa sovellettaessa huomioon sinä tarkoitettua etuutta vastaava perhe-eläke.*

88 §

Leskeneläkkeen eläkesovitus

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken ansioihin perustuvana eläkkeenä pidetään sitä eläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä tai sinä päivänä, jona 2 momentissa tarkoitettu lapsi täyttää 18 vuotta. Näin menetellään myös vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön palveluksessa ansaitun vastaavan etuuden osalta. Jollei mainitusta etuudesta saada tietoa, mainittuna lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä voidaan pitää sellaista teoreettista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen vieraassa valtiossa työskentelyyn tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuva vakuutus-aikansa olisi tämän lain alaista palvelusta.

89 §

Eläkesovitusperuste

Eläkesovituksessa vähennetään leskeneläkettä, jos lesken 88 §:ssä tarkoitetut eläkkeet ylittävät eläkesovitusperusteen. Eläkesovitusperuste on 42,89 euroa kuukaudessa, jos edunjättäjän 84 §:n mukaisesti laskettu eläke ja työeläkelakiin perustuvat eläkkeet yhteensä ylittävät sanotun rahamäärän. Eläkesovitusperuste on sanottujen eläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos yhteismäärä ylittää 21,44 euroa ja on enintään 42,89 euroa. Muussa tapauksessa eläkesovitusperuste on 21,44 euroa. *Rahamäärät va s taavat vuoden 1966 indeksilukua 142.*

92 §

Perhe-eläkkeen indeksikorotus

101 §

Ennakkopäätös eläkeoikeudesta

Kunnallinen eläkelaitos voi antaa ennakkopäätöksen siitä:

1) onko hakija tämän lain alaisessa virkattai työsuhteessa tai onko hän tiettyä ajanjaksona ollut sellaisessa *virka- tai työsuhteessa*;

3) onko jokin virasta tai työstä maksettava palkkalaji eläkkeeseen oikeuttavaa palkkaa.

Työntekijän hakemuksesta eläkelaitoksen on annettava päätös siitä, onko palvelussuhteeseen sovellettava 65 §:ää ja myönteisessä tapauksessa vahvistettava näin päättyneestä palvelussuhteesta muodostuva vastainen eläkeoikeus.

89 §

Eläkesovitusperuste

Eläkesovituksessa vähennetään leskeneläkettä, jos lesken 88 §:ssä tarkoitetut eläkkeet ylittävät eläkesovitusperusteen. Eläkesovitusperuste on 649,69 euroa kuukaudessa, jos edunjättäjän 84 §:n mukaisesti laskettu eläke ja työeläkelakiin perustuvat eläkkeet yhteensä ylittävät sanotun rahamäärän. Eläkesovitusperuste on sanottujen eläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos yhteismäärä ylittää 324,77 euroa ja on enintään 649,69 euroa. Muussa tapauksessa eläkesovitusperuste on 324,77 euroa.

92 §

Perhe-eläkkeen indeksitarkistus

101 §

Ennakkopäätös eläkeoikeudesta

Kunnallinen eläkelaitos voi antaa ennakkopäätöksen siitä:

1) onko hakija tämän lain alaisessa palvelussuhteessa tai onko hän tiettyä ajanjaksona ollut sellaisessa palvelussuhteessa;

3) onko työntekijälle maksettava palkka tai muu vastike 68 §:ssä tarkoitettua eläkettä kartuttavaa työansiota.

Eläkelaitoksen on asianomaisen jäsenyhdistyksen hakemuksesta annettava päätös siitä, onko työntekijälle maksettava palkka tai muu vastike sellaista 68 §:ssä tarkoitettua, eläkettä kartuttavaa työansiota, joka kuuluu tämän lain piiriin.

102 §

Ennakkopäätös yksilöllisestä varhaiseläkkeestä ja osatyökyvyttömyyseläkkeestä

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän:

- 1) yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset; tai
- 2) osatyökyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai jäsenyhteisön ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

103 §

Viimeisen eläkelaitoksen tehtävät

Jos työntekijä tai *luottamushenkilö* on ollut sekä tämän lain että muun julkisten alojen eläkelain taikka yksityisten alojen eläkelain mukaisen eläketurvan piirissä ja jos hän eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa oli tämän lain piiriin kuuluvassa palvelussuhteessa, kunnallinen eläkelaitos (*viimeinen eläkelaitos*):

Jos työntekijän tai *luottamushenkilön* eläketurva oli eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa järjestetty muussa julkisten alojen eläkelaitoksessa tai yksityisten alojen eläkelaitoksessa, tämä eläkelaitos hoitaa viimeisenä eläkelaitoksena 1 momentissa tarkoitettut tehtävät myös tämän lain mukaisen eläketurvan osalta.

105 §

Neuvotteluvollisuus

102 §

Ennakkopäätös osatyökyvyttömyyseläkkeestä ja oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän:

- 1) *osatyökyvyttömyyseläkkeen* saamisen edellytykset; tai
- 2) *ammatillisen kuntoutuksen* saamisen edellytykset.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai jäsenyhteisön ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. *Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu* ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos *kuntoutussuunnitelma, jonka eläkelaitos hyväksyy, toimitetaan eläkelaitokseen yhdeksän kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.*

103 §

Viimeisen eläkelaitoksen tehtävät

Jos työntekijä on ollut sekä tämän lain että muun julkisten alojen eläkelain taikka yksityisten alojen eläkelain mukaisen eläketurvan piirissä ja jos hän eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa oli tämän lain piiriin kuuluvassa palvelussuhteessa, kunnallinen eläkelaitos (*viimeinen eläkelaitos*):

Jos työntekijän eläketurva oli eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa järjestetty muussa julkisten alojen eläkelaitoksessa tai yksityisten alojen eläkelaitoksessa, tämä eläkelaitos hoitaa viimeisenä eläkelaitoksena 1 momentissa tarkoitettut tehtävät myös tämän lain mukaisen eläketurvan osalta.

105 §

Neuvotteluvollisuus

Jos kunnallinen eläkelaitos tässä luvussa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena ratkaisee oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen 24 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla *tai kysymys on oikeudesta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen* ja jos työntekijäin eläkelain 10 d §:n 1 momentissa tarkoitettuna yksityisten alojen eläkelaitoksen eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua rahamäärän kolminkertaisena, kunnallisen eläkelaitoksen on ennen päätöstään pyydettävä yksityisten alojen eläkelaitokselta arvio eläkkeenhakijan työkyvystä. Jos kunnallinen eläkelaitos ja yksityisten alojen eläkelaitos ovat tällöin eläkkeenhakijan työkyvyn arvioinnista eri mieltä, yksityisten alojen eläkelakien piiriin kuuluvaan eläketurvaan ei sovelleta, mitä viimeisestä eläkelaitoksesta 103 §:n 1 momentissa säädetään.

109 §

Muun kuin työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen alkaminen

Vanhuuseläkkeen, osa-aikaeläkkeen, yksilöllisen varhaiseläkkeen ja työttömyyseläkkeen maksaminen alkaa seuraavan kalenterikuukauden alusta sen jälkeen, kun oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai 102 §:ssä tarkoitettua ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työntekijä on saanut 36 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työvoimaviranomaisen todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua päivärahatodistuksen antamisesta, työttömyyseläke alkaa työvoimaviranomaisen todistuksen antamista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

110 §

Takautuva maksaminen ja eläkesaatavan vanhentuminen

Vanhuus- tai perhe-eläkettä ei ilman pätevää syytä makseta takautuvasti pitemmältä kuin vuoden ajalta ennen hakemuksen te-

Jos kunnallinen eläkelaitos tässä luvussa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena ratkaisee oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen 24 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla ja jos työntekijäin eläkelain 10 d §:n 1 momentissa tarkoitettuna yksityisten alojen eläkelaitoksen eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua rahamäärän kolminkertaisena, kunnallisen eläkelaitoksen on ennen päätöstään pyydettävä yksityisten alojen eläkelaitokselta arvio eläkkeenhakijan työkyvystä. Jos kunnallinen eläkelaitos ja yksityisten alojen eläkelaitos ovat tällöin eläkkeenhakijan työkyvyn arvioinnista eri mieltä, yksityisten alojen eläkelakien piiriin kuuluvaan eläketurvaan ei sovelleta, mitä viimeisestä eläkelaitoksesta 103 §:n 1 momentissa säädetään.

109 §

Muun kuin työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen alkaminen

Vanhuuseläkkeen, osa-aikaeläkkeen ja työttömyyseläkkeen maksaminen alkaa seuraavan kalenterikuukauden alusta sen jälkeen, kun oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt.

Jos työntekijä on saanut 36 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työvoimaviranomaisen todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua päivärahatodistuksen antamisesta, työttömyyseläke alkaa työvoimaviranomaisen todistuksen antamista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

110 §

Takautuva maksaminen ja eläkesaatavan vanhentuminen

Perhe-eläke voidaan maksaa takautuvasti vuoden ajalta ennen hakemuksen tekemistä ja työttömyyseläkettä tai osa-aikaeläkettä

kemistä eikä työttömyyseläkettä tai osa-aikaeläkettä pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen hakemuksen tekemistä. Yksilöllinen varhaiseläke voidaan poikkeuksellisesta syystä maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

kuuden kuukauden ajalta ennen hakemuksen tekemistä. Pätevistä syystä perhe-eläke ja työttömyys- ja osa-aikaeläke voidaan maksaa tätä pitemmältäkin ajalta.

112 §

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen alkaminen

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä maksetaan, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä, aikaisintaan sen kalenterikuukauden alusta, joka ensiksi seuraa sairausvakuutuslain 27 §:ssä tarkoitetun päivärahan ensisijaisuusajan eli 150 ensimmäisen suorituspäivän ja tämän jälkeisten, sanotussa pykälässä tarkemmin säädettyjen viiden tai neljän täyden kalenterikuukauden jälkeen.

112 §

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen alkaminen

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä maksetaan, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä, aikaisintaan sen kalenterikuukauden alusta, joka ensiksi seuraa sairausvakuutuslain 27 §:ssä tarkoitetun päivärahan ensisijaisuusajan eli 150 ensimmäisen suorituspäivän ja tämän jälkeisten, sanotussa pykälässä tarkemmin säädettyjen viiden tai neljän täyden kalenterikuukauden jälkeen. *Jos työntekijä on täyttänyt 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain 27 §:ssä tarkoitetun ensisijaisuusajan täyttämistä, eläke lasketaan työkyvyttömyyseläkkeenä, mutta myönnetään vanhuuseläkkeenä 63 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien.*

115 §

Kertasuoritus

Kunnallinen eläkelaitos voi maksaa kertasuorituksena vanhuuseläkkeen ja sellaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen, *johon ei ole liitetty tulevaa aikaa*, jos eläkkeen määrä ennen 76 §:n mukaista yhteensovitusta on pienempi kuin 0,84 euroa kuukaudessa. *Rahamäärä vastaa vuoden 1966 indeksilukua 142.* Niin ikään eläkelaitos voi maksaa kertasuorituksena 0,84 euroa pienemmän perhe-eläkkeen ja Suomesta lapselle maksettavan eläkkeen, joka maksetaan lapselle *sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuihin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoitta-*

115 §

Kertasuoritus

Kunnallinen eläkelaitos voi maksaa kertasuorituksena vanhuuseläkkeen ja täyden työkyvyttömyyseläkkeen, jos eläkkeen määrä ennen 76 ja 77 §:n mukaista yhteensovitusta on pienempi kuin 12,72 euroa kuukaudessa. *Jos eläkelaitos maksaa työkyvyttömyyseläkkeen kertasuorituksena, se maksaa samalla kertasuorituksena myös työkyvyttömyyseläkkeen jälkeen myönnettävän vanhuuseläkkeen.* Niin ikään eläkelaitos voi maksaa kertasuorituksena 12,72 euroa pienemmän perhe-eläkkeen ja Suomesta lapselle maksettavan eläkkeen, joka maksetaan lapselle sosiaaliturva-asetuksen pe-

jiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun neuvoston asetuksen (ETY) n:o 1408/71 perusteella niiden etuuksien, joihin lapsella olisi oikeus Suomesta, ja lapsen asuinmaan myöntämien etuuksien erotuksena. Kertasuoritus lasketaan työntekijäin eläkelain 19 b §:n 5 momentissa tarkoitettujen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

rusteella niiden etuuksien, joihin lapsella olisi oikeus Suomesta, ja lapsen asuinmaan myöntämien etuuksien erotuksena. Kertasuoritus lasketaan työntekijäin eläkelain 19 b §:n 5 momentissa tarkoitettujen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

117 §

Vanhuuseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Jos eläkkeensaajalle on myönnetty 12 §:n nojalla vanhuuseläke valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (757/1986) voimaantulosäännöksen 3 momentin nojalla ja jos tämän valtion eläkkeen maksaminen keskeytetään valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annetun lain (1345/1990) mukaisesti, keskeytetään samaksi ajaksi myös tämän lain nojalla myönnetyn eläkkeen maksaminen. Samoin keskeytetään tällaisen eläkkeen maksaminen, jos työntekijä ennen tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen saavuttamista tulee eläkelaitoksen jäsenyhteisön päätoimiseen palvelussuhteeseen, sanotun palvelun ajaksi.

117 §

Vanhuuseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

(kumotaan)

123 §

Viivästyskorotuksen maksamisvelvollisuuden rajoitukset

Eläkkeen korotusta ei makseta, jos se on pienempi kuin 2,52 euroa. Rahamäärä vastaa vuoden 1984 indeksilukua 1006.

123 §

Viivästyskorotuksen maksamisvelvollisuuden rajoitukset

Eläkkeen korotusta ei makseta, jos se on pienempi kuin 5,39 euroa.

125 §

Eläkkeen maksaminen sairausvakuutusrahastolle

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 112 §:n 1 momentin mukaisesti samalta ajalta, jolta on maksettu sairausva-

125 §

Eläkkeen maksaminen sairausvakuutusrahastolle

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 112 §:n 1 momentin mukaisesti samalle ajalle, jolta on maksettu

kuutuslain mukaista päivärahaa, eläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. *Samoin menetellään, jos yksilöllinen varhaiseläke myönnetään takautuvasti.*

126 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle

Jos eläkkeensaaja on saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea tai koulutuspäivärahaa taikka julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaista ansiotukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, kunnallisen eläkelaitoksen on Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan, työmarkkinatuen, koulutustuen tai ansiotuen määrää.

Jos eläkkeensaaja on väliaikaisesti saanut Kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään 153 §:ssä tarkoitetun valituksen johdosta eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on maksettava takautuva eläke Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää. Samoin voidaan menettellä, jos eläkkeensaaja on saanut kansaneläkelain mukaista eläkettä samalta ajalta, jolta kunnallinen eläkelaitos 162 §:n mukaisesti oikaisee tai muutoin tarkistaa myönnetyn eläkkeen määrän.

sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, eläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa.

126 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle

Jos eläkkeensaaja on saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea tai koulutuspäivärahaa taikka julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaista *koulutustukea* samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, kunnallisen eläkelaitoksen on Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan, työmarkkinatuen, koulutustuen tai ansiotuen määrää.

Jos eläkkeensaaja on väliaikaisesti saanut Kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään 153 §:ssä tarkoitetun valituksen johdosta eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on maksettava takautuva eläke Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää. Samoin voidaan menettellä, jos eläkelaitos *jatkaa 153 §:ssä tarkoitetun valituksen johdosta myönnettyä kuntoutustukea takautuvasti tai silloin, kun eläkkeensaaja on saanut kansaneläkelain mukaista eläkettä* samalta ajalta, jolta kunnallinen eläkelaitos 162 §:n mukaisesti oikaisee *aikaisemman päätöksen* tai muutoin tarkistaa myönnetyn eläkkeen määrän tai oikaisupäätöksen jälkeen myöntää kuntoutustuelle jatkoa takautuvasti.

Jos henkilölle myönnetään vanhuuseläke takautuvasti samalle ajalle, jolta hän on saanut sairausvakuutuslain mukaista päivä-

rahaa, maksetaan eläke sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun päivärahan määrää.

133 §

Palkansaajien eläkemaksu

Tämän lain soveltamisalan piiriin kuuluvat työntekijät ja luottamushenkilöt ovat velvollisia suorittamaan eläkemaksun.

Eläkemaksu on työntekijäin eläkelain 12 b §:n 1 momentissa säädetyn eläkemaksuprosentin suuruinen osuus 131 §:n 1 momentissa tarkoitetuista ansioista.

133 §

Palkansaajien eläkemaksu

Tämän lain soveltamisalan piiriin kuuluvat työntekijät ovat velvolliset suorittamaan eläkemaksun.

Eläkemaksu on työntekijäin eläkelain 12 b §:n 1 momentissa säädetyn eläkemaksuprosentin suuruinen osuus 68 §:ssä tarkoitetuista eläkkeessä huomioon otettavista ansioista.

140 §

Toimisto

Työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden sekä muiden lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävien asioiden ratkaisemiseen eläkelaitoksessa on osallistuttava yhden tai useamman asiantuntijalääkärin. Eläkelaitoksen asiantuntijalääkärin tässä toimessaan antamaan arvioon ei sovelleta, mitä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:ssä säädetään.

145 §

Eläkkeenhakijan ja -saajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkyynsä palautumisesta ja kuntoutuksen keskeytymisestä sekä yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja ryhtymisestä ansiotyöhön.

145 §

Eläkkeenhakijan ja -saajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkyynsä palautumisesta, ryhtymisestä ansiotyöhön ja kuntoutuksen keskeytymisestä.

146 §

Jäsenyhteisöjen ilmoitusvelvollisuus

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, jäsenyhteisö on velvollinen pyydettäessä antamaan eläkelaitokselle ja tämän lain mukaiselle muutoksenhakuelimelle kaikki sellaiset työntekijän ja luottamushenkilön työskentelyä ja työolosuhteita koskevat ja muut vastaavat jäsenyhteisöltä saatavissa olevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä eläketurvan järjestämiseksi ja käsiteltävänä olevan eläkeasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä tässä laissa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa.

146 §

Jäsenyhteisöjen ilmoitusvelvollisuus

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, jäsenyhteisö on velvollinen pyydettäessä antamaan eläkelaitokselle ja tämän lain mukaiselle muutoksenhakuelimelle kaikki sellaiset työntekijän työskentelyä ja työolosuhteita koskevat ja muut vastaavat jäsenyhteisöltä saatavissa olevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä eläketurvan järjestämiseksi ja käsiteltävänä olevan eläkeasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä tässä laissa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa.

148 §

Eläkelaitoksen oikeus antaa tietoja

Kunnallisella eläkelaitoksella on oikeus sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja:

7) jäsenyhteisön järjestämän 9 §:ssä tarkoitetun vapaamuotoisen eläkevakuutuksen taikka yksityisen työnantajan järjestämän muun kuin työntekijäin eläkelain 11 §:n 1 momentissa tarkoitetun vapaaehtoisen ryhmälisäeläketurvan jatkuvaa hoitamista varten työntekijöiden ja luottamushenkilöiden nimi- ja osoitetiedot, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määristä ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut tässä kohdassa mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot lisäeläketurvaa hoitavalle henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle;

8) henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle uuden vapaamuotoisen eläkevakuutuksen tai ryhmälisäeläketurvan ehtojen sopimista varten työntekijöiden ja luottamushenkilöiden nimi- ja osoitetiedot, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määristä ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut tässä

148 §

Eläkelaitoksen oikeus antaa tietoja

Kunnallisella eläkelaitoksella on oikeus sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja:

7) jäsenyhteisön järjestämän 9 §:ssä tarkoitetun vapaamuotoisen eläkevakuutuksen taikka yksityisen työnantajan järjestämän muun kuin työntekijäin eläkelain 11 §:n 1 momentissa tarkoitetun vapaaehtoisen ryhmälisäeläketurvan jatkuvaa hoitamista varten työntekijöiden nimi- ja osoitetiedot, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määristä ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut tässä kohdassa mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot lisäeläketurvaa hoitavalle henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle;

8) henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle uuden vapaamuotoisen eläkevakuutuksen tai ryhmälisäeläketurvan ehtojen sopimista varten työntekijöiden nimi- ja osoitetiedot, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määristä ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut tässä

ta ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut tässä kohdassa mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot, jos lisäeläketurva jäsenyhteisön tai yksityisen työnantajan aloitteesta lopetetaan ja korvataan vastaavanlaisella uudella lisäeläketurvalla; uuden lisäeläketurvavakuutuksen antajan on tällöin esitettävä eläkelaitokselle selvitys siitä, että uusi lisäeläketurva merkitsee aikaisemman lisäeläketurvan korvaamista uudella; sekä

9) henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle lisäeläketurvan ja sen kustannusten määrittelemistä varten tiedot työntekijöiden ja luottamushenkilöiden virka- ja työsuhteista, luottamustoimista, 3 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista toimeksiantosopimuksista ja sopimuksista, eläkeoikeuksista, ikä- ja sukupuolijakaumasta ja eläkkeen määriin vaikuttavista tekijöistä sekä lisäeläketurvan lopullisen sisällön määrittelemistä varten työntekijöiden ja luottamushenkilöiden nimi- ja osoitetiedot, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määrästä ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut tässä kohdassa mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot; yksilöityjen henkilötietojen luovuttamisen edellytyksenä on kuitenkin, että henkivakuutusyhtiö, eläkekassa tai eläkesäätiö on huolehtinut siitä, että lisäeläkejärjestelyn piiriin kuuluville henkilöille on vakuutus- sopimuksen tai eläkejärjestelyn tultua hyväksytyksi asianmukaisesti selvitetty henkivakuutusyhtiön, eläkekassan tai eläkesäätiön mahdollisuus saada tarvittavat tiedot ja ettei henkilö nimenomaisesti ole kieltäytynyt lisäeläkejärjestelystä tai kieltänyt antamasta tietojaan.

154 §

Kuntien eläkelautakunta

Valtioneuvosto määrää sisäasiainministeriön esityksestä kuntien eläkelautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä muut jäsenet viideksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Heidän paikkansa vapautuessa kes-

kohdassa mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot, jos lisäeläketurva jäsenyhteisön tai yksityisen työnantajan aloitteesta lopetetaan ja korvataan vastaavanlaisella uudella lisäeläketurvalla; uuden lisäeläketurvavakuutuksen antajan on tällöin esitettävä eläkelaitokselle selvitys siitä, että uusi lisäeläketurva merkitsee aikaisemman lisäeläketurvan korvaamista uudella; sekä

9) henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle lisäeläketurvan ja sen kustannusten määrittelemistä varten tiedot työntekijöiden virka- ja työsuhteista, luottamustoimista, 3 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista toimeksiantosopimuksista ja sopimuksista, eläkeoikeuksista, ikä- ja sukupuolijakaumasta ja eläkkeen määriin vaikuttavista tekijöistä sekä lisäeläketurvan lopullisen sisällön määrittelemistä varten työntekijöiden nimi- ja osoitetiedot, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määrästä ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut tässä kohdassa mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot; yksilöityjen henkilötietojen luovuttamisen edellytyksenä on kuitenkin, että henkivakuutusyhtiö, eläkekassa tai eläkesäätiö on huolehtinut siitä, että lisäeläkejärjestelyn piiriin kuuluville henkilöille on vakuutus- sopimuksen tai eläkejärjestelyn tultua hyväksytyksi asianmukaisesti selvitetty henkivakuutusyhtiön, eläkekassan tai eläkesäätiön mahdollisuus saada tarvittavat tiedot ja ettei henkilö nimenomaisesti ole kieltäytynyt lisäeläkejärjestelystä tai kieltänyt antamasta tietojaan.

154 §

Kuntien eläkelautakunta

Valtioneuvosto määrää sisäasiainministeriön esityksestä kuntien eläkelautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä muut jäsenet *enintään* viideksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Heidän paikkansa va-

ken toimikauden määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Heidän oikeudestaan pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltioista säädetään. Eläkelautakunnan jäsenet toimivat tuomarin vastuulla. Jäsenen, joka ei ole aikaisemmin tehnyt tuomarinvalaa tai sitä vastaavaa vakuutusta, tulee ennen tehtävänsä ryhtymistä tehdä se eläkelautakunnassa

pautuessa kesken toimikauden määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Heidän oikeudestaan pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista säädetään. Eläkelautakunnan jäsenet toimivat tuomarin vastuulla. Jäsenen, joka ei ole aikaisemmin tehnyt tuomarinvalaa tai sitä vastaavaa vakuutusta, tulee ennen tehtävänsä ryhtymistä tehdä se eläkelautakunnassa.

167 §

Oikeus siirtää eläke

Työntekijällä ja luottamushenkilöllä on oikeus siirtää tämän lain mukainen eläkeoikeutensa Euroopan yhteisöihin siten kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa (165/1999) säädetään. Siltä osin kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa on tämän lain säännöksistä poikkeavia säännöksiä, Euroopan yhteisöihin siirtyvään ja sieltä palautettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan ensin mainitun lain säännöksiä.

167 §

Oikeus siirtää eläke

Työntekijällä on oikeus siirtää tämän lain mukainen eläkeoikeutensa Euroopan yhteisöihin siten kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa (165/1999) säädetään. Siltä osin kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa on tämän lain säännöksistä poikkeavia säännöksiä, Euroopan yhteisöihin siirtyvään ja sieltä palautettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan ensin mainitun lain säännöksiä.

2.

Laki**kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 34 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kunnallisesta viranhaltijasta 11 päivänä huhtikuuta 2003 annetun lain (304/2003) 34 §:n 6 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

34 §

Virkasuhteen päättyminen ilman irtisanomista

Ehdotus

34 §

Virkasuhteen päättyminen ilman irtisanomista

Virkasuhde päättyy ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa:

6) sen kalenterikuukauden päättyessä, jonka aikana viranhaltija saavuttaa vanhuuseläkeikänsä, jollei viranhaltijan kanssa sovita viran määräaikaisesta jatkamisesta.

Virkasuhde päättyy ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa:

6) sen kalenterikuukauden päättyessä, jonka aikana viranhaltija täyttää 68 vuotta, jollei viranhaltijan kanssa sovita viran määräaikaisesta jatkamisesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.